

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

5

M A I

ANUL XVII

1958

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ A SFINTEI MITROPOLII A UNGRO-VLAHIEI

APARE LUNAR SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

5

M A I 1958

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
INDRUMARI PASTORALE ȘI OMILETICE	
Predici:	
Asist. Pr. I. Rămureanu, La pogorirea Duhului Sfint	403
Pr. Grigore N. Popescu, La Duminica Tuturor Sfinților	408
Pr. Prof. Constantin Pirvu, La Duminica II-a după Rusalii	410
B. A. Alexandru, La nașterea Sfintului Ioan Botezătorul	413
PAGINI DIN SFINȚII PĂRINȚI	
Sfintul Atanasie cel Mare, Cuvint la Înălțarea Domnului, traducere din grecește de Ierom. Magistrand Apostolos Dimelis	420
ARTICOLE ȘI STUDII	
Pr. Prof. Nicolae C. Buzescu, Bucuria pascală în cîntările Penticostarului	424
Diac. Prof. O. Bucevschi, Pe Golgota	430
Prof. N. Chițescu, Cele trei cruci de pe Golgota	436
Victor Iliescu, Cunoaștere și simbol în creștinism	442
Arhim. Grigore Băbuș, Regulile monahale ale Sfintului Vasile cel Mare privitoare la cult și rugăciune	446
COMEMORĂRI	
V. A., Trei ani de la moartea lui George Enescu	454
Pr. Gabriel Cocora, Protosinghelul Varlaam, Contribuții la istoria muzicii bisericești	457
PENTRU PACEA A TOATA LUMEA	
T. N. M., De la Londra la Aldermaston, în «marș spre viață»	474

CONTINUARE ÎN PAGINA 2-a

Redacția și Ad-ția : Sectorul Social-Cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor
Str. Patriarhiei Nr. 21 — Raionul Nicolae Bălcescu.

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

S. D., De Sfințele Paști la Palatul Patriarhal din București	477
Arhid. Andrei Iacobeanu, Slujba sfințirii Marelui Mir la Catedrala Sfinței Patriarhii	482
Asistent, Ședința interconfesională a slujitorilor cultelor din Capitală	484
Cronicar, Consfătuirea interconfesională din Ploești	494
Cronicar, Realizări practice în minăstirile eparhiei	496
Asistent, Sfințirea bisericii Sfânta Vineri-Colentina	498

CRONICA

I. A., O nouă sesiune a Marii Adunări Naționale	500
Gheorghe Alexe, Știri și fapte culturale	504
Asistent, † Preotul Mihail Șerpoianu	505
Pr. Marin M. Negulescu, † Preotul Ioan I. Neguț-Beceni	506
Gh. A., † Preotul Ilie Popescu, Posești-Teleajen	507

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

Lector, Insemnări despre cărți: — Arhimandrite Sophrony, Père G. Bornaud, Professeur Léonide Ouspensky, etc., Orthodoxie et tradition française; — Albert Béguin, Bernanos (1888—1948) par lui même; — Pierre Leyris, Gérard Manley Hopkins (1884—1889), Reliquae; — J. Daniélou, Les Saints payens de l'Ancien Testament; — Eligius M. Buytaert, O.F.M., St. John Damascene, «De fide orthodoxa»; — V. Costăchel, P.P. Panaitescu, A. Cazacu, Viața feudală în Țara Românească și Moldova	508
C. B., Diac. Prof. Em. Vasilescu: Studii de bizantinologie și orientalistică	511
Pr. Gabriel Cocora, Lector, Note din reviste: — Părintele Gala Galaction cronicar de artă plastică; — Locuință românească în formă de cruce; — Clerici, ctitori însemnați ai Bibliotecii Academiei R.P.R.; — Un mitropolit miniaturist de seamă; — Orientalistica rusă; — Artă și religia; — O satiră socială scrisă de un călugăr?; — Superioritatea monahismului Sfântului Vasile cel Mare	513
Lector, Revista revistelor: — Tehnologie și umanism; — Despre radiațiile atomice și distrugerea familiei; — Un pictor creștin modern; — Baudelaire și critica teologică; — Despre Buda; — Pascal în revista franceză de studii clasice; — Bizanțul și pictura sacră a Rusiei	516

OFICIALE, ADMINISTRATIVE

Arhiepiscopia Bucureștilor, Mișcarea personalului și parohii vacante	519
--	-----

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte: P. F. JUSTINIAN, Mitropolitul Ungro-Vlahiei și Patriarhul României.

Vice-Președinți: P. S. ANTIM, Episcopul Buzăului
P. S. CHESARIE, Episcopul Dunării de Jos.

Membri: P. S. THEOCTIST, Episcop Vicar; P. C. Pr. AL. IONESCU, Vicar al Mitropoliei; P. C. Pr. M. BOGOIU, Vicarul Eparhiei Buzăului; P. C. Arhim. IERONIM MOTOC, Vicarul Eparhiei Dunării de Jos.

Redactor responsabil: P.C.Pr. Stan C. Dimancea, consilier administrativ al Mitropoliei.

ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

PREDICI

LA POGORÎREA DUHULUI SFÎNT

«Cela ce crede în Mine, riuri de apă vie — precum a zis Scriptura — vor curge din pîntecele lui. Iar aceasta a fost zis-o despre Duhul pe care aveau să-L primească cei ce cred într-insul» (Ioan, VII, 37-38).

Dintre toate sărbătorile creștine de peste an, trei strălucesc în chip deosebit în calea pregătirii și desăvîrșirii noastre spirituale: *Nașterea cea după trup a Domnului Hristos, Învierea Sa cea prea minunată din morți și Coborîrea Sfîntului Duh în ziua Cincizecimii, numită de poporul nostru și Rusaliele.*

Astăzi, cinstim în chip deosebit prin imne, cîntări și rugăciuni, cu nespusă bucurie duhovnicească, sărbătoarea coborîrii Sfîntului Duh asupra Sfînților Apostoli adunați în ziua Cincizecimii în foisorul din Ierusalim, precum și asupra celor ce au fost de față la acest fapt minunat.

Puterea sfîntitoare și innoitoare a Sfîntului Duh în lume s-a făcut cunoscută în toate veacurile, căci El pururea lucrează pentru sfînțirea oamenilor împreună cu Tatăl și cu Fiul; Duhul cel Sfînt a îndemnat pe oameni către adevăr și i-a învățat să săvîrșescă cele plăcute lui Dumnezeu. Chiar de la prima pagină a Sfînteii Scripturi, ni se spune: «Și Duhul lui Dumnezeu se mișca pe deasupra apelor» (Gen. I, 2). Dar El s-a făcut lumii mai lămurit prin Iisus Hristos și mai ales astăzi în ziua Cincizecimii, prin coborîrea Sa cea minunată asupra Sfînților Apostoli, adunați în foisorul din Ierusalim. Prin coborîrea directă a puterii sfîntitoare a Sfîntului Duh asupra Sfînților Apostoli, s-a împlinit făgăduința Domnului Hristos, care, după Învierea Sa din morți, le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim pînă ce «*vor fi îmbrăcați cu putere de sus*» (Luca XXIV, 49).

În această sfîntă sărbătoare a Rusalilor este potrivit să cunoaștem și noi creștinii de astăzi mai întîi evenimentul coborîrii Sfîntului Duh și apoi semnificația lui pentru întreaga noastră viață creștină.

*

La cincizeci de zile după Paști, aceia care puteau dintre iudei și prozelitii iudei, adică cei ce adoptaseră Legea lui Moisi, în orice colț al lumii s-ar fi aflat, aveau obiceiul să meargă la Ierusalim, pentru a cinsti im-

preună cu mare fast sărbătoarea Cincizecimii. Aceasta era una din cele trei mari sărbători ale iudeilor. Ea încorona timpul celor șapte săptămâni de la Paștile Iudeilor, căci numărul șapte avea semnificație deosebită în viața religioasă a poporului iudeu. În același timp, în ziua Cincizecimii, iudeii sărbătoreau prin deosebite ceremonii sfârșitul secerișului.

Sfinții Apostoli se aflau adunați împreună cu Maica Domnului și alți credincioși într-o casă din Ierusalim, în foisor, fiind ascunși și fricoși de teama iudeilor. În timp ce ei stăruiau în citiri, rugăciuni și cântări, deodată, pe la ceasul al treilea din zi, care corespunde orei a noua de dimineață, după împărțirea timpului la noi, a venit din cer un vuet puternic ca puterea unei vijelii și a umplut toată casa unde ședeau ei ascunși. Celor de față li s-au arătat niște lumini puternice ca niște limbi de foc, împărșindu-se și așezându-se asupra fiecăruia. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt, încit au început să vorbească în alte limbi, precum le da lor Duhul a grăi.

Iar când s-a auzit sunetul acesta puternic, care s-a coborât asupra foisorului unde se aflau Apostolii Domnului, au alergat toți bărbații cu cernici aflători în Ierusalim. Locul unde se aflau Sfinții Apostoli nu era departe de Templul din Ierusalim, unde se desfășurau ceremoniile sărbătorii Cincizecimii. Se adunaseră în Sfânta cetate iudei și prozeliți din toate părțile cunoscute ale lumii vechi, din țările Răsăritului, parți, mezi și elamiti și cei din Mesopotamia și Iudeea, din provinciile Asiei Mici, din Capadocia, Pont, Asia, Frigia și Pamfilia, din Egipt și pările Libiei veniseră oaspeți pînă de la Roma, din insula Creta și din Arabia. Și se minunau toți, căci fiecare îi auzea pe Sfinții Apostoli vorbind în limba lui mărirea lui Dumnezeu. Mulți dintre cei de față au început să-și ia în ris, socotindu-i plini de vin, adică beți. Dar Sfântul Petru, cu un curaj pe care nu-l avusese mai înainte, le-a lămurit tuturor că cele întimplate s-au făcut prin puterea Sfântului Duh. El le-a arătat în același timp rostul și semnificația jertfei și Invierii lui Hristos, pentru tot neamul omenesc, îndemnându-i pe toți să se pocăiască și să primească botezul spre iertarea păcatelor. Mulți au primit cu bucurie cuvîntul lui și în această sărbătoare a Cincizecimii s-au botezat ca la trei mii de suflete, bărbați, femei și copii, după vîrsta și starea în care se aflau. Astfel s-a făcut începutul Bisericii creștine. Iar ei cu toți stăruiau în învățătura Apostolilor, în iubire frățească, în fringerea pîinii și în rugăciuni (Fapt. Ap. II, 1—41).

Din temători, indoiehnici și șovăitori, din necărturari și puțin înțelegători ai dumnezeirii lui Hristos și ai adevărurilor credinței, Apostolii ajung acum neînfricați, înflăcărați, plini de o rivnă slintă în propovăduirea cuvîntului. Stăruința cuvîntului lor a fost încoronată de roade neașteptate, căci în curînd numărul celor ce au intrat în grădina cea plină de mireasmă a Bisericii, a sporit la cinci mii (Fapt. Ap. IV, 4), «și din ce în ce mai mult sporeau cei ce credeau în Domnul, mulțime de bărbați și de femei» (Fapt. Ap. V, 14).

*

Intrebarea firească pe care și-o pune acum fiecare inimă împodobită cu simțăminte creștine este aceasta: *Oare puterea Sfântului Duh s-a revărsat numai asupra Sfinților Apostoli în sărbătoarea Cincizecimii, iar de atunci a încetat revărsarea și acțiunea sfințitoare și preînnoitoare a Sfântului Duh în lume?*

Nicidecum. Sfântul Duh s-a pogorit asupra Apostolilor nu numai ca să-și slințească pe ei, ci să le dăruiască lor haruri mai presus de fire pe

care să le împărtășească urmașilor lor, iar viața duhovnicească a Bisericii să sporească. Urmașii Sfinților Apostoli, Episcopii și Preoții au primit prin taina preoției puterea de a împărtăși tuturor credincioșilor darurile harice ale Sfântului Duh. Astfel puterea înnoitoare, sfințitoare și îndumnezeitoare a Sfântului Duh rămâne permanent lucrătoare și creatoare în lume.

Încă fiind Domnul Hristos împreună cu Sfinții Apostoli în lume, i-a incredințat de prezența și permanența Sfântului Duh, spunindu-le: «Și eu voi ruga pe Tatăl și El vă va da alt Mângâitor care să rămână cu voi în veac și anume Duhul adevărului» (Ioan, XIV, 16—17). De asemenea, în prima zi a învierii, seara, Domnul Hristos s-a arătat Sfinților Apostoli, care stăteau ascunși cu ușile încuiate și, după ce i-a binecuvântat, le-a spus: «*Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, iertate vor fi și cărora le veți ține, vor fi ținute*» (Ioan, XX, 22—23).

A doua întrebare care se pune minților și inimilor noastre este această: *In ce constă puterea sfințitoare a Sfântului Duh?*

Darurile Sfântului Duh, a treia persoană a Sfintei Treimi, sînt nenumărate, căci bogăția Duhului este nesfîrșită. «*Într-adevăr eu mă cutremur de spaimă, ne spune Sf. Grigorie de Nazianz, cînd mă gîndesc la bogăția numirilor... Sfîntului Duh. El este numit Duhul lui Dumnezeu, Duhul lui Hristos, mîntea lui Hristos, Duhul Domnului, Domnul Insuși, Duhul învierii, al adevărului, al libertății, Duhul înțelepciunii, al priceperii, al sfatului, al tăriei, al cunoașterii, al credinței, al temerii de Dumnezeu, căci și este făcătorul acestora toate, umplîndu-le pe toate cu jînța Lui, pe toate ținîndu-le... El reface pe om prin Botez și Triviere, cunoaște toate, învață, suflă unde vrea și cit vrea... S! premerge botezului și e căutat după Botez. Cite le lucrează Dumnezeu, el le lucrează; El se împarte în limbi de foc și împarte harurile, care face Apostoli, profeți, evangheliști, păstori și învățători.*» (Cuvîntul 31 (Teologie 5), XXIX, Migne, P. G. XXXVI, col. 159).

Duhul Sfînt e viață, făcător și dătător de viață, lumină și dătător de lumină, *izvorul sfințeniei și al bunătății*. Prin El se cunoaște Tatăl și se preamărește Fiul. După cuvîntul Sfintei Scripturi, din bogăția nemăsurată și nesecată a darurilor Sfîntului Duh, șapte daruri sînt mai însemnate pentru viața noastră creștină: *duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul sfațului, duhul puterii, duhul cunoștinței, duhul temerii de Dumnezeu și duhul buneii credințe* (Isaia, XI, 2).

Noi toți Arhieri, preoți, diaconi și credincioși sîntem fiii împărțirii darurilor Sfîntului Duh. În dumbrăvile răcoroase ale Bisericii creștine curge neîncetat rîul cel cu multe ape al harului lui Dumnezeu, care se împarte tuturor prin Duhul.

Orice lucrare sfințitoare se săvîrșește de slujitorii Bisericii prin invocarea puterii îndumnezeitoare a Sfîntului Duh. Duhul Sfînt preface, curăță și înnoiește firea noastră cea căzută și stricată mai întîi prin baia Botezului și «*ne îmbracă în omul cel nou, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, în dreptatea și sfințenia adevărului*» (Ef. IV, 24). Insuși Domnul Hristos ne-a asigurat de aceasta cînd a spus lui Nicodim, unul din fruntașii iudeilor: «*De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra în împărăția lui Dumnezeu*» (Ioan, III, 5). Apoi, prin taina *mirungerii*, pune asupra sufletului și trupului nostru «*pecetea harului Sfîntului Duh*», căci după cuvîntul Sfîntului Ioan, «*Duhul este care face viu*» (Ioan VI, 63). Tot așa și cu celelalte taine, dar mai ales prin taina

Sfintei Cuminecări, care le covârșește pe toate. Sfințirea și prefacerea pîinii și vinului în Singele și Trupul Domnului, o face Episcopul sau în lipsa acestuia preotul prin invocarea harului Sfîntului Duh. *«Indestulează-mă cu puterea Sfîntului Tău Duh, ca, fiind îmbrăcat în darul preoției... să jertfesc sfîntul și precuratul Tău Trup și cinstitul Tău Singe»*. se roagă Arhiereul sau în lipsa lui preotul, în timpul imnului Heruvic. Iar în momentul cutremurător și înricoșat al prefacerii Sfintelor daruri, slujitorii se roagă: *«Doamne, Ceta ce ai trimis pe Prea Sfîntul Tău Duh în ceasul al treilea Apostolilor Tăi, pe acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci nu-L înnoiește nouă celor care ne rugăm Ție»*.

Ca fii ai Bisericii, credincioșii primesc tainele Bisericii, iar prin rugăciunile și binecuvîntările Episcopilor și preoților, fiecare credincios se împărtășește de puterea harică dumnezeiască a Sfîntului Duh care-l curăță de păcate, îl reinnoiește și-l zidește din nou.

*

Noi toți oamenii sîntem supuși ispitelor și păcatului. Noi toți avem nevoie de trezirea cugetului, de pocăință, și iertare, de mila și îndurarea lui Dumnezeu, de revărsarea bunătații Duhului Sfînt, care curățește, înnoiește, sfințește și zidește din nou sufletul omnesc.

Harul Duhului Sfînt ne păzește din pruncie, ne păzește în anii tinereții, cînd putem fi ademiniți de frumusețile amăgitoare ale lumii, ca să nu cădem în grele păcate și să ne pustiim frumusețea sufletului, ci să tindem spre desăvîrșirea frumuseții spirituale. Harul Sfîntului Duh bate la ușa inimii noastre în tot cursul vieții noastre și ne mustră pentru păcatele făptuite, chemîndu-ne la îndreptare, la căință și pocăință, pînă nu vine ceasul cel greu al bolii, al suferinței și al morții. Pe mulți, harul Sfîntului Duh îi scoate din adîncul patimilor. Duhul Sfînt sădește în sufletele noastre părărea de rău pentru greșelile și păcatele noastre, căința, puterea spre îndreptare, face să crească puterile noastre duhovnicești în luptă cu ispitele trupului și ale lumii, în luptă cu păcatul, în luptă cu înșelăciunile, meșteșugirile și uneltirile diavolului.

Puterea harului Sfîntului Duh smerește pe cei mîndri, îmblinzește pe cei cruzi, pe cei locomi și avari îi face milostivi și îndurători, pe cei desfrînați îi curăță și îi întoarce cu iubire către familiile și copiii lor.

Chipul peste care se revărsă roua răcoritoare a harului Sfîntului Duh strălucește de curăție și frumusețe duhovnicească. Bogăția darurilor Duhului Sfînt ne duce la bunătațe, blindețe și bunăvoință, la smerenie și răbdare la curăția inimii, la dreptate și milostenie, la rugăciune, la păzirea celor sfînte, la neșinerea de minte a răului făcut de cineva, la iubirea aproapelui și a lui Dumnezeu, la nevoințe șiosteneli pentru cîștigarea împărăției cerului, la pacea și liniștea sufletului, la împăcarea și buna înțelegere cu toți oamenii, la veselie duhovnicească neîncetată, la dorirea continuă a binelui de veci și a frumuseții celei nepieritoare de sus.

Sf. Apostol Pavel ne spune că *roadele Duhului* sînt acestea: *«dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea poftelor»* (Gal. V, 22).

Inimile creștinilor umbriți de puterea sfințitoare a harului Duhului Sfînt strălucesc de nevinovăție ca inimile copiilașilor, despre care Hristos, Mintuitorul nostru a spus: *«Adevărat vă spun că de nu vă veți întoarce și nu veți deveni ca copiilași, nu veți intra în împărăția cerurilor»* (Mt. XVIII, 3). De darurile Duhului Sfînt se învrednicește nu numai sufletul nostru, ci și trupul nostru, în modul potrivit lucrărilor trupului. După cu-

vintul Sfântului Pavel, trupul nostru *«este locașul Duhului Sfânt care locuiește întru noi și pe care-L avem de la Dumnezeu»* (I Cor. VI, 19). A face din trupurile și sufletele noastre templul sau Biserica Duhului Sfânt e cea mai mare cinste, sfințenie și fericire, la care poate rivni un credincios. Încă din această viață, chiar și natura noastră corporală primește prin lucrarea Sfântului Duh unele dispoziții spirituale. *«Dacă trupul trebuie să ia parte împreună cu sufletul la bunurile cele negrăite ale lumii viitoare, ne spune Sf. Grigorie Palama († între 1363—1371), e sigur că el trebuie să participe la ele de pe acum... Căci trupul însuși are de asemenea, într-un chip potrivit siesi, experiența lucrurilor dumnezeiești, cind forțele pasionale ale sufletului nu sînt date morții, după obicei, ci sînt transformate și sfințite»* (Tomul agheritic pentru isihăști, în Migne, P. G., t. CL., col. 1233 C). Căci dacă trupul nu s-ar bucura și el de darurile Duhului, de ce ar mai fi necesară învierea morților? Tot Sf. Grigorie Palama ne mai spune: *«Noi nu aplicăm numele de om în chip separat sufletului sau trupului, ci la amîndouă împreună, căci omul în întregime a fost creat după chipul lui Dumnezeu»*. (Ce cuvinte ar spune trupul împotriva sufletului cînd s-ar judeca cu el în fața judecătorilor, în Migne, P. G., t. CL. col. 1361 C).

Noi cei ce facem parte din sînul Sfîntei Biserici apostolice și sobornicești nu sîntem lipsiți în nici un moment al vieții noastre de asistența Duhului Sfînt, de puterea lui înnoitoare, creatoare și sfințitoare. În acest sens Sf. Petru ne spune tuturor: *«Voi sînteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sînt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată»* (I Petru II, 9).

Duhul Sfînt sădește lucrarea mintuirii în străfundul inimilor noastre și le face să se întoarcă de la spiritul lumii către Dumnezeu cel în Treime lăudat. El ne leagă de Hristos, iar prin Hristos ne pune în legătură cu Tatăl. Duhul Sfînt ne deschide și ne luminează ochii minții *ca să înțelegem că Hristos nu este un simplu om ci Dumnezeu adevărat. Hristos este ușa spre Tatăl iar Duhul Sfînt este cheia care ne deschide ușa spre Tatăl ceresc, Creatorul a toate*.

Domnul Dumnezeu nostru, izvorul vieții și al înțelepciunii și dă-tătorul a tot binele. Cel ce ne-a adus pe noi din neîființă la ființă, Cel ce a creat pămîntul și întreg universul pentru a ne pune la dispoziție un cadru potrivit cu aptitudinile noastre, să ne trimită și nouă îndurările milostivirii și ale iubirii sale de oameni. Să nu cumpănească fărădelegile și păcatele noastre îndurările și milostivirile lui Dumnezeu, ci să prisoasească spre noi bunătatea și marea lui iubire de oameni. Să nu lipsească de la noi, mai ales puterea îndumnezeitoare, înnoitoare și sfințitoare a Duhului Sfînt, Cel ce S-a pogorit astăzi asupra Apostolilor în Ierusalim, ca să nu fim răpiți, răniți și ademniți de amăgirea frumuseților celor stricăcioase ale lumii acesteia și să cădem în meșteșugirile și vrăjmășiile diavolului, voitorul de rău al oamenilor. Astfel, pururea fiind întăriți, înnoiți și sfințiți cu puterea harului celui neîmpuținat al Duhului Sfînt, să ne învrednicim a ajunge la frumusețea cea nepieritoare de sus, ca să ne bucurăm de lumina cea neînserată a lui Dumnezeu cel veșnic, în prea frumosul Ierusalim ceresc, în împărăția Sa cea veșnică. Amin.

Asistent Preot I. RAMUREANU.

LA DUMINICA TUTUROR SFINȚILOR

Iată, a trecut o săptămână de la luminata sărbătoare a Pogorii Sfințului Duh, cel ce înnoiește cu darurile sale cele bogate inimile oamenilor, ca ramurile pomilor în primăvară, de înflorească și rodască faptele bune ale virtuților creștine.

Duminica aceasta, cea dintâi după Rusalii, se numește a Tuturor Sfinților, pentru că cinstim în ea pe toți aleșii lui Dumnezeu, pe sfinții cei din veac, știuți și neștiuți, cei ce s-au arătat vrednici păzitori ai poruncilor dumnezeiești și s-au făcut pildă tuturor creștinilor celor ce se ostenesec în cărările mântuirii.

Cinstim astăzi pomenirea dreptilor celor de demult, pe proorocii cei din lege, pe mucenici și mucenițe, pe păstori și învățătorii Evangheliei Domnului. Slăvim amintirea smeriților cuvioși și cuvioase, mulțimile slujitorilor și ale propovăduitorilor celor ce au împlinit dumnezeiasca poruncă pe care ați auzit-o în sfința Evanghelie de azi: «Tot cela ce Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și Eu pe dînsul înaintea Tatălui Meu care este în ceruri. Iar cela ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda și eu de dînsul înaintea Tatălui Meu care este în ceruri. Cela ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decît pe Mine, nu este Mie vrednic. Și cela ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decît pe Mine, nu este vrednic. Și cela ce nu va lua crucea sa și să vie după Mine, nu este Mie vrednic»... (Mat. X, 32—33; 36—38).

Viețile Sfinților arată că în afară de sfinții a căror pomenire și slăvire o săvârșim în anumite zile din an, au fost și alții mulți, neștiuți, care — cum iară ați auzit citindu-se în Apostolul de azi — «...prin credință au lucrat dreptate, au dobîndit făgăduințele, au astupat gurile leilor... iar alții de batjocori și de bătăi au luat ispitire, încă și de legături și de temnițe. S-au ucis cu pietre, s-au herăstruit, ispitiți au fost, cu ucidere de sabie au murit; în cojoace au umblat și în piei de capre; lipsiți fiind, necăjiți, de rău supărați»... (Evrei, XI, 33—34; 36—37).

Iată, de pildă, cum sînt amintiți unii sfinți mucenici din luna aceasta: la 2 iunie: sfinții 38 mucenici; 2000 mucenici cu Sfîntul Eufrosin prin sabie s-au săvîrșit; la 7 iunie: 5 mucenici din Nicomidia, prin sabie; la 16 iunie: 17.000 mucenici, în tot felul de pămîiri; la 18 iunie: 2 mucenici din insula Cipru, prin foc; la 21 iunie: 20 mucenici păzitori la Lemnița, împreună cu Iulie preotul și 7 frați mucenici, în felurite chinuri s-au săvîrșit; la 28 iunie: 70 sfinți mucenici cu Sfîntul Machedonie, prin sabie...

Toți sfinții aceștia s-au săvîrșit întru credință și au slăvit pe Dumnezeu prin faptele lor bune și prin moartea lor. Pentru aceasta, și noi astăzi îi lăudăm și-i fericim, avînd viața lor ca o icoană povătuitoare în năzuințele noastre cele de mîntuirea sufletului și-i rugăm cu fierbinte dragoste să ne fie mijlocitori către Dumnezeu. «Doamne, de n-am avea pe sfinții Tăi rugători și bunătatea Ta milostivindu-se spre noi, cum am îndrăzni noi, Mîntuitorule, a Te lăuda pe Tine, pe care Te binecuvîntează îngerii?»...

Viața sfinților acestora este, cum spune Sfîntul Vasile cel Mare, ca o făclie ce încălzește sufletele creștinilor și le călăuzește pașii în calea pietății, adică a credinței.

Duminica Tuturor Sfinților arată în același timp răsplătirea cea de la Dumnezeu. Sfinții s-au învrednicit a fi moșenitorii împărăției Sale, prin aceea că și-au luat crucea și au urmat Mîntuitorului Hristos, lepădînd poftele și patimile și toate ale lumii și au împlinit cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel: «Rōgu-vă pe voi, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să vă puneți înaintea trupurile voastre, jertfă vie, sfîntă, bine plăcută lui Dumnezeu»... (Rom. XII, 1).

Sfinții prăznuiți și cinstiți astăzi de toți binecredincioșii creștini de pretutîndeni au primit dumnezeiasca răsplătire: fericirea cea veșnică. Incredințarea ne este dată de însuși Mîntuitorul Hristos, că: «tot cel ce a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau feciori, sau holde pentru numele Meu, înșutit va lua și viață veșnică va moșteni» (Mat. XIX, 29).

Cîte case, adică biserici, n-au fost înălțate în cinstea sfinților lui Dumnezeu? Și în locul părinților, fraților și surorilor, cîți bărbați, femei, tineri și bătrîni nu-i slăvesc, rugîndu-i să le fie solitori către Dumnezeu? Cîți creștini nu le poartă numele?

Ceea ce ne mișcă inimile în chip nespus, este însă datoria ce avem noi românii creștini să înălțăm slavă și recunoștință Bunului Dumnezeu că a binevoit să aleagă sfinți rugători și dintre «părinții mari întru bună-țată și plecați la smerenie adîncă», din mijlocul neamului nostru. Sfîntul Calinic de la Cernica, de pildă, a înflăcărat darul lui Dumnezeu în inimile credincioșilor. A urcat treptele desăvirșirii, împodobindu-se cu sfințenia și s-a arătat vrednic povătuitor în cărările mîntuirii. Sfîntul Ierarh Ilie Iorest, mitropolitul Ardealului, ca și urmașul său, Sava Brancovici, s-au preamărit prin pătimire pentru păstrarea dreptei credințe strămoșești. Oprea Miclăuș mărturisorul, și-a sfîrșit zilele în temniță, după 30 de ani de chinuire pentru apărarea și mărturisirea Ortodoxiei; Ion Valahul sau Olteanul s-a sfîrșit sugrumat la Țarigrad, păstrîndu-și neintinate credința și curăția sufletescă și trupească.

Cu drept cuvînt scrie mitropolitul Dosoftei al Moldovei, într-o însemnare din Viețile Sfinților (tipărite la Iași între anii 1682—1686 și anume la 9 iunie, pg. 152): «Iubite cetitorule, să știi că puține zile sînt preste an să nu fie sfinți într-insele de la țara rusească... Dară tocmai și din rumîni, mulți sînt, care am și văzut viața și traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneț și Rafail dela Agapia, i-am sărutat și sîntele moaște». Și mai departe, mitropolitul Dosoftei amintește de părintele Kiriac de la Bisericanii «gol și ticăloșit în munte, 60 de ani», Kiriac de la Tazlău, Eșifanie de la Voroneț, Parfenie de la Agapia, Ioan de la Rîșca, Inochentie de la Pobrota și Istatie (Eustatie) «că Dumnezeu, Sfinția Sa, nici un neam de rodul omenesc pre pămînt nu lasă nepărtinic (nepărtaş) de darul Sfinției Sale, ce (ci) preste toți au tins mila Sa și au deschis ușa tuturor de spăsenie (mîntuire)».

Su nu uităm, iubiții mei frați, că din mila lui Dumnezeu a înflorit și la noi la romîni mireasma vieții de sfințenie. Avem deci, pilde vrednice de urmat, aleși ai Domnului, chiar între fiii acestui neam. Ei fac parte din cei prăznuiți astăzi. Strălucesc cu laptele lor între cei ce s-au învrednicit de fericirea veșnică. Ei sînt rugătorii pentru sufletele noastre.

Să ne apropiem în această zi a Duminicii Tuturor Sfinților cu inimi curate de aleșii Domnului «să ne curățim pre noi de toată spurcăciunea trupului și a duhului, cum ne îndeamnă Sfințul Apostol Pavel, făcînd sfințenie intru frica lui Dumnezeu» (II Cor., VII, 1). Să ne întoarcem îndreptați la casele noastre, urmînd porunca aceluiași Apostol: «Deci, îmbrăcați-vă ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți, intru milostivițiile îndurărilor, intru bunătate, intru smerenie, intru blîndețe, intru îndelunga răbdare... iar preste toate acestea, îmbrăcați-vă intru dragoste care este legătura săvirșirii!»... (Col. III, 12, 14). Fiți incredințați, iubiții mei frați, că numai astiel putem înainta pe calea mîntuirii noastre. Amin!

*Pr. GRIGORE N. POPESCU
de la biserica Hagiu*

LA DUMINICA II-a DUPĂ RUSALII

Sfînta Evanghelie de astăzi ne istorisește felul în care Mîntuitorul Hristos Și-a ales primii Săi ucenici, care aveau apoi să-L însoțească în timpul misiunii Sale.

Sfîntul Evanghelist Matei ne spune că, Mîntuitorul fiind încă la începutul misiunii Sale și voind a-și alege ucenicii, a trecut pe lîngă marea Galileii și văzînd doi frați: pe Simon-Petru și pe Andrei aruncînd mreaja în mare, i-a chemat la Sine și le-a zis: «Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni». La fel a făcut mergînd mai departe și, văzînd pe alți doi frați pescari; pe Iacov și Ioan, fiii lui Zevedei. Iar aceștia, îndată au lăsat mrejele și tot ce aveau și au urmat Lui.

Această scurtă pericopă evanghelică ne redă un tablou din viața zilnică a pescarilor galileeni. Oameni săraci în ce privește avutul lor, dar bogați cu inima și cugetul; cunoscînd doar luntrea și mrejele, necunoscînd însă fățarnicia și fariseismul lumii de atunci.

În mijlocul acestora află Mîntuitorul pe primii Săi următori, pe aceia a căror inimă așteapta pe Mesia cel prezis de proroci și aflîndu-i, le spune: «Veniți după Mine».

Să ne oprim puțin asupra acestei pericope evanghelice și să vedem care este adevăratul sens al chemării Mîntuitorului.

Mîntuitorul Iisus Hristos S-a pogorît pe pămînt, luînd chip de om, ca să ne mîntuiască pe noi oamenii. S-a făcut intru toate asemenea nouă, afară de păcat, ca astfel. să ne poată ridica la desăvirșire. A venit pe pămînt, pogorîndu-se din cer, ca din noi pămîntenii să facă o împărăție cerească. Pentru ca să întemeieze împărăția aceasta, n-a venit înconjurat de oaste de cuceritori, de războinici, ci a venit în chip de rob smerit, singur, neavînd nici unde să-Și plece capul, nu ca un stăpîn al puterii, ci ca Domn al păcii. A venit să mîntuiască lumea și nu ca s-o piardă pentru păcatele ei.

Așa îl aflăm pe Mîntuitorul umblînd pe malurile mării Galileii, în căutarea ucenicilor Săi. Aci, între umilii pescari află Mîntuitorul pe Andrei, cel întîi chemat, și pe Simon-Petru, fratele lui. În mijlocul galileenilor truditari pe mare află și pe Iacov și Ioan, fiii lui

Zevedei. Prin cuvintele: «Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni», Mîntuitorul îi cheamă să-I fie primii Apostoli. Ei aveau să fie cei dintîi următori ai lui Hristos, cu care avea să cutreiere Galileia, Iudeia, Samaria, și să cheme pe toți la împărăția lui Dumnezeu. Din toată lumea vremii Sale, Mîntuitorul Se oprește la niște pescari umili, la niște oameni necunoscuți, nu la cei cu dregătorii înalte, la deținătorii de funcții și onoruri. De ce Și-a ales Mîntuitorul Hristos Apostoli tocmai dintre pescari? Răspunsul nu este greu, dacă stăm să gîndim asupra acestei alegeri pe care o face Mîntuitorul. El nu caută la fața oamenilor, ci la inima lor, la dragostea lor. Mîntuitorul caută suflete pline de jertfelnicie, de renunțare, suflete curate, ne-stăpînite de dorințe deșarte și nelegate de vremelnicia lumii acesteia. Aceste suflete se găseau între pescarii galileeni, care nu cunoșteau decît luntrea, mrejele și familiile lor. Toată viața lor consta într-o muncă cinstită și în așteptarea împlinirii făgăduințelor mesianice. Dacă alege niște pescari să-I fie ucenici, aceasta nu este o slăbiciune, ci aceasta este tăria lui Hristos, că zice Apostolul: «A ales pe cele slabe, ca să rușineze pe cele tari» (I Cor. I, 27). Dacă a ales niște umiliți, aceasta este dreptatea dumnezeiască. Iată deci, că Mîntuitorul a ales și alege inimi smerite, cugete curate, suflete milostive și iubitoare de dreptate.

Odată cu chemarea la apostolat, Mîntuitorul le face însă și o făgăduință: «Vă voi face pescari de oameni». Făgăduința aceasta îi ridică de la umilința pescarului galileean, la demnitatea apostolului lui Hristos, de la năvodul aruncat în marea Galileii, la mreaja cuvîntului evanghelic, de la așteptarea făgăduinței mesianice, la vederea împlinirii ei. Prin aceste cuvinte pline de tîlc, Mîntuitorul face «din pescari apostoli, și din păgîni, mucenici», așa cum glăsuiește una din cîntările noastre bisericesti. După cum pescarul aruncînd năvodul său prinde într-însul peștele mărilor, la fel pescarul de oameni, apostolul lui Hristos, aruncînd mreaja cuvîntului evanghelic, prinde într-însa pe cei care înțeleg chemarea lui Hristos prin pescarii Săi. A fi pescar de oameni, înseamnă deci, a aduce la mîntuire pe semenii noștri, prin cuvîntul Evangheliei lui Hristos. A-i prinde în mreaja mîntuirii și a-i scăpa din mreaja păcatului.

Nu oricine aude însă chemarea Mîntuitorului poate fi ucenic al Său, căci nu este de ajuns numai să-L auzim, ci trebuie să-L și urmăm. Adevărat apostol al Lui este deci acela care aude chemarea, îl urmează și-I împlinește poruncile. Partea cea grea este a-L urma, nu a-I auzi chemarea, căci «mulți sînt chemați, dar puțini aleși» (Mt. XX, 16; XXII, 14).

A urma pe Hristos înseamnă a părăsi familia, așa cum au părăsit apostolii pe care i-a chemat astăzi la apostolat; înseamnă a lepăda tot ce este lumesc, tot ce ne îndeamnă la păcat, a fi smeriți, așa cum S-a smerit Mîntuitorul pînă la moartea pe cruce. De aceea Mîntuitorul întrebă pe ucenicii Săi în ajunul Patimilor Sale: «Puteți oare să beți paharul pe care îl voi bea Eu?» (Mt. XX, 22). Apostolii lui Hristos au avut de băut paharul suferinței, așa cum l-a băut divinul lor Invățător. A urma pe Hristos, înseamnă a lua drumul crucii, așa cum l-a luat Mîntuitorul. «Cine vrea să vie după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie» (Marcu, VIII, 34). Este un lucru greu, dar posibil. Calea care duce la mîntuire este îngustă. Ceea ce se cere nouă creștinilor este să vrem să-L urmăm.

Cei care au urmat pe Mîntuitorul, dăruindu-se cu jertfelnicie pentru dumnezeiasca Sa învățătură au fost apostolii, mucenicii, martirii, mărturisitorii. Ei au stropit adesea pămîntul cu sîngele lor și, așa cum spune scriitorul bisericesc Tertulian, acest sînge a devenit sămînță pentru creștini. Au îndurat chinuri asemenea Mîntuitorului, batjocură, hulă, înfruntare, trădare, dar au dus o viață curată, smerită, plină de dragoste, la sfîrșitul căreia au primit cununa nestrîcîciunii. Chemați la apostolat sînt toți slujitorii sfintelor altare care au datoria de a propovădui cu timp și fără timp învățătura Mîntuitorului. Slujitorii care au porunca de a fi pildă pentru păstoriții lor, «lumina lumii și sarea pămîntului» (Mt. V, 13, 14), așa cum îi numește Mîntuitorul Hristos. Ei au datoria sfîntă de a fi pescari de oameni pe marea acestei vieți. Nu numai pe aceștia, ci pe toți creștinii, pe toți care purtăm numele lui Hristos, ne-a chemat la apostolat Mîntuitorul. Chemarea la apostolat ni se face odată cu încreștinarea prin baia botezului din apă și Duh Sfînt. Rămîne ca noi să vrem să răspundem acestei chemări sfînte pe care ne-o face Mîntuitorul. Prin această chemare ne-a arătat că putem fi vrednici de unirea și împărțirea cu El. Prin această chemare ne dă arvuna moștenirii împărțirii cerurilor, pe care am pierdut-o prin păcatul neascultării, săvîrșit de Adam. Această chemare a făcut-o Mîntuitorul în chip special apostolilor Săi și, prin ei, tuturor celor care au ascultat glasul lor. Ea se repetă de atunci, neconținut prin glasul slujitorilor altarelor. Chemarea Lui este și pentru drepti și pentru păcătoși, «pentru că nu cei sănătoși au nevoie de doctor» (Mat. IX, 11), cum El însuși ne învață. «Iată, Eu stau la ușă și bat», zice Mîntuitorul. Blîndul Învățător ne cheamă totdeauna: în zi, în noapte, în amiază. El stă totdeauna la ușa inimii noastre și bate.

Un celebru pictor a pictat odată chipul Mîntuitorului care stă la ușă și bate. Astfel, Mîntuitorul era zugrăvit în noapte, cu un felinar aprins și plecat asupra unei uși la care bate. Terminîndu-și tabloul, pictorul a chemat pe prietenii săi și pe cunoscători în ale picturii, ca să-și spună impresiile. Tabloul era minunat! Fiecare, văzîndu-l, exclama cuvinte de laudă în fața acelei opere de artă. Unul singur a rămas la urmă, ca să împărțasească impresia sa numai autorului, voind să-i facă unele observații pe care autorul, deși pictor vestit, le trecuse cu vederea. Observația pe care avea să i-o facă prietenul, era aceea că la ușa la care Mîntuitorul bătea, nu-i făcuse mîner pe dinafară, ca Mîntuitorul să poată deschide. Pictorul tabloului, cu seninătate și blîndețe, a răspuns prietenului său: «Prietene, mînerul acesta se află numai pe dinăuntru și de aceea nu se vede. Cu el putem deschide numai noi dacă voim».

Iată, iubiți credincioși, că Mîntuitorul ne cere să voim a-L urma. Nu este de-ajuns numai auzul chemării, ci la auzul chemării ei să deschidem ușa inimii noastre, ca El să poată intra și sălășlui cu noi. Cei care au răspuns chemării Mîntuitorului și L-au urmat, au cîștigat împărăția cerească. Mîntuitorul i-a întărit cu puterea de a îndura chinuri, batjocuri, le-a dat puterea de a săvîrși minuni în numele Lui. În acesta stă puterea învățaturii evanghelice și anume în dumnezeirea învățaturii creștine pe care a adus-o Mîntuitorul. Dumnezeirea Mîntuitorului și a învățaturii Sale explică faptul că, deși singur, într-o viață scurtă, cu cîțiva oameni simpli, pribegind ca un străin

și osîndit, a cîștigat totuși sufletele a mii și mii de martiri, care și-au dat chiar viața răspunzînd chemării Sale.

Dacă prin chemarea: «Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni», Mîntuitorul ne poate face ucenici ai Săi, dacă-L urmăm, tot printr-o chemare ne poate da împărăția cerurilor, cînd zice: «Veniți binecuvîntații Tatălui Meu, de moșteniți Impărăția care v-a fost gătită de la întemeierea lumii» (Mat. XXV, 34).

Fie ca această chemare pe care o face Mîntuitorul astăzi primilor Săi Apostoli, să cuprindă și inimile noastre ale tuturor, ca să putem ieși din noaptea necunoștinței și a păcatului la lumina adevărului și a dreptății evanghelice. Și, astfel pregătiți, să putem răspunde Mîntuitorului Hristos care ne chiamă: Doamne, auzit-am glasul chemării Tale, și iată, deschid smerit cămara sufletului meu, intră și sălășluiește cu mine și fă-mă ca să urmez Ție, acum și în veci. Amin!

Pr. Prof. CONSTANTIN PÎRUV

LA NAȘTEREA SFÎNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL

„Și tu pruncule. te vei chema proroc al Celui de sus, căci vei merge înaintea feței Domnului, ca să-I gătești calea și ca să dai poporului Său cunoștința mîntuirii, pentru iertarea păcatelor lui“ (Luca I, 76—77).

În această lună, la 24 iunie, în plină primăvară, cînd Dumnezeu îmbracă în strai verde cîmpurile și pădurile, cînd finețele sînt împetrișate de flori și adierile vîntului ne aduc pînă la ferestrele și pragurile caselor, mireazma sînzienilor galbene, a drăgaicei, toată creștinătatea prăznuiește nașterea unuia din cei mai iubiți sfinți, al cărui nume este purtat de mii și mii de creștini din lumea întregă, Nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul.

Acestei prăznuiri i s-au închinat nenumărate lăcașuri pe întreg pămîntul. Sfînta noastră Biserică, păstrătoarea învățaturii celei adevărate, care ține cheia de aur a predaniilor Mîntuitorului și a neștirbitei propovediri evanghelice, a acestei comori istorice a neamului omenesc, care este învățătura mîntuitoare a Răsăritului, prăznuiește astăzi nașterea Inaintemergătorului Ioan, cu o însuflețire deosebită.

Plină de duhul lui Hristos, Sfînta noastră Biserică, odată cu pomenirea nașterii Sfîntului prăznuiește începătura mării propovediri creștine, împlinită acum douăzeci de veacuri, care departe de a-și fi încheiat misiunea, este în plin progres, împletindu-și opera ei mîntuitoare cu toate năzuințele care urmăresc binele omului, înfăptuirea idealurilor evanghelice pe întreg pămîntul.

În cîntările utreniei se proslăvește această sîntă sărbătoare cu înaripate cuvinte și melodii: «Impodobește-se acum Biserica cu darul duhului și se luminează și se înfrumusețează, ziua nașterii Mergătorului înainte, cu veselie cîntînd și lăudînd». «Noaptea nedumnezeirii de pre pămînt se gonește întru nașterea ta, Mergătorule înainte și razele Darului la marginile lumii se revarsă, că tu vestești pre Soarele cel neapus».

Cu șase luni înaintea Nașterii Domnului, sărbătorim nașterea Botezătorului Ioan, așa cum de fapt s-a întâmplat, naștere înconjurată de minunata intervenție a puterilor cerești, astfel cum ne povestesc Sfintele Evanghelii și «Ca un cer cu stele se luminează și se împodobește Biserica astăzi, cu dumnezeieștile daruri ale Mergătorului înainte și laudă nașterea lui, slăvind și laudând pre Domnul tuturor, ca pre un solitor de darurile cele mai bune».

Biserica prăznuiește pe Sf. Ioan Botezătorul de trei ori în timpul anului bisericesc, care începe la 1 septembrie. Prima dată la 7 ianuarie, când serbăm patronul sfântului și când se arată pe larg, în cîntări de slavă, viața și predica Înaintemergătorului. Astăzi, de 24 iunie, serbăm nașterea sa, iar la 29 august vom pomeni Tăierea Capului sfântului, din porunca lui Irod Antipa și la cererea nelegiuitei sale soții Irodiada.

La 23 septembrie se sărbătorește zămislirea miraculoasă a Sf. Ioan, prin vestirea arhanghelului Gavriil, așa cum o relatează pe larg Sf. Evanghelist Luca. Afară de aceste praznice, calendarul nostru mai pomenește trei aflări ale capului Sf. Ioan, a acestui sfânt între sfinți, căci după moartea de martir și după ce Salomeia, fiica Irodiadei, aduse pe tîpsie de aur capul sfântului, aceasta porunci să fie îngropat într-un loc ascuns, ca nu cumva îngropîndu-se capul la un loc cu trupul, cele două părți să se unească și să învie sfântul, spre muștrarea și osînda nelegiuitei Irodiada și a regelui Irod Antipa.

Sf. Ioan, în ebraica veche Iohanana, ce se tâlcuiește «Iahve revărsă har», este rodul făgăduinții lui Dumnezeu, așa cum a fost dată lui Avram și Sarei (Facere XVII,15), care au avut fiu pe Isac, prin vestire de sus, unul avînd o sută de ani și cealaltă nouăzeci. Tot așa și bătrînul preot Zaharia și soția lui Elisabeta, vara Maicii Domnului, au zămislit la bătrînețe înaintată pe Ioan, împlinindu-se proorocia marelui prooroc Isaia, care a spus (XL,10) ! «Acestea grăiește Domnul, mîngîiați, mîngîiați pe norodul meu, grăiește Dumnezeu. Preoților, grăiți Ierusalimului în inimă, mîngîiați-l pe dînsul, că s-a înmulțit smerenia lui, că s-a deslegat păcatul lui, că a luat din mîna Domnului îndoite pentru păcatele sale. *Glăsuiește Celui ce strigă în pustie; Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui.* Toată valea se va umplea și tot muntele și dealul se va pleca și vor fi cele strimbe drepte și cele colțuroase căi netede. Și se va arăta slava Domnului și va vedea tot trupul mîntuirea lui Dumnezeu. În munte înalt te suie, cela ce binevestește Sionului, înalță întru tărie glasul său, cela ce propoveduiești Ierusalimului, înalță, nu te teme. Eu sînt Domnul Dumnezeu, eu voi auzi Dumnezeul lui Israil, și nu voi lăsa pre ei. Ci voi deschide din munți izvoare și prin mijlocul cîmpiilor fîntîni și voi face pustia întru bălți și pămîntul cel însetoșat întru izvoare de ape. Veselească-se cerul deasupra și norii să roueze dreptate, să răsară pămîntul și să incolțească, milă și dreptate să arate împreună. Glas de veselie spuneți și faceți să se auză aceasta pînă la marginile pămîntului, ziceți: Că a mîntuit Domnul pe sluga sa Iacob și de vor însetoșa în pustie, scoate-va lor apă din piatră. Veselește-te cea stearpă, care nu naști, glăsuiește și strigă, care nu aveai durere. Că mai mulți sînt fiii pustiei, decît ai celei ce are bărbat».

Iată deci, cum s-a născut Sfântul Ioan, din grija lui Dumnezeu pentru a mîntui neamul omenesc din robia păcatului, trimițînd

lumii pe Răscumpărătorul făgăduit neîncetat prin profețiile Vechiului Testament și a cărei venire urma să fie anunțată oamenilor și pregătită de un Inaintemergător. Nașterea lui nu a fost un fapt întâmplător și obișnuit, ci s-a bazat pe profeția unuia dintre marii profeți, a lui Isaia, care cu 712 ani înainte anunțase venirea Inaintemergătorului, prin a cărui naștere minunată se vedește încă o dată voința tainică a lui Dumnezeu. Pentru aceasta în Biserică se cântă: «Picați munți dulceață și dealuri ca berbecii sălțați, că s-a născut din Elisabeta cel ce era să petreacă împreună cu voi, Mergătorul înaintea Domnului, carele când s-a născut a dezlegat amintirea părintelui său».

Așa dar în anul de la crearea lumii 5508, al 42-lea al domniei lui August, împăratul romanilor, stăpînitorii lumii pe acea vreme, în anul 747 de la zidirea Romei și al 33-lea al domniei lui Irod cel Mare regele Iudeei, s-a născut marele Ioan Inaintemergătorul «care prin vestirea dumnezeescului înger către Zaharia, tatăl său, s-a zămislit, — cum se spune în precuvîntarea Mineiului de la Neamț, din 1846. Deci din făgăduință se zămislește Ioan, precum prăznuiește Biserica la 23 a lui septembrie, pe lingă tomnatica Isemerie*), cu șase luni înainte de zămislirea lui Hristos, cea de la Duhul Sfînt. Se naște în 24 ale acestei luni iunie, la întoarcerea cea de vară a soarelui, precum legiuiește Biserica, din maică stearpă și trecut în zilele sale, adică bătrînă, al cărui tată Zaharia, neputînd să grăiască, după ce s-a născut pruncul în ziua a opta «cerînd el panachidă a scris, zicînd; Ioan va fi numele lui și i s-a deschis gura lui îndată și limba lui și grăia lăudînd pe Dumnezeu» (Luca I, 63).

Toată lumea aștepta îndeplinirea unor străvechi profeții, aștepta evenimente mari care să schimbe fața lumii și o liniște grea și apăsătoare se lăsase în sufletul oamenilor. Istoricul latin Tacit scria că «fiecare era convins, în credința vechilor profeți, că orientul va birui și că nu va întirzia să se vadă ieșind din Iudeea acela care va cîrmui universul».

Sfîntul Ioan era de obîrșie preotească, tatăl său, preotul Zaharia fiind din familia leviților, care aveau dreptul să slujească la templu, să prezinte jertfele și să tilcuiască scripturile. Mama sa se trăgea din fiicele lui Aaron, fratele mai mare a lui Moise, care l-a uns ca mare preot al legii date de Dumnezeu în muntele Sinai. Cei doi soți, respectau cu sfințenie poruncile Legii.

Pe cînd săvîrșea slujba sa la templu și intrase în Sfînta Sfințelor, să cădelnițeze, ne spune Sf. Evanghelist Luca (I,5,26), în timp ce mulțimea credincioșilor, îngenunchiată în cele patru curți ale templului se ruga, o liniște adîncă domnea. Doar în rîstimpuri se auzea cîte un oftat, sau un geamăt înăbușit de bătrîn.

Amintim că scena se petrecea în cel de al treilea templu al evreilor. Primul, a fost început de împăratul și psalmistul David, dar Dumnezeu nu a voit să-l termine, căci ne spune Scriptura, David fusese «domn al războiului» și l-a terminat înțeleptul său fiu și urmaș, Solomon, care a fost «om al păcii». «Dar a fost către mine cuvîntul Domnului și a zis: tu ai vărsat mult sînge și ai purtat războaie mari; tu nu se cade să zidești casă numelui meu, pentru că ai vărsat mult sînge pe pămînt, înaintea feței mele; iată, însă,

*) Echinocliul de toamnă.

ție și se va naște fiu; acela va fi pașnic și eu îi voi da liniște din partea tuturor vrăjmașilor dimprejur, de aceea numele lui va fi Solomon» (I Paral. XXII, 8-9).

Solomon a zidit pe la anul 1000 î. Hr. templul, în șapte ani și era compus dintr-un altar al «Arderii de tot», sau al sacrificiilor, apoi o încăpere numită «Lăcașul Sfânt», despărțită de o altă încăpere mai mică prin o dveră, un vâl, care s-a sfișiat în două la Răstignirea Mântuitorului. În această încăpere să păstra Arca Alianței, cu tablele legii. În Lăcașul Sfânt, cum ar fi altarul bisericilor noastre, era un vas în care ardeau tămâie și smirnă, și masa celor douăsprezece azime ce se depuneau săptămînal pentru cele douăsprezece seminții ale lui Israel. Mai era apoi sfeșnicul de aramă cu șapte brațe. Urmau patru curți diferite, despărțite de ziduri, prima a leviților sau a preoților, alături de curtea bărbaților israeliți, una a femeilor și alta a gentililor, sau păgînilor, greci, arabi, sirieni, fenicieni care erau convertiți la iudaism. Acest templu a fost distrus de Nabucodonosor la anul 590 î. Hr., cînd a luat în captivitate babilonică poporul, care abia după 70 de ani s-a putut înapoia la altarele lui. Regele Zorubabel a reconstruit templul pe temeliele vechi, dar nu mai avea strălucirea și bogăția celui dintîi. Irod cel Mare, regele Iudeei, la anul 20 î. Hr. a dărîmat în parte templul lui Zorubabel și l-a reconstruit mai bogat și mai artistic, cu materiale de aleasă calitate, cu lemn de cedru și palmier, piatră și marmoră în culori diferite, cu legături de aramă și încrustații de aur și argint. Acest al treilea templu, — care a avut o viață scurtă, de numai 90 de ani, fiind dărîmat la anul 70 d. H. de armatele romane ale lui Titus, odată cu întreg Ierusalimul, — pentru creștinism este de o mare importanță, căci în el a intrat Mîntuitorul. Aici a predicat Domnul mulțimilor care se adunau în cele patru curți ale lui, din el a izgonit pe cămătari și dărîmarea lui a profețit-o în Marția din Săptămîna Patimilor (11 Nisan, 16 martie a anului 782 de la fundarea Romei), cînd a spus apostolilor: «Vor veni zile cînd nu va rămîne din cele ce vedeți nici piatră pe piatră; totul va fi risipit» (Luca XXI, 5). Această profeție s-a împlinit nu mai tîrziu decît peste patru decenii, cînd evreeii au fost împrăștiati în toată lumea și abia după 19 secole, în vremurile noastre, cu mari greutăți și sîngeroase sacrificii, au putut să-și creeze un mic stat.

În acest al treilea templu, în Lăcașul Sfânt și în Sfînta Sfințelor, tămîia așa dar preotul Zaharia, murmurînd rugăciunile rituale. Deodată se tulbură. O teamă mare îl înfioră și trupul începu să-i tremure. De-a dreapta altarului tăerii, ne spune Sf. Evanghelist Luca (I, 5—25) stătea Arhanghelul Gavriil, care îi spuse; «Nu te teme Zaharia, că s-a auzit rugăciunea ta și Elisabeta femeia ta, îți va naște un fiu și vei pune numele lui Ioan!» Acest preot Zaharia era ros de o tainuită mîhnire. Ajunsese la bătrînețe și nu avea nici un copil, căci femeia lui era stearpă. Se rugase lui Dumnezeu ani de-a rîndul și acum își pierduse orice nădejde. Tocmai cînd aproape se resemnase și se gîndea că neamul său se va stinge, Dumnezeu văzînd curăția sufletului și vieții sale, îl alesese ca prin el să împlinească făgăduința făcută, prin proorocul Isaia, de a trimite un înaintemergător Fiului Său, a cărui întrupare urma să se săvîrșească de la Duhul Sfînt, cu șase luni mai tîrziu. Iată deci cît greșeste cel ce deznădăjduiește, căci Dumnezeu are înaintea Sa gîndu-

rile și faptele noastre, pe care le cumpănește în balanța judecății Sale nepătrunse de mintea omenească. Și arhanghelul îl vestește pe el, preotul cunoscător al Scripturilor și profeților, că venirea acestui copil va fi prilej de bucurie și veselie pentru mulți care se vor bucura de nașterea sa, căci va fi mare înaintea Domnului; vin și sicheră* nu va bea, ci se va umplea de Duh Sfânt, chiar din pîntecele mamei sale; pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul Dumnezeu lor. Acesta va merge înaintea Lui (Iisus Hristos), cu Duhul și puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinților spre fiii lor și pe cei neascultători la înțelepciunea dreptilor, alcătuiind Domnului un popor pregătit». Atunci Zaharia a zis către Inger: «Pe ce vei cunoaște aceasta? Căci eu sînt bătrîn și femeia mea înaintată în vîrstă». Iară ingerul, răspunzînd, a zis; «*Eu sînt Gavriil cel ce stă înaintea lui Dumnezeu și sînt trimis să-ți grăiesc și să-ți vestesc acestea. Iată, vei fi mut și nu vei putea grăi, pînă în ziua cînd se vor împlini acestea, pentru că n-ai crezut cuvintele mele, care se vor împlini la vremea lor.*»

Aici, în aceste cuvinte din textul evanghelic, stă marea însemnătate a acestei sfinte prăznuiri, nașterea acestei uriașe personalități despre care însuși Mîntuitorul a spus că «dintre cei născuți din femei nu s-a ridicat nici unul mai mare decît Ioan Botezătorul» (Matei XI, 11). Cu nașterea și opera Sf. Ioan Botezătorul încep să se împlinească profețiile Vechiului Legămînt al legii vechi, despre venirea unui Mîntuitor al neamului omeuesc, așa cum fusese făgăduiț de Dumnezeu, încă strămoșilor noștri căzuți din rai și mereu reinnoită, așa cum a spus prin gura lui Iacov: «Nu va lipsi sceptrul lui Iuda, nici toiag de cîrmuitor din coapsele sale, pînă ce va veni Impăciuitorul, căreia se vor supune popoarele. Acela își va lega de viță asinul sau, de coardă mînzul asinei sale. Spăla-va în vin haina sa și în sînge de strugure veșmîntul său! Ochii lui vor scînteia ca vinul și dinții săi vor fi albi ca laptele» (Fac. LXIX, 27). Urmează în toate cărțile Vechiului Testament un lanț neîntrerupt de profeții care vestesc pe Mesia Răscumpărătorul și acest lanț se termină cu prorocul Zaharia, tatăl Sfîntului Ioan Botezătorul. Profețiile mesianice au mers de la precizarea că El va veni prin sîmînța lui Avram, familia lui Iacov, din neamul lui David, care se va naște la Betleem dintr-o fecioară-mamă, că va intra sărbătorește în Ierusalim și se dau chiar amănunte cu privire la patimile și moartea Lui, despre slăvita Lui înviere, despre venirea împărăției Lui harice, despre înfricoșata a doua venire și judecată. Marele profet Isaia a fost numit de părinții Bisericii, «Evanghelistul Vechiului Testament», întru atît de limpede și precis a prorocit evenimentele vieții Mîntuitorului, iar Moise a vorbit despre slujirea întreită a lui Iisus, împărătească, preoțească și profetică (Deut, XVIII 18—19).

Scopul acestor profeții a fost să pregătească poporul evreu pentru venirea lui Mesia, să fie neconținut menținut la un grad superior de curăție morală, de credință în învățăturile revelate de Dumnezeu prin profeții Săi. Toate aceste învățături erau razele de lumină care străbăteau întunericul ce se lăsase pe lume, ca un zăbranic negru, de la căderea omului în păcat, arătîndu-i calea spre mîntuirea, care avea să-i fie adusă de Iisus Hristos. Acela care a răscumpărat pe om prin Jertfa Sa pe cruce. Sfîntul Apostol Pavel

*. Vin de fructe, cidru.

spune lămurit în Epistola sa către Galateni (III, 24) că «legea a fost pentru noi călăuza care ne-a dus la Hristos, care este temeliea mîntuirii noastre», și «Iisus Hristos, care eri și astăzi și în veci este același» (Evr. XIII,8). Tot așa Sf. Evanghelist Luca spune: «Începînd de la Moise și de la toți proorocii, le-a tilcuit lor cele scrise pentru El în toate scripturile... Apoi le-a zis: acestea vi le-am grăit Eu, cînd eram cu voi, că trebuia să se îplinească toate cele scrise despre Mine în legea lui Moise și în prooroci și în psalmi» (Luca XXIV 27, 44). Mîntuitorul însuși ne-a îndemnat; «Cercetați Scripturile, căci voi socotiți că aveți prin ele viață veșnică, ele însă mărturisesc de Mine» (Ioan V, 39).

Acesta este tilcul profețiilor și despre aceasta a trimis Dumnezeu pe Arhanghelul care «stă în fața Sa», să grăiască și să amintească preotului prooroc Zaharia, atunci cînd era întristat, în apusul vieții sale. Un părinte al Bisericii, Dionisie Areopagitul, spune în lucrarea sa despre *Ierarhia Cerească*: «Iarăși văd că îngerii au fost mai întii inițiați în misterul divin al întrupării lui Iisus; pe urmă harul cunoștinței a ajuns la noi prin-trînșii. Așa, prea divinul acela Gavriil a inițiat pe preotul Zaharia că fiul ce se va naște dintr-însul, prin harul divin, împotriva așteptărilor sale, va fi profet al lucrării umane și divine a lui Iisus, spre binele și mîntuirea lumii, iar pe Maria, că în ea se va săvîrși acel mister divin al negrăitei întrupări» (Cap. IV, 4, trad. Pr. Cicerone Iordăchescu).

Poporul ce se ruga în curțile templului, sta cu răsufierea reținută, văzînd că întirzie preotul Zaharia în Sfînta Sfintelor. «Iară cînd a ieșit nu putu să le grăiască și au înțeles că avusese o vedenie în biserică. Iar el le făcea semne și a rămas mut. Iar după ce s-au împlinit zilele lui de slujbă, s-a dus acasă. După zilele acestea, Elisabeta, femeia sa, a rămas grea și s-a tănuit cinci luni zicînd: «Astfel a făcut Domnul milă cu mine, cînd a voit să ridice defăimarea mea dintre oameni».

În luna a șasea a sarcinei, Elisabeta primi vizita Mariei, ruda sa, care purta și ea Copilul Sfînt pe care-L concepuse prin lucrarea Duhului Sfînt, așa cum o anunțase același Arhanghel Gavriil. Cînd Fecioara dădu binețe verei sale Elisabeta, aceasta simți cum îi saltă fructul pîntecelui său. Biserica a explicat aceasta, că în acel moment, copilul care avea să fie numit Ioan, a fost mîntuit de păcatul original, prin simpla prezență fizică a Mîntuitorului, purtat în coapsele Maicii Sale. Astfel Ioan n-a fost conceput fără păcat, dar el s-a născut curățat de păcatul strămoșesc și el este singurul copil din istoria omenirii care s-a bucurat de această binefacere divină.

Această întîlnire a avut loc la Ain-Karem, la o depărtare de 7 km. de Ierusalim, localitate așezată într-o pitorească poziție din munții Iudeei. Cu toate că localitatea nu este denumită de Evanghelist, totuși o tradiție, care poate fi identificată pînă în secolul al patrulea, fixează aici locuința de vară a preotului Zaharia și a soției sale Elisabeta, precum și locul unde s-a născut Botezătorul. Odată cu ridicarea bisericilor din Ierusalim și Betelem de Sf. Elena, împărăteasa Bizanțului, mama Sf. Constantin, a fost zidită și aici o biserică pe la anul 325, dar la 614 a fost distrusă de năvălirea perșilor; care au ucis un mare număr de monahi greci. Ulterior, restaurîndu-se biserica, osemintele martirilor au fost puse în tinda bisericii, pavată cu un minunat mozaic, iar deasupra mormîntului

se poate citi inscripția în grecește: «Slavă martirilor Domnului». Pe o pantă a muntelui se află o frumoasă mănăstire rusească de maici, în mijlocul unei plantații de pini și chiparoși, cu grădinițe și chilii așezate pe terasele cu straturi de flori. Este aici un loc de adîncă și pioasă reculegere, pentru vizitatorii Locurilor Sfinte.

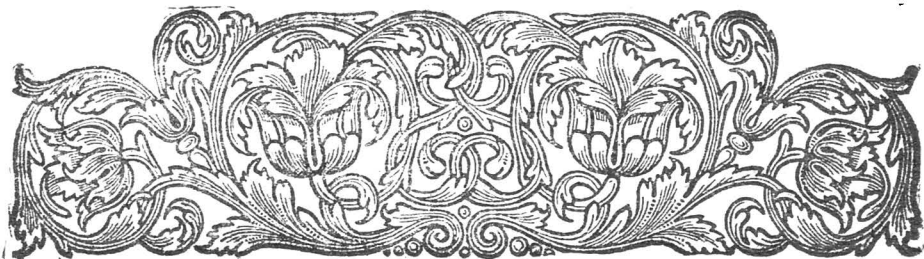
O cîntare bisericească precizează, în cuvinte frumoase, condițiile nașterii lui Ioan: «Să lăudăm acum pe Mergătorul înaintea Domnului, pe care Elisabeta preotului l-a născut din pîntece neroditor, însă nu fără sămînță; că Hristos numai a trecut prin țarină neumblată fără sămînță».

Tot Sf. Evanghelist Luca povestește mai departe că atunci cînd Elisabeta a născut un fecior, toată lumea, rude, vecini, prieteni, s-au bucurat împreună cu părinții. Cînd pruncul a împlinit opt zile l-a dus la templu pentru circumciziune și au vrut să-i dea numele tatălui cu acest prilej. Mama pruncului însă a cerut să se dea fiului său numele de Iohanan, ce se tilcuiește, «Iahve, ne dă harul». Cum toți erau nedumeriți, s-au adresat lui Zaharia, care, cerînd o tăbliță a scris pe ea tot numele de Iohanan. Și în acea clipă s-a întîmplat o nouă minune, Zaharia s-a vindecat de muțenia sa și a prins a grăi, limba lui dezlegîndu-se, în binecuvîntări către Dumnezeu. «Și frica fi cuprinde pe toți care locuiau în jurul lor — spune Evanghelistul, iar în tot ținutul muntos al Iudeei aceste întîmplări treceau din gură în gură. Și toți cîți le auzeau, le puneau la inimă, zicînd: Ce va fi oare acest copil? Căci într-adevăr mîna Domnului era cu el».

Acum Zaharia «umplindu-se de Duh Sfînt», a ridicat ca un preot-profet ce era, mîinile spre cer și a început a rosti o rugăciune profetică (Luca I, 68-79), care este în stilul cîntărilor de laudă ale profetilor Vechiului Testament, de mulțumită lui Dumnezeu, că «a cercetat și răscumpărat pe poporul Său, căruia i-a ridicat un Mîntuitor puternic, în casa lui David, slugei sale, precum a grăit prin gura sfinților Săi, a prorocilor celor de demult».

Se cuvine și nouă, creștinilor dreptmăritori, se ne rugăm în această sărbătoare a nașterii Inaintemergătorului, cu cuvintele lui Zaharia, ca «să slujim cu frică înaintea feții Sale, întru sfințenie și întru dreptate, în toate zilele vieții noastre». Și aceasta mai ales acum, cînd avem cunoștința mîntuirii întru iertarea păcatelor, așa cum spune slăvit părintele nostru Varlaam, mitropolitul Moldovei, la 1643, în cuvîntul său la Nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul: «Deci socotește, o, ome, că ești asemenea unei pleve. Deci nu te înalța, nice te mândri, nice te ține mare de cei mai mici, că aicea sînt mici și săraci, iară înaintea lui Dumnezeu, cîndai vor hi mari și nu vor hi pleve, ce vor hi grău întru jitnița împărăției ceriului, adunați de Dumnezeu. Pentru aceea, scultă nevoița: vă trebuiește într-această lume să aveți spre toate lucrurile cele bune, de vă iaste vouă să hiți grău pe aria Domnului vostru și de direcpta lui să hiți duși întru împărăția ceriului, care noi toți să o dobîndim pentru Iisus Hristos, Domnul nostru, că a Lui iaste slava și cinstea și închinăciunea, împreună cu părintele și cu Duhul Svînt, acmu și purure și întru veci de veci. Amin».

B. A. ALEXANDRU

PAGINI DIN SFINȚII PĂRINȚI

SFINTUL ATANASIE CEL MARE, CUVINT LA ÎNALȚAREA DOMNULUI *

Prăznuirea Invierii dăruiește oamenilor biruință împotriva morții, iar sărbătoarea de față ridică pe om spre cer și, transformînd viețuirea pămîntească, înlesnește creștinilor trăirea cerească. Nu se cădea ca moartea, care a stăpînit neamul omenesc, să-l închidă din nou pe acesta în Țarul ei. Intr-adevăr îmi vine să gîndesc lucruri mari împotriva tiraniei diavolului acum, cînd văd firea neamului meu, împărțînd în ceruri. Acum s-a surpat stăpînirea diavolului; au încetat uneltirile diavolului. Diavole! raiul nu mai îngăduie aceste uneltiri. Dulceața pomului nu mai ademeneste spre plăceri, ca astfel îndepărtînd din mine frica, să-mi asigure moartea. Nu mai aud acum cuvintele «Pămînt ești și în pămînt vei merge». ci «deși ești pămînt, vei merge spre ceruri prin bunătatea Celui care se înalță». Părăsesc sălașul păcatelor; ție (ademenitorule) Ți las pămîntul pe care m-am născut și m-am hrănit și mă mut în cer, izbăvindu-mă de înșelăciune. Odinioară Ți-a fost de ajuns un pom pentru rătăcirea lui Adam. Atunci, înșelîndu-l prin rodul lemnului, ai obligat pe primul plăsmuit să fie îndepărtat din dulceața raiului; iar acum, chiar dacă vei goli toată tolba, vei îndrepta împotriva ta însuși toate săgețile trimise. Deci unde-Ți sînt, diavole, uneltirile vechii înșelăciuni? Unde-Ți este înșelătorul șarpe, ca să îndepărtezi pe Eva din rai spunîndu-i: «În ziua în care veți mîncă, veți fi ca niște dumnezei» (Fac. III, 5). Fără să știi, mi-ai devenit profet al bunătăților, fiindcă făgăduințele pe care le-ai folosit pentru momeală, le-am dobîndit în fapt. Inchipuirea făgăduinței a ajuns, prin experiență, să fie adevărată.

O, minuni de necrezut și străine firii noastre! Acelora cărora li s-a închis raiul, li s-a deschis cerul. Cel care cu puțin mai înainte a fost judecat de Pilat, astăzi se întronează judecător în ceruri. Cel batjocorit de răstignitori, stă pe heruvimi de-a dreapta Tatălui, lăudat de cetele îngerilor. Cel încununat cu spini, își pune pe frunte diadema vredniciei dumnezeiești. O, de cîte ori chitarisînd David, a prezis aceste lucruri: «Zis-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta mea, pînă ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale»

* P. G. XXVIII, col. 1092—1100.

(Ps. c IX, 1). Acum într-adevăr aceste cîntece au devenit realități, și ceea ce David prin melodie a dorit mai înainte să vadă, astăzi vede în fapt; cerul a înfăptuit melodiile, primind în brațe pe cel vestit de David. Cu toate că la nașterea Aceluia cerul s-a închinat printr-o stea Celui născut și s-a grăbit să primească înainte de vreme pe Cel ascuns în peșteră, trebuia totuși să fie păzite vremile și hotarele economiei.

2. Imi vine să mă minunez cum s-a schimbat necinstea neamului omenesc în preaslăvire? Cum întăritarea lui Dumnezeu față de noi a trecut în cea mai mare bunăvoință. Dumnezeu ne-a creat cu propriile sale mâini, ne-a arătat posesori ai hranei pregătită de la sine, ne-a dat putere asupra voluptății, stăpînire peste pămînt, a pus în slujba noastră văzduhul, umblarea pe mare, razele soarelui, lumina lunii, circuitul stelelor și ne-a supus toate animalele.

Dar a venit un dușman în mijlocul raiului și, din invidie calomniind pe Dumnezeu, a convins, prin intrigă, pe om. Cel înșelat a trecut de partea dușmanului, s-a îmbolnăvit de patima împotrivirii față de Dumnezeu, a gîndit dușmănos contra lui Dumnezeu și și-a întins mîna împotriva poruncilor Acestuia. Dumnezeu se arată și mustră nădejtile deșarte ale călcătorilor de lege; începătorul neamului fuge de la fața lui Dumnezeu, nu primește mustrarea, se ascunde sub pom. Cel care dorea îndumnezeirea în chip nelegiuit, se teme acum de pașii lui Dumnezeu. Acesta se dezbracă de vrednicia sa, alungă pe om din rai, spunîndu-i doar numai atît: «Eu nu te-am făcut pentru astfel de nădejdi și nu pentru aceasta te-am creat cu mîinile mele, transformînd țărîna în fire omenească. Iar tu, mîna pe care ai primit-o de la mine, ai întins-o împotriva poruncii Mele, și te-ai făcut conlucrător cu diavolul, războindu-te împotriva Creatorului. Pentru aceasta, du-te din vrednicie! Mută-te din locul de cinste! Pămînt ești și în pămînt vei merge, întrucît ai gîndit lucruri mai presus de tine. Firea ta să se întoarcă din nou în pămînt. Invață că mama ta este pămîntul și, prin moarte, ești trimis în el».

Acestea sînt răsplătirile înșelăciunii diavolești și aceasta este știința pe care a dobîndit-o începătorul neamului omenesc. Această cumplită nenorocire s-a introdus în fire.

Dar Creatorul n-a răbdat pînă în sfîrșit să vadă făptura Sa sfărîmată, S-a îndurat de firea înjosită și vrednică de jale și a mîluit chipul, care rătăcea în zidire. Așa dar ce face Dumnezeu? Crează din nou un alt Adam, ridicînd din fire un protector al firii; împrumută pămînt din Fecioara, formează în fătul creat cel mai autentic chip al Său, îl plăsmuiește, îl lasă în Fecioară țesîndu-l acolo veștmînt. El îmbracă chipul ca pe o cămară împărătească, acoperind astfel vechea goliciune. Căci Hristos s-a arătat mai puternic decît înșelăciunea și mai pe sus de păcat, făcîndu-se nemuritor și după moarte iar în mormînt desființînd mormintele. Și încoronîndu-se cu nemurirea astăzi din nou duce firea la ceruri întrucît zidirii i se dăruiește podoabă comună înșuși începătorul firii.

3. Cineva ar putea spune că atunci — în rai — Creatorul ținînd mînie, s-a indignat de chip îndată după călcarea poruncii și urînd reaua învoire, a pedepsit firea; iar acum, cu trecerea timpului, potolindu-și întăritarea, trecîndu-i mînia, își arată iubirea de oameni față de cei care-L nedreptățise (față de om). Dar nu-i deloc așa. Nici pedepsele de-atunci nu le-a dat din mînie, și nici bunătățile de-acum

nu le-a dăruit din părere de rău pentru patima miniei, ci, privind de sus, pune rinduială în lucruri. Căci văzînd Dumnezeu că firea suferă din cauza condamnării la moarte, că mormîntul este pregătit ca moștenire pentru durerile omenescii, că mulțimea de oameni vînată de cel rău a devenit bogăție a iadului, și zilnic era pradă morții, toate acestea văzîndu-le, înlătură puterea cu care amenință și dintr-odată răsare peste neamul omenesc nădejdea nemuririi. Răpînd la ceruri pe Enoh din mijlocul oamenilor, a arătat moartea biruită de oameni și a învățat firea muritoare să accepte condițiile nemuririi și să învețe oamenii înșiși a împiedica drumul către fosta moarte. Astfel mutarea celui drept a devenit oprire a morții. Faptul acesta care s-a petrecut în toată durerea, a învățat firea să înlătore trecutul și prin bunele nădejdi să se ridice din cădere.

Și ca nu cumva vremea îndelungată să acopere amintirea acestei minuni și, ștergînd urmele nădejzii, să mărească tristețea, iar moartea iarăși să se arate mai cumplită împotriva oamenilor, repetă minunea, dublează darul și cheamă pe Ilie să se prezinte ca biruitor împotriva morții. Acesta cu cuvîntul oprind norii, a amenințat cu neplouarea, și cu graiul legînd zidirea, a devenit conducător al stihilor, prin aceea că ține zidirea în frîu cu limba sa mică. Atunci s-a arătat marea minune, cînd cerul s-a sfiit de om. Și ca nu cumva micimea omului să ascundă simțul biruinței împotriva morții, Dumnezeu l-a înfățișat întregii zidiri mai întîi pe acest Ilie. Acesta suindu-se atunci în căruță de foc, părăsește moartea cea de jos printr-un zbor și o călătorie minunată. Deci vrednicia harului schimbă legea firii. Căci s-a înălțat Ilie ca spre cer. Sfînta Scriptură vestește cu glas înalt minunea, făcînd să răsune în toate neamurile ecoul ei.

4. Așa dar, iubitul meu, privește exactitatea celor grăite și să nu treci cu vederea sensul și puterea cuvîntului Sfintei Scripturi, ca nu cumva, prin trecerea cu vederea, să socotești pe Stăpînul de aceeași cinste cu slujitorul. Că Ilie nu a mers în cer. Și dacă s-a ridicat spre tîria cerului, nu s-a sălășluit în curțile cerești, ci ascultă ce spune : «Cînd Domnul îl ridica pe Ilie ca spre cer» și iarăși adaugă un mic cuvînt : «L-a oprit pe Ilie, care mergea în sus». E de ajuns să fie cinstit profetul prin aceea că a preînchipuit pe Hristos. Cerul nu primește pe rob înaintea Stăpînului : «Că nimeni nu s-a suit în ceruri, decît numai cel ce s-a coborît din ceruri, Fiul Omului, cel care este în ceruri» (Ioan III, 13). Căci cerul a fost păstrat pentru primul dintru oameni, adică pentru Făcătorul oamenilor. Deci prin cele petrecute cu Enoh și cu Ilie, Dumnezeu a veselit pe oameni printr-o bună speranță ; că deși aceia erau oameni, El a făcut totuși drum cu caii prin văzduh.

Dar nu numai pînă la aceștia s-a oprit credința cea mai presus de fire, ci și prin priveliștea de fiecare zi, Dumnezeu arată minuni oamenilor. Ce face Dumnezeu ? Rînduiește ca scriitorul de lege Moisi să fie iconograf al zidirii și îi poruncește ca prin cort să imite pe Creatorul. Exteriorul văzut al cortului era închipuirea pămîntului și-a lucrurilor de pe el, iar cele dînlăuntru ale cortului, închizîndu-le cu cortina și făcînd ca oamenii să nu vadă nimic din cele cerești, imitau partea nevăzută, adică cerul. Și astfel legiuind imitarea cerului și a pămîntului prin formele concrete și vrînd ca în cele neapuse să nu poată pătrunde oamenii, Dumnezeu deschide intrarea la cele negrăite numai arhiereului, lucrînd în mod prefigurat, prin intrarea

de atunci a arhierelui, suirea cea de acum spre ceruri. În felul acesta cei de atunci, văzînd cerul despărțit în mod prefigurată și numai pe arhieru îndrăznind spre cele nepătrunse, să se obișnuiască mai dinainte cu priveliștea și să nu nesocotească minunile. Despre aceste lucruri amintește Pavel. educatorul neamurilor, strigînd cuvînt cu cuvînt : «În partea întâia a cortului intrau totdeauna preoții să facă slujă dumnezeiască; iar în a doua intra numai arhierul, o singură dată pe an, și nu fără de sînge, pe care-l aducea pentru sine și pentru păcatele poporului. Hristos, însă, arhierul bunătaților viitoare, venind cu un cort mai mare și mai desăvirșit, nefăcut de mină, adică nu astfel alcătuit, a intrat odată în cele sfinte, nu cu sînge de țapi și de viței, ci prin propriul său sînge» (Evrei IX, 6, 7, 11-12). Și iarăși mai jos zice: «Căci Hristos a intrat nu într-un templu făcut de mină după chipul celui adevărat, ci chiar în cer să mijlocească acum pentru noi înaintea lui Dumnezeu» (Evrei IX, 24).

5. Astfel știe Dumnezeu și, prin preînchipuiri, să dojenească pe cei care nu-L ascultă și, prin minuni, să facă crezute minunile. Astfel s-a ridicat Hristos la ceruri. Astfel a întărit preînchipuirile prin lucrarea adevărului. Deci trebuia ca Învierea Mîntuitorului să fie unită cu Înălțarea și cerul să primească îndată pe biruitorul iadului. Dar ca nu cumva iuțea celor întîmplate cu prilejul învierii, să înlătore înțelegerea minunii, a binevoit Hristos să întărească un anumit timp pe apostolii săi prin vederea minunilor de după înviere ca prin deasă exercitare a ochilor, să le trimită credința în suflet. Stă împreună cu ucenicii săi, mîncînd, deși nu avea nevoie, îngăduie să i se pipăiască trupul, făcînd astfel martori ai adevărului nu numai ochii, ci și degetele. Așa dar în timpul cît s-a arătat lor după înviere, spulberînd bănuiala că El ar fi nălucire, și spunîndu-le cele în legătură cu plecarea Sa, îi face pe ucenici văzători ai înălțării Sale. Căci trebuia ca propovăduitorii minunilor să dețină cunoștința neîndoielnică a celor propovăduite.

Domnul s-a înălțat. Ucenicii priveau de jos, iar un nor luîndu-L pe dedesupt i-a slujit de căruță pentru suirea la ceruri. O, o minuni mărețe! Văzduhul este străbătut, eterul primește pe Domnul, îngerii însoțindu-L cu cîntări de biruință îl prăznuise și conving pe ucenicii uimiți de această vedere, să sărbătorească și ei. «Ce stați privind spre ceruri»? «Ce stați? Vestiți lumii minunea înălțării, căci așa va veni, precum îl vedeți mergînd spre cer!» Aceste glasuri auzindu-le Pavel, a lăsat vocea să trîmbițeze strigînd în scris: «Sălașul nostru e în ceruri de unde așteptau și pe Mîntuitorul, Domnul Iisus Hristos» (Filip. III, 20). Și la acestea a adăugat zicînd oamenilor că: «Vor fi răpiți pe nori în văzduh întru întîmpinarea Domnului» (I Tesal. IV, 16) că dreptii vor străluci ca lumina tăriei.

Așa dar cu prilejul stăpîneștii înălțării a Mîntuitorului Domnului și adevăratul nostru Dumnezeu Iisus Hristos, veselindu-ne cu astfel de nădejdi, să zicem către El: «Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut» (Ps. 103, 24); că a Ta este slava și puterea împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Traducere din grecește de
Ierom. Magistr. APOSTOLOS DIMELIS

ARTICOLE ȘI STUDII

BUCURIA PASCALĂ ÎN CÎNTĂRILE PENTICOSTARULUI

Sîmbăta Patimilor este consacrată în întregime presentimentului învierii. O serie de lecturi din Vechiul Testament concentrează atenția credincioșilor în această direcție. În nici o altă parte n-am găsit o definiție mai frumoasă dată morții, ca în cîntările din Sîmbăta Mare, unde moartea-i «*haină singerată a izbîndirii*»¹. De aceea, lacrimile morții duc la bucuria învierii. Indemnul vine chiar de la Hristos, care grăiește prin Biserică: «*Să se bucure toată făptura, să se veselească toți pămîntenii, că vrăjmașul, iadul, s-a prădat: femeile cu mîruri să iasă întru întîmpinare, că izbăvesc pe Adam și Eva cu tot neamul și a treia zi voi învia*»².

Durerea se pierde încetul cu încetul, în perspectiva apropiatei biruințe. Sîmbăta noaptea se petrece această transformare a suferinței în bucurie. Momentul cel mai impresionant este cufundarea bisericii într-un întuneric adînc. Toți credincioșii au senzația morții. Ca un fel de simultaneizare a morții și învierii, ca o înlăturare a spaimei morții, imediat preotul apare în fața ușilor împărătești, cu lumînarea aprinsă și chiază, plin de bucurie: «*Veniți de primiți lumină!*» Pe fețele tuturor licărește speranța. Biserica se umple de un potop de lumină, simbol sfînt al bucuriei lăuntrice. În acest moment se operează o legătură tainică între lumea creștinească și cea cerească, pentru că preoții ies afară, în mijlocul naturii, cîntînd: «*Învierea Ta, Hristoase Mintuitorule, îngerii o laudă în ceruri și pre noi, pe pămînt, ne învrednicește, cu inimă curată să Te mărim!*»³. După evanghelia învierii, prin care credincioșii retrăiesc intens evenimentul din istorie, dar mai presus de istorie, preotul dă mărire Sfîntei Treimi, apoi, plin de emoție și de sfîntă bucurie, vestește marea biruință: «*Hristos a înviat din morți, cu moartea prea moarte călcînd și celor din mormînturi viață dăruindu-le*.

Ca într-o sublimă exaltare duhovnicească, reminiscență transfigurată a exteriorizării bucuriei prin dansuri, preotul înconjoară masa cîdînd, și în urma unor stihuri scurte în care este preamărită Învierea, se repetă de multe ori cîntarea învierii, certitudinea absolută a afirmării vieții: «*Hristos a înviat din morți...*»

1. Peasna 9 din Sîmbăta Patimilor (Triodul).

2. Slujba Sfintelor Patimi, sîmbăta (Triodul).

3. Idem, ibidem.

4. În sfînta și marea Duminică a Paștilor, la utrenie, (Penticostarul).

Bucuria se deslășoară într-un crescendo continuu și este subliniată astfel: «Să învie Dumnezeu...», «dreptii să se veselească», «Aceasta este ziua pre care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa»⁵. Stihurile și cîntarea: «Hristos a înviat» amplifică vibrațiile sufletelor credincioșilor și le înalță, ca într-o sublimă simfonie cerească, unindu-le cu ale ingerilor din cer. Toți cîntă, toți sint luminați de bucurie lăuntrică. Apoi, în sunetul clopotelor și al toacei, preoții intră în biserică, continuînd manifestarea bucuriei duhovnicești, prin cîntările din canonul Invierii, compus de Sfîntul Ioan Damaschin. Creștinătatea întreagă plutește ca într-o lumină a dumnezeirii și faptul Invierii, care depășește orice comprehensiune obișnuită, pentru categoriile rațiunii noastre, este transpus în modalitatea comprehensiunii poetice, pentru expresia lui este subiectivă, este legată de fenomenalitatea psihică, cu alte dimensiuni și cu alte înțelesuri decît fenomenele existenței obiective cotidiene. Marele fapt al Invierii Domnului nu este un eveniment supus categoriei demonstrabilității, căci este unic, fără termen de comparație sau de relație, neintegrabil într-o formulă, este prin el însuși evident, axiomatic, este o certitudine din sfera certitudinilor adînci, de dincolo de formula judecății, dar legată de formula ființei, ce biruiește orice neant. Este simplu pentru oricine că o singură realitate este dincolo de limitele necesității de demonstrare: viața. Viața nu se demonstrează, ci se afirmă. Bucuria este structural legată de afirmarea vieții. În forma ei cea mai pură, la copii, viața este bucurie. Creștinismul nu are nevoie să demonstreze nici necesitatea, nici pozitivitatea Invierii, căci ea se afirmă ca viața dumnezeirii, ca integrare a omenirii în sfera dumnezeirii. Penticostarul abundă în aceste idei și poezia creștină a prins o experiență duhovnicească în termeni plini de un înțeles nou. Ca să-i înțelegem, trebuie să deslușim unele sensuri pentru termenul de moarte și de iad. În concepția creștină, moartea nu este numai o desfigurare a vieții, ca frumusețe fizică, dar este și o desfigurare sufletească, prin păcat.

Iadul este corelatul dezintegrării și desfigurării sufletești, cauzate de păcat. Prin Invierea Sa, Mîntuitorul Hristos, învinge moartea și în sens fizic și în sens spiritual. De aceea, Biserica leagă Invierea lui Hristos și de biruința asupra iadului, adică asupra păcatului, ca neant sufletec. Faptele sînt prinse astfel, în două pripeți la cîntarea 9: «Hristos a înviat, Cel ce a călcat moartea și pre morți i-a ridicat. Noroade, veselii-vă!» «Astăzi toată făptura se veselește și se bucură, că Hristos a înviat și iadul a prădat»⁶.

Indemnurile directe la veselie se întemeiază pe posibilitatea unor ezitări, cauzate de nepotrivirea dintre faptele obișnuite din viața noastră, cu actul Invierii. Nici o ezitare, nici o temere, nici o îndoială «Popoare, veselii-vă!»

Bucuria se comunică întregii făpturi, căci și iadul a fost prădat de victimele lui, prin iertarea adusă de Mîntuitorul. Într-una din stihurile Invierii din Simbăta Mare, iadul se plînge că Hristos l-a golit de morți: «Sufletele pe care le țineam întru mine mai dinainte, Dumnezeu fiind, le-a înviat. Slavă Doamne Crucii Tale și Invierii Tale?»

Dar cei morți au sfînt prilej de bucurie, căci lumina Invierii a risipit întunecările morții și durerea păcatului. Astfel, nu se bucură numai cei

5. Stihurile 1, 3 și 4. (Penticostarul).

6. Pripeți la cîntarea 9 în sfînta și marea Duminică a Paștilor. (Pentico-starul).

7. Stihurile Invierii în sfînta și marea simbăta seara. (Pentico-starul).

vii de Paști, dar se bucură și cei morți. Istoriceste, cei ce nu L-au cunoscut pe Hristos au fost eliberați din legăturile iadului printr-un act al milostivirii dumnezeiești. De aceea, bucuria lor este fără margini: «*Milostivirea Ta cea nemăsurată văzind-o cei ținuți întru legăturile iadului, la lumină au mers, Hristoase, cu picioare vesele. lăudând Paștele cele veșnice*»⁸. Condacul din Duminică Paștelor face unele apropieri între realități paradoxale și exclusive în planul logic, căci cel fără de moarte cunoaște mormântul și totuși, prin Înviere, biruie orice posibilitate a nonființei. Iadul, ca simbol al uritului și groazei, într-o realitate străbătută de lumina și puterea dumnezeiască, dispare. Da aceea, pogorirea în mormânt este un act voluntar al lui Hristos, ca să arate puterea vieții: «*De te-ai și pogorît în mormint, Ceta ce ești fără de moarte, dar puterea iadului ai zdrobit și ai înviat ca un biruitor, Hristoase Dumnezeuule. zicând femeilor mironosișe: Bucurați-vă! și Apostolilor Tăi, pace dăruindu-le, Ceta ce dai celor căzuți sculare*»⁹. Bucuria se comunică întâi femeilor, căci ele sînt purtătoarele și continuatoarele vieții.

Maica lui Dumnezeu ajunge astfel, izvorul bucuriei supreme, căci prin ea a fost posibilă mîntuirea omenirii adică moartea și Învierea lui Hristos. «*Bucură-te, prin care răsare bucuria; bucură-te, prin care piere blestemul! bucură-te că cele cerești împreună se bucură cu cele pămîntești: bucură-te! că cele pămîntești împreună dănuiesc cu cele cerești*»¹⁰. Iar în marea Duminică a Paștilor, Fecioara care a unît cele cerești cu cele pămîntești, are dreptul să se bucure de Învierea Fiului său: «*Bucură-te! Fecioară, bucură-te! Bucură-te, binecuvîntată! Bucură-te preasvîtată! Că Fiul tău a înviat a treia zi din mormint!*»¹¹.

Centrul bucuriei totale este Maica lui Dumnezeu, căci prin ea triumfă asupra morții întreaga omenire. Bucuria Învierii nu se manifestă în limitele subiectivității, ca o stare lăuntrică trecătoare, ci ea cuprinde întreaga omenire, căci exprimă victoria totală a omenirii asupra morții prin Iisus Hristos. Cea dintîi cîntare din Canonul Învierii a Sfîntului Ioan Damaschinul este ca un val de bucurie a întregii omeniri salvată de la moarte: «*Ziua Învierii, poșoare să ne luminăm! Paștile Domnului, Paștile! Că din moarte la viață și de pre pămînt la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pre noi, cei ce-l cîntăm cîntare de biruință*»¹².

Moarte și viață, cer și pămînt, sînt realități autentice, contradictorii. în sfera logicului, dar în sfera vieții dumnezeiești se unesc în Învierea lui Hristos, iar noi sîntem părtași acestei vieți slînte a Învierii, căci și noi trecem din moarte la viață și de pe pămînt la cer. Învierea este posibilitatea îndumnezeirii omului, de aceea cîntările Triodului arată că prin Hristos, Adam este îndumnezeit. Transmutația noastră ca oameni se efectuează în planul dumnezeiesc, de aceea totul este lumină și bucurie pentru că totul este viață. Între cer și pămînt, moarte și viață nu mai sînt limite, căci limitările temporale sînt transfigurare și desființate, așa cum și materia se poate transforma în lumină și invers. În acest înțeles, bucuria

8. Tropar la cîntarea 5 din sfînta și marea Duminică a Paștilor. (Penticostarul).

9. Condacul, în sfînta și marea Duminică a Paștilor. (Penticostarul).

10. Sîmbătă, în a cincea săptămîină din post. (Triodul).

11. Pripeala la cîntarea 9 în sfînta și marea Duminică a Paștilor. (Penticostarul).

12. Cîntarea 1, Irmos, din Canonul Învierii. (Penticostarul).

cuprinde toată creatura, căci prin păcat se extinsese suferința asupra întregii făpturi, iar prin Înviere se mintuiește toată creatura.

Totul este cîntec și veselie. «*Cerurile să se veselească după cuviință și pămîntul să se bucure și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută; că a înviat Hristos, veselia cea veșnică*»¹³. Această veselie nu trebuie privită numai ca o simplă figură poetică, pentru că între făptură și Creator este o legătură de viață, astfel încît viața nu poate să nu vibreze la victoria vieții duhovnicești, mai cu seamă că întreaga fire este mintuită prin Înviere. «*Acum toate s-au umplut de lumină: cerul și pămîntul și cele dedesubt. Deci, să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos, întru care s-a întărit*»¹⁴. Ideea de mintuire a întregii creaturi capătă o precizie mai mare în Exapostilaria Paștelui: «*Cu trupul adormind, ca un muritor, Impărate și Doamne, a treia zi ai înviat; pre Adam din stricăciune ridicînd și moartea pierzînd. Paștile nestricăciunii, lumii de mintuire*»¹⁵.

Termenii de împărat și domn designează puterea Mintuitorului în raport cu universul, cu omul și cu soarta lui în această lume. Deși puternic, totuși S-a supus morții, dar a înviat, ca să scape pe om din stricăciune și din moarte. Paștile este, așa dar, a doua creare a lumii, căci Adam a introdus în lume moartea, iar prin Înviere, Hristos restabilește echilibrul și armonia în creatură. Paștile este nestricăciune, iar Învierea alternează între motivul mintuirii omului și al începutului unei vieți noi. «*Prăznuim omorirea morții, sfărîmarea iadului și începătura altei vieți veșnice; și săltînd, lăudăm pe Pricinuitorul, pre Unul cel binecuvîntat, Dumnezeuul părinților și preaslăvit*»¹⁶.

Dacă omenirea este tristă, fără Hristos, odată cu biruința asupra morții se face începutul unei veselii dumnezeiești. La această veselie sint chemați toți oamenii: «*Veniți în ziua cea vestită a Învierii, să ne împărtășim din rodul cel nou al vieții, din dumnezeiască veselie, și din Impărăția lui Hristos, lăudîndu-l, pre Dinsul, ca pre un Dumnezeu în veci*»¹⁷.

Veselia dumnezeiască nu are nici o asemănare cu veselia determinată de vederea vreunui obiect pămîntean, căci această veselie pămîntească rezultă din împlinirea vreunei plăceri, poize, etc. Nu se manifestă nici prin exclamații, strigăte sau alte gesturi. Se aseamănă mai mult cu bucuria pe care ți-o dă o melodie sublimă, pentru că aceasta te înalță, te face mai bun, îți comunică o frumusețe care n-are termen s-o cuprindă în planul gândirii obișnuite. Tresăltarea în fața sublimului este o altă categorie religioasă, de natură spirituală, care ne pune în fața unei prezențe transfiguratoare. Această tresăltare este certitudinea prezenței divine în noi și în lume. Repetatele indemnuri la veselie din noaptea Învierii au rostul să crească acuitatea prezenței dumnezeiești, în actul reactualizat al Învierii. «*Să ne veselim dumnezeiește, că a înviat Hristos ca Cel Atotputernic. Astăzi este mintuirea lumii, că a înviat Hristos ca Cel Atotputernic*»¹⁸.

Hristos a biruit tragedia morții omenesti și a ieșit biruitor și vesel ca un soare. El este «*Soarele dreptății, tuturor viață răsărînd*»¹⁹. Mormîntul,

13. Troparul la cîntarea 1 din Canonul Învierii. (Penticostarul).
14. Troparul la cîntarea 3 din Canonul Învierii. (Penticostarul).
15. Exapostilaria din Canonul Învierii. (Penticostarul).
16. Troparul la cîntarea 7 din Canonul Învierii. (Penticostarul).
17. Troparul la cîntarea 4 din Canonul Învierii. (Penticostarul).
18. Troparul la cîntarea 4 din Canonul Învierii. (Penticostarul).
19. Imnosul la cîntarea 5 din Canonul Învierii. (Penticostarul).

care sugerează distrugerea și neantul, care a inspirat poezilor variate sentimente de durere, nu-și mai păstrează nici un atribut al spaimei. Dimpotrivă, Biserica ni-l prezintă astfel: «*Ca un purtător de viață, ca un mai înfrumusețat decât raiul cu adevărat și decât toată cămara împărătească. mai strălucit, S-a arătat Hristoase, mormîntul Tău, izvorul învierii noastre*»²⁰.

Mormîntul nu mai este distrugere, este izvorul învierii noastre. Bucuria această crește în conștiința creștinului cu atît mai mult cu cît moartea lui Hristos a fost anunțată ca o bucurie, iar Învierea tot ca o bucurie. Biserica înfățișează mișcător acest scurt istoric: «*Inger, mai'nainte de zămislirea Ta, Doamne, a grăit Celei pline de har: Bucură-Te! Inger, încă și la Învierea Ta a răsturnat piatra slăvitului Tău mormînt; acela adică a vestit în locul întristării, semne de veselie; iar acesta, în locul morții ne-a propovăduit nouă pe Stăpînul dătătorul de viață...*»²¹. Ingerul vestește prin glasul Bisericii, aceeași bucurie: «*Bucurați-vă, noroade, și vă veseliți. Ingerul cel ce a șezut pe piatra mormîntului, acela ne-a binevestit nouă, zicînd: Hristos a înviat din morți. Mintuitorul lumii și pre toate le-a umplut de buna mireasmă. Bucurați-vă, noroade, și vă veseliți!*»²²

Dar totuși bucuria noastră se concentrează în aceea a Maicii lui Hristos. Ca să ștergă orice urmă de tristețe din sufletul mamei dumnezeiești, Biserica repetă de multe ori îndemnul la bucurie și repetiția are aici semnificația unei certitudini absolute: «*Ingerul a strigat Celei pline de dar: Curată Fecioară, bucură-te! Și iarăși zic, bucură-te! Că Fiul Tău a înviat a treia zi din mormînt și pre morți i-a ridicat. Noroade, bucurați-vă!*» «*Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit; dănuiește acum și te bucură Sioane, iară Tu, Curată, Născătoare de Dumnezeu, veselește-Te întru Învierea Celui Născut al Tău*»²³.

Pripeala «*Ingerul a strigat*» este însoțită de mici stihuri și repetată, căci bucuria repetată este posibilă numai în veselia dumnezeiască, duhovnicească, infinită. Această bucurie crește la infinit și amplitudinile ei sînt marcate de repetarea cîntării: «*Hristos a înviat!*», la fiecare troiar al Canonului Învierii. Ca pe un munte al bucuriei se urcă inima noastră, ajutată de melodiile sfinte, pînă ce cu o maximă intensitate, atinge cea mai înaltă culme a veseliei, cînd nu face altceva decît să repețe cuvîntul sublim: Paștele. Repetarea se produce ca un ecou, răsrînt din sufletele infinite ale viilor și morților.

«*Paștile cele sfințite, Paștile cele nouă și sfinte, Paștile cele de taină, Paștile cele prea cinstite. Paștile Hristos izbăvitorul, Paștile cele fără prihană, Paștile cele mari, Paștile credincioșilor, Paștile care au deschis nouă porțile raiului, Paștile cele ce sfințesc pre toți credincioșii, astăzi nouă s-au arătat*»²⁴. Poezia aceasta a exaltării bucuriei pascale se înlanțuie ca o fugă într-un oratoriu sublim al victoriei puterii dumnezeiești. Presupuneți că o aveți în față toți oamenii care au trecut prin acest univers și că fiecare vibrează la bucuria cuvîntului «*Paștile*», din gură în gură, pe diferite tonuri și veți avea senzația certă a acestui oratoriu al veseliei, redat admirabil prin poezia creștină. Din această bucurie începe să se definească acțiunea sfințitoare a Paștilor. «*Paștile cele frumoase, Paș-*

20. Stăhirea la stihovans' din Duminica Paștilor. (Penticostarul).

21. Stihiri la laude, luni în săptămîna luminată. (Penticostarul).

22. Idem, ibidem.

23. Cîntarea 9, pripeala și irmosul, Duminica Sfințelor Paști. (Penticostarul).

24. Stihurile Învierii, la laude, în Duminica Sfințelor Paști. (Penticostarul).

tile, cu bucurie unul pre altul să ne îmbrățișăm ; o, Paștile izbăvire de întristare ! Că astăzi, din mormint, ca dintr-o cămară, strălucind Hristos, pre țemei de bucurie le-a umplut, zicînd : Propovăduiți Apostolilor»²⁵. Motivul fundamental al acestui cor al bucuriei este «izbăvirea de întristare».

Pentru durerea morții, singura izbăvire de întristare este învierea. Ea este certitudinea absolută a vieții. Această viață nouă, prin Învierea lui Hristos, se manifestă în relațiile noastre prin iertare, prin izgonirea întunericului existențial, prin fericirea de a exista. Ca într-un final al simfoniei dumnezeiești a bucuriei, Biserica condensează sensul uman al Învierii, astfel : «*Ziua Învierii, și să ne luminăm cu prăznuire și unii pre alții să ne îmbrățișăm ; să zicem fraților și celor ce ne urăsc pre noi, să iertăm toate pentru Înviere și așa să strigăm : Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din morminturi viață dăruindu-le !*»²⁶.

Diavolul, ca principiu al neantului, al păcatului și al morții este înfrînt, căci iadul este biruit. Biserica a reținut o parte din Cuvîntul de învățătură, în sfînta și luminata zi a slavitei Învieri a lui Hristos, al Sfîntului Ioan Gură de Aur, care cuprinde esența credinței noastre în legătură cu Învierea. În această zi, orice om, păcătos sau sfînt, este chemat la bucuria deplină : «*Toți — zice Sfîntul Ioan Gură de Aur — bucurați-vă de ospățul credinței ; toți împărtășiți-vă de bogăția bunătății !*». Împărăția lui Dumnezeu se afirmă ca iertare, «*căci iertarea din mormint a răsărit*», iar neantul morții a fost desființat. În cuvintele pline de foc arată Sfîntul Ioan Gură de Aur în ce constă bogăția bunătății lui Hristos : «*Unde-ți este, moarte, boldul ? Unde-ți este, iadule, biruința ? Înviat-a Hristos și tu ai fost nimic. Înviat-a Hristos și au căzut dracii ; înviat-a Hristos și se bucură îngerii ; înviat-a Hristos, și nici un mort nu este în groapă ; că Hristos înviînd din morți, începătură celor adormiți s-a făcut*»²⁷.

Univers și omenire sînt reînnoite prin Înviere. Bucuria înnoirii și vieții este atît de mare, încît credincioșii noștri nici nu se salută pînă la Înălțare, decît cu «*Hristos a înviat !*» și «*Adevărat a înviat !*». Păcat, moarte, distrugere, despărțire de Hristos, iad și diavol, ca expresii ale neantului sînt desființate prin Cruce și Înviere.

Biserica cheamă mereu pe credincioși la această bucurie duhovnicească : «*Veniți țoți credincioșii să ne închinăm Sfîntei Învieri a lui Hristos, că iată a venit prin Cruce, bucurie la toată lumea !*».

Paștile sînt viața dumnezeiască, sînt cîntecul sublim al vieții, simfonia eternității, integrarea omenescului în dumnezeire, poemul sublim al mîntuirii din tristețe.

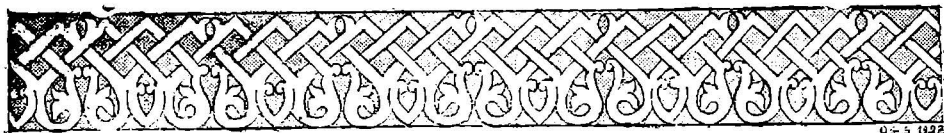
Paștile !... Paștile !... Paștile !... repetă la infinit Biserica. Bucurie !... Viață !... Iubire !... răspunde ca un ecou omenirea. Răspuns pozitiv la îngrîjorări torturante.

Pr. Prof. NICOLAE C. BUZESCU

25. Idem, *ibidem*.

26. Slava, la laude, în Duminica Sfîntelor Paști (Penticostarul).

28. Penticostarul. Cuvînt de învățătură în sfînta și luminata zi a slavitei Învieri.

PE GOLGOTA

Procesul s-a terminat. Mintuitorul e condamnat la moarte. Pe Golgota s-au ridicat trei cruci. De-a dreapta și de-a stînga sînt țintuiți doi tilhari, la mijloc El, Mintuitorul, — numai ochii, inima și gura îi mai sînt libere.

Mulțimea ațîtată vociferează, proferînd insulte. Mintuitorul privește, aude și... tace.

Dar iată că-și ridică ochii și inima spre cer și gura Sa rostește cuvinte.

Desigur, ultimele cuvinte ale unui muribund au totdeauna semnificație deosebită, — constituie un testament scump pentru ai săi ; ele pornesc din profunzimile sufletului, descoperă esența structurii sale morale și preocupările intime de ultimă oră.

Cuvintele rostite de Mintuitorul pe sfînta Cruce au semnificație superioară celor rostite cîndva de cineva.

Fără vină condamnat la moarte, Mintuitorul nu se vaită, nu cere ajutor, — gura Sa nu murmură împotriva lui Dumnezeu, căci nici în clipa morții iubirea Sa n-a slăbit pentru Părintele ceresc, — El nu acuză pe nimeni și nu urăște pe nimeni, — gura Sa rostește o *rugăciune*.

Și ce rugăciune !

«Părinte, iartă-i căci nu știu ce fac» (Luca 23. 34).

Muribunzii de obicei sînt preocupați numai de ei înșiși și de viitorul celor apropiați lor. Mintuitorul se comportă altfel. De Sine nu s-a preocupat niciodată, căci n-a trăit pe pămînt pentru Sine, — nici în clipa morții nu-i preocupat de Sine. Odinioară spusese : «Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvîntați pe cei ce vă blastemă, faceți bine celor ce vă urăsc și vă rugați pentru cei ce vă nedreptățesc și vă prigonesc» (Matei 5, 44). Porunca aceasta a iubirii față de dușman o împlinește acum El Insuși pe sfînta Cruce. În fața morții primul Său gînd e îndreptat la Dumnezeu și rugăciunea Sa este pentru dușmani. — Despre Sine n-are de făcut nici o mărturisire, căci nici dușmanii nu L-au putut vădi de un păcat (Ioan 8, 46), — n-are să-Și reproșeze nimic, căci totdeauna a împlinit voia Tatălui ceresc.

Firește, rugăciunea privește înții pe cei vinovați de moartea Sa. Dar după cum Mintuitorul venise să aducă iertare și împăcare tuturor, așa și acum se roagă pentru toți care-L vor dușmani cîndva, fără sezisarea adevărului. Totuși, oricît de cuprînzătoare este rugăciunea, ea e limitată oarecum de adausul : nu știu ce fac.

Mișcătoare motivare a rugăciunii !

Dușmanii Săi triumfează zgomotos, că L-au dus la moarte, iar Mintuitorul îi scuză în fața lui Dumnezeu : iartă-i, căci nu știu ce fac.

Da, dar ei puteau să știe ce fac. Ei înșiși sînt vinovați că au rămas neștiutori. Sfîntul Ioan Botezătorul «a văzut slava Lui, slavă ca a unuia născut din Tatăl, plin de har și de adevăr» (Ioan 1, 14) ; sfîntul Apostol Petru

mărturisirea : «Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu» (Ioan 6, 69), cuvinte rostite și de Marta, sora lui Lazăr cel înviat din morți (In. 11, 27) — deci și ei puteau să cunoască și să știe pe cine L-au acuzat, moartea cui au cerut și pe cine L-au condamnat. Dar necredința îi stăpînea și un vâl le acoperea ochii sufletești. Ei știau căucid pe un om, poate nevinovat, pe un nebun, pe un exaltat și maniac religios, — dar în întunerecul sufletesc ce-i stăpînea ei nu știau că-Lucid pe Mintuitorul, pe Fiul lui Dumnezeu, întrupat pentru mintuirea omenirii. Aceasta nu știau — din vina lor — și de aceasta se roagă Mintuitorul pentru ei.

Dacă însă noi creștinii îl crucificăm pe Mintuitorul prin faptele noastre, nu putem spune : n-am știut ce facem, fiindcă noi știm. Sfînta noastră Biserică ne propovăduiește mereu pe Mintuitorul, învățătura Sa, încît nu ne putem lua refugiul la cuvîntul Mintuitorului : nu știu ce fac.

Dar mulțimile și căpeteniile nu încetează să-și bată joc de Mintuitorul țintuit pe cruce : «Pe alții a mintuit, mintuiesc-Se și pe Sine... (Luca 23, 35—37). Mulțimii hulitoare se asociază și unul dintre tilharii împreună crucificați cu Mintuitorul : «De ești Tu Hristosul, mintuește-Te pe Tine Insuși și pe noi» (Luca 23, 39). Răufăcătorul se gîndește numai la eliberarea de suferinți fizice — sufletul nu-l interesează —, căci scăpat de pe cruce, va ști cum să se răzbune împotriva dușmanilor săi și-și va continua fărădelegile, — deci nici un cuvînt de căință pentru faptele sale rele, numai ura față de semenii, socolindu-i numai pe ei vinovați de suferințele sale.

Nu ne asemănăm oare uneori și noi acestui răufăcător ? Nu murmurăm uneori împotriva lui Dumnezeu că ne lasă în suferințe, nu ne ajută, fără să voim a ne recunoaște vina noastră ? Nu facem așa și cu semenii ?

Dar celălalt tilhar condamnă atitudinea hulitorului țintuit pe cruce : «Nu te temi tu de Dumnezeu, că în aceeași osîndă ești ? Noi după dreptate sintem osîndiți... după faptele noastre, iar Acesta nimic rău nu a făcut» (Luca 23, 40—41).

După o «legendă pioasă» numele acestui răufăcător ar fi Demus și fratele cu Iuda Iscarioteanul, — deci după legendă doi frați : unul din ucenic al Mintuitorului a devenit vinzătorul Lui, celălalt din răufăcător credincios al Lui.

Acest răufăcător, desigur auzise de Mintuitorul — numele Lui era bine cunoscut în toată regiunea —, auzise de propovăduirea și bunătatea Lui, de minunile săvîrșite, — și acum atîrnă pe cruce alături de El. Nu-L aude rostind cuvinte grele la adresa crucificatorilor, dimpotrivă se roagă pentru ei : «Părinte, iartă-i căci nu știu ce fac». Cuvintele rugăciunii Mintuitorului îi răscolesc adînc sufletul, îi trezesc conștiința, îl fac să se căiască pentru faptele sale. Despre nevinovăția Mintuitorului e deplin convîns : «Acesta nimic rău nu a făcut», — e convîns și despre păcătoșenia sa : «sintem osîndiți după faptele noastre», — de faptele sale se căiește și în Cel nevinovat crede și se crede, crede în El și în împărăția Sa. Prin căință adîncă prîmînit în interiorul său sufletesc, îndrăznește să se adreseze Mintuitorului cu cuvintele : «Pomeneste-mă Doamne, cînd vei veni întru împărăția Ta» (Luca 23, 42).

Mintuirea poate fi pierdută într-o clipă, dar și cîștigarea ei poate fi tot atît de repede.

Mintuitorul recunoaște căința și credința celui crucificat alături de El : «Adevărul îți grăiesc : astăzi vei fi cu Mine în rai» (Luca 23, 43). Tilharul conștient de faptele sale, — deși se căiește de ele — îndrăznește să-L roage

pe Mintuitorul numai să-și aducă aminte de el atunci — cind va fi odată cazul—cind va veni în împărăția Sa. O umilă rugăminte de pomenire. Mintuitorul îl asigură de mai mult, de comuniunea permanentă cu El Iusuși în împărăția Sa, fapt ce se va întîmpla chiar în ziua aceea.

Și pe sînta Cruce, în clipa morții, iubirea de oameni a Mintuitorului este în plină lucrare.

Dar pe Golgota, pe lângă mulțimea celor ce se bucurau de crucificarea Mintuitorului, se aflau și persoane cu altă stare sufletească, deși foarte puține la număr. Dă, odinioară cind Mintuitorul își exprimase hotărîrea de a merge să-l învie pe Lazăr, sîntul Apostol Toma, prevăzînd primejdia din partea dușmanilor, îi îndeamnă pe ceilalți apostoli: «Să mergem și noi, ca să murim cu El» (Ioan 11, 16). După Cina cea de taină tot sîntul Apostol Toma voia să știe unde merge Mintuitorul (Ioan 14, 5). Dar acum sîntul Apostol Toma nu era în preajma crucii. Lipsea și sîntul Apostol Petru, care spusese: «Doamne, sufletul îmi voi pune pentru Tine» (Ioan 13, 37). Nu era nimeni nici din marele număr al celor pe care-i vindecase, mîngiase, binecuvîntase, — nici din miile celor pe care îi săturase cu piine. E prezent numai un mic număr de oameni, privind întii de la distanță, — iubirea față de Mintuitorul apropiindu-i apoi de sînta cruce. Sînt cîteva femei și cu un singur bărbat, ucenicul iubit Ioan. Femeile s-au dovedit și de data aceasta tari în credință și iubire față de Mintuitorul, fapt ce l-a făcut pe cineva să spună cit timp va fi o femeie pe pămînt, creștinismul va dăinui.

Între femeile prezente pe Golgota, firește, se află și Preacurata Fecioară Maria, Maica Domnului. Ea trăiește clipele cele mai grele pe care le poate trăi o mamă: își vede Fiul murind. Acum înțelege ea cuvintele pe care odinioară dreptul Simion i le adresase: «Prin sufletul tău va trece sabie». (Luca 2, 35). Dar Maica Domnului nu se pierde în jale disperată.—credința îi dă putere morală de rezistență și ea stă în fața Mintuitorului, îl privește.

Mintuitorul se intrupase pentru mîntuirea păcătoșilor, — nu uita de ei nici în clipa morții, se rugase pentru ei: Părinte, iartă-i; deschisese filharului pocăit ușile cerului și acum se poate îngriji și de cei dragi Lui, «Femeie, iată fiul tău» îi spune Mamei Sale și ucenicului iubit Ioan: «Iată mama ta». (Ioan 19, 26--27).

Produce oarecare mirare faptul că Mintuitorul o numește pe Preacurata Fecioară Maria femeie și nu mamă. Dar în limba pe care o vorbește Mintuitorul cuvîntul femeie n-are nici un sens aspru. Mintuitorul nu mai are nimic — și hainele i-au fost împărțite —, afară de Mama Sa și ucenicul iubit Ioan Pe aceștia îi dăruiește unul altuia.

Ce minunat știe Mintuitorul mîngia.

El știe cit de lesne cei întristați se lasă bîruiți de durerea lor, cum se închid față de cei din jur și de aceea impune Mamei și ucenicului să se mîngie și ajute reciproc. Ceea ce ucenicul iubit îi datora pentru iubirea primită, să îndrepte de acum asupra Preacuratei Fecioare.

Firește, cuvîntul de mîngiere și ajutorare adresat Preacuratei Fecioare Maria și ucenicului Ioan, este adresat tuturor, căci pentru toți a venit Mintuitorul.

Astfel pe sînta Cruce și sub Crucea Sa Mintuitorul a întemeiat, se poate spune, primul așezămînt de reciprocă ajutorare și mîngiere, care de-a lungul timpului s-a dezvoltat și întărit mereu. Ajutorarea semenului e datoria de totdeauna a creștinului.

Mintuitorul tace iarăși. Desnodămintul se apropie tot mai mult. «Iară de la ceasul al șaselea s-a făcut întuneric peste tot pământul pînă la ceasul al nouălea» (Matei 27, 45). Natura îmbracă haină de dolu pentru Stăpînul ei muribund. Trei ore se învâluie El în durere. Și asupra Mintuitorului pare a se lăsa un întuneric dens; și soarele vieții Sale pare a-și pierde strălucirea și atunci cu glas mare strigă: «Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai lăsat?». (Matei 27, 46).

Din experiență cunoaștem fiecare conținutul acestui «pentru ce» pornit din desnădejde și îndoială, și atît de chinuitor, cînd rămîne fără răspuns. Evident Mintuitorul a fost scutit de astiel de chinuri pentru Dinsul n-au existat întrebări fără răspuns. Totdeauna s-a sprijinit pe iubirea Părintelui ceresc. Și totuși acum iese din gura Lui acest: «Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai lăsat!».

A muri înseamnă întotdeauna a fi părăsit. În clipa morții ne părăsesc puterile, oamenii, lumea întreagă: drumul morții trebuie să-l facă fiecare singur. Dar și atunci creștinii buni pot spune cu încredere: nu sîntem singuri, Tatăl ceresc este cu noi.

Și totuși Mintuitorul exclamă: pentru ce M-ai părăsit?

Odinioară spusese: «Eu și Tatăl una sîntem» (Ioan 10, 30); «Cel ce Mă vede pe Mine, vede pe Cel care M-a trimis». (Ioan 12, 45). «Mîncarea Mea e să fac voia Celui ce M-a trimis» (Ioan 4, 34). Legătura aceasta pare a fi acum ruptă: Tu M-ai părăsit pe Mine Fiul Tău cel iubit, pentru care bine ai voit (Matei 3, 17).

Dumnezeu părăsit de Dumnezeu.

Mîntea omenească nu poate înțelege aceasta. Totuși situația nu-i indes-cifrabilă. Cheia de înțelegere o găsim la profetul Isaia (cap. 53). Acesta relatează profetic Patimile Mintuitorului care «păcatele noastre le poartă și pentru noi rabdă durere și noi am gîndit că de la Dumnezeu este El în durere, în chin și în neaz...».

Deci pentru ce L-a părăsit Dumnezeu pe Fiul Său? L-a părăsit pe El, fiindcă noi L-am părăsit pe Dumnezeu; L-a părăsit pe El ca să nu mai fim noi părăsiți de Dumnezeu.

Cuvintele menționate ale Mintuitorului nu exprimă desnădejde fără perspectiva de lumină, nu exprimă muță capitulare. Pînă în ultima clipă Mintuitorul S-a vădit luptător pentru izbăvirea din păcat a omenirii, pentru izbînda lucrului divin. Nici spectrul morții nu-l desparte de Dumnezeu, căci spune: Dumnezeul Meu, — al Meu ești Tu și acum. «Părăsirea» înseamnă împlinirea voinței divine, căci așa a iubit Dumnezeu lumea, încît și pe Unul născut Fiul Său L-a dat.. (Ioan 3, 16).

Așa a trecut Mintuitorul «părăsirea Sa», rămînînd biruitor, fapt des-prins din cuvîntul Său următor: «Săvîrsitu-s-a» (Ioan 19, 30).

«Săvîrsitu-s-a», cuvînt de dimensiune incalculabilă, cuvînt cuprinzînd timpul și veșnicia, și de adîncime incalculabilă, stînd la temelia mîntuirii noastre. Intreg evengheliul e cuprins în el și-i predica cea mai scurtă și densă rostită cîndva. Tot ce se propovăduiește în lungul și latul pămîntu-lui despre Mintuitorul și lucrarea Sa mîntuitoare nu-i decît explicarea cu-vîntului: săvîrsitu-s-a.

În el se întîlnesc noaptea Golgotei și dimineața Invierii, durerea morții și bucuria Invierii aceasta întrecînd pe cealaltă. E cuvînt de bucurie incom-parabil superior celui rostit de sfîntul apostol Pavel: «Lupta cea bună ne-am

luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit, de acum mi s-a gătit cununa dreptăţii...» (2 Timotei 4, 7—8).

Ţintuit pe lemnul sfintei Cruci, primele cuvinte Mîntuitorul le-a adresat lui Dumnezeu, dar pentru oameni : Părinte, iartă-i..., se adresează apoi tilharului, pocăit, deschizindu-i cerul ; astăzi vei fi cu Mine în rai, se adresează mai departe celor dragi : Maicei Sale şi ucenicului iubit Ioan ; vorbeşte apoi despre Sine cu Părintele ceresc : pentru ce M-a lăsat.

Dar tot ce a lucrat şi îndurat Mîntuitorul în viaţa Sa pămîntească e sintetizat în acest : săvîrşitu-s-a, care dă sensul biruinţei Sale.

Mîntuitorul Şi-a încheiat viaţa Sa pămîntească în vîrsta tînară şi totuşi nicidecum nu se poate afirma că Şi-a lăsat lucrarea Sa neterminată. Încheierea vieţii Sale pămînteşti înseamnă şi terminarea lucrării Sale mîntuitoare, — a împăcat omenirea cu Dumnezeu.

«Săvîrşitu-s-a» nu înseamnă prăbuşire, ci izbîndire, nu-i slîrşire, ci desăvîrşirea lucrării mîntuitoare.

Fireşte cuvîntul poate fi înţeles în toată plenitudinea sa numai primindu-l cu credinţă.

E cuvîntul adresat omenirii, dar totodată şi Tatălui ceresc, vestindu-i cu bucurie că lucrarea ce i-a fost încredinţată, a îndeplinit-o în întregime : «Lucrul ce Mi-a dat ca să-l fac, l-am făcut» (Ioan 17, 4).

Astfel pe Golgota îşi dau mina lucrarea cea mai înaltă şi durerea cea mai adîncă, strigînd împreună : săvîrşitu-s-a.

Pe Golgota s-a făcut linişte. Duşmanii Mîntuitorului şi-au terminat lucrul răutăţii lor.

Dar Mîntuitorul îşi deschide din nou gura.

Cu cuvîntul rostit mai înainte Şi-a repervit toată lucrarea Sa, acum poate gîndi şi la Sine. Dar gîndul Său nu se îndreaptă spre trecut, ci spre viitor : «Părinte, în minţile Tale îmi dau duhul» (Luca 23, 46). Cu glas mare rostise : «Dumnezeul Meu, pentru ce M-a lăsat ?», cu glas mare rosteşte şi ultimele Sale cuvinte. Rugăciune i-au fost primele cuvinte rostite pe sînta cruce, rugăciune li sînt şi ultimele, căci rugăciune i-a fost întreaga viaţa. Pe buze cu numele : «Părinte, iartă-i», merge spre moarte, cu acelaşi nume merge spre viaţa veşnică : «Părinte, în minţile Tale îmi dau Duhul».

«Părinte», cuvînt ce exprima aici iubire, mulţumire, rugăciune, încredere nemărginită.

Mîntuitorul «Şi-a dat duhul», dar de bună voie ; în voinţa Tatălui ca El să se jertască pentru izbăvirea omenirii, e cuprinsă şi voinţa Sa de jertfire. Moartea pentru Mîntuitorul nu-i un tapt pasiv, ci taptă deplin liberă.

Iată de ce nici un evanghelist nu scrie : Hristos a murit, ci «Şi-a dat duhul», — şi L-a dat de buna voie pentru noi.

Dar Fiul lui Dumnezeu «Şi-a dat duhul», — a murit şi astfel biruinţa duşmanilor Săi părea definitivă şi învăţătura Sa compromisă.

În ziua aceea însă foarte de dimineaţă femeile purtătoare de mir ducîndu-se la mormîntul Mîntuitorului l-au găsit descoperit şi gol. Mirarea lor o lămuresc «doi bărbaţi în vesminte strălucitoare» : «Ce căutaţi pe Cel viu cu cei morţi ? Nu este aici, s-a sculat, aduceţi-vă aminte cum v-a grăit, fiind încă în Galileea, zicînd că Fiul Omului trebuie să fie dat pe mîna oamenilor păcătoşi şi să fie răstignit şi a treia zi să învie» (Luca 24, 5—7).

Da, Mîntuitorul a înviat, arătîndu-se biruitor asupra păcatului şi morţii, confirmînd adevărul persoanei şi învăţăturii Sale. «Dacă Hristos n-a înviat,

zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința noastră...» (1 Cor. 15, 13 urm.).

Dacă n-a înviat Hristos, atunci trebuie să vorbim despre El numai ca de o «mare și istorică personalitate», despre un om care a trăit, a fost crucificat, a murit și a fost înmormintat; atunci credința creștină ar zeifica un om; atunci n-am putea vorbi despre iubirea lui Dumnezeu, fiindcă ea s-ar fi arătat neputincioasă pe Golgota; atunci credința noastră religioasă ar fi înșelăciunea asemenea celei necreștine; atunci Dumnezeu n-ar mai fi Părintele nostru; atunci cei morți sint definitiv pierduți.

Dar Hristos a înviat. — mărturisesc arătările Sale relatate de textele scripturistice ca și alte documente istorice contemporane. «Nu vă voi lăsa orfani, ci voi veni la voi. Încă puțin și lumea nu Mă mai va vedea, iar voi Mă veți vedea că Eu trăiesc și veți trăi și voi» (Ioan 14, 18—19).

Oricât de deosebiți ar fi fost sfinții apostoli în ce privește temperamentul, felul vieții și propovăduirii lor, toți au fost una în propovăduirea Invierii Mîntuitorului, pentru confirmarea căreia au suferit și murit. Invierea Mîntuitorului constituie temeiul credinței lor, puterea și curajul lor misionar, izvorul încrederii lor depline în adevărul propovăduirii lor.

Mîntuitorul nu putea rămîne pradă morții, căci El este stăpînul vieții și al morții.

«Eu trăiesc» — spune Mîntuitorul. Trăiește El, acelaș care trei ani a propovăduit pe pămînt cuvîntul divin, — trăiește, dar acum liber de îngrădirile timpului și ale spațiului, care-l încadrau în viața Sa pămîntească; trăiește, dar nu mai mult vizibil, ci invizibil, nelegat la un timp dat de un anumit loc, ci atotprezent! «Iată Eu cu voi sint pînă la sfîrșitul veacurilor» (Matei 28, 20).

«Eu trăiesc» spune Mîntuitorul despre Sine, dar «și voi veți trăi», arătînd prin aceasta că viața credincioșilor stă în legătură necesară cu viața Sa și că viața creștină izvorăște de la El și trebuie trăită în duhul Lui.

De aci bucuria nemărginită ce-o varsă în sufletul creștinilor ziua Invierii Domnului, — cea mai veche sărbătoare prăznuită de creștini și care dă conținut prăznuirii creștine a Duminicii; ea constituie și chezașia invierii noastre, cînd va veni Mîntuitorul a doua oară să judece viii și morții.

Invierea Mîntuitorului dă vieții creștine lumină, credință, iubire și nădejdea vieții veșnice.

Diac. Prof. OREST BUCEVSCHI

CELE TREI CRUCI DE PE GOLGOTA

... În ziua aceea, pe colina Căpăținei — Golgota —, s-au așternut umbrele a trei cruci, cu brațele întinse, profilându-se pe cerul azuriu, încă nepătat de nici un nor. Frumusețea acelei zile nu îngăduia gândul la execuții, la Patimi și la o moarte.

Și totuși, asemenea priveriște dăduse prilej unei mulțimi mari de oameni să urce dealul Căpăținei, în urma a trei osîndiți, fiecare ducându-și propria-i cruce în spate. Iar unuia dintre aceștia, căzînd sub greutatea ei, Simon Cireeanul, tatăl lui Alexandru și al lui Rufus, i-o va duce pînă la locul de osîndă.

În fața Crucii stăteau unii a căror unică nădejde era ea: erau cei ce credeau în El, gata să-L urmeze pînă la moarte, mărturisind nu numai din gură, ci și din inimă, că Iisus Hristos răstignit pe Golgota pentru mîntuirea lumii, e Fiul lui Dumnezeu cel viu.

În fața Crucii stăteau și cei ce aveau alte credințe sau care n-aveau nici una, reprezentați prin iudei și romani.

Alături de preoții iudei, de cărturari, de farisei, de suțași și soldații romani, alături de masa mare a celor doritori de «spectacole» crude, sîngeroase, era Maica Domnului, cu ucenicul prea iubit, iar femeile mironosițe, cu unii dintre Apostoli și ucenici Îl urmau de departe, înfricoșați. Erău și dintre cei care auziseră cuvîntul Său, dintre cei care mîncaseră din cele cinci pâini și doi pești, erau poate și dintre cei care fuseseră tîmăduiți de El. Dar vocea lor, slăbită, amuțită de groaza morții, nu se auzea.

Iisus înțelegea totul și știa totul. Un scriitor a încercat să refacă în felul următor cele petrecute în fața Crucii, pe temeiul celor scrise în Sfintele Evanghelii: «Un strigăt de chihotiri drăcești, de risete sălbătice se ridică din mulțimea care înconjură Crucea în clipa cînd prea curatul sînge începu să curgă din rănila Mîntuitorului!... Cel ce cobea nenorociri, este prins în cuie, ca să tacă; săracul, care n-avea decît o haină, a pierdut-o și pe aceea; cel ce n-avea unde să-și plece capul, Si-l odihnește acum pe o pernă moale, de lemn; înșelătorul nu mai poate înșela acum pe nimeni; cel ce a prezis dărîmarea Ierusalimului stă acum spînzurat de lemn; Învățătorul dumnezeiesc nu mai are acum decît doi ucenici: pe cei doi tîlhari de-a dreapta și de-a stînga Lui! De ce nu chiamă pe Tatăl să-L scape și de ce nu vin îngerii cu săbii de foc ca să ne izgonească? Atunci am crede și noi în El și ne-am prosterna în țărînă în fața Lui! Tu, care dărîmi Templul și-l zidește din nou în trei zile, slobozește-Te pe Tine însuși!» (Acest strigăt aminteste pe acela al Diavolului în pustie, care, și el, cerea minuni!). Cărturarii se amestecară și ei, ca să accentueze nepotrivirea cu cele prezise despre Mesia, iar soldații romani, ca să accentueze ce se întîmplă celor ce se ridică împotriva stăpînirii Cezarului, vorbind despre o altă împărăție: «A izbăvit pe alții și nu Se poate izbăvi pe Sine! Dacă este Mesia, alesul lui Dumnezeu, să coboare de pe cruce, ca să credem în El! Spunea că a venit să dea viața și nu poate scăpa de moarte; spunea că e Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu nu face nimic ca să-L izbăvească!».

...Acestea striga mulțimea de farisei, cărturari, saducheii, iudei și romani, împrejurul Crucii. Chinurile sfișietoare ale morții neasemenene oricăror dureri omenești, erau astfel adîncite de cuvintele celor pentru mîntuirea cărora Iși dădea viața.

Lîngă Cruce stăteau Maica Sa, cu ucenicul prea iubit, și lor le-a grăit, îmbărbătindu-i.

Iar de-a dreapta și de-a stînga Sa, stăteau înfipte alte două cruci.

*

1. Răstignirea a doi tilhari împreună cu Domnul avea ca scop să facă osînda Sa și mai rușinoasă. Tradiția le-a precizat și numele: cel de-a dreapta se numea Dismas, cel de-a stînga, Gestas. Despre ducerea lor la osîndă nu se spune nimic; se arată că numai pe Domnul îl batjocoreau, îl loveau, sau îl plîngeau cei care urmau pe osîndiți. Nu se știe nimic despre trecutul celor doi de pe crucile de pe dealul Căpățînei: erau ei ucigași, hoți, făceau parte dintr-o bandă de tilhari, ori erau revoltați politici, ori conspiratori? Istoria n-o spune, dar a înregistrat numai faptul că unul dintre ei, Dismas, și-a recunoscut vina, s-a pocăit, și, împăcat cu Dumnezeu, va fi cel din urmă ucenic din timpul petrecerii Sale pe pămînt, convertit de Mîntuitorul chiar pe Crucе, și cel dintîi cu El în rai: e tilharul cel bun, tilharul predicator pe cruce!

Reamintim aici cum a ajuns el în această stare:

Ne-am fi așteptat ca, în clipa supremă, a morții, să auzim din gura tilharilor, în convulsile morții de pe cruce, o mărturisire de căință, arătînd o remușcare sau o părere de rău tirzicnică, o șoaptă ori un strigăt măcar. Era pentru el cea din urmă clipă a smereniei, a mărturisirii, a rugăciunii; nimic din toate acestea la cel de al doilea tilhar, Gestas. La sfîrșitul vieții lui se vedea a fi la fel ca mai înainte. Și, în loc să găsească dreapta osînda care-l lovea, s-a năpustit și el cu ocările împotriva Domnului, care Se chinuia în durerile morții. Ce aproape era de mîntuire! Nu era decît la doi pași de Hristos Cel ce pătimea, dar nu vede în El pe Mîntuitorul lumii. Și totuși, el știa că Domnul a făcut minuni, căci vrăjmașii strigaseră, printre altele: «Pe alții a mîntuit, dar pe Sine nu poate să Se mîntuiască!» (Mat. XXVII, 42). Dacă dorea o minune, o dorea numai pentru ca să treacă mai repede primejdia și să înceapă viața lui de păcat de mai înainte.

Dar înoiala îl copleșește: dacă e Hristosul, de ce nu Se mîntuiește și pe Sine și pe cei doi care suferă cu El? Și dacă n-o face, înseamnă din două, una: sau că nu poate, sau că nu vrea. Dacă nu poate, a mințit, pretinzînd că e Fiul lui Dumnezeu; iar dacă poate și nu vrea, unde e iubirea pe care a predicat-o cu atîta foc altora? Moartea e în fața lor și el vrea acum să trăiască! A înțeles că pe tăbliță stătea scris: «Împăratul iudeilor», dar nu vede nici supuși ascultători, nici soldați care să-L scape! Iar în ochii Lui, storși de lacrimile suferinței, nu vede hotărîrea de a Se opune celor ce-L chinuiau și-L ucideau, ci numai flacăra iubirii: cel dintîi dintre cele șapte cuvinte rostite de glasul Său stins de arșița morții a fost: «Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac!» (Luca, XXIII, 34); iar al doilea va fi un cuvînt de mîngiere pentru Maica Sa și pentru ucenicul prea iubit: «Iată fiul tău... iată mama ta!» (Ioan, XIX, 25). Așa dar, nu numai că nu caută să scape de moarte, dar se și roagă pentru cei care-Lucid! Impietrit în răutatea lui, el nu poate recunoaște dumnezeiescul pe trăsăturile feții Domnului, nu poate recunoaște că El este Mesia. Orb și vinovat, rece și calculat, moare neiertat și ducînd cu el urmele răutății pe care le-a revărsat ca lava unui vulcan în erupție, care pîrjolește totul și-l lasă gol și singur, ca într-un pustiu...

Și totuși, puterea Mîntuitorului lucra și asupra lui, ca și asupra celuiilalt tilhar. El însuși spusese că «de Mă voi înălța de pe pămînt, pe toți îi voi trage la Mine» (Ioan, XII, 32). Și acum, spînzurat pe lemnul Crucii, Mîntuitorul atîrna între cer și pămînt, și binecuvînta pe cei ce-L blestemau și se ruga pentru iertarea celor ce-L ucideau. Dar în inima impietrită, această iubire dumnezeiască față de dușmanii avea ecou! unei nevoințici, a unei slăbiciuni, care făceau pe tilhar să se depărteze și mai mult de adevărul mîntuitor.

Din această întîmplare se poate vedea cu ușurință că harul lui Dumnezeu lucrează deopotrivă asupra tuturor, ca să se întoarcă și să se îndrepteze. Dar un iud acest glas, și cu inima străpunsă de cele auzite, se cutremură, se pătrund de lumina adevărului și nu mai au decît o singură dorință: să-l implinească, spre mîntuirea lor. Alții, însă, își invirtosează inimile și pier în nepocăința lor. (Acesta ne arată cît de greșită este învățătura celor care hulesc, pretinzînd că Dumnezeu a hotărît din veci pe unii spre viața veșnică, iar pe alții spre osînda veșnică. E adevărat că Dumnezeu a pregătit lăcașul corespunzător credinței sau necredinței noastre; dar depinde și de noi ca să intrăm într-unul sau în altul).

Că este așa, se vede și din faptul că cei doi tilhari îl huleau la început amîndoi.

Așa citim în Sfintele Evanghelii (Mat. XXVII, 44; Marcu, XV, 32). Dar tilharul cel bun s-a pătruns de adevăr și l-a mărturisit. Iată cum lămurește Sfîntul Ioan Gură de Aur acest adevăr, vorbind despre atitudinea cu totul deosebită a tilharului celui impietrit în rele, de aceea a tilharului care mărturisește pe Iisus Hristos ca Dumnezeu și Mîntuitor al său: Această mărturisire o făcea, în timp

ce celălalt hulea, căci celălalt tilhar îl hulea. Era răstignit cu El și un alt tilhar, ca să se împlinescă cuvintele: «A fost socotit între cei fără de lege» (Isaia, LIII, 12). În adevăr, așa L-au răstignit, de oarece iudeii voiau să-I întunece și s'ava Lui și prin toate mijloacele, defăimau faptele ce se petrecuseră, dar prin toate acestea a strălucit adevărul și creștea chiar prin aceste predici. Așa dar, celălalt tilhar îl hulea. Ai văzut tilhar și tilhar! Amândoi pe cruce, amândoi din viața tilhărească; amândoi din răutate, dar nu amândoi în aceleași, ci unul a moștenit împărăția, celălalt a fost trimis în gheenă. Tot astfel și ieri: ucenic și ucenic; Iuda și cei doisprezece. Aceia spuneau: «Unde vrei să-Ți pregătim să mâncăm Paștele?» (Mat. XXVI, 17). Acesta, însă, pregătea trădarea și zicea: «Ce voiți să-mi dați și eu vi-L voi vinde?» (Mat. XXVI, 15). Aceia se pregăteau pentru servirea și pentru învățăturile cele de taină și dumnezeiești, aceasta se grăbea să-L trădeze. Tot așa și aici: tilhar și tilhar. Dar unul hulește, iar altul se închină; unul insultă, iar altul prin cuvinte îl laudă, iar pe hulitor îl apostrofează».

2. Pe a doua cruce, la dreapta Mântuitorului, a fost răstignit al doilea tilhar, cunoscut mai târziu sub numele de Dismas, tilharul propovăduitor pe cruce. Sfânta Evanghelie după Luca n-i înfățișază astfel pe cei doi însoțitori ai Mântuitorului în ultimele clipe ale vieții Sale pământești: «Unul dintre tilharii pironiți hulea împotriva Lui, zicând: Nu ești Tu oare Mesia? Mintuiește-Te pe Tine însuși și pe noi. Însă celălalt, răspunzând, l-a certat și a grăit: Nu te temi tu de Dumnezeu? Că ești în aceeași osîndă. Ci noi cu dreptate, căci luăm vrednică plată a celor ce am făcut; pe când Acela n-a săvârșit nimic nedrept. Apoi a zis către Iisus: Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta. Ci Iisus i-a răspuns: Adevăr grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai» (Luca, XXIII, 39-43).

Că și celălalt tilhar, și acesta începuse prin a huli pe Cel răstignit între ei. Dar auzind cuvântul prin care El Se ruga pentru iertarea celor ce-L ucidă în bătai și batjocuri, a tăcut deodată. Un scriitor a descris astfel efectul acestei rugăciuni a Mântuitorului asupra tilharului: Această rugăciune era atât de nouă pentru el, îi aducea din nou în memorie niște simfăminte atât de străine de mintea lui și de întreaga lui viață, încât l-a adus dintr-o dată la vîrstă cea mai uitată, la copilăria lui dinții, cînd și el era curat, cînd credea în Dumnezeu, căruia-I putea cere pacea, așa cum săracul cere pâinea la ușa avuțului. Dar nici o cută a memoriei sale nu găsea o rugăciune ca aceasta, o cerere atât de neobișnuită, atât de absurdă în gura unui om care era ucis. Și totuși, aceste cuvinte de necrezut, străpungeau inima uscată a tilharului și aduceau acolo ceva în care el ar fi vrut să creadă, mai ales în acel moment, înainte de a se înfățișa înaintea unui Judecător mai înfricoșător decît cei de la tribunal. Această rugăciune a lui Iisus, găsea, pe neprevăzute, locul ei drept printre niște gânduri cărora n-ar fi putut să le dea grai, dar care îi apăreau, citeodată, ca niște fulgere în întunecimile soartei sale. Iși dăduse el cu adevărat seama de ce săvîrșise? Si ceilalți oameni se gîndiseră ei oare, și la un nenorocit ca el? Făcuseră ei ceva ca să-l smulgă din ghiarele pierzării? Se găsisse o singură ființă care să-l iubească și care să-i dea o coajă de piine să-și astîmpere foamea, o zdreanță, să-și acopere trupul înghețat și un cuvînt bun, de prietenie, ca să-i îndulcească amarul unei vieți singuraticе și supusă ispitelor? Și dacă ar fi găsit un astfel de om, ar fi mai săvîrșit el omorul care l-a adus pe cruce?... Iată gîndurile care roiau sub templele care svîneau în chinurile nimicitoare ale morții. Apropierea morții — și ce moarte —, această rugăciune nemaiauzită, a Unuia care nu era făcător de rele, dar suferea osînda făcătorilor de rele... totul îi mișca inima rănită și i-o umplea de simțiri pe care nu le mai încercase din copilărie și care-i alinau durerile: pocăința și iubirea!

Și atunci, tilharul se izolează în inima lui luminată, de acest urlet al mulțimii, al fariseilor, al cărturarilor și soldaților care executau sentința. Intorcîndu-și cu mare greutate capul, a zărit din nou fața lui Iisus, care, copleșit de dureri, era totuși plin de mila părintească față de inconștiența copilului care greșese: «Părinte, iartă-le că nu știu ce fac!». Tilharul se găsește acum în clipa supremă în care sinceritatea absolută nu-i mai poate păgubi cu nimic: nu se mai teme de nimeni și de nimic, nu mai nădăjduiește nimic. Ce-i pasă lui de ce vor gîndi ori vor zice despre el soldații și mulțimea? Sfîntul Ioan Gură de Aur arată că a purtarea tilharului de pe cruce este fără seamăn, comparînd-o chiar cu aceea a Sfîntilor Apostoli: «Dar cineva ar putea spune: Ce lucru mare a arătat tilharul, ca să dobîndească, după ce a fost răstignit, paradisul? Vrei să-ți spun pe scurt bărbăția lui? Iată-o: Cînd Petru tăgăduia jos, atunci acela a mărturisit sus. Și

acestea nu le spun acuzînd pe Petru — sã nu fie! — ci vînd sã arãt mãrînimia sufletescã a tîlharului.

Ucenicul n-a suportat ameninãarea unei slujnice nevrednice, iar tîlharul, cu toate cã vedea întreg poporul stînd de faã, strigînd, infuriindu-se, hulînd și batjocorînd, n-a ținut seamã de ele, nu s-a gîndit la nevrednicia pãrută a Celui rãstignit, ci, trecîndu-le pe toate acestea cu vederea, prin ochi credinței, lãsînd pîdicile cele smerite, recunoaște pe Stãpînul cerurilor... «Sinceritatea, curajul și jertfelnicia mãrturisirii adevãrului» și-au aflat adãpost la acest tîlhar rãstignit! E o uitare mai nevrednicã aici decît a celor nouã leproși din zece, care uitã sã vinã la Mîntuitorul, ca sã-I mulțumeascã pentru cã i-a tãmãduit. În aceastã pãrãsire și trãdare univãrsalã, în care atîția ar fi putut sã opreascã valul mulțimii nedrepte, dar nimeni n-a avut curajul s-o facã — nici ucenicii, nici cei vindecați, nici cei înviați —, s-a adevãrit cuvîntul prezis de Domnul: «Dar Fiul Omului, cînd va veni, afla-va, oare, credinã pe pãmînt?» (Luca, XVIII, 8).

Cît de mare e credința tîlharului rãstignit! El n-a vãzut pe Domnul înmulțind pînile sau înviind pe Lazãr. El n-a auzit pe Invãțãtorul rostind cuvîntele adevãrului și vieții: «Domnul nu i-a spus ca lui Petru — ne invãță Sfîntul Ioan Gurã de Aur — vino dupã Mine și te voi face vinãtor de oameni», nici nu i-a spus ca celor doisprezece: «Veți ședea pe cele douãsprezece tronuri, judecînd pe cele douãsprezece seminții ale lui Israel. Mai mult încã; pe el nu l-a învrednicit cu nici un cuvînt. Nu i-a arãtat nici o minune, n-a vãzut nici un mort înviat, nici pe demonii alungați; n-a vãzut marea ascultînd de cuvintele Domnului, nu i-a spus ceva despre împãrãția cerurilor, nici despre gheenã, și cu toate acestea l-a mãrturisit înaintea tuturor. El de-abia zãrea, întorcînd cu mare greutate capul, pe Cel rãstignit, încoronat cu spini și blestemat de toți, în durerile morții. Și totuși, crede în El, se mãrturisește și muștrã pe ceilalți pentru necredința lor! Tîlharul n-a cunoscut pe Hristos decît atunci, și numai rãstignit, și nu înviat și proslãvit! N-a vãzut decît Crucea disprețuitã, pe cînd noi am vãzut aceastã cruce dusã pînã la marginile lumii; am vãzut aceastã cruce, instrument de înãlțare și renaștere religioasã a sufletelor creștine cãzute și deznãdãjduite!

De aceea, dupã sfatul Sfîntului Ioan Gurã de Aur, sã nu trecem nepãșãtori pe lîngã acest tîlhar și «sã nu ne rușinãm de a lua ca invãțãtor pe cel pe care Stãpînul nu S-a rușinat de a-l introduce cel dintîi în rai. Sã nu ne rușinãm de a-l lua invãțãtor pe omul care s-a arãtat vrednic înaintea întregii firi de viețuirea cea din ceruri, ci sã cercetãm cu de-amãnuntul, fiecare din faptele lui, ca sã cunoaștem puterea Crucii!».

3. Pe dealul Golgotei, între cele douã crucei se vedea a treia. Crucea Domnului. Tãcut în fața hulei celui dintîi tîlhar, El rãspunde la rugãciunea celui de al doilea, cu fãgãduința cã «astãzi» va fi cu El în rai. Intr-o clipã, tîlharul și-a dobîndit prin credința mãrturisitã, fericirea veșnicã! La cîteva ore dupã aceea, el avea sã-L întîlneascã în cer, cãci Domnul, cu puterile trupesti slefte de chinurile unice pe lume, pentru pãcatele întregii omeniri, de la începutul pînã la sfîrșitul ei, Iși dãdea duhul în mîinile Tatãlui ceresc.

Un teolog a rezumat astfel aceastã întîmplare: «Astãzi», ce repeziciune!; «Cu Mine», ce însoțire!; «În rai!», ce sãlaș!

Este al treilea din cele șapte cuvîntele rostite de Domnul pe Cruce. Cel dintîi cuvînt a fost: «Doamne, iartã-le lor cã nu știu ce fac!» (Luca, XXIII, 34); al doilea: «Femeie, iatã pe fiul tãu...! iatã pe mama ta!» (Ioan, XIX, 26-29); al patrulea: «Mi-e sete» (Ioan, XIX, 29); al cincilea: «Sãvîrșitu-s-a»; al șaselea: «Dumnezeu Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai lãsat?» (Mat. XXVII, 46; Marcu, XV, 34); al șaptelea: «Pãrinte, în mîinile Tale Îmi încredințez duhul Meu!» (Luca, XXIII, 46).

Așa s-a încheiat cea mai înfricoșătoare tainã a istoriei creștinismului, pînã la ea sã ia alt curs. Cãci pentru creștini «drumul Crucii nu se oprește la Golgota, ci pornește de la ea. Împãrãtul August ridicase în acel forum roman o coloanã auritã, numitã miliar de aur. Dintr-o mie într-o mie de pași, plecînd de la aceastã coloanã, se înãlțau pe toate marile drumuri ale Imperiului, alte miliarde, care arãtau la ce depãrtare te gãsești de Roma... Ceea ce era miliarul de aur faã de celelalte miliarde, este Crucea de pe Golgota pentru celelalte crucei», pictate, sculptate, în afarã sau în inimile creștinilor, ca sã aducã desãvîrșirea duhovniceascã a Bisericii, Trupul tainic al Domnului!

Dupã invãțãtura creștinã, El domnește peste sufletele celorlalți credincioși, de oarece «lumea» — în sens creștin —, l-a rãstignit și ea este a Lui: El a suferit și a murit pentru noi, în locul nostru și cu aceasta ne-a rãscumpãrat pentru

Sine, jertfindu-Și întreaga viață, pentru ca să fim ai Săi! Dar, în același timp, El a pățimit «prin noi», căci El păcatele noastre le-a purtat și pentru noi a pățimit. Noi L-am lovit și, de câte ori păcătuim, Il lovim mereu! Și, după cum Cain, fugind pe pământ ca să scape de glasul singelui vărsat, care striga împotriva lui, este în stăpînirea lui Abel, tot așa, conștiința creștină, care s-a recunoscut vinovată de singele vărsat pe cruce, nu mai află liniște decît în iertarea Lui: Pentru tine am murit. «tu ești al meu!» (Isaia, XLIII, 1).

Crucea nu este biruința morții, ci a vieții, după cum însuși Domnul a spus: «Trupul Meu îl voi da pentru viața lumii!» (Ioan, VI, 51), și: «Eu am venit pentru ca viața să aibă și mai mult să aibă!» (Ioan, X, 10). Moartea Lui avea să fie moarte de înnoire, de prefacere, de împropițare a lumii credincioase.

Cu ea începea adevărata izbîndă a lui Hristos pe lume.

Pe Cruce Domnul primește blestemul ei, în locul nostru (Gal. III, 13); rabdă chinurile înfricoșate ale unei osînde dumnezeiești — căci moartea e plata păcatului nostru (Romani, VI, 23) — și intristarea pînă la moarte (Marcu, XV, 34). În chipul acesta, pe Cel care n-a cunoscut păcatul, Dumnezeu L-a făcut păcat (II, Cor. V, 21): e păcatul nostru osîndit și distrus de Dumnezeu.

Sfinții Părinți arată că Mîntuitorul a luat peste Sine blestemul, pentru ca acest blestem să se prefacă într-o binecuvîntare pentru firea căzută: «Dumnezeu, care a creat firea — scrie Sfințul Maxim Mărturisitorul — a luat asupra Sa, de bună voie, blestemul cu care a fost osîndită firea, adică moartea; în chipul acesta, a omorît prin propria Sa moarte de pe Cruce, blestemul păcatului ce trăia în mine prin voia mea. Astfel blestemul Dumnezeului meu s-a făcut blestem și moarte a păcatului meu, neîngăduind să ajungă neascultarea la roadele nedreptății; dar, totodată, s-a văzut binecuvîntarea dreptății dumnezeiești, prin împlinirea și viața fără de sfîrșit».

Această smerire și jertfire de sine, de negrît a Mîntuitorului pe Cruce, prin intruparea, viața în lipsuri și suferințe, care culminează în moartea pe Cruce, a fost în felurite chipuri exemplificată de Sfinții Părinți și de învățătorii Bisericii, Marele predicator ortodox, Ilie Mîniat, istorisește că Zalefcos, împăratul Locrilor, a făcut, printre alte legi, una prin care hotăra să se scoată amîndoi ochii celui care săvîrșea adulterul. Cel dintîi care a călcat această lege, fiind prins în adulter, a fost propriu-i fiu. Împăratul îl osîndește la orbire, ca să împlinească legea; dar, ca tată, hotărăște ca fiul său să piardă numai un ochi, iar celălalt l-a jertfit el însuși. În felul acesta, s-a împlinit și legea și s-a păstrat și iubirea părintească.

Crucea este dovada supremă a iubirii lui Dumnezeu, ispășitoare și sfințitoare. Prin ea intrăm în împărăția iubirii dumnezeiești. Prin Sfintele Taine și în deosebi prin aceea a Sfințului Botez și a Sfinței Împărtășanii ne însușim roadele Crucii Domnului. În Botez am murit cu Hristos în chip tainic, pentru ca să înviem cu El. Așa intrăm din nou în împărtășirea cu Dumnezeu, ca să ne putem face «părtași dumnezeieștei firi», în legătura sfință a iubirii care leagă pe membrii Bisericii între ei și cu Iisus Hristos, al cărui cap este El. Iar prin împărtășirea cu Trupul și Singele Său, nu numai că ni se iartă păcatele, nu numai că sîntem prefăcuți în chip tainic în ceea ce este El, adică îndumnezeiți, ci sîntem antrenați în chip tainic și noi la jertfirea de noi înșine, prin jertfa Mîntuitorului. Sfințul Maxim Mărturisitorul îl cuiește astfel locul din I Petru, IV, 6 («Spre aceasta și morților s-a binevenit, ca să fie judecați cu trupul după om și să trăiască cu duhul după Dumnezeu»); Scriptura «numește morți, în înțelesul tainic, pe cei ce poartă în trup moartea lui Iisus, cărora li s-a dăruit cu adevărat dumnezeiască Evanghelie prin fapte, dacă Evanghelia sădește renunțarea la viața trupească și mărturisirea celei duhovnicești. Aceștia sînt cei ce mor neîncetat după om, adică în ce privește viața omenească cu trupul din veacul acesta și trăiesc numai cu duhul lui Dumnezeu, asemenea dumnezeiescului Apostol și celor ca el: Sînt cei ce nu mai trăiesc viața lor proprie, ci au pe Hristos trăind în ei numai suflet. Astfel, cei ce s-au făcut pe ei morți față de veacul acesta pentru Dumnezeu, sînt judecați cu trupul, avînd de suportat strîmtorări, ponegriri, necazuri și prigoane multe și răbdînd cu bucurie nenumărate feluri de încercări».

*

Sub un tablou celebru, care arată pe Mîntuitorul pe Cruce, stau scrise cuvintele: «Aceasta am făcut Eu pentru tine; tu ce faci pentru Mine?» Sfinții ne învață și ne dau pilde trăite, de felul cum trebuie să ajutăm omorîrea în noi a omului cel vechi, pentru ca în noi să trăiască numai cel nou, în Iisus Hristos. Printre alții, Sfințul Nicodim Aghioritul ne arată că meditarea la Sfînta Cruce

și la Sfintele Lui Patimi, alături de tilharul cel bun, produce în noi pasiuni dumnezeiești, sfinte. Astfel, trebuie să ne aducem aminte de cumuna Lui de spini, de loviturile ciocanelor și pătrunderea cuielor în cinstitul Său Trup, de stricarea oaselor din închieturi (Ps. XXI, 19), de sfișierea cărnii Lui atârnată de piroane. Cugetă, zice el, că ai mîniat și lovit cu păcatele tale de atîtea ori pe Dumnezeuul tău, ca să simți în inima ta, durere, tristețe și zdrobire de inimă. Cugetă că prin ele, curăță păcatele întregii lumi, potolește mînia Tatălui, tulbură pe Stăpînitorul întunericului, omoară moartea, împlinește cu sufletele celor fericți, locul îngerilor căzuți... Ce lucru poate fi mai mare decît a vedea pe Făcătorul tuturor, dătătorul de viață, mergînd la moartea produsă de creaturile Lui, a vedea mărirea prea înaltă călcată, dreptatea osîndită, frumusețea scuipată, lumina neapropiată stăpînită de întuneric, slava necînstită, fericirea disprețuită și defăimată!

Pătîmind cu Cel răstignit îi întorci datoria cerută de El de la tine. Urăște păcatul și luptă vitejește cu toate pornirile tale rele. Numai astfel te poți dezbrăca de omul cel vechi și îmbrăca în cel nou, împodobindu-ți sufletul cu virtuțile evanghelice.

«Moartea lui Hristos, adică Crucea, — scrie Sfîntul Ioan Damaschinul în Dogmatica sa, — ne-a îmbrăcat cu înțelepciunea enipostatică și puterea lui Dumnezeu... Crucea este pavăza, arma și trofeul contra diavolului. Crucea este pecea pentru ca să nu ne atingă nimicitorul, precum ne spune Scriptura. Crucea este sculara celor căzuți, sprijinul celor care stau, reazemul celor slabi, toiagul celor păstoriți, călăuza celor convertiți, desăvîrșirea celor înaintați, mîntuirea trupului și sufletului, izgonitorul tuturor răutăților, pricinuitoarea tuturor bunătăților, distrugerea păcatului, răsădul învierii, pomul vieții veșnice. Prin urmare, acest lemn cînstit cu adevărat și închinat, pe care Hristos S-a adus jertfă pe sineși în locul nostru, trebuie venerat, pentru că s-a sfințit prin atingerea cu Sîntul Lui trup și Sînge!».

Prof. N. CHIȚESCU

BIBLIOGRAFIE

1. SFINTUL IOAN HRISOSTOM, *Cuvîntări la praznice împărătești*; traducere de Pr. D. Fecioru, (Omilia I la Cruce și la tilhar); București, 1942.
2. ILIE MINIAT, *Didahii și predici*, traducere de Pr. D. Fecioru, București 1945.
3. NICODIM AGHIORITUL, *Războiul nevăzut*, traducere de Protos. Nicodim Ioniță.
4. A. P. LOPUHIN, *Comentar la Evanghelia de la Matei*, traducere de Patriarhul Nicodim, București 1948.
5. Arhim. IULIU SCRIBAN, *Cele șapte cuvinte ale lui Iisus pe cruce*; tratat de pietate și tîlcuire biblică, extras din «Duminica Ortodoxă», București 1921.
6. PIERRE SANSON, *L'inquiétude humaine*, a 75-a mîe, Paris, 1926.

CUNOAȘTERE ȘI SIMBOL ÎN CREȘTINISM

În creștinism, simbolul nu exprimă realitatea divină, simbolizată, în mod direct și în mod complet, ci indirect și incomplet. În mod esențial, simbolul are un sens figurat. Ca sens figurat, simbolul vrea numai să spună ceva, fără însă a spune efectiv și complet chiar ceea ce vrea să spună. Simbolul dă doar a înțelege ceva. Dacă el ar exprima realitatea divină în mod direct și în mod absolut complet chiar așa cum este această realitate divină, în acest caz ar însemna că realitatea divină nu mai are un sens transcendent, dincolo de ceea ce este precum că este. Atunci, de pildă, sensul simbolic al unei icoane s-ar confunda cu însăși alcătuirea din lemn și vopsele a icoanei. Așa precum se admite de o întreagă tradiție creștină, că sensul simbolic al icoanei reprezintă totuși ceva mai mult, ceva dincolo, transcendent, peste acea alcătuire din lemn și vopsele a icoanei, acest lucru este posibil deoarece simbolul are un sens eminent figurat, care nu se suprapune complet peste realitatea respectivă, motiv pentru care simbolul în loc să exprime ceva, el dă doar a înțelege. Simbolul devine în creștinism, un sprijin în calea cunoașterii celor divine, nu prin ceea ce spune el tocmai ce exact spune, ci mai degrabă prin ceea ce nu spune, prin cât ascunde din cât revelă totuși. Între cât ascunde din cât revelă totuși simbolul, există un raport strâns de corelație. Fără interdependența aceasta, prin ceea ce ascunde, prin ceea ce nu spune simbolul, el nu devine elocvent în tăcerea în nearătarea sa, elocvență care are un sens simbolic. În acest caz, simbolul nu ar mai revela tocmai ascunzînd. Fără interdependența dintre cât ascunde din cât revelă totuși simbolul, ceea ce vrea doar să spună simbolul dînd astfel a înțelege simbolic, ar fi un lucru de o vrere preconceptută, prin care nu mai este cu puțință modul simbolic însuși. Atunci vrînd să dăm a înțelege, de fapt nu mai dăm doar a înțelege, ci o spunem, spunem strict numi absolut ce spunem, fără nimic mai mult, fără un sens transcendent, fără să mai poată fi aici ceva simbolic. Ceea ce revelă simbolul este în parte altceva decît ceea ce material și propriu susține existența simbolului. Deși este deosebit de acesta din urmă, între ei există o anumită legătură. Simbolul nici nu revelă absolut totul, și nici nu ascunde absolut totul. Nici nu aduce lumină desăvîrșit, dar nici nu lasă în întunericul complet. Mediul simbolului este clar-obscurul.

În mediul de clar-obscur simbolic se poate mai lesne percepe dimensiunea de taină divină din adîncuri. Umbrele care aici se zăresc, ne ajută a percepe indirect cele divine.

Simbolul nu mai se apropie întrucîtva de realitatea lui Dumnezeu, dînd astfel a înțelege. El nu pătrunde determinînd această realitate. Ceea ce dă a înțelege simbolul este fără o determinare univocă, fără

adică a dezvăului că Dumnezeu, de pildă este... acesta... el... și nu altul... sau, că I se pot atribui categoric cutare și numai cutare atribute.

Potrivit unei adecvate modalități de cunoaștere simbolică a lui Dumnezeu și consecvent cu această modalitate, nu se poate, de pildă spune nici că determinările la adresa lui Dumnezeu sînt aproximative, că ele adică se acoperă mai mult sau mai puțin cu realitatea însăși a lui Dumnezeu. Aici, nu mai știm ce să spunem. Ne prosternăm pios și ne rugăm. Această rugăciune poate exprima conștiința zonei de mari tăceri cu privire la Dumnezeu.

Nevăzutul dumnezeiesc devine simbolic vizibil drept parțial nevăzut la origine, nu absolut opac, dar tocmai de aceea din însuși nevăzutul divin poate să **transpară** ceva, adică de aceea Dumnezeu poate doar de a înțelege fiind astfel accesibil cunoașterii în mod simbolic. Dacă nevăzutul dumnezeiesc ar deveni văzut în mod complet ca anterior nevăzut complet, atunci Dumnezeu nu ar fi vizibil tocmai ca nevăzut. Nu s-ar mai putea vedea în Dumnezeu ceea ce nu se mai poate vedea. Nevăzutul lui Dumnezeu nu s-ar mai vedea, ci acesta ar fi o opacitate absolută, un vid, un neant. Nevăzutul lui Dumnezeu s-ar deduce apriori, teoretic doar. Am fi orbi. Orbii nu văd că ei nu văd, ci au doar înaintea ochilor lor o opacitate absolută, o beznă fără culoare, de unde apoi se deduce orbirea lor. Credincioșii datorită modului simbolic văd ceea ce nu văd. Ei văd că nu văd. Ceea ce nu văd ei, este în parte ceea ce văd, este în parte prin ceea ce văd. Orbul nu vede nevederea lui. Credinciosul creștin poate să vadă nevederea lui. În acest moment abia, și astfel, lui i se revelă realitatea de taină a lui Dumnezeu. O cît de cît de palidă percepere a tainei dumnezeiești este posibilă prin aceea că omul începe să vadă ceea ce nu vede, și nu-i ca orbii care nu văd acest lucru. Icoana îl arată pe Dumnezeu în icoană ca ceea ce nu-i de zărit El nicăieri, și totuși este. Altminteri lesne și-ar putea idolatriza credinciosul pe Dumnezeu. El, se vede, în ceea ce nu se vede, fără să fie ascuns, ori fără să fie opac în mod absolut.

În al doilea rînd, dacă nevăzutul lui Dumnezeu ar deveni văzut ca atare, adică drept complet nevăzut anterior, — atunci nevăzutul tainic al lui Dumnezeu, — nevăzut care este generatorul celor văzute, — s-ar topi complet în ceea ce a generat, Dumnezeu ne mai putînd să **transpară** dînd a înțelege simbolic. S-ar deschide atunci calea unui larg pantéism. Transpunerea *tale quale* a nevăzutului drept văzut ar face imposibilă transparența lui Dumnezeu, — **transparență** care singură mijlocește o palidă percepție a dimensiunii de adîncime tainică a lui Dumnezeu.

Simbolul are o mare putere de iradiere în toate direcțiile prin ceea ce vrea să spună. Puterea de iradiere rezultă din aceea că simbolul nu îngrădește realitatea divină simbolizată, că nu o determină propriu zis. Prin aceasta, simbolul doar *vizează*. Pentru motivul că simbolul doar vizează, de aceea el este foarte *semnificativ*. Că realitatea divină, așa cum ne apare ea din Evanghelii, poate să fie interpretată, este fiindcă această realitate-i foarte semnificativă. Fără modalitatea simbolică, nu ar avea sens cuvîntul lui Dumnezeu să lase omului latitudinea de a-I urma porunca grăind pentru «cei ce au urechi de auzit». Ceea ce vrea să fie spus simbolic, nu este spus ca atare precum că vrea doar să fie spus ca o modestă apriori intenție, — ci — este vrut a fi spus direct fără o simplă intenție, căci în

acest din urmă caz am avea în loc de ceea ce se dă a înțelege vroind a spune simbolic, doar un mod arrogant, plin de aluzii, insinuări și perfidii. Că simbolul dînd a înțelege nu însinuează este garantat de faptul că ceea ce vrea simbolul să spună dînd a înțelege nu este o intenție preconceptuată vrută ca atare și în ultimă instanță acest lucru se explică prin aceea că simbolul dezvăluie în ceea ce tocmai ascunde, între planul nevăzut și cel văzut existînd o strînsă corelație așa cum am mai arătat. Modalitatea simbolică se află la mijloc între două situații de ordin extrem, adică între simpla intenție ca intenție numai de a vroi a spune ceva, — și între reușirea de a spune ceea ce vrea să spună. Simbolul astfel nici nu reușește a spune absolut chiar ceea ce vrea a spune, altminteri nu ar putea da a înțelege vroind a spune simbolic, și nici nu are doar intenția de a spune ceva. Față de acest din urmă mod, simbolul exprimă mai mult, deși nu dobîndește o exprimare propriu zisă, o «exprimare completă».

În exprimarea completă nu ar fi ce de *dezvăluit*, adică nu s-ar vedea ceea ce nu se vede. În loc de aceasta, ceea ce-i nevăzut dumnezeiesc, la rigoare, ar purta un *semn*. Ca atare, prin semn, — și nu simbol, — realitatea divină ar fi doar deductibilă, bănuibilă, deschizînd pe această cale de deducții și bănuieli posibilitatea afirmării imaginației în dauna realității divine. Dacă este adevărat așa cum spune Sf. Ioan Damaschinul (în cuv. despre icoane), că simbolul este un element care ajută pe credincios să se urce pînă la Dumnezeu, apoi acest lucru nu pe calea bănuielii, ori a deducției, — cale în strînsă legătură cu o logică a semnelor. Credinciosul avizat la semne este neputincios. În această privință, simbolul este mai precis și îl ajută mult mai în de aproape pe credincios decît semnul. În ultimă instanță, o mentalitate religioasă de credincios prea sensibilă doar exclusiv la ceea ce-i semn, nu este altceva decît expresia neputinței de a vedea cele ce nu se văd în Dumnezeu. În loc ca acestea să se vadă ca atare, ele constituie doar o barieră, un indiciu, un semn, — un semn pe care și apriori îl putem ști fără a-l fi trăit religios, fără a-l fi propriu zis văzut întru spirit.

Nu o dată așa zisele false teofanii își trag seva dintr-o mentalitate foarte sensibilă exclusiv la semn numai, și acest lucru este din neputință, în cele din urmă, de a cunoaște simbolic, de a vedea cele ce nu se pot vedea în Dumnezeu. În timp ce prin logica semnelor putem mai lesne aluneca în agnosticism religios, este dimpotrivă pe calea religioasă a cunoașterii simbolice. Numai semnul care să ne indice simpla prezență a celor divine ca o experiență de barieră, este prea puțin poate, mai ales că simbolul ne dezvăluie mai mult din realitatea divină decît semnul. Se poate spune într-un sens, că credincioșii care în căutarea lor de Dumnezeu se conduc eminentemente după semne, se aseamănă cu orbii din naștere despre care am mai vorbit, și care nu văd ce nu văd. Poate vom înțelege acum noima că orbii se conduc după semne, calculînd și deducînd distanțe și ridicături, etc. etc.

Simbolul nici nu revarsă fără socoteală ceva din esența divină, — fiindcă doar vrea a spune ceva, — dar nici nu înțărcește divinitatea limitînd-o, determinînd-o în sînul ei. Despre Sf. Treime ca simbol al divinității vorbește undeva foarte bine Sf. Maxim Mărturisitorul: «Tatăl, Fiul și Sf. Duh a căror bogăție este deoființimea și o unică iradiere a strălucirii. Dumnezeu nu se revarsă nici peste

acestea ca să nu se nască o gloată de zei, dar nu se hotărniceste nici înlăuntrul lor ca să nu osindim dumnezeirea la sărăcie» (Ambigua, — despre diferite locuri grele din Sfinții Dionisie și Grigorie către Toma Sfințitul).

Simbolul exprimă un anumit raport dintre credincios și Dumnezeu, un raport care se întemeiază pe faptul că omul credincios nu este nici complet străin lui Dumnezeu, și nici complet identic cu Dumnezeu.

În timp ce modalitatea paradoxului, — modalitate de care se servește cu predilecție mai ales așa zisa «teologie dialectică» (K. Barth ș. a.), — exprimă între credincios și Dumnezeu mai mult un raport de tensiune dramatică, modalitatea simbolică exprimă mai mult un raport de armonie dintre credincios și Dumnezeu, păstrându-se totuși deosebirea dintre credincios și Dumnezeu. Existența raportului simbolic dintre planul natural și planul divin pune sub semn de întrebare problema posibilității stabilirii unei absolut precise deosebiri dintre planul natural și cel divin. În această problemă, răspunsul poate să fie întrevăzut, indirect, în mod simbolic. Cel mai pozitiv lucru aici este însăși deosebirea dintre credincios și Dumnezeu. Prin faptul că Dumnezeu doar se lasă întru cîtva întrevăzut indirect vroidnd a spune, adică prin aceea că el este doar în parte accesibil simbolic, Dumnezeu nu este un obiect în sensul obișnuit. El nu-i ceea ce-i dat ca dat, ci este ceea ce trebuie căutat și aflat. «Le principe originel de divine lumière ne nous est accessible, qu'autant qu'il se voile sous la vérité de mysterieux symboles, et qu'avec amour et sagesse il descend pour ainsi dire, au niveau de notre coeur» (Sf. Dionisie Areopagitul, De Coel. Hier. C. I. trad. Darboy, pag. 181).

VICTOR ILIESCU

REGULILE MONAHALE ALE SF. VASILE CEL MARE PRIVITOARE LA CULT ȘI RUGĂCIUNE

Pe lângă regulile de organizare a monahismului răsăritean, cea mai importantă rindulă pe care Sfântul Vasile a așezat-o în minăstire, a fost aceea a rugăciunilor și a cultului despre care vom trata mai pe larg în cele ce urmează :

Dacă ne aruncăm o privire generală asupra regulilor Sfântului Vasile, privitoare la rugăciune, vom observa că ele ne arată treptele pe care trebuie să le urce un suflet pentru a ajunge la desăvîrșire și a se uni cu Dumnezeu. El arată care trebuie să fie viața interioară și exterioară a monahului într-o minăstire bine organizată.

El recomandă meditația, citirea Sfintelor Cărți, rugăciunea, reculegerea, care sînt mijloacele cele mai sigure pentru a ajunge la desăvîrșire în viața ascetică.

Sfântul Vasile dă numai principii generale, iar marii asceți vor putea să desprindă consecințele și să alcătuiască un plan al teologiei mistice.

Sfântul Vasile cere monahului, seriozitate, sobrietate, să probeze umilința sufletului său prin modestia trupului său.

De la început am putea pretinde un tipic special și un cult organizat la Sfântul Vasile; cu toate acestea, dacă ținem seamă de tipicul în care ne aflăm cînd rugăciunea și cultul sînt în curs de dezvoltare, nu ne putem aștepta la mai mult.

Sfântul Vasile face deosebire mai întii, între rinduiala rugăciunii și între rugăciunea propriu zisă. Cea dintii este alcătuirea și înșirarea cîntării psalmilor, fie în biserică, fie acasă, iar partea cealaltă este înălțarea minții și a inimii către Dumnezeu.

«Deși trebuie să lăudăm și să mulțămim lui Dumnezeu în tot timpul — spune Sfântul Vasile — totuși, în obște s-au fixat anumite ore de rugăciune, de oarece cîntările îndelungate de psalmi și plecările genunchilor trebuie să se facă cu întrerupere, pentru a nu se obosi frații; trebuie, mai ales, a rîndui rugăciunea la timpul întrebuițat de către sfinți, care să ne fie pildă».

De aceea, pe bază scripturistică, Sfântul Vasile dă pe larg, o interpretare simbolică acestor ore de rugăciune, arătînd pentru ce se citesc la orele respective și ce însemnătate au pentru viața creștinului.

El spune că : «nu se cade a nesocoti ceasurile de rugăciune pe care le-am găsit de trebuință, pentru că fiecare din ele — în chip deosebit — ne amintește de darurile ce ni se dau de la Dumnezeu».

Orele de rugăciune, cunoscute în regulile Sfântului Vasile, erau în număr de șapte și se săvîrșeau după cum urmează : rugăciunea de dimineață — care corespunde cu ora întîia ; — urma apoi : ora treia, ora șasea, ora noua și vecernia, care se săvîrșeau la sfîrșitul zilei. În amurgul zilei se săvîrșea altă rugăciune, înainte de culcare, care, de sigur, nu

poate fi alta decât pavecernița de mai tîziu, cea de la miezul nopții sau miezonoptica, și ult ma, care se săvîrșea în zorii zilei, sau utrema, care era continuata de ora întîia.

Dimineța, trebuie să consacram primele mișcări ale sufletului și ale minții, lui Dumnezeu și altă preocupare să nu ne stăpînească în acest timp, pînă ce ne aducem aminte de Dumnezeu: «adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am bucurat» (Ps. 70, 4).

De asemenea, trupul să nu-l punem în mișcare, mai înainte de a împlini cuvintele psalmistului: «către Tine mă voi ruga Doamne, dimineța vei auzi glasul meu. Dimineța voi sta înaintea Ta și mă vei vedea».

La ora treia, dacă frații sînt rînduiți la ascultări, trebuie să părăsească lucrul și să se adune la rugăciune, pentru că în acest timp s-a pōgorit Dunul Sînt peste Slinții Apostoli.

Aducindu-ne aminte de darul Sîntului Duh dat Sfinților Apostoli, ca toți să se roage într-un suflet, pentru a se invrednici de cele sînte și să fie conducător spre mîntuire, după cuvîntul psalmistului: «In-mă curată zidește întru mine, Dumnezeu, și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele. Nu mă lepăda de la fața Ta și cu duh stăpînitor mă întărește» (Ps. 50, 12, 14), sau: «Arată-mi mie, Doamne, calea în care voi merge» (Ps. 142, 10).

Dacă se întîmplă ca unii frați să fie rînduiți la ascultări în locuri mai îndepătate de chinovie, ei se puteau aduna acolo pentru a se ruga, pentru că «unde sînt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor» (Mat. 18, 20).

Potrivit exemplului sfinților, trebuie să ne rugăm și în ora șasea, după cum spune psalmistul: «Seara și dimineța și amiază spune-voi și voi vesti și va auzi glasul meu» (Ps. 54, 18); iar pentru «a scăpa de primejdie și de demonul cel de amiază», a rînduit să se citească și psalmul al 90-lea: «Cel ce locuiești întru ajutorul Celui prea înalt, întru acoperămîntul Dumnezeului cerului se va sălășlui»..

De asemenea, în ceea ce privește ceasul al nouălea, Sîntul Vasile spunē că trebuiește a ne ruga, pentru că ne-a fost predat de Sfinții Apostoli Petru și Ioan, care s-au suit împreună în biserică la rugăciunea din ceasul al nouălea» (F. Ap. 3, 1).

La sfîrșitul zilei (la Vecernie), se cuvine a mulțumi lui Dumnezeu pentru binefacerile primite și să ne mărturisim toate greșalele ce le-am săvîrșit în timpul zilei, cu voie sau fără de voie, cu fapta, cu cuvîntul, cu gîndul sau cu inima, pentru că este necesar a cugeta la cele petrecute, pentru a nu măi greși iarăși, după cuvîntul psalmistului: «Cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre vă umiliți» (Ps. 4, 5).

Înainte de a merge la culcare, adică înainte de a se înoțta, trebuie a face rugăciune, pentru ca odihna să nu fie tulburată de nălucirile rele și de păcate, iar pentru aceasta, a rînduit să se citească tot psalmul 90.

Rugăciunea de la miezul nopții, Sîntul Vasile o întemeiază pe strădania Sfinților Apostoli Pavel și Sila, după cum ni se spune în Faptele Apostolilor: «Pe la miezul nopții, Pavel și Sila s-au rugat și au cîntat lui Dumnezeu» (10,20) și de asemenea după cum spune psalmistul: «In miezul nopții m-am sculat să te slăvesc pe Tine, pentru judecățile Tale cele drepte» (Ps. 110). Sîntul Vasile spune că ceea ce este ziua pentru mirean, aceea este pentru monah noaptea.

Iar în zorii zilei, trebuie să ne sculam pentru a ne face rugăciunea, ca să nu ne surprindă ziua încă dormind: «Înainte de straja dimineții, deschid ochii mei ca să-i adîncesc în învățăturile Tale» (Ps. 116, 148).

Acestea sînt momentele rinduite de Sfîntul Vasile, la care monahii se adunau pentru a da slavă lui Dumnezeu.

Se observă însă, că la cele cinci laude cunoscute pînă în prima jumătate a secolului IV, Sfîntul Vasile mai numără și altele noi, atît la rugăciunile din timpul zilei, cit și la cele din noapte. Astfel este rugăciunea din amurg, cea de la miezul nopții și cea de dimineață, înainte de zorii zilei.

Acestea corespund laudelor de astăzi: pavecernița, mîezonoptica și utrenia. Trebuie menționat însă, că rugăciunea din zorii zilei se săvîrșea în continuarea serviciului de noapte, ca să nu fim ispitiți a crede că era și al optulea moment de rugăciune.

Astfel se completează ciclul celor șapte laude, după cum spune psalmistul: «De șapte ori pe zi eu Te laud» (Ps. 118, 104).

Aceste șapte ore de rugăciune s-au generalizat în toată Biserica, sub numele de cele șapte Laude.

Cuprinsul Laudelor și disciplina în timpul rugăciunii. — Acei ce s-au hotărît să trăiască viață aleasă și plăcută lui Dumnezeu, trebuie să respecte cu toată grija orele rinduite pentru rugăciune.

Sfîntul Vasile este de părere ca rugăciunile să nu fie uniforme, pentru ca din cauza monotoniei să nu plictisească. De aceea, rînduiește ca citirile și cîntările psalmilor să fie cit mai variate și mereu prîmenite, ca în felul acesta să poată menține atenția trează, inima caldă și gîndul îndreptat mereu către Dumnezeu. Astfel, el zice: «Eu însă, cred că o diversitate și varietate în rugăciuni și psalmodii, la ore anumite, ar fi folositoare chiar și de aceea, că în urma monotoniei, sufletul devine adesea neatent și oarecum distras; schimbîndu-se însă, și variîndu-se psalmodia și cîntarea în fiecare oră, sufletul se înnoiește și atenția se împros-pătează» (8).

O rînduială fixă pentru săvîrșirea rugăciunilor nu o găsim în regulile Sfîntului Vasile, dar se înțelege că, pe lângă psalmii indicați în reguli, se adăugau rugăciuni și citiri pentru fiecare oră aparte și s-a stabilit cum anume să se săvîrșească citirea lor.

La citirea rugăciunilor și cîntarea psalmilor, frații făceau cu rîndul. Despre acest lucru, Sfîntul Vasile spune astfel: «Prin orînduiala de mai sus, mulți vrednici fiind, se va ține bună cuviință; pentru ca nu cumva lucrul să se socotească de puțin preț și fără însemnătate, pentru ca socotîndu-se fiecare a fi deopotrivă cu ceilalți, să se ocolească prilejul de a se bănuși pe stareț că este trufaș și că disprețuiește pe ceilalți» (Pr. mică, 307).

Pentru cei ce cîntă, le recomandă să cînte cu înțelegere (Ps. 40—7) și astfel zice: «Ceea ce este simțul gustului în cunoașterea mîncărilor, același lucru este priceperea în ce privește cuvintele Sfîntei Scripturi».

Cei ce cîntă, trebuie să simtă și să înțeleagă ceea ce cîntă, și acest lucru este necesar, atît pentru cei ce cîntă, cit și pentru cei ce ascultă cîntarea psalmilor.

Fiînd întrebare cum poate să stea cu toată atenția la rugăciune, Sfîntul Vasile răspunde că trebuie să ne încredințăm că Dumnezeu este de față și Lui îi adresăm rugăciunea noastră, și de aceea, mințea o avem îndreptată către Dumnezeu, care cercă inimile, potrivit cuvintelor: «Ridicînd mîini curate fără de minie și fără de îndoială (II. Tim., 8). El cere monahului să nu se depărteze nici o clipă de cugetarea la Dumnezeu și de darurile Lui și să nu se depărteze de mărturisire și de mulțumire (Pr. mică, 202).

În timpul cîntării psalmilor, se cere și se recomandă tăcere desăvîrșită; totuși pot vorbi numai cei orînduiți cu supravegherea, și aceștia, numai în cazuri extreme și foarte puțin. Cei ce vin să se roage, să rămînă cu toată buna cuviință și cucernicia, pînă la citirea ultimului psalm, socotindu-se drept păcat părăsirea rînduiei; după cum pentru întărirea trupului rămii la masă pînă se termină masa, la fel se cade să rămii și la rugăciune, pînă cînd sufletul se îndestulează de rugăciune. Iar ca să nu îi nevoit să ieși de la rugăciune, trebuie să rînduiești din vreme cele ce ai de făcut.

Nimeni să nu se sustragă de la rugăciune, sub pretext că are vreo suferință oarecare și să se stăpînească, și în tăcere să se roage în taină, pentru că Dumnezeu «văzînd cele de taină, îți va răsplăti ție la arătare» (Mat. VI, 6).

Semnalul prin care li se vestește fraților începutul orelor de rugăciune, era — pe timpul Sfîntului Vasile — toaca, deși nu se spune nimic în pravilă despre acest sistem de anunțare. În privința celor deșteptați pentru rugăciunea din miezul nopții, Sfîntul Vasile desprinde două stări sufletești. Mai întii, el trebuie să privească pe cel ce-l trezește, ca pe un făcător de bine, știînd cit folosește privegherea pentru suflet, înaintea lui Dumnezeu.

În cazul cînd cel deșteptat pentru rugăciune s-ar minia pe cel ce-l deșteaptă, să se caterisească și să fie lipsit de hrană, pînă ce se va pocăi și se va întoarce cu bucurie după cuvîntul psalmistului: «Adusu-mi-am amînte de Dumnezeu și m-am bucurat».

Dacă rămîne neînduplecat și nu-și recunoaște vina, să fie exclus din obște ca un mădular stricat din trup, potrivit cuvîntului Mîntuitorului: «Mai bine pentru tine să piară unul din mădulare, decît tot trupul să fie aruncat în focul Gheenei» (Mat. V, 29).

Rînduiei și rugăciuni din cărțile de slujbă de astăzi, atribuite Sfîntului Vasile. -- Între cele șapte Laude, adică în rînduiala slujbelor zilnice ce se săvîrșesc în Biserica noastră, întîlnim adesea rugăciuni, care — după mențiunea ce se află înaintea lor, sînt alcătuite de Sfîntul Vasile.

Mai întii, să facem amîntire despre Liturghia sa.

Sfînta și dumnezeiasca Liturghie a Sfîntului Vasile cel Mare, cunoscută bine în toată Biserica creștină, nu este altceva decît o variantă a Liturghiei Sfîntului Iacob, căruia Sfîntul Vasile i-a dat o formă definitivă.

Este cea mai veche Liturghie bizantină, iar Sfîntul Vasile a fost socotit ca autor al ei, la puțin timp după moartea sa.

Iată cîteva date prețioase care atestă autenticitatea Liturghiei Sfîntului Vasile cel Mare:

1. Proclu, patriarhul Constantinopolei, spune în lucrarea sa: «despre predania dumnezeieștii Liturghii», că Sfîntul Vasile n-a făcut decît să prescurteze Liturghia Sfîntului Iacob, care era în uz în timpul său, și care părea că nu mai corespunde pentru acea vreme.

2. În cuvîntarea sa, la înmormîntarea Sfîntului Vasile cel Mare, Sfîntul Grigore de Nazianz zice că acesta a compus formulare și rugăciuni și rînduiala altarului.

3. În biografia Sfîntului Vasile, atribuită lui Amfilohie, episcop de Iconiu, (mort la 405) ni se spune că la hirotonia sa în episcop, Sfîntul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu, timp de șase zile ca să-l învrednicească a-l aduce jertfa cea fără de sînge, cu propriile lui cuvînte.

Dorința i s-a împlinit, arătându-i-se Mintuitorul în vis; sculindu-se, Sfântul Vasile a vorbit și a scris, fiind inspirat: «Să se umple gura mea de laudă, ca să cînt mărirea Ta Doamne», cum și alte rugăciuni ale Liturghiei.

4. Istoricul Faust din Bizanț, prin sec. V, în lucrarea sa: «Istoria națiunii armene», citează un pasaj din textul mării rugăciuni de mulțumire, care se află la începutul anaferei, în Liturghia Sfântului Vasile.

5. De asemenea, pe la 520, Petru diaconul și alți călugări din Scitia, citează un text din dipticele Liturghiei Sfântului Vasile, în scrisorile ce le trimite episcopului Folgertin și altor episcopi.

6. Pe la 531, Leontiu din Bizanț, acuză pe Theodor de Mopsuestia că a compus o anafora plină de invenții și n-a ținut seamă de cele transmise de Sfinții Părinți ai Bisericii, și în special de Sfântul Vasile cel Mare.

7. Despre Liturghia Sfântului Vasile se mai face pomenire și în canonul 32 al Sinodului Trullan 692, care combate obiceiul armean de a nu amesteca apa în vin la Sfânta Euharistie.

8. La sinodul al VII-lea ecumenic, (787) Sfinții Părinți citează un pasaj din anafora Liturghiei Sfântului Vasile. La acest text face aluzie și Sfântul Ioan Damaschin, cu puțin înainte. Numele Sfântului Vasile figurează apoi în titlul Liturghiei lui, în cele mai vechi manuscrise care ne-au transmis textul Liturghiei bizantine, începînd cu codicele Barberin, din sec. VIII.

Acestea sînt datele care ne asigură și ne îndreptățesc să susținem că Liturghia Sfântului Vasile pe drept îi poartă numele și că nu mai poate încăpea nici o îndoială că el este autorul ei.

Mai departe, enumerăm rugăciuni care se află risipite în unele cărți de slujbă și care sînt atribuite Sfântului Vasile. Astfel, în rînduiala Sfintei Împărtășiri, dintre rugăciunile care se zic înainte de împărtășire, două (I și VI) sînt atribuite Sfântului Vasile: «Stăpine, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, Cea ce ești isvorul vieții și al nemuririi»... «Știu Doamne că cu nevrednicie mă împărtășesc cu prea curatul trupul Tău»...

Iar după împărtășire, primele două rugăciuni: «Mulțumesc Ție Doamne Dumnezeuul meu, că nu m-ai lepădat pe mine, păcătosul»... «Stăpine Hristoase Dumnezeuule, Împăratul veacurilor și făcătorul tuturor»...

În Ceaslov, unde se cuprind toate cele șapte Laude, mai întîlnim următoarele rugăciuni, puse sub numele Sfântului Vasile: La mijloceas: «Dumnezeule veșnic și fără de început, luminează pururea fiitoare»... și «Cela ce trimiți lumina și porcede și răsare soarele spre cei drepți și cei nedrepți».

La mijloceasul al treilea: «Doamne, Dumnezeuul nostru, Cel ce dai pacea Ta oamenilor». Ceasul al VI-lea: «Dumnezeule și Doamne al puterilor și a toată făptura, Ziditorule»...

La ceasul al nouălea: «Stăpine, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, Cea ce îndelung ai răbdat».

După prochimenele ce se cîntă peste săptămîină, găsim următoarea rugăciune: «Bine ești cuvîntat Stăpine, Atotțîitorule».

La pavcernița cea mare, de asemenea, găsim rugăciunea: «Doamne, Doamne, ce ne-ai izbăvit pre noi de toată săgeata ce zboară în zi»...

În Evnologiu întîlnim cîteva rugăciuni care au de autor, tot pe Sfântul Vasile. Astfel, la rînduiala preotului care se ispitește în vis, rugăciuni-

nea a doua : «Mult milostive, nespurcate, neîntinate, prea curate»... și a treia, al cărei autor nu este dat ca sigur Sfântul Vasile : «Iarăși m-am împiedicat cu mîntea, eu ticălosul» ..

Intre rugăciunile sau blestemele Marelui Vasile, sînt date ca ale lui, primele trei : «Dumnezeul Dumnezeilor și Domnul Domnilor, făcătorul cetelor de foc»... «Blestemu-te pre tine, începătorul răutăților și al hulei».

Opera literară a Sfîntului Vasile, ca izvor pentru istoria cultului creștin. — Am văzut că pentru regula de urmat la citirea și cîntarea celor șapte Laude, Sfîntul Vasile nu fixează nimic în scris, așa cum procedează cu celelalte reguli de organizare ale vieții monahale.

Tot așa, nu lasă orînduială scrisă nici pentru celelalte taine și discipline liturgice, care fără îndoială erau în uz în această vreme, după cum însuși menționează în unele scrieri.

Totuși, în scrierile sale, întîlnim multe informațiuni prețioase, directe sau indirecte, privitoare la rînduiala slujbelor sau la stadiul de dezvoltare a cultului din timpul său

Astfel, în legătură cu Botezul, găsim în omiliile sale, informațiuni prețioase asupra disciplinei și rînduiei catehumenatului din vremea sa.

Despre Taina Sfîntei Impărtășiri, găsim într-o scrisoare pe care Sfîntul Vasile o trimite nobilei Cezareea, în care spune că este bine a se împărtăși în fiecare zi, potrivit cuvintelor Mîntuitorului : «Cel ce mîncă trupul Meu și bea sîngele Meu are viața de veci» (Ioan, VI, 54).

«De altfel — zice Sfîntul Vasile — noi ne împărtășim de patru ori pe săptămîină : în ziua Domnului, miercuri, vineri și sîmbătă. De asemenea, și în alte zile, dacă se face amintirea vre-unui sînt». De asemenea, Sfîntul Vasile este de părere că Sfînta Impărtășanie se poate lua acasă de monahii ce sînt în pustietăți și chiar de către mireni, întrucît preotul dă pîrticică și celui ce o primește, cu tot dreptul o ține în mină, și în acest chip, chiar cu mina sa o apropie de gură.

Cu aceasta, ne dă o informație foarte prețioasă, că în vremea sa, creștinii se împărtășeau așa cum se împărtășesc preoții astăzi. Despre împărtășirea din potir, nu spune însă nimic Sfîntul Vasile.

O dovadă sigură că pe timpul Sfîntului Vasile era în uz săvîrșirea Sfîntelor Taine, cum și unele rituri creștine, găsim menționat cu multă claritate în canonul 21 al Sfîntului Vasile, unde face apologia obiceiului împămîntenit dar nescris, în pirvința multor taine și ierurgii care erau în rînduiala Bisericii.

«De pildă — zice Sfîntul Vasile — că mai întîi să menționez pe cel întîi și cel mai general cine este acela, care pe cei ce nădăjduim în numele Domnului nostru Iisus Hristos, ne-a învățat prin scrisoare a ne însemna cu semnul crucii? care scrisoare ne-a învățat pre noi a ne întoarce pre răsărit la rugăciune? care dintre sfinți ne-a arătat în scris cuvintele invocării la sfințirea pîinii euharistice și a potirului binecuvîntării?.. Și din care scrisori binecuvîntăm apa botezului și untdelemnul și chiar și pe cel ce se botează? Dar apoi, care cuvînt scris ne-a învățat ungerea cu untdelemn? Dar de unde de a afunda de trei ori omul (la botez)? dar din care Scriptură sînt cele cite sînt la botez, a se lepăda de Satana și îngerii lui? Nu din această învățătură nepublicată și tainică pe care Părinții noștri au păstrat-o într-o tăcere ferită de ind'screție și de ispitire, fiind ei bine învățați a păstra în tăcere pe cele sînte în scrisori, învățătura acelora, cînd celor neînșițați nici a le privi nu le este îngăduit?

Și drept stînd, facem rugăciuni într-una a simbetelor, dar motivul nu-l știm toți; căci facem aceasta, nu numai ca unii care înviind cu Hristos și fiind datori a năzui la cele de sus, în ziua Învierii ne aducem aminte prin stare de la rugăciune, de harul dat nouă, ci și fiindcă se vede că este imaginea veacului așteptat... în care zi, orînduiețile Bisericii ne-au învățat să preferăm felul de a sta drept al rugăciunii, spre a ne aduce lămuriri, aminte ca oarecum să ne strîmtoăm mintea de la cele prezente la cele viitoare? Prin fiecare plecare de genunchi și ridicare, arătăm cu fapta că, prin păcat am căzut la pămînt și că prin iubirea de oameni a Celui ce ne-a zidit, am fost chemați în sus la cer.

Și mai departe, Sfîntul Vasile zice: «Mi s-ar slîrși ziua expunînd faptele cele nescrise ale Bisericii. Omit pe celelalte, dar chiar mărturisirea de credință, a crede în Tatăl, în Fiul și în Duhul Sfînt, din care Scripturi o avem?»...

Iată, prin urmare, cum Sfîntul Vasile ne face cunoscute multe din lucrările sînte pe care Biserica le practica în cadrul cultului din vremea sa.

Astfel: facerea Sfîntei Cruci, prin care omul își arată în fiecare moment nădejdea în Dumnezeu, de asemenea, obiceiul după care oamenii, cînd se roagă, se întorc cu fața către răsărit; menționează despre jertfa euharistică și momentul cînd se săvîrșește prefacerea pîinii și vinului în trupul și sîngele Domnului, pentru care nu sînt suficiente cuvintele din Sfînta Evanghelie (I Cor. I, II, XXIII — 23; Mat. XXVI, 26—28; Mc. XI, 22—24; Luca XXII, 19—20), pentru prefacere, ci sînt necesare și alte rugăciuni ce se citesc de preot, alît înainte, cît și după actul sfințitor al tainei și în special sînt necesare cuvintele invocării în momentul prefacerii. Tot așa ne arată și despre binecuvîntarea apei de la botez și a untdelemnului, precum și ungerea cu el, de asemenea culundarea de trei ori la botez și cunoscutele lepădări ce se fac înainte de botez.

O altă regulă stabilită de Sfîntul Vasile, de o importanță covârșitoare pentru viața duhovnicească a monahului, este abținerea cu strictețe de la mîncări și băuturi, știînd că abuzul de acestea este o piedică în calea desăvîrșirii. Acestei discipline Sfîntul Vasile îi consacră o serie de cuvîntări rostite în postul mare, din care însă nu ni se păstrează decît foarte puține. El întemeiază necesitatea postului, pe dovezi din Vechiul Testament, practicele de bărbați sînți.

Astfel, prin post Moisi a obținut tablele legii pe muntele Sinai, proorocul Ilie a postit 40 de zile și a văzut fața Domnului și tot prin post a înviat el pe fiul văduvei din Sărepta Sidonului. De asemenea, însuși Mîntuitorul a postit 40 de zile în pustie. După ce face istoria instituirii postului mare, Sfîntul Vasile arată foloasele postului, în cuvînte alese.

«Postul — zice Sfîntul Vasile — este necesar pentru trup ca și pentru suflet; el alungă ispitele și îndeamnă la pietate, dă aripi rugăciunii; postul este aducător de sănătate și folositor în orice împrejurare în viață.

Prin post se alungă patimile, înlesnind ca sufletul să se poată ridica mai ușor la Dumnezeu prin rugăciune. Îndepărtarea de orice fel de răutăți, este tot post, pentru că el ajută la desăvîrșirea duhovnicească».

În privința zilelor sau momentelor cînd erau obligați creștinii să postească, nu găsim la Sfîntul Vasile menționat ceva, afară de postul mare și vinerea.

Totuși, trebuie să deducem din cele ce spune el, că mai erau în rînduiala creștină din timpul său, și alte posturi cu caracter obligatoriu.

O altă latură a cultului din vremea Sfântului Vasile, pe care o evidențiem, erau sărbătorile din timpul său.

De sigur, nu însemnează că dacă Sfântul Vasile nu ne vorbește în mod special de sărbătorile din timpul anului, ele nu existau. În omiliile sale, vorbește despre Dumnezeu, Învierea Domnului și despre Cincizecime. De asemenea, găsim citeva panegirice în cinstea Mucenicului Gordie, a Sfinților 40 de Mucenici și a Sfintei Muceniță Iulita, ceea ce denotă o vădită preocupare pentru cultul sfinților, care s-a statornicit cu vremea, în sărbători calendaristice, bine precizate.

Importanța personalității Sfântului Vasile cel Mare, în istoria și dezvoltarea cultului creștin. — Observind în general regulile privitoare la cultul creștin, așa cum se prezintă în timpul Sfântului Vasile, constatăm că, deși regulile monahale nu conțin reguli speciale pentru fiecare ritual sau disciplină liturgică în parte, totuși ele existau, se practicau și se respectau cu toată atenția cuvenită.

Sfântul Vasile ne lasă sfânta și dumnezeiasca sa Liturghie pe care slujitorii sfântului altar o săvârșesc de 10 ori pe an și anume: la ziua praznicului sau în ajunul Nașterii și Botezului Domnului și în duminicile Postului mare, cind creștinii se pregătesc să întâmpine ziua cea luminată a Sfintei Inverii.

Această Liturghie stă alături de cea a Sfântului Ioan Gură de Aur și a Sfântului Grigore Dialogul, bucurindu-se de aceeași cinste și respect din partea credincioșilor.

De asemenea, încheierea, definitivarea și generalizarea «celor șapte Laude» în serviciul liturgic al Bisericii, se datorește în cea mai mare parte Sfântului Vasile. Trebuie să fim încredințați că riturile și ceremoniile pe care le săvârșim noi astăzi nu erau altfel pe vremea Sfântului Vasile.

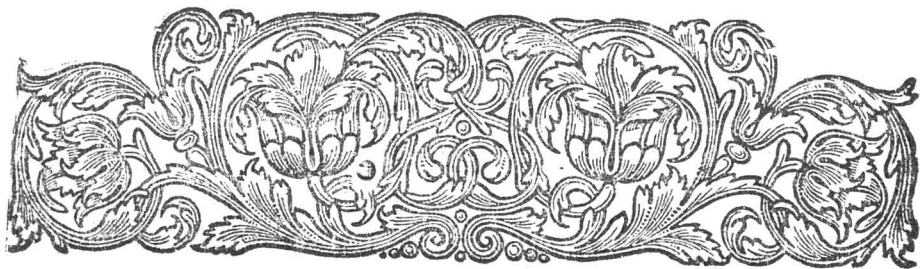
De cită cinste și venerație se bucura Sfântul Vasile în lumea creștină, o dovedește și faptul că multe din rugăciunile ce se află în unele cărți de slujbă, au fost atribuite de alcătuitorii lor de mai târziu, Sfântului Vasile.

Numele Sfântului Vasile cel Mare este și va fi veșnic pomenit în formularele liturgice, iar chipul său este nelipsit din fiecare locaș de cult, ca un străjer din latura Sfântului Prestol, în calitatea lui de mare Ierarh și autor al unei Liturghii.

Sfântul Vasile a trăit mai întâi interior, cu putere de sfânt, frumusețea liturgică, pentru ca apoi să o exteriorizeze în forme de cult.

Așa se explică de ce acest mare sfânt rămâne, nu numai un organizator al vieții religioase și al cultului creștin, ci și un obiect al cultului creștin fiind unul dintre sfinții cei mai venerați și cinstiți în creștinismul ortodox.

Arhim. GRIGORE BABUȘ

COMEMORĂRI

TREI ANI DE LA MOARTEA LUI GEORGE ENESCU *

La 4 mai 1958 s-au împlinit trei ani de la moartea marelui nostru muzician George Enescu. Amintirea, din ce în ce mai vie, a compozitorului de geniu și interpretului desăvârșit a fost prăznuită cu pietate, atât în țara noastră, cât și în afara ei. Revistele și ziarele românești au închinat numeroase articole despre viața și opera lui Enescu, anunțând, în același timp, și marele eveniment ce va avea loc în septembrie viitor la București: întâiul concurs internațional George Enescu. În atmosfera acestui concurs, Teatrul de Operă și Balet va reprezenta, pentru prima oară la noi, opera «Oedip», sub bagheta maestrului Constantin Silvestri.

Numele lui George Enescu e familiar și văzduhului bisericesc ortodox. Nepot de preot și fiu al unui învățător care fusese elev al Seminarului «Veniamin Costache» de la Socola, Enescu a păstrat, în tot cursul vieții sale, legătura sufletească cu Biserica străbună, a cărui fiu a fost și a rămas. Pe linia acestei apartenențe spirituale, compozitorul Marțian Negrea a scris un «Requiem» pentru marele defunct, compoziție semnalată la vreme în publicațiile de specialitate. În ziua comemorării sale, adică duminică 4 mai, Direcția Muzeului «George Enescu» a rinduit un parastas care s-a săvârșit în biserica «Sfântul Vasile» din Calea Victoriei și la care au luat parte numeroși compozitori, rude, prieteni și simpli credincioși. Soborul de preoți a fost condus de Prea Cucernicul Preot Iancu Petrescu, iar răspunsurile au fost date de corul studenților teologi, sub conducerea maestrului Nicolae Lungu.

Revista noastră, credincioasă memoriei ilustruului muzician, publică mai jos medalionul «Tonica și dominantă lui George Enescu».

TONICA ȘI DOMINANTA LUI GEORGE ENESCU

Ca toți oamenii, puținii, incomensurabili, Enescu nu poate fi măsurat nici în adâncimea, și parcă nici în întinderea existenței lui. Când s-a născut Enescu? Pare-se că odată cu Miorița și cu întâia frunză verde. Când va muri Enescu? Pare-se că odată cu ele. Omul acesta al nostru stă dincolo de vârste și numărători. Personalitatea lui e rezumată în cifra 1, care cuprinde într-însa, virtual, toate numerele posibile. Iată încă un atribut pe care Dumnezeu l-a împrumutat creaturii: puțința de a se desfășura într-o nesfârșită unicitate.

Imi vine în minte o vorbă de duh care s-a spus, cândva, pentru Liszt. În culmea gloriei sale de pianist, cel mai generos muzician pe care l-a cunoscut istoria părea concurat de virtuțile digitale ale vienezului Thalberg care, la un moment dat, fascinase publicul parizian și izbutise să ocupe, în conștiința saloanelor, întâiul loc din ierarhia valorilor mondiale de acest fel. Sentința însă a fost dată de spiritul unei femei: «Thalberg e întâiul pianist al lumii; Liszt este singurul». Inrudit cu Liszt prin har,

meșteșug și destin, Enescu se poate bucura de aceeași socotință. Singularitatea lui, biruitoare oricărei potrivicii, deși se împarte în dăruirile multisclipitoare ale diamantului șlefuit, rămâne pură și copleșitoare, în văzduhul culturii românești.

Unicitatea personalității creatoare oglindește însă o frunte însemnată nu numai cu mir, ci și cu sudoare. Dacă mirul e un dar primit, sudoarea e o dărnicie cheltuită, iar prezența ei presupune niște chinuri lăuntrice care nu sînt numai ale facerii, ci și ale creșterii. Enescu s-a crescut pe sine și s-a conturat de-a lungul unor cărări țepoase, deseori nehotărîte în nedumeririle răscrucilor. Creatorul pornea de undeva și trebuia să ajungă undeva. De fapt, el pleca din sine și se cerea ajuns în sine, dar cuprinderea lui i se înfățișa mult prea uriașă pentru a se găsi dintr-odată pe sine. Enescu se născuse din folclorul românesc și fusese alăptat la sânul acestei maici cu o duioșie pe care n-avea s-o uite niciodată. Cîntecul acesta de leagăn, unduit pe cavalele păstorilor și fre-mătat pe alăutele țiganilor, a rămas în creația muzicală a lui Enescu o prezență disputată între discreție și pregnanță. Și tocmai această dispută alcătuiește, cred, chinul său lăuntric și sfîșierile lui creatoare. Ceea ce i-a hotărît și unicitatea între semeni.

Enescu a izvorit, pîrîu, din muntele românesc, dar se cerea vărsat în fluviul universalității. Aceasta a fost toată zbaterea: năvala devenirii spre universalitate și dorul de a rămîne, totuși, național. Tinderea de a participa la strălucirea artei mondiale, și dorul de a străluci, totuși, cu o lumină proprie, ca un spic de culoare în snopul de armonii al curcubeului: amestecat și neamestecat. Fatala plecare de acasă, către destine noi, și rămînerea, totuși, în gingășia cîntecului de leagăn. Enescu nu se vrea nici rămas fecior la plug, nici înstrăinat ci anume ceva rezultat din amîndouă. Și a izbutit să devină, dar nu prin sinteză, ci prin depășire. Sinteza are marele neajuns de a se înfăptui, deseori, printr-un proces de hibridare. Depășirea înseamnă să cucerești un plan nou, de deasupra, fără ca totuși să tăgăduiești pe cel lăsat în urmă, ci, dimpotrivă, să-l asimilezi în noua cucerire, transfigurat.

Am ascultat, cîndva, la Academie, comunicarea unui tînar muzicolog despre opera lui George Enescu și problemele folclorului în creația muzicală. De acolo am aflat că Enescu socotea formula folclorică neîndestulătoare pentru structurarea unei creații muzicale complexe, în afară de genul rapsodic. Și totuși nota folclorului se face simțită în majoritatea operelor lui Enescu, chiar și în cele care n-au fost scrise «în stil românesc». Ce a făcut Enescu cu folclorul? Muzicologul s-a sfiit sau, poate, nu s-a priceput s-o spună: l-a transfigurat. Ceea ce înseamnă că l-a depășit, fără să-l tăgăduiască, făcîndu-l să devină mai mult decît ceea ce este. Transfigurarea e o problemă centrală a artei, ca și a omului. Enescu a realizat-o în sine, și de aceea el aparține, deopotrivă, lumii întregi și poporului care l-a dat lumii. Enescu rămîne, în acelaș timp, un muzician național și universal. Dar pînă să ajungă aici, în această splendidă singularitate, cîte sfîșieri?

În zestrea muzicală a lui Enescu există o pagină de mare inspirație care, mi se pare, îl rezumă și-l definește. E vorba de acel preludiu la unison din Suita I-a în Do major. Stăruie aci un dialog discret între tonică și dominantă, ca între crîngul de salcîmi și prisaca ce-l culege și-l cuprinde transfigurat. Dialogul se consumă pe un du-te-vino aerian și auriu, susținut pe aripi și coarde, pe arpegii și apogiaturi, pe cascade și

adieri, pe salturi țipate între struna de argint călcată la căluș și cea ră-sucită, tremurată slobod și grav. Meșterul pare statornicit în atelierul său de ceară și arome, de unde-și mîină uceņițele la obîrșie, să-i hră-nească priceperea cu sucuri și mireme nevinovate, menite prenoirilor de taină. Zborurile sînt uneori grele, iar căutările dibuite, cu avinturi, pocticniri, ingenunchieri, întoarceri și stăruințe. Guști fagurul acesta muzical, și simți parfumul salcîmului stăruind pe limbă, amestecat cu dulceață nebănuită în crîng; mările gustă mireasma pe dinlăuntru, ca dintr-un văzduh interior, și-ți dai dintr-odată seama de perspectiva răs-turnată a lumii, care poate fi cea adevărată. Paul Claudel mărturisea cîndva că, de fapt, există două muzici, una activă și alta pasivă, una care este vocea și alta care e urechea, că există o muzică anume care ascultă. Preludiul la unison al lui Enescu parcă se cere cîntat cu auzul și as-cultat cu vioara. Muzicologii pot să nu fie de acord cu analiza lirică, dă-tătoare de nedumeriri și sminteli. Dar între partitură și concert e un spațiu pe care critica profesională, zăbavnică pe amănunt, nu-l străbate totdeauna pînă la capăt.

Unii au crezut că Enescu e un înstrăinat. S-a vorbit de influența franceză din muzica lui. Influențele însă nu justifică verdictul. Conținuturi de paranteză și subsidiar, ele se asimilează în originalitatea lui, sporind-o. De la Poema Romîna pînă la Simfonia de cameră e un drum lung și greu, de peregrin chinuit, cu urechea pururea atentă la fiorul cîntecului de leagăn. Rudă îndeaproape cu propriul său erou, Oedip, și singurul, Enescu a fugit cît a putut de impuritatea păcatului fatal. Dacă oracolul a triumfat uneori, triumful său nu anulează eroismul celui ce-a luptat împotriva-i. Intre puritatea gratuită, dintru început, și cea transfi-gurată prin suferință, de la sfîrșit, e un itinerar lăuntric în fața căruia Sfinxul rămîne pe cît de mut, pe atît de inoperant.

Preludiul la unison, cu tonica plaiului ondulat însumată, prin depășire și schimbare la față, în dominantă universului creator, e autoportretul muzical al lui George Enescu.

GH. A.

PROTOSINGHELUL VARLAAM

CONTRIBUȚII LA ISTORIA MUZICII BISERICEȘTI

O istorie completă a muzicii bisericești la romini nu s-a scris încă, deși mulțimea figurilor reprezentative, ce au ostenit pe acest drum, multe și de valoare, o impune.

S-a conturat ce-i drept, viața a citorva din lungul șir al acestora, dar, răspindite prin diferite periodice, n-au putut sluji, într-un tot scopului propus, de a se face o largă popularizare a acestor demni pionieri ai muzicii bisericești¹.

De aceea, despre mulți din șirul acelorora al căror nume a intrat definitiv în istoria muzicii, cu opere larg cunoscute și răspindite, nu se știe nimic.

Unul din aceștia, nelipsit din nici o antologie de muzică bisericească, dar totuși necunoscut, este *Protosinghelul Varlaam*.

O biografie completă, mai ales pentru prima perioadă a vieții acestui monah, dotat cu multe talente, e greu de alcătuit², datorită lipsei isvoarelor documentare ce s-au pierdut sau distrus³.

Vom încerca totuși pe baza materialului documentar aflat, să aducem câteva modeste contribuții la cunoașterea acestei interesante figuri a monahismului românesc din secolul al XIX-lea.

Protosinghelul Varlaam Barancescu⁴ s-a născut la 29 ianuarie 1808⁵, la Cctiugeni-Hotin⁶ și stăpinit de duhul nestatorniciei, viața, destul de lungă, și-a petrecut-o prin mai multe mănăstiri din țară.

1. În afară de periodice, cele mai cunoscute tipărituri despre istoria muzicii bisericești sînt: Melchisedec episcop de Roman, *Memorii pentru cîntările bisericești în România*, București, 1881; Alexandru Luca, *Priviri generale asupra muzicii din Biserica ortodoxă de răsărit dela începutul creștinismului și pînă în zilele noastre*, (Teză de licență) București, 1898, Nifon N. Ploșteanu, *Carte de muzică bisericească*, București, 1902; M. Gr. Poslușnicu, *Istoria muzicii la Romîni* (București) 1928, Partea I-a: istoria muzicii bisericești, pp. 1-125.

2. O biografie a protos. Varlaam a fost publicată de ziarul *Independenta Romînă*, nr. 405, din Buzău, care ar fi fost acum un prețios documentar, dar din nefericire, numărul acesta lipsește din colecția aflată la biblioteca Academiei R.P.R.

3. O ladă, pămînt cu manuscrise și diferite periodice, azi rare, rămase de pe urma protos. Varlaam la Mănăstirea Ciolanu, a fost arsă, prin anii 1928-1930, de un stareț care, totuși, și-a asociat numele la alcătuirea unei monografii a respectivei mănăstiri (Informația Arhim. Teofil Mocăniță, exarhul mănăstirilor din Eparhia Buzăului).

4. Numele de familie îl dă George Ucencescu într-o autobiografie. Cf. Magistrand Gheorghe Alexe, Un prețios manuscris psaltic: «Tractatu teoretico-practicu de muzică eclesiastică gr. orientală» de George Ucencescu, în *Mitropolia Olteniei*, an. VIII, (1956) nr. 10-12, p. 689.

5. Poeziile părintelui Varlaam, Buzău, 1883, p. 29, notă.

6. Arh. St., Buzău, *Episcopia Buzăului*, dos. 116/872: (Statistica de toți călugării ce se află în mănăstirea Ciolanu din comuna Tisău, Plasa Sărății, județul Buzău.

Peregrinarea aceasta a fost generată, desigur, de firea lui aparte⁷; dar, tot atât de adevărat e faptul că n-a putut fi înțeles de conviețuitorii mănăstirilor iar preocuparea de compozitor, în loc să-i fie apreciată, i-a atras invidie și ură⁸.

Afirmația că a învățat psaltichia cu ieromonahul Macarie, care se găsea la Buzău, în anul 1833⁸ bis, trebuie rectificată neavînd o bază documentară.

Că Varlaam a fost la Buzău, înainte de anul 1840, e sigur. Rîndurile pe cale le adresa prietenului său, ierodiaconul Iosif Naniescu, despre moartea episcopului Chesarie, o susține, dar elemente care să precizeze data venirii aici încă nu cunoaștem.

Prin faptul că tunderea în monahism are loc în anul 1836, în mănăstirea Sinaia⁹, ne îndreptățește să credem că venirea lui la Buzău a fost după această dată, sau chiar în acest an, cînd se deschid cursurile seminarului, pe care, bănuim că le-a urmat împreună cu ierodiaconul Iosif Naniescu, ce a venit aici la 22 septembrie 1835¹⁰.

Între anii 1839—1849 a fost angajat cîntăreț la biserica Sf. Nicolae-Schei, din Brașov și profesor de muzică bisericească la școala ce funcționa pe lingă biserică¹¹.

Între anii 1851—1853 îl întîlnim la Buzău. La 1 februarie 1851, episcopul Buzăului, Filoftei, scria lui Iosif Naniescu, stareț la Șerbăneștii-Moringlavului din Vilcea, că «după trebuința ce am avut de oameni la Sf. Episcopie, hotărisem, după chibzuirea ce am făcut, a chema pă cuviosul Varlaam de la (mănăstirea) Sinaia, dar dela fratele cuvioșiei sale de acolo, prin ieromonahul Doroftei, tot de acolo, cela ce să află acum la Sf. Episcopie, am luat știință că s-ar fi aflînd acolo. De aceea pețim pă cuvioșia ta ca să-i arăți pomenitului acestuia dorința noastră și să-l îndemnați a veni la noi, unde afară de mulțumirea ce socotim că va avea, dar apoi aci poate a-și îndeplini și dorința sa ce ne este și nouă cunoscută»¹².

Cum Varlaam nu era acolo, Iosif Naniescu nota pe scrisoare: «Dar p-ăr. Varlaam nu se află aici și nici n-a fost p-aici».

Totuși a fost găsit și a venit la Buzău, dîndu-i-se rangul de «Protosinghelul Sfintei Episcopii»¹³.

În anul 1853, Episcopia Buzăului, prin adresa 721, adevărea că are preoție lucrătoare¹⁴, iar în 1855 se găsea la mănăstirea Neamțul, de

7. C. Erbiceanu, care l-a cunoscut în ultimii ani ai vieții, îl caracteriza ca «om curios, și extravagant» (Acad. R. P. R., mss. 3765, f. 2).

8. Protos. Chiril Arvinte, deține de la I. Popescu-Pasărea, informații despre felul cum îl priveau monahii din Mănăstirea Ghighiu, din cauza preocupării sale muzicale.

8. bis. M. Gr. Poslușnicu, op. cit., p. 33.

9. Arh. St., Buzău, Episcopia Buzăului, dos. 116/872.

10. Acad. R.P.R., mss, 4400, f. 16. În urma acestei date, trebuie rectificată și afirmația că ierod. Iosif Naniescu a învățat psaltichia la Buzău, cu Macarie, în 1833.

11. Acad. R.P.R., mss, 4397, ff. 11-30; Magistrand Gheorghe Alexe, art. cit., p. 689.

12. Academia R.P.R., mss, 4397, f. 38.

13. Cf. tabloului de prenumerații la: Descriere de cele preste fire săvîrșite minii de Prea Curata Maria Născătoarea de Dumnezeu la sfinta ei biserică a izvorului celui de viață dătător, traduse de paharnicul A. G. L(esviodox) București, 1852, p. 143.

14. Revista Arhivelor, an I (1924), nr. 1 p. 140.

unde a fost numit inspector al închisorilor din Moldova și apoi, între anii 1857—1859, îl întâlnim în mănăstirea Bogdana.

Presupunem că în anii 1859—1860 a revenit la Buzău, întemeind-ne ipoteza pe scrisoarea negustorului Curelescu din Focșani, adresată arhimandritului Dionisie Roman, locotenent de episcop la Buzău, că Varlaam, care acum se afla într-o mănăstire din Muntenia, dorea să vină la Buzău unde avea un frate¹⁵.

Între anii 1862—1863 era din nou la mănăstirea de metanie Sinaia iar între anii 1864—1869 era închinoviat la mănăstirea Ghighiu. În 1871 îl găsim la schitul Brezoiu¹⁶, iar din 1872, pînă cînd își dă obștescul sfîrșit, peste 20 de ani, stă în mănăstirea Ciolanu. Moare în anul 1894, 12 ianuarie¹⁷.

I. Cîntăreț și profesor la biserica Sf. Nicolae Schei din Brașov.

Prin ce împrejurare a ajuns la Brașov, nu știm. Înclinăm să credem că a fost recomandat de Gavriil Munteanu, directorul Seminarului din Buzău. Nici data precisă cînd a venit, nu se cunoaște. Totuși din diferite știri lăturănice, se știe că în anul 1839, ierodiaconul Varlaam era acolo și a fost profesor de cîntări al lui Gheorghe Ucenescu, elevul și continuatorul, pe terenul folcloristic, a lui Anton Pann¹⁸.

În anul 1848, îl întâlnim în tabloul prenumeranților la cărțile lui Anton Pann, cu titulatura de «cîntăreț bisericii cei mari din Schei»¹⁹.

Ultimul an al angajării a fost 1849²⁰.

Nu cunoaștem activitatea desfășurată în răstimpul celor zece ani, petrecuți, precis, la Brașov, în calitate de cîntăreț și profesor. Anton Pann, însă nu era mulțumit de felul cum Varlaam pregătise pe Ucenescu²¹.

Din această perioadă ni s-a păstrat o parte din corespondența pe care o întreținea cu Iosif Naniescu.

Prietenia cu ierodiaconul Iosif Naniescu se legase atît prin faptul că erau originari din același ținut, cît și pe considerentul că amîndoi au trăit — probabil — împreună cîtiva ani la Buzău și se ilustrează prin cele șapte scrisori, adresate de Varlaam, din Brașov, între anii 1845 — 1847, lui Iosif Naniescu, în timpul cînd acesta studia la Colegiul Sf. Sava, sau cînd se găsea la mănăstirea Tîrgșor.

Din lectura acestora se vede continua preocupare a lui Varlaam pentru muzică și interesul ce-l purta pentru orice tipăritură nouă din Principat.

Astfel, la 24 octombrie 1845, cerea prietenului său «Iosif Arhidiaconul Prea Sfințitului Episcop al Buzeului», ce se afla la învățătură în Colegiul Sf. Sava, să-l aboneze la cărțile de muzică ce tipărea Anton Pann, și să-i trimită *Viețile Sfinților*, tipărite la mănăstirea Căldărușani, precum și cartea intitulată *Pandora*²².

15. I. Ionașcu, **Material documentar privitor la istoria seminarului din Buzău**, București 1937, p. 143.

16. Toate datele sînt culese după notările făcute pe manuscrise de muzică bisericească, pe care le prezentăm în capitol aparte.

17. Cf. extrasului nr. 4 din actele stărfi civile de morți ale comunei Tisău, raionul Buzău, pe anul 1894.

18. Magistrand Gheorghe Alexe, art. cit., p. 689.

19. Anton Pann, Privigher, București, 1848, f. 4, din tabloul abonaților.

20. Academia R.P.R., mss. 4397, scrisoarea din 31 decembrie 1847, către Iosif Naniescu.

21. Ioan Priscu paroh, **Epistole dela Anton Pann în arhiva Bisericii Sf. Nicolaie din Brașov**, în *Gazeta Transilvaniei*, an. 84 nr. 22 (1921).

22. Academia R.P.R. Mss. 4397, 11.

La 12 decembrie, același an, îi reamintește să-l prenumere la tipări-
turile lui Anton Pann, să-i trimită *Pandora* și *Doxatarul* și să-i comunice
numele autorului cărților traduse de Gavriil Munteanu, directorul semi-
narului din Buzău²³.

În anul următor, 18 octombrie 1846, ruga pe ierodiaconul Iosif să-l
îndrumeze pe «admanuatorul» scrisorii la Anton Pann ca să cumpere
«Un trup de cărți musico-eclisiastice», pentru un «student de muzică
vocală» și prin acela să-i trimită broșurile prenumerației: Urmarea lui
Hristos, tipărită de Gavriil Munteanu și *Antichitățile Eoreilor*, traduse
de Eufrosin Poteca²⁴.

Printr-o altă scrisoare, datată 8 aprilie 1847, Varlaam consolează pe
Iosif de pierderea sprijinului său, episcopul Chesariu, arătând că aceea
pierdere «pentru noi e comună» și îi trimitea și el numai doi din «nu-
merii» ceruți, cit și «Sarcena din Șincăi»²⁵.

Între timp, cei doi prieteni se vedeau des, dar aceasta în anul 1847
le-a fost cu neputință. De aceea, ierodiaconul Varlaam, prin scrisoarea
din 20 august, după ce arată că «anul acesta n-avurăm norocire a ne mai
vedea», ruga pe prietenul său să întrebe pe Anton Pann dacă poate
vinde Anastasimatarul fără celelalte cărți, fiindcă face trebuință la școala
bisericii noastre și ar vrea oricine să cumpere vre-o 10—12 trupuri pen-
tru pomenita școală»²⁶.

La 21 septembrie 1847, Varlaam venind pînă la mănăstirea de me-
tanie, Sinaia, scria amicului său, ce acum se afla la mănăstirea Tîrșor,
scuzîndu-se că doria să vină să-l revadă, dar timpul ploios și călătoria
pe jos l-au împiedicat să se depărteze de «Sălaş»²⁷.

Între timp, ierodiaconul Iosif Naniescu propune amicului său să pă-
răsească Brașovul și să se stabilească la mănăstirea Tîrșor. Acesta
însă, prin răspunsul său, din 31 decembrie 1847, arată că are contract cu
biserica la care e cîntăreț pînă «la venitorul an 1849». Totuși, nu res-
pinge oferta însă o condiționează de asigurarea ca să poată fi mai mul-
țumit și «pacificat» în Tîrșor decît în Brașov și-l ruga, tot odată, să-i
comunicе «cam supt ce fel de condiții simbriale a-și putea ocupa postul
ce-mi recomandați». În încheiere, îi ura ca anul nou să fie «începutul a
tot progresul producător de adevărată fericitate ce merită predestinarea
umană în viața muritorilor»²⁸.

Aici se oprește firul corespondenței aflate ce a legat toată viața pe
cei doi buni prieteni și muzicanți distinși. Deși restrînsă și incompletă,
ea are, totuși o valoare deosebită, dezvăluindu-se interesante date bio-
grafice despre persoana, ocupațiile și preocupările lui Varlaam.

II. *Participant la revoluția din 1848.*

Focul revoluției îl găsește la Brașov, unde e cunoscut de unul din
fruntașii revoluției, Al. Goleșcu.*

Acesta, scriind, din Brașov, membrilor Guvernului Provizoriu,
printre altele, recomandînd cițiva romîni ardeleni luptători pentru cauza
revoluției, adăuga:

«Îmi rămîne pe lingă aceasta a mai recomanda și pe părintele Var-
laam din Sinaia, ca unul din cei mai fierbinți apostoli ai libertății și ai

23. Idem, *ibidem*, f. 13.

24. *Ibidem*, f. 18.

25. *Ibidem*, f. 22.

26. *Ibidem*, f. 26.

27. *Ibidem*, f. 28.

28. *Ibidem*, f. 30.

naționalității românești, pentru care ar fi de cuviință a i se da carie de întărire ca *comisar extraordinar* al Guvernului Provizoriu, avînd de misiie a îmbărbăta pe frații țărani în contra vrăjmașilor, atît din lăuntru, cit și din afasă, precum și a recruta prin minăstirile țării și alți frați părinți, carii să-i vie spre ajutor în sacra sa lucrare»²⁹.

Guvernul ia în considerație deosebita recomandăție și, la 12 iulie, Ștefan Golescu, răspunzînd fratelui său Alexandru, arăta că «nous nous entendons avec le moine Varlaam de Sinaia pour la propagande, l'argent dont il aura besoin lui sera remis»³⁰.

Activitatea propagandistică a ierodiaconului Varlaam, în calitatea de comisar extraordinar, socotim că a fost deosebit de valoroasă și dusă cu o deosebită pricepere și înflăcărată dragoste, după cum o dezvăluie un manifest tipărit de el, necunoscut însă pînă acum³¹.

Tipărit pe o singură foaie, de dimensiuni mari, semnat «Varlaam», manifestul are drept titlu: «Să trăiască romîni și țara lor»³² și redactat pe un fond teologic, deosebit de combativ și cu o mare putere mobilizatoare, poate sta, cu cinste, într-o antologie a genului respectiv.

«Deșteptați-vă la glasul dreptății, la glasul adevărului, la glasul lui Dumnezeu, care voiește ca toți oamenii să fie fericiți sufletește și trupește. Fericiți în înțelesul cel adevărat, adică voiește ca între noi romîni să nu se mai numească boieri și țărani, robi și țigani, ci toți frați ai lui Hristos și fii ai părintelui ceresc; frați ai dreptății, fii ai adevărului și moșteni ai fericității», se adresa dintru început ierodiaconul Varlaam.

Indemnați să nu dormiteze ci să apere adevărul și dreptatea amenințată de minciună și strimbătate, se explică, în continuare, înțelesul libertății și al dreptății.

«Adevăr zic: libertatea, adică scăparea voastră de clacă, de dijmă, de drum, de tot felul de apăsări diavolești din partea ciocoilor.

Dreptate zic: purtarea greutăților țării de o potrivă boierul ca și țăranul».

Ca o consecință firească, manifestul indemnă: «voi fraților, nu fiți prunci cu mîntea, nici copii cu priceperea, ci pătrundeți-vă de adevăr și convingeți-vă de dreptate, ca să nu pierdeți prilejul ce vă suride pe veci, dacă veți asurzi despre toată șoapta boierească și intriga ciocoiască».

Momentul e ca toți să aibă un singur gînd, cuget și scop care să asigure fericirea materială și spirituală. De aceea țărani sînt indemnați: «Fericiți-vă de lingușitori, cari vă amăgesc prin feluri și minciuni boierești, prin feluri de promisiuni sau făgăduințe ciocolești, prin feluri de îngroziri sau înbunări hoșești».

«În noaptea aceasta întunecoasă a intrigilor», toți trebuie să privegheze să nu cadă în groapa ticăloșiei și nimeni să nu fie nepăsător «de darul lui Dumnezeu, care se revarsă preste toți populi Europei, ajutînd apăsății și depunînd apăsătorii».

Intronarea dreptății și a adevărului cere însă și jertfe. «Jertfiți dar — sînt indemnați țărani — tot ce vă stă prin putință necruțînd orice cheltuială și osteneală ca să introduceți fericirea comună în mijlocul

29. Anul 1848, în *Principatele Romîne*, vol. IV, p. 369.

30. *Ibidem*, vol. VI, p. 12.

31. *Academia R.P.R.*, mss. 970, f. 100.

32. Prin faptul că manifestul se află printre hîrțile lui Baritiu, înclinăm să credem că a fost răsîndit și în Transilvania, cel puțin în regiunea Brașovului.

vostru... Dovediți în fața lumii că sinteți adevărați romini, cu fapta și cu cuvîntul. Nu vă mai sfițiți de ciocoi preste care s-a pogorit răzbuarea cerului».

Indemnați să se iubească, unească și ajute unul pe altul, alungind din mijlocul lor ura, pizma, zavistia și pira, țărani sint apoi sfătuiți să se arate demni de binefacerile lui Dumnezeu, care în acest an își rezervă îndurarea mai din belșug și să dea laudă pentru aceasta.

«Binecuvîntați și lăudați pe Dumnezeu și tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care vă scapă de robia diavolilor impelițați, vă scapă zic de nedreptatea proprietarilor, de tirania arendatorilor, de hoțiile ampoliaților, de mîncătorile ciocoiilor, de toate apăsările tartare».

Momentul este unic și măreț și dacă nu se va ști să fie folosit, totul se va pierde.

«Nu pierdeți vremea, ci cu un cias mai înainte apucați și asigurați dreptatea și fericirea voastră, ca nu cumva c'ocoi să se asigure în contra drepturilor voastre și să vie iarăși d-asupra. Atunci vai de voi și de copiii voștri».

Pentru aceasta este necesară înarmarea și organizarea, pentru că numai cu vorba nu se poate realiza nimic.

«Curaj fraților romini! Mîntuirea voastră sint armele³³. Nu vă sfițiți dar a vă înarma. A noastră este țara, noi să o și apărăm. Sintem departe de a cugeta să facem cuiva vreun rău. Nu. Ci să ne apărăm numai drepturile noastre, care ni se răpiseră din veacuri, să ne apărăm vetrele și averea noastră de ori care s-ar scula să ni-o răpească».

Alte amănunte din misiunea sa specială, nu mai cunoaștem. După înăbușirea revoluției, Departamentul trebilor din Lăuntru, prin ord. 172 din septembrie 1848, cerea Cîrmuirii Județului Prahova «ca îndată să ridice ori de unde se va fi aflînd într-acei județ pe Varlaam ieromonahul, ce era rînduit cu propaganda și să-l trimită la acest Departament sub bună pază și cit s-ar putea mai îngrabă»³⁴.

Prins și eliberat provizoriu de Fuad Pașa, atît el cit și arh'm. Ghendie Pîrvulescu Poenarul. «îndată ce s-au văzut scăpați de sub arestuirea ce au avut înaintea Excelenței Sale Fuad Effendi Pașa, la 14 ale lunii septembrie, cu mare grăbire au și trecut peste graniță în Transilvania, făcîndu-se nevăzuți»³⁵.

Aceasta fiind situația și raportul, din 10 octombrie, al cîrmuirii județului Prahova, arăta că «potrivit cu știința primită dela d-l comandir al punctului Breaza,... ieromonahul Varlaam, cerut prin porunca Nr. . . a trecut peste graniță și nu s-a putut cîștiga prinderea lui»³⁶.

III. *Inspector al închisorilor din Moldova.*

Una din reformele preconizate de Domnitorul Moldovei, Gr. Al. Ghica (1849—1856) a fost și reorganizarea penitenciarelor pe baze moderne, insistîndu-se, în special, pe latura de reeducare a osîndiților.

Prin stipulațiile așezămîntului, dat în acest scop, un rol deosebit revenea Bisericii, care prin mijloacele sale pastorale urma să remonteze moralul, atît de zdruncinat, al condamnaților.

33. Sfătul a fost ascultat și înarmarea s-a făcut (cf. N. I. Simache, *Revoluția de la 1848 în Plocești și jud. Prahova*, București, 1948, p. 43).

34. N. I. Simache, *op. cit.*, p. 42.

35. Arhiva Sf. Mîtropoliiei, Dos. 76/1848, vol. I, f. 176, 180, la Pr. Niculaș Șerbănescu, Ahtudinea preoțimii ortodoxe față de dreptele năzuințe ale poporului, în B.O.R., an. 1957, nr. 3-4 p. 239.

36. Idem, *Ibidem*, p. 43.

De aceea, se preconiza numirea a cite unui confesor la toate închisorile «care întrunind toate calitățile prectului să aibă și cunoștinți despre mărimea misiei ce îl așteaptă între acești nenorociți scoși din adincul pământului»³⁷.

Aceștia erau datori «a asista cu sfaturile lor întemeiate pe principiile evangheliei pe toți acei nenorociți», care se vor afla închiși «pentru a săvîrși sfintele rugăciuni într-acele locașuri de închisoare și a da tot ajutorul religiei acelor bolnavi și neputincioși».

Pentru punerea în practică a acestei reforme, trebuia găsit și omul care să o realizeze. Și alegerea a căzut asupra protosinghelului Varlaam, ce se afla acum în mănăstirea Neamț³⁸.

Astfel, Gh. Pann, ministrul Dreptății, la 17 noiembrie 1955, scria protosinghelului Varlaam că, potrivit voinței Domnitorului, să vină imediat la Iași, «avînd a vă însărcina cu o misie filantropă, potrivit frumoaselor calități de care sinteți înzestrat»³⁹.

Decretul de numire ca confesor al închisorii «Castelul» din Tirgu Ocna, unde erau cei mai mulți condamnați «scoși din adincul pământului și așezați în Castel, pentru a putea fi îndreptați și reînțorși în societate iarăși cetățeni folositori», precum și inspector al tuturor închisorilor, poartă numărul 742, din 10 decembrie 1855⁴⁰.

În decret se arată că, «luînd încredințare că cuvioșia ta ești în stare a corespunde la scopul propus prin acel așezămînt ca persoană bisericască înzestrată cu toate calitățile religioase și morale și care după deosebite cunoștințe ce ai în sistemul penitențiar, poți îndeplini dorințele Domniei noastre în favoarea acestor nenorociți» e rînduit «cu vie mulțumire la un asemenea de mare cuviință post».

În calitatea de inspector avea datoria de a numi preoți confesori la toate închisorile străduindu-se «a-i afla pe cit mai potriviți cu misia lor», a le «combina» salariul, supunîndu-l apoi aprobării ministerului, împreună cu persoana.

Mai avea îndatorirea să inspecteze toate închisorile «în deosebitele timpuri ale anului», iar preoții confesori trebuiau «a se conforma instrucțiilor și povățuirilor ce li se vor da de cuvioșia ta, care vei avea inspecția spirituală asupra îndatoririlor lor».

Pentru aceasta, i se da 1000 lei, salariu lunar și locuință, încălzire și «cleraj» pe seama Guvernului».

La intervenția Departamentului Dreptății, Mitropolia Moldovei, avînd în vedere decretul de numire, cit și adresa Nr. 721 din 1853 a Episcopiei Buzău, prin care se atesta că protosinghelul Varlaam avea preoție lucrătoare, la 28 decembrie 1855, dă binecuvîntarea de a îndeplini această sarcină și de a săvîrși sfînta liturghie și a predica în toate orașele unde va merge, potrivit noii misiuni.

Desigur, curiozitatea ne îndeamnă a cunoaște cum s-a achitat Protosinghelul Varlaam de această nobilă misiune, dar lipsa documentelor nu ne-o poate satisface.

În manuscrisul citat⁴¹, în care dă copiile documentelor de numire, șf

37. Revista Arhivelor, an. I, (1924), nr. 1, p. 140.

38. C. Bobulescu în *O viață trăită, viața de paraclise*, f. a. p. 115, afirmă, fără temei, că se găsea la mănăstirea Cholanu.

39. În manuscrisul Protos. Varlaam-copie autografă, Biblioteca Episcopiei Buzău, cota 5765.

40. Revista Arhivelor, an. I, (1924) nr. 1, p. 140; C. Bobulescu, op. cit., p. 115.

41. Vezi nota 39.

face versuri — 88 strofe — pe tema inspectoratului său, arătând că a fost: Popă de tilhari / Din Tîrgul Ocnari, / găsim și citeva reflexii, prilejuite de această împrejurare, din care vedem că timpul în care trăia «e veacul și răsveacul reformelor și a-l îmbunătățirii fizice și morale, e timpul progresului, e veacul repedității în dezvoltarea ideilor de caritate și a simțămîntelor de filantropie».

Mai mult, acum a început să se facă ceva și pentru îmbunătățirea osîndiților, care nu mai erau socotiți oameni.

Astfel «în toate zilele se aud, se văd, se citesc, se publică prin ziare atîtea întreprinderi omenoase, atîtea născociri ingenioase, atîtea invenții miraculoase, atîtea promisiuni afectuoase ce îndulcesc amărîta sarcină și ușurează îngreuiatul jug al apăsărilor nefericiți osîndiți».

Din nefericire, reflexiile se opresc aici, fiind ultima foaie a manuscrisului, cu însemnarea că «restul va urma». Ar fi fost desigur interesant să fi aflat și manuscrisul următor, care ne-ar fi dezvăluit o latură interesantă a activității protosinghelului Varlaam, în nobila misiune de reeducator al întemnițaților.

Nu știm nici cît timp a funcționat în acest post. Presupunem că misiunea i-a încetat odată cu schimbarea Domnitorului. Cert este că în anul 1857 se afla în mănăstirea Bogdana⁴², nemaiputînd să se înapoieze la Neamț, deoarece în iulie 1856, prietenul său, starețul Dionisie Romano, în urma unor intrigi și calomnii, fusese înlăturat de la conducerea mănăstirii.

IV. *Predicator.*

Cît a stat la mănăstirea Neamț, a îndeplinit funcția de predicator⁴³.

Nu ni s-a păstrat însă de pe urma lui, decît o singură cuvîntare⁴⁴, pe care i-a prilejuit-o instalarea arhimandritului Dionisie Romano, ca stareț aici, dar îndeajuns pentru a dezvălui în persoana protosinghelului Varlaam un bun minutor al cuvîntului.

Dintru început arăta că acest chinoviu «de umilință și pocăință, în care de citeva veacuri incoace au petrecut și petrece postul și privegherea, rugăciunea și lauda lui Dumnezeu, evlavîa și cuvioșia, dragostea și curăția, blîndețea și smerita cugetare, mila și îndurarea, supunerea și ascultarea, suferința și răbdarea, tăcerea și înfrînarea, tăria voii și lepădarea de sine, buna rînduială și disciplina monahală, regula vieții și expresia creștinătății, ...acum fiind timpul reformelor și al organizărilor..., cunoaște trebuința de un bărbat cu frumoase însușiri fizice și morale», care nu e altul decît noul stareț, bărbat «al doririlor și al desăvîrșirilor».

Scuzîndu-se însă că n-are «îndestul cuvînt și idee» cu care să poată descrie calitățile unui bun păstor, se va mărgini a vorbi, în ocazia aceasta «de condiția pastorală, de soiul și semnul oilor lui Hristos».

Arătînd în continuare, că Mintuitorul «condiționează iubirea ca simbol al bunului păstor» și plecînd de la textul: Simone al lui Iona, de mă iubesci, paște oile mele, paște mielușei mei», face frumoase și interesante parafrazări, considerații și comparații, din care spre exemplificare, reținem:

42. Conform manuscrisului de muzică bisericească, **Biblioteca Episcopiei Buzău**, cota 3518.

43. În tabloul prenumerațiilor la **Idiomelaru** lui D. Suceveanu, part. III-a 1857, p. 270, găsim: «Protos. Varlaam fost predicator».

44. Academia R.P.R., mss. 3133 ff. 70-81; **Predicatorul**, an. II, (1859), nr. 47, p. 373.

«De mă iubești, fă-te model de adevărat păstor, fă-te pildă de adevărat creștin, fă-te chip de adevărat om duhovnicesc, fă-te icoană de faptă bună și cuvioșie, fă-te stîlp de întărire, de statornicie, fă-te turn de dreptate și de adevăr, fă-te acoperămint de milă și îndurare, fă-te sprijin al luminilor și al cunoștințelor, fă-te patron al științelor și al învățăturilor, fă-te scut al patriei ce te-au născut te-au crescut, fă-te ochiu al orbilor și picior al șchiopilor, fă-te tuturor toate, ca pe toți să-i dobîndești».

În partea a doua, predicatorul ilustrează cu deosebită plasticizare «ce fel de oi are turma, de ce neam, de ce soi, de ce calitate», și datorită de a cerceta turma pentru ca: «să nu fie cumva capre sau alte dobitoace îmbrăcate în pieile oilor, să nu fie cumva cămile ce țin minte răul, tauri împungători, urși sugători de singele prăzii lor, lupi răpitori, ciini lătrători și mușcători pe furis, pisici somnoroase, cirtice oarbe, hiene neimblînzite, vulpi viclene, porci imbuibați, lei îngimlați, iepuri fricoși, tigri furioși, aspid veninate, mămuțe comediante și altele».

Vorbînd despre semnul oilor, cuvîntătorul arată apoi că Mintuitorul a pus oilor sale două semne: «unul în inimă și altul în frunte. Cel din inimă se numește dragostea cea lucrătoare a toată fapta bună, cel din frunte se chiamă înfrînarea cea cuprinzătoare și opririle de tot păcatul».

Concluzia, pe cît de frumoasă, pe atît de sugestivă, întrunind toate condițiile omiletice, merită citată în întregime, dar spațiul restrîns nu ne permite.

Lectura acestei interesante cuvîntări, într-adevăr ni-l arată pe protosinghelul Varlaam ca un bun orator, bine informat, cunoscător adînc și minuțios dibaci al Sfintei Scripturi și un familiarizat cu cunoștințele omiletice, pe care le stăpînește și folosește minunat.

Cele 66 volume, în limba germană, rămase de la el,⁴⁵ în majoritate din domeniul omileticii, întărește afirmația și ne dovedește, în plus, că Varlaam era cunoscător al limbii germane, pe care o învățase, desigur, în cei peste zece ani de ședere la Brașov.

Cuvîntarea, care rezistă criticii și după o sută de ani, a făcut bună impresie și s-a bucurat de o deosebită prețuire din partea celor mai reprezentativi contemporani, clerici și mireni.

Astfel, bătrînul profesor de filozofie de la Sf. Sava, arhimandritul Eufrosin Poteca, adresîndu-se fostului elev, arhimandritul Dionisie Romanoc, stareț la mănăstirea Neamțul, îi scria printre altele:

—«Pare-mi-se că aveți și acolo în mînăstire pre un cuvios părinte anume Varlaam, al cărui cuvînt către sfințitul sobor și către părintele starețul cel nou este vrednic de toată lauda, și pentru stil și pentru dumnezelască învățătură, incît mi s-a părut că cetesc pe Sf. Ioan Hrisostom sau chiar pe apostolul Pavel»⁴⁶.

Talentatul memorialist și academician Gh. Sion, care a luat parte la această ceremonie, caracteriza pe protos. Varlaam «ca un cuvios monah. carele și ca om privat și ca orator este demn de stîm generală» și impresionat de cuvîntarea pe care a ascultat-o, conchidea: «Pe tribuna bisericii eu încă n-am ascultat un cuvînt ca acesta care să-mi surprindă mintea și inima»⁴⁷.

45. În biblioteca Mănăstirii Cioclanu, raionul Buzău.

46. I. Ionașcu, *Material documentar privitor la istoria seminarului din Buzău*, București, 1937, doc. 178, p. 122.

47. Folletonul *Zimbrului*, 1855, nr. 21.

Cele două caracterizări, elogioase, venite din partea unor reprezentanți de seamă, atât din partea clerului, cât și a mirenilor, sînt destul de semnificative, cu valoare documentară indiscutabilă, demonstrîndu-ne largă apreciere și buna impresie de care se bucura protosinghelul Varlaam.

V. Versificator.

Protosinghelul Varlaam a scris și foarte multe versuri, munuscrisele sale fiind răspîndite pretutindeni: prin mănăstiri, pe la particulari și chiar la biblioteca Academiei R. P. R.⁴⁸.

Adept al poemei de compoziție, inițiată de Costache Bălăcescu, a scris «poeme» cu zeci și sute de strofe.

Versurile sale, lipsite de o virtuozitate tehnică, jucînd, de cele mai multe ori, pe clapele aceleiași vocale, ne oferă, în general, un text prozaic, o simplă proză rimată, lipsită de personalitate, platitudini și năivități, uneori.

Așa cum erau, însă contemporanii le apreciau. Dovadă, editarea unor versuri, de către ziarul buzoian: «Independența Romînă».

Broșura, intitulată: «*Poesiile Părintelui Varlaam. Buzeu. Typographia Al. Georgescu, 1883, 48 bis* format 17×10,5 cm., are 56 pagini, cu o prefață semnată de directorul C. Canella Ciorogirleanu, din care desprindem că autorul era «un bătrîn și respectabil monah (care) făr-a fi descurajat de a nu se vedea îmbrățișat de mai marii clerului, făr-a se despera de lipsa de mijloace, în toată viața sa s-a distins printr-o purtare virtuoasă și evanghelică de adevărat misionar al lui Crist», fiind «o excepție între călugării de astăzi».

Pe verso foi de titlu, întîlnim un autograf al protosinghelului Varlaam cuprinzînd trei strofe a cite patru versuri, datat: «anul 1883 august 24», prin care se arăta că: «Este oferită / Este hărăzită / Cui s-ar nimeri / Cu drag a primi / Dela autor / Dela cîntător / Varlaam din Ciolan / Schit de oase cuvioase».

«Poema», fără titlu, cuprinde 235 strofe, criticîndu-se corupția generală, cit și cea din cler.

Broșura a aparținut lui Gheorghe Ucenescu, demnul urmaș a lui Anton Pann, purtînd pe foaia de titlu, pecetea «Gheorghe Ucenescu», precum și o însemnare manuscrisă, cu cerneală violetă, sus, deasupra titlului: «Soveniru! Bunului meu tată Gh. U.», iar jos: «M-rea Viforita 1883 Septembrie I». La pagina 6, cu aceeași grafie: «Din poesiile Protosinghelului Varlaam. Oferită Onor Domnu Gheorghe Ucenescu Protopsalțu și Profesoru la S. Nicola în Brașovu de monahia Natalie Farcașu».

48. La mănăstirea Ciolanu-Buzău, locul unde și-a petrecut ultima parte a vieții, se mai găsesc încă multe manuscrise neregistrate. Pentru ușurința cercetării, au fost numerotate de noi cu nr. 1-15. Arhimandritul Teofil Mocăniță exarhul mănăstirilor din Eparhia Buzăului, este în posesia unor manuscrise ce au fost de asemenea folosite. Cunoaștem și două manuscrise, aflate la Biblioteca Academiei R.P.R.

Unul, cota 3765, cu 68 foi, datat «1877 martie 27», are 222 strofe, de patru versuri, fără titlu și cu dedicație Mitropolitului primat.

Manuscrisul a fost proprietatea lui C. Erbiceanu pe care a făcut următoarea însemnare: «Poezii de Protosinghelul Varlaam. Am cunoscut pe acest călugăr, om curios și cam extravagant. A scris multe poezii, pe cite le posed le dau spre păstrare Academiei Romîne». — Al doilea manuscris, cota 4482, cu 4 foi, datat: «Mănăstirea Ciolanu, 1885 octombrie 29», e adresat — probabil — Mitropolitului Iosif Nănescu, mulțumindu-i pentru cîteva cărți cu conținut religios trimise în dar.

48 bis. Broșura este în posesia domnului Vasile D. Nicolescu, cercetător la institutul de Folclor din București.

Ce l-a determinat pe acest bătrîn monah, ca în spre apusul vieții, să migălească la așternerea pe hirtie a noianului de versuri, este o întrebare pe cit de firească, pe atît de legitimă.

Inzestrat, desigur, cu o anumită sensibilitate, dotat cu un bagaj de cunoștințe destul de bogate mediului și timpului, și călăuzit, în întreaga-i viață, de un spirit reformator, nu putea sta insensibil la atacurile aduse clerului prin periodicele timpului sau să nu vadă corupția generală ce domnea în societatea timpului său.

Cititor atent al periodicelor timpului, descifra și vedea în adevărata lor lumină diferitele relatări, față de care reacționa, alcătuiind versuri.

*„Vezi Unirea din Buzău
Cum descrie un fapt rău“.*

își începe pitosinghelul Varlaam, spre exemplificare, o poemă.

La aceste relatări de fapte blamabile, se alătura și versificatorul nostru, demascînd și înfierînd faptul cu dispreț:

*Liră mea de cîntăreț
Cîntînd faptul cu dispreț
Cu disprețul cuvenit,
Faptul rău, neomenit.
Faptul, nu pe indivizi
Aclul, nu pe lăcomiți.
Nu persoane, ci abuzuri
Nu reforme, ci maluzuri*⁴⁹.

Motivul acestor versuri ni-l desvăluie și editorul broșurii amintite: «După o lungă examinare asupra corupției în care se află cufundată societatea noastră actuală — scria el în prefață — vine a-i combate ră-tăcirile printr-o scriere în versuri».

Insuși autorul, în scrisoarea către ziar, prin care trimite versurile, arăta că ele sînt determinate «de corupțiunea generală în care înnoată mai toate clasele societății noastre, cei stricate fără excepție»⁵⁰.

Nefiindu-i străine nici pamfletele sau atacurile directe la adresa clerului, în general, răspîndite prin diferite broșuri,⁵¹ ia și față de acestea atitudine pentru că:

*Publicarea-n Foaie
Foarte mult despoaie,
Schima monahală
Mantia morală*⁵².

Cum înflăcăratul revoluționar de la 1848 nu putea să nu descifreze, în politica timpului, falsitatea, oportunișmul și corupția ce domnea în clasa dominantă, precum și oprimarea și împilarea claselor de jos, multe din versurile sale sînt străbătute de reflexe sociale.

49. Manuscrisul în posesia arhîm. Teofil Mocăniță, f. 34.

50. Alte versuri sînt determinate de cazurile relatate de: **Albina Buzăului**, nr. 8, 1889; **Sfredeluș**, **Sfredeluș**, **ghiduș**, nr. 11, 1882; **Steaoa Orientului**, **Reforma**, etc.

51. Cum de exemplu era broșura «**Popa și Dascălul**», pe tema căruia alcătuieste peste o sută de strofe.

52. Aluzii la relatările ziarului **Războiul Român**, din 10 februarie 1883.

Astfel, printr-un joc de cuvinte, satirizează cele două partide, ce-și discutau conducerea, în fond nedeosebindu-se, unul de altul, cu nimic:

*Noi ciocoi de libercași
Liberi vîperi democrași
Democrași sau liberali
Liberali naționali.
Liberali, conservatori
Pentru ei ocrotitori,
Iar nu pentru alți conștrași
Conștrași ce-s greu apăsași.
Apăsași de multe dări
Multe dări, cu greli povări*⁵³.

Cum scopul partidelor — îmbogățirea — era comună, și metoda te era comună:

*Liberali, Conservatori
Liberari compăstrători
Conservatori de putere
Compăstrători de avere
Puterea de stăpînire
Ambele surori străbune
Ambele surori pe lume*⁵⁴.

Aceasta fiind realitatea, protosinghelul Varlaam nu putea să nu deplîngă starea jalnică în care era ținută țara:

*De cirmaci ei
Cei vicleni și răi.
Care-o cirmuesc
Și o jejuesc
De la șefii mari
Pin-la mici stegari*⁵⁵.

Dar, categoria socială din țară, cea mai rău tratată era țărănimea:

*Greu apasă omenimea
Mai cu seamă țărănimea
Țărănimea, sărăcimea,
Sărăcimea, calicimea
Țărănimea, talpa țării
Țărănimea ș-a povării
Fa lu și topor de oase
La cazuri anevoioase
In cazarmă c-a ș-afară
Supusă la grea povară
Supusă la multe dări
Multe dări cu greli povări*⁵⁶.

Și zugrăvind această situație, nu se putea abține să nu concludă:

*Vai ș-amar d-așa țărani
Cu patroni așa tirani!*

Ca o consecință a acestei exploatari, nu era de mirare că pretutinden se vedea:

*Plîns de-apăsări
Și de împovărări
Plîns de nedreptate
Și de strîmbătate*⁵⁷.

53. Mănăstirea Ciolanu, mss. nr. 5, f. 27.

54. Mss. la arhim. Teofil Mocăniță, f. 31.

55. Mănăstirea Ciolanu, mss. f. 20.

56. Mss. Arhim. Teofil Mocăniță, ff. 32-33.

57. Mănăstirea Ciolanu, mss. nr. 3, f. 9.

Și față de această crudă realitate, protosinghelul Varlaam se adresa cititorilor cu accente de indignare, revoltă și îndemn la intuirea adevăratei fațade a politicii timpului :

*Vezi romine, vezi
Ca să poți să crezi.
Politica ta
Sau pieirea ta.
Politică rea
Demnă de zăbrea
Politică falsă
Demnă de grimasă*⁵⁸

Conștient că prin atitudinea luată nu e pe placul multora, versificatorul se întreba dacă nu e cazul să tăcă. Dar cum demascarea tuturor păcatelor societății o socotea o datorie : «Scriu din datorie / În călugărie» și cu un scop moral, înalt : «Scriu spre deșteptare / Pentru cri și care», nu putea tăcea și de aceea arăta :

*Prin urmare scriu
Expresiv și viu
Scriu ce se cuvine
Crezind că fac bine*⁵⁹.

Bun cunoscător al Sfintei Scripturi, a realizat și multe poezii religioase. Din acestea, demne de reținut sînt versificarea textului Luca, XIII, 5 pasim,⁶⁰ și cea intitulată Rugăciune de Anul Nou⁶¹.

Aceasta fiindu-i intenția și scopul urmărit, nu ne mai miră faptul că, în general, Protosinghelul Varlaam nu a realizat o poezie cu personalitate. Dar, nerealizarea unei forme permanent valabile, nu diminuează întru nimic frumusețea, înălțimea intenției și scopului urmărit.

VI. Compozitor.

O altă față a acestei complexe personalități și, în același timp, cea principală, este aceea de compozitor bisericesc.

Dotat cu o bogată inspirație, Protosinghelul Varlaam a compus, a tradus și prelucrat o mulțime de cîntări bisericești, atacînd toate genurile, excelînd însă în Axioane.

Compozițiile sale erau făcute : «Spre gloria Domnului / Și fericirea omului», și au caracteristică principală registrul înalt, adecvat vocii sale de tenor.

Imitînd pe Anton Pann, Varlaam prezintă, de obicei, tonalitatea fiecărei cîntări în versuri.

În traduceri sau prelucrări sale era preocupat încontinuu de o cît mai fidelă adaptare a textului. De aceea, pe un manuscris,⁶² întîlnim următoarea notă : «*Carii*» sau «*Cei ce*», «*cu taină*», «*cuvine-se*» sau «*cade-se*» este o traducere defectă, care nu corespunde cu textul grecesc. Rușii mai bine au înțeles, zicînd «Dostoinu».

Pe linia acestei preocupări, intră și revizuirea textului Prohodului Adormirii Maicii Domnului.

Parte din compozițiile sale s-au tipărit, sporadic, prin diferite antologii, dar cele mai multe, rămase în manuscris, sînt încă necunoscute.

Dintre cele tipărite, în ordine cronologică, cunoaștem :

58. Mănăstirea Ciolanu, mss. nr. 2, f. 14.

59. Poeziile Părintelui Varlaam, Buzeu, 1883, p. 37.

60. Academia R.P.R., mss. 3765.

61. Manuscris la Arhim. Teofil Mocăniță, f. 43.

62. Academia R.P.R., mss. 4482, f. 8.

1. *Fericit bărbatul* «făcut de smeritul Varlaam, monahul din Sfânta Minăstire Sinaia», glasul VIII⁶³.

2. *Axion*, glasul VIII, cu însemnarea: «Acesta este tradus de părintele Protosinghelul Varlaam»⁶⁴.

3. *Axion glasul V «Vrednică ești»*, una din cele mai cunoscute compoziții⁶⁵.

4. *Venăși să ferim pe Iosif*, «compunere a părintelui Protosinghel Varlaam», glas V⁶⁶.

5. *Prohodul Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria*. Tipărit cu binecuvîntarea Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al Romîniei D. D. Nifcn. 1869, București, Tipografia Toma Teodorescu, Mintuleasa, str. Plantelor Nr. 9.

Ediția aceasta a fost solicitată Protosinghelului Varlaam de editorul Toma Teodorescu, printr-o scrisoare, tipărită la sfîrșitul Prohodului.

Din aceasta aflăm că textul manuscris a ajuns în posesia editorului, de la schimonahia Magdalena, cîntăreață și fostă stareț în Mănăstirea Țigănești. El a fost prelucrat și «prescris» după cel compus de «ritorul bisericii cei mari», Emanoil Corinteanu, de către Ghimnazie schimonahul din Minăstirea Căldărușani, din indemnul fostului stareț, arhimandritul Chiril.

Dar pentru că stilul era «cam neînțeles», Toma Teodorescu roagă pe Protosinghelul Varlaam, ce se afla în Mănăstirea Ghighiu, să-l corecteze, după ceaslovul din Neamț «dîndu-î un stil mai pe înțeles, căci așa precum s-au întocmit, n-am curaj de tipărit, ca să nu deviu cumva ridicul în fața limbîștilor».

6. *Axionul Adormirii Maicii Domnului*,⁶⁷ cu însemnarea «1880, august 17», cu prezentare în versuri.

7. *Axion la Învierea Domnului*, glas al III-lea «compoziție de părintele Varlaam»⁶⁸.

Este o prelucrare după un text rusesc, după cum arată însuși Varlaam, în însemnarea de la sfîrșitul textului, datat «Minăstirea Ciolanu, 1876 aprilie 11».

8. *Răspunsurile la Liturghie*, glasul V⁶⁹.

9. *Pozițiile în stihuri alese*, compuse de Varlaam Protosinghelul, glasul V⁷⁰.

63. Tomul întîiu al Antologiei după așezămîntul sistimii cei nouă a musicii bisericești, Buzeu, 1856, p. 12.

64. *Rînduiala sfintei și dumnezeestii leturghii* . . . , tom. 2, Buzeu, 1856, p. 108; Neagu Ionescu, *Buchetul muzical* . . . , București 1900, p. 171; Nicolae Severeanu, *Liturghierul Ritmic*, Ed. Lă, Buzău, 1928, p. 118.

65. Ștefan Popescu, *Colecțiune de cîntări bisericești*, București, 1860, p. 55; I. Popescu-Pasărea, *Liturghierul de strană*, București, 1925, p. 37; Anton V. Uncu Arhidiacon, *Antologhion*, București, 1947, p. 125.

66. *Prohodul Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos care se cîntă în Sfînta și marea Vineri seara*. A treia ediție. În tipografia Sf. Episcopiei Buzeu. Anul 1860, martie 12, p. 35.

67. *Biserica Ortodoxă Romînă*, an. XII (1888), nr. 5, pp. 393-396.

68. Neagu Ionescu, *op. cit.*, p. 171. Nicolae Severeanu, *op. cit.*, p. 129; Ieromonahul Amfilohie Iordănescu, *Buchet de muzică (Psaltichii)*, București, 1983, p. 353.

69. I. Popescu-Pasărea, *Liturghierul de strană*, Buc., 1925, p. 23, Ierom. Amfilohie Iordănescu, *op. cit.*, p. 339; *Cultura Stranei*, an. I, nr. 3, p. 32.

70. Ieromonahul Amfilohie Iordănescu, *op. cit.*, p. 76.

10. *Axion*, prelucrat după al lui Anton Pann de Protosinghelul Varlaam, glas V⁷¹.

11. *Vrednică ești cu adevărat*, glas V, după Ingerul a strigat de Marcarie, prelucrat de I. Popescu-Pasărea⁷².

12. *Vrednică ești*, glasul VI, cu prezentare în versuri⁷³.

Din mulțimea manuscriselor cunoaștem cinci, pe care le prezentăm sumar :

1. *Căietu de Cîntări Bisericești, cuprinzînd șase heruvic și noă axioane*⁷⁴. Format 21,5×15 cm., hirtie gălbuie, groasă cu 62 foi.

Cuprinde o prezentare în versuri, 14 strofe de cite patru rinduri, prin care arată că urmează :

*Un heruvic ș-axion,
Ce se cîntă în Sion
În gloria lui oîv
Compus în melodic son. (f 1-3)*

După aceea: Un heruvic harmonic / Ehul cel mic (ff. 3—10). La f. 11—13, axionul *Vrednică ești*, glasul I, cu însemnarea: «Acest axion l-am prelucrat în Mînăstirea Bogdana, la 1859, iar acum l-am revizat în mînăstirea Ciolanu, în anul 1879, septembrie 7».

Urmează, apoi, (ff. 15—20) un heruvic, glasul V, cu o prezentare în versuri după care dă un alt axion, glasul V (ff. 20—22) și în continuare (ff. 22—24) altul, glasul V armonice, cu prezentare și invocare către Maica Domnului :

*O! Doamnă Regină
Prea Sîntă vergină
Maică Prea Curată
Și cu har dotată
Dă-mi bine dictare
În a Ta cîntare
Ce am intonat
Și Ți-am închinat
Cu duh umilit
Cu cuget smerit
Cu amor divin
Cordial creștin*

Amin.

La foaia 25, o altă variantă a unui axion, glasul V armonice, iar la foaia 28, axionul *Vrednică ești*, avînd însemnarea: «1868 aprilie 30 M (înăstirea) Ghighiu» și semnătura — Varlaam Protosinghelul.

La foaia 31, urmează prezentarea unui heruvic, glasul VI, făcută în zece strofe, de cite patru rinduri.

La sfîrșitul heruvicului (f. 38) găsim următoarea recomandare: «Acest heruvic ce este între confrății lui mai mic, merită a se cînta numai la liturghii arhieresti și la deosebite solemnități bisericești, iar cînd va vrea și va putea cîntărețul a-si face vre-o plăcere capricioasă. Căci auzul celor mai mulți, nedepriși în arta muzicii bisericești, n-are ce observa, nici ce critica între bine și rău, între frumos și între urit».

Un alt axion, glasul VI (ff. 39—41) are însemnarea: «Acest axion l-am compus în mînăstirea Ciolanu, în anul 1874, luna septembrie. V (ar-laam) P (rotosinghelul)».

71. Idem ibidem, p. 330.

72. I. Popescu-Pasărea, *op. cit.*, p. 40; *Cultura stranei*, an. I, nr. 12, pp. 8-9.

73. *Cultura*, an. XXI. (1934), nr. 7-8, p. 54.

74. Biblioteca mănăstirii Ciolanu.

Pe foile 43—54 întilnim un heruvic protovasis și un axion Vrednică ești, precedat de o prezentare în versuri și cu însemnare, la sfârșit: «Acest axion și confratele său, împreună cu heruvicul sint cei mai mici copii fantastici ai subsemnatului, născuți în monastirea Ciolanu, în luna septembrie, anul 1879, cărora le urez moroc bun în lumea nestatorniciei. Și de cum vor afla har înaintea cuiva, fie binecuvîntat Tatăl ceresc, Fiul său firesc, Spiritu-i sfințitoresc, în timp și vecie, la toți bucurie, la toți zic și mie, amin, așa fiă! Amin! V. P.»

Alt heruvic, glasul VIII, pe foile 55—61 are prezentare în versuri prin care se arată că este:

*Compus de cine pricepe
Cinturi, imnuri a concepe
A concepe cum se cade
Ș-a pricepe cît se poate*

La sfârșit, găsim notat: «Acest heruvic l-am prelucrat în Schitul Brezoiu, în anul 1871, iar acum l-am revizat și meliorat în monastirea Ciolanu, în anul 1879, luna septembrie».

2. *Caiet de opt heruvice mici / Liber traduse aici // Din limba grecească / În cea romînească. V. P. 1879*⁷⁵. Format 21,5×15 cm., cu 31 foi

La început, pe prima foaie, Protosinghelul Varlaam arată că, acestea sînt «heruvic prescurtate ale Domnului Protopsalt Petru Efesiul, traduse și prelucrate de subscrisul», iar la sfârșit (f. 27) arată că: «Aceste heruvic le-am prelucrat în minăstirea Sinaia la anul 1862, iar acum le-am revizat în monastirea Ciolanu, în anul 1879, luna august, fiind de 71^{2/3}, ani de la naștere».

În afară de cele opt heruvic, manuscrisul cuprinde și două axioane glasul VIII (ff. 28—31), primul avînd însemnarea: «acesta l-am compus în Brașov pe la 1848».

Manuscrisul, împreună cu cel descris la numărul 1, e legat, tirziu, în pinză și carton.

3. *Manuscris cu 18 foi scrise și șase albe, format 21×13,5 cm., fără copertă și titlu*⁷⁶.

Scris cu cerneală neagră și roșie, începutul textului cîntării cu literă cu podcobă, cu douăsprezece rînduri pe foaie, cuprinde 11 axioane: două Vrednică ești, glas I; două glasul II, două glasul III, două glasul IV și unul leghetos și două glasul V, dintre care cel din urmă neterminat.

Pe frontispiciul primei foi, într-o caligrafie atentă, cu cerneală roșie, citim: «Cîntarea Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, pururea Fecioarei întonate pe opt glasuri de Varlaam Protosinghelul din monastirea Bogdana, la anul 1857, noembrie 11».

4. *Manuscris, în 8, 33 foi legat de Protos Kiril Arvinte, 1931 noembrie. Sf. Mînăstire Cernica-Ilfov*⁷⁷.

Cuprîde o slavă, glasul V — Trîmbițați cu trîmbiță de cîntări (f. 1—11). La jumătatea foii 11, după ce se termină cîntarea, se află versuri în cinstea Maicii Domnului, datate: «6 april. 1880, minăstirea Ciolanu» și semnătura cu inițialele V. P.

Pe foaia 12, citim: «Cuvîntele acestei stihire, compuse de fericitul întru pomenire Leontie Ieroshimonahul și pustnic la Schitul Lacul, din Sf. Munte Athon, corectîndu-le le-am întonat, rugat de cineva, la anul

75. *Ibidem*.

76. Biblioteca Episcopiei Buzău, nr. 3518.

77. În posesia Protos. Kiril Arvinte din Mînăstirea Neamț

1862, luna februarie, în minăstirea Sinaia, iar acum le-am revizit și meliorat, precum se văd, spre a se cînta în gloria Dămnului și-n onoarea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și purunea Fecioarei Mariei, în minăstirea Ciolanul, anul 1880, luna aprilie V. P.

N. B. Această slavă se poate cînta în biserică, de trei ori pe an: la Izvorul Tămăduirilor și la Sfîntul Ierarh Nicolaie și la Sfîntii Trei Ierarhi».

Pe foile 13—15 se dă Slavă și acum Impărate ceresc, glasul II, iar pe ultimele trei rinduri, jos, la foaia 15, începe un alt Impărate ceresc, acelaș glas, ce se întinde pînă la foaia 17, după care urmează o invocare în versuri către Sf. Duh cu însemnarea: «7 aprilie 1880 M (inăstirea) Ciolanu».

De la foaia 18—33, urmează Slavă Ziua Invierii, glasul V, în șapte variante, ultima fiind cea mai întinsă (ff. 29—33).

Pe foaia 33, jos, autorul notează: «Acestea toate le-am prelucrat în mănăstirea Bogdana la 1858, luna martie, iar acum le-am revizit în mănăstirea Ciolanul, luna aprilie, 8 anul 1880, V. P.».

5. *Manuscris, incomplet, 32 foi intitulat «Vrednicale axioane»*⁷⁸.

Cuprinde 10 rinduri pe foaie, scris cu cerneală neagră și roșie, cu text chirilic și fără foaie de titlu.

Conține noua axioane — Vrednică ești — în glasul I, unul armonic Pa și două glasul II, ultimul neterminat, lipsind celelalte foi.

Nu întîlnim nici o însemnare care să ne dezvăluie ca autor pe Protosinghelul Varlaam, dar din compararea grafiei și a cernelei, cu manuscrisele descrise la nr. 1 și 2, nu încapă nici o îndoială asupra apartenenței.

Protosinghelul Varlaam a fost un neobosit luptător pentru simplificarea și adaptarea muzicii bisericești la cerințele timpului modern, demn să rețină, astfel, mai mult decît o pagină în istoria muzicii bisericești.

Perpetuîndu-i-se memoria mai ales prin axionul glasul V, și Răspunsurile la Liturghie, același glas, multe din compozițiile sale, păstrate în manuscris, cuprind elemente de valoare, valabile și după cei 100 ani trecuți de la alcătuirea lor.

Luptător înflăcărat la 1848, caracterizat ca «unul din cei mai fierbînti apostoli ai libertății și naționalității rominești», primul experimentator, la noi, al principiului pastoral de reeducare al condamnaților, interesant și gustat predicator, care știa a «surprinde mintea și inima» și celor mai exigenți ascultători, plidă grăitoare de trăire a vieții monahale⁷⁹, socotit de contemporani ca «o excepție» și «demn de stîmna generală», precum și un revoltat împotriva orînduirii sociale a timpului său, Protosinghelul Varlaam și-a cucerit loc de cinste și în istoria monahismului românesc⁸⁰.

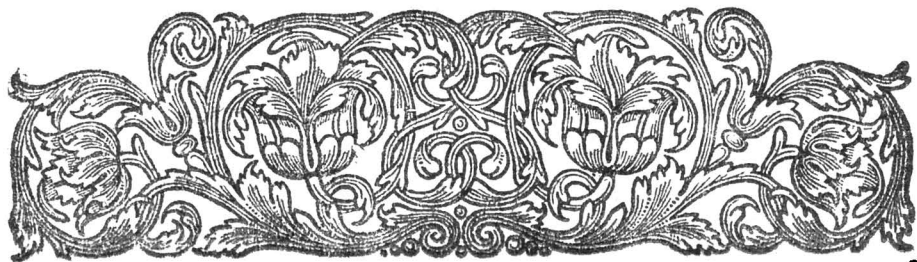
Pr. GABRIEL COCORA

78. Bibliotecă Episcopiei Buzău, nr. 3519.

79. Fostul ucenic, Ioanichie Goicea, de 80 ani, din Mănăstirea Ciolanu, ne informează că protosinghelul Varlaam în ultimii ani ai vieții, mîncea foarte puțin și se ruga tot timpul.

80. Un portret al lui Varlaam a fost pictat de Arhimandritul Eftimie Obrocea, din Mănăstirea Ciolanu, dar tabloul l-a luat cu el la fîntul Munte.

Într-o fotografie a soborului Mănăstirii Ciolanu, Protos. Varlaam apare ca un bătrîn înalt, bine legat și cu o barbă mare, albă și stufoasă, iar într-o statistică a mănăstirii, din anul 1877, se arată că părul capului era «bălan», ochii «albaștri» și fața «bălană».

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

DE LA LONDRA LA ALDERMASTON, IN «MARȘ SPRE VIAȚĂ»

Ingrozitoarele urmări ale unui eventual război cu arme nucleare au atras în lupta activă pentru pace un număr de oameni care pînă în prezent erau indiferenți, dînd naștere unor acțiuni nemaiîntîlnite pînă acum în strădaniile de apărare ale omenirii. Astfel, la începutul lunii aprilie, telegramele agențiilor de presă, au făcut cunoscută lumii întregi o impresionantă manifestație a citorva mii de cetățeni britanici de toate vîrstele, care au pornit de la Londra la Aldermaston (centrul englez de crecetări pentru noi arme nucleare), spre a demonstra împotriva înarmărilor atomice.

În ziua de 4 aprilie a avut loc în cea mai mare piață londoneză «Trafalgar Square», un miting convocat de «Comitetul împotriva războiului nuclear», la care au participat peste 8.000 de oameni din Bristol, Melksham, Browbridge, Southampton, Salisbury și alte orașe din Anglia, purtînd steaguri negre și pancarte cu lozinci: «Să se interzică arma nucleară», «În loc de bombă, tratative la nivelul cel mai înalt», «Nu vrem arma atomică și baze pentru rachetă», «Occidentul trebuie să urmeze exemplul Uniunii Sovietice și să înceteze experiențele cu arma nucleară» ș. a.

Mitingul a fost deschis de un slujitor al Bisericii, reverendul John Collins, preot canonic la catedrala Sf. Paul, care, împreună cu cunoscutul filozof englez Bertrand Russel, a fost ales președinte al organizației «Campania pentru dezarmarea nucleară», constituită de curînd. În cuvîntarea sa, rev. Collins a spus, printre altele: «Politica cursei înarmării atomice este un rău împotriva căruia trebuie să luptăm. Aceasta este voința poporului englez... Indignarea crescîndă și intensificarea activității opiniei publice engleze arată că nu mai vrem să acceptăm o politică dusă în numele nostru, dar fără consimțimentul nostru. Acest miting și acest marș nu sînt nicidecum ultimele acțiuni, ci doar începutul unei noi faze a luptei noastre».

Au mai luat cuvîntul și alte numeroase personalități, și apoi, într-o ordine perfectă, s-a format o coloană lungă de doi kilometri, care a pornit spre Aldermaston. În drumul lor, manifestații au recrutat alți numeroși partizani, iar pe parcurs, populația i-a primit cu flori și pachete de alimente. Corespondenții agențiilor de presă au relatat că la sosirea la Aldermaston, după patru zile de mers prin ploaie și zăpadă, în cursul

căroră s-au parcurs 80 de kilometri, coloana de manifestanți număra peste 5.000 de persoane, care s-au îndreptat spre clădirea centrului atomic, unde autoritățile masaseră importante detașamente de polițiști. «Am ajuns la centrul de cercetări pentru armele nucleare, care se întinde pe o lungime de peste o milă, cu marile lui clădiri albe și cu tăbliile indicative care anunță că teritoriul e păzit de unități polițienești. — spune cunoscutul luptător pentru pace Gordon Schaffer, într-o corespondență din Londra, publicată în ziarul «Scinteia», la 9 aprilie. — Una dintre femeile care au participat la marș s-a întors spre mine și mi-a spus: «Acolo, de partea cealaltă a drumului este moartea; dar aici, de partea aceasta, noi organizăm marșul spre viață». Aceeași atitudine am putut-o observa — spune mai departe Gordon Schaffer — de cind am pornit coloana din piața Trafalgar», subliniind ca semnificativ faptul că «la demonstrația cu care s-a încheiat marșul a luat cuvîntul și pastorul Martin Niemöller, care a venit cu avionul din R. F. Germană și care a arătat că 80% din compatrioții săi se opun înarmării nucleare a Bundeswehrului». Amintim că de curînd Martin Niemöller a fost ales președinte al celei mai vechi Uniuni pentru pace, și anume al Societății pentru pace, înființată în anul 1892 de scriitoarea austriacă Berta von Suttner, autoarea romanului «Jos armele».

Miilor de manifestanți de la Aldermaston, printre care se găseau numeroși deputați, li s-au adăugat numeroși cetățeni veniți cu trenul sau cu automobilele din diferite localități ale Angliei. Comentatorii subliniază că nu numai numărul mare de demonstranți și fermitatea lor — surprinzătoare pentru proverbialul calm englezesc — au constituit un fapt caracteristic, ci mai ales diversitatea participanților: laburiști, conservatori, comuniști, clerici, ziaristi, membri ai diferitelor organizații obștești, studenți etc.

După miting și după o «demonstrație a tăcerii», deși provocările n-au lipsit, s-a hotărît dispersarea.

La 8 aprilie, o delegație a cetățenilor participanți la «Marșul Păcii» dintre Londra și Aldermaston au prezentat la oficiul primului ministru englez o moțiune purtînd mii de semnături ale participanților la Marș și cerînd guvernului să oprească fabricarea, experimentarea și stocarea armelor atomice și cu hidrogen. Dr. Donald Soper, unul din conducătorii Bisericii metodiste din Anglia, care a prezidat delegația, a subliniat, într-o declarație făcută presei, că reprezentanții participanților la grandioasa manifestație pe care a constituit-o «Marșul Păcii» au ținut să comunice primului ministru că demonstrația lor nu a constituit o simplă manifestație, ci începutul unei campanii de mari proporții pentru înlăturarea pericolului atomic.

Moțiuni asemănătoare cu cea adresată primului ministru Macmillan au fost prezentate de delegații participanților la «Marșul Păcii» și la ambasadele din Londra ale Uniunii Sovietice și Statelor Unite. Ambasadorul Uniunii Sovietice în Anglia, Malik, care i-a primit pe delegați, a subliniat că guvernul și poporul sovietic sînt gata să ia noi măsuri concrete în privința înlăturării pericolului atomic dacă și celelalte puteri care dețin această armă ar adopta măsuri concrete în această privință.

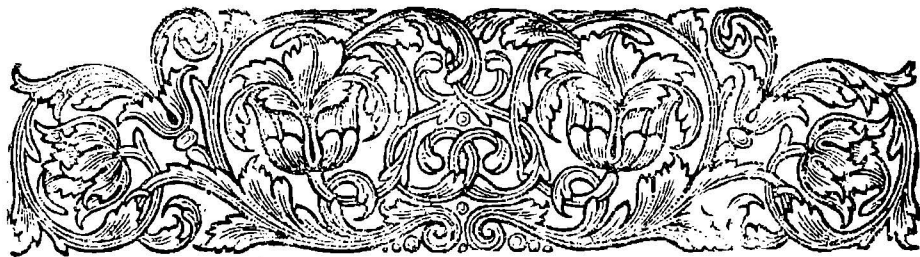
Acțiunea intrată în istoria luptei pentru pace din Anglia sub denumirea de «Marșul Păcii» a captivat imaginația oamenilor mai mult decît oricare altă acțiune de la război încoace, atrăgînd oameni care niciodată în viața lor n-au participat la vreo formă de activitate organizată. «Marșul — subliniază Gordon Schaffer în articolul menționat mai sus

— a zguduit întreaga viață politică din Anglia. Ecurile lui sînt de pe acum auzite în întreaga lume, iar exemplul va putea fi imitat și în alte țări, de către oamenii care doresc să-și impună dorința lor de pace». O manifestare similară se și consumase de altfel, în Statele Unite, unde peste 800 de persoane din Philadelphia (statul Pennsylvania) și New Haven (statul Connecticut) au întreprins un «Marș al Păcii» spre New York. Sosiți în marele oraș american, la 4 aprilie, în ziua cînd președintele Eisenhower încerca să califice hotărîrea sovietică de a înceta unilateral experiențele cu arme atomice drept un «lucru interesant, dar lipsit de valoare reală», demonstrații s-au îndreptat spre clădirea O. N. U., unde preotul Muste, președintele Comitetului Național al Marșului Păcii, care conducea această procesiune, — cum se spune în telegramele agențiilor de presă, — a înminat unui reprezentant oficial al Secretariatului O. N. U. o petiție și o scrisoare adresată secretarului general al O. N. U. și președintelui celei de a 12-a sesiuni a Adunării Generale, prin care O.N.U. și statele care fac parte din această organizație sînt chemate să facă tot ce este posibil pentru a se obține încetarea imediată a experiențelor cu arma nucleară. Unul dintre fruntașii acestei mișcări, pastorul George Teague precizase înainte de începerea Marșului că acest protest este legat de anunțarea de către autoritățile americane a unei noi serii de experiențe nucleare în Oceanul Pacific.

O revistă americană, «Newsweek», trîmbează sfidător că între aprilie și august vor avea loc în Pacific «cele mai mari, mai îndelungate și mai elaborate serii de experiențe nucleare». O asemenea sfidare îngrozește, dar nu intimidează sutele de milioane de oameni din lumea întreagă, care doresc o pace trainică și luptă cu îndârjire pentru ea. Marșul Păcii de la Londra la Aldermaston este numai un preludiu al marșului de protest și atitudine al întregii lumi împotriva celor ce amenință pacea, și, cu ea, viața, precum și întregul patrimoniu cultural al omenirii și tot ce a realizat civilizația până acum.

Biserica, slujitorii și credincioșii ei se găsesc și se vor găsi neîncetat în primele rînduri ale luptătorilor pentru apărarea vieții, propovăduind și înfăptuind astfel învățătura lăsată de Mîntuitorul Iisus Hristos, care acum aproape două mii de ani s-a născut ca om din Fecioara Maria, pentru ca lumea «viață să aibă, și mai mult să aibă» (Ioan, X, 10).

T. N. M.

VIAȚA BISERICESCĂ IN CUPRINSUL MITROPOLIEI

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR ...

DE SFINTELE PAȘTI LA PALATUL PATRIARHAL DIN BUCUREȘTI

A trecut săptămîna Patimilor, în timpul căreia toate au fost rinduite la Palatul Patriarhal din București după pravila minăstirească. Iată-ne acum în noaptea Sfîntei Invieri. În jurul Catedralei, tot așa precum în lăuntru ei, mulțimea de credincioși așteaptă începutul dumnezeieștii slujbe.

La vremea potrivită, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, înconjurat de soborul cuvioșilor părinți arhimandriți și arhidiaconi, își face loc prin mulțime, pătrunde în altar și — după ce toate rinduielele au fost împlinite — rostește cu glas înalt: «Veniți, de primiți lumină!»

Sub cerul înstelat, ard mii de făclii. Vremea e frumoasă. În ajun ploaue și era frig. Acum totul e liniștit, nici o adiere de vînt nu tulbură frumusețea acestei nopți. Sfînții slujitori cîntă «Hristos a înviat». Cîntă și credincioșii toți. Bucuria Sfîntelor Paști stăpînește deplin inimile religioase și țintuiește locului, pentru mai bine de două ceasuri, pe cei care nu pot pătrunde în slînta bisericeă. Dumnezeiasca Liturghie este transmisă prin megafonoane, pînă departe spre clopotniță. Mulțimea ascultă în tăcere.

Pînă să primească, potrivit datinei, pe preoții Capitalei, pe profesorii Institutului Teologic Unversitar și ai Seminarului Teologic, pe salariații Administrației Patriarhale și Arhiepiscopiei Bucureștilor, — primire care se face totdeauna în după-amiaza primei zile de Paști, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și-a dăruit puținele clipe de răgaz, îndată după săvîrșirea Sfîntei Liturghii, Coralei Catedralei Patriarhale. Prea Fericirea Sa a primit pe acești ostenitori anonimi, care dau atîta strălucire serviciilor divine din Catedrala Patriarhală, în sala Bibliotecii, și a zăbovit cităva vreme în mijlocul lor, ciocnind tradiționalul ou roșu și adresindu-le urări de sănătate și fericire.

Iar la amiază, după slujba vecerniei, a chemat lîngă sine pe slînțiiți slujitori ai Catedralei Patriarhale, trăind și alături de aceștia bucuria Invierii Domnului, ca în mijlocul unei familii duhovnicești în care tronează sobrietatea și cumpătarea.

Și către seară, lumini puternice s-au aprins în Sala Sinodală, unde sînt primiți preoții Capitalei, reprezentanții instituțiilor de învățămînt teologic și salariații administrativi de la Patriarhie și Arhiepiscopie.

La primirea acestora, *Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian* a fost înconjurat de: Prea Sfinții Părinți Episcopi Dr. Antim Tirgovișteanul și Theoctist Botoșăneanul, Vicari Patriarhali; P. C. Preot Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor; P. C. Preot Ioan Gagiu, Directorul Administrației Patriarhale; PP CC. Preoți: Gheorghe Soare, Vasile Ștefan, Atanasie Preda, Zaharia Bilbie, Traian Ghica și Dumitru Stancu, — Consilierii Patriarhali; P. C. Preot N. I. Cazacu, secretarul Cabinetului Patriarhal; P. C. Preot Zaharia Mintulescu, Inspector General Bisericesc; PP. CC. Preoți Alexandru Petcu, Alexandru Zamfirescu, Petre F. Alexandru, Marcel Mihăilescu și Stan C. Dimancea, Consilierii Mitropolitani; P. C. Preot Virgil Godeanu, Inspector Eparhial; D-l Gheorghe Popescu, Secretar Eparhial, etc.

În numele preotimii Capitalei, a luat cuvîntul *P. C. Preot Ioan Grigorescu*, de la biserica Sf. Nicolae-Șelari, care a rostit următoarele:

«Prea Fericite Părinte Patriarh.»

Am săvîrșit astănoapte slujba Învierii Domnului și am împărtășit credincioșilor cuvîntul de îndrumare, cu «Hristos a înviat», din Pastorală ce ne-ați trimis. Cu toții ne-am bucurat de marele praznic al sfintei Învieri, pentru că aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa. În asemenea împrejurări însă, bucuria noastră n-ani simți-o deplin dacă n-am veni să Vă și răspundem, în numele nostru și al credincioșilor noștri: «Adevărat a înviat» și a ruga, în același timp, pe milostivul Dumnezeu să Vă dăruiască Bisericii Sale, mai departe, în pace, sănătos, îndelungat de zile și drept învățînd cuvîntul adevărului Său. Am simțit această nevoie, acum cîțiva ani în urmă, datorită neajmuratei dragoste ce Vă purtăm; acum, a devenit obicei și nu-l mai putem părăsi. Sînt în sufletele noastre izvoare adînci și bogate, care alimentează mereu și cu puteri sporite această dragoste și ne silesc s-o exteriorizăm, oridecîteori se ivește prilejul. Un prim izvor este profunda noastră credință ortodoxă că sînteți alesul și imputernicitul lui Dumnezeu ca să conduceți Biserica noastră pe valorile vieții pămîntești.

Pentru mîntuirea noastră, Dumnezeu Tatăl a trimis pe Fiul Său, Mîntuitorul Iisus Hristos, după ce a împlinit opera de mîntuire a lumii, a încredințat-o apoi spre continuare, apostolilor Săi, cărora le-a zis: «Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, și Eu vă trimit pe voi... Iată, Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacurilor... Cine ascultă de voi, de Mine ascultă, și cine ascultă de Mine, ascultă de Cel ce M-a trimis pe Mine». Aceste adevăruri ne fac să vedem nedesmițînt în Prea Fericirea Voastră, nu numai persoana căreia Dumnezeu i-a încredințat conducerea Bisericii noastre, dar, în același timp, și pe bunul, și adevăratul nostru Părinte, ai cărui fii duhovnicești trebuie să fim. De aceea, venim aici, oridecîteori sufletele noastre sînt indurerate și au nevoie de alinare și îndrumare, sau sînt pline de bucurii, ca aceasta a praznicului Învierii Domnului. Venim să ne împărtășim din bucuria Prea Fericirii Voastre și să Vă împărtășim pe a noastră și a credincioșilor noștri; să Vă auzim cuvîntul și să ne lumînăm sufletul; Să Vă aflăm sfaturile și să le îndeplinim; așa fel, ca toți, una să fim și bucuria noastră, a tuturor, să fie deplină. Sîntem și dorim să rămînem toată viața, adevărații Prea Fericirii Voastre fii duhovnicești, pentru că numai așa avem deplină convingere că sîntem împlinitorii învățăturii Mîntuitorului și mergem pe calea adevărului. Un alt izvor care alimentează cu abundență și continuu dragostea noastră, făcînd-o să ne în-

drepte pași spre dealul Patriarhiei, sînt mărețele înfăptuiri spirituale și materiale, în domeniul bisericesc, pe toate tărîmurile, împlinite sub directa îndrumare și conducere a Prea Fericirii Voastre. Nu le reamintim. Sînt cunoscute tuturor și admirate pînă dincolo de hotarele țării. Inspirații mărețe și realizări epocale, caracterizează întreaga operă a Prea Fericirii Voastre. Toată, încadrată în cel mai autentic spirit creștin ortodox. Sîntem prea aproape de ea ca s-o putem aprecia în toată splendoarea ei. Cu cit anii și veacurile vor trece, ea va apărea însă din ce în ce mai impunătoare. Ori, culmea pe care e înălțată Biserica Ortodoxă Romînă de către Conducătorul ei, care este totodată și Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh, nu face oare să tresalte de bucurie și mulțumire duhovnicească și sufletele noastre. pînă la cel mai din urmă credincios? Un alt izvor generator de dragoste, tot așa de puternic, este legătura sufletească pe care ați reușit s-o creați între noi și Prea Fericirea Voastră. Ne-ați renăscut sufletește. Ați devenit cu adevărat părintele nostru sufleteș. Nu în zadar ați schimbat titulatura, din «Stăpîne» în «Părinte»! Cuvîntul «Părinte» este o realitate vie și adîncă în sufletele noastre. Dumnezeușul Pavel arată durerile nașterii la viață nouă. Ne-ați readus la adevărata înțelegere a iubirii de Dumnezeu și de aproapele, la apostolatul social, cum V-a plăcut să-l numiți, sau la realizarea chipului și asemănării lui Dumnezeu în noi sau a împărăției lui Dumnezeu, pe pămînt după cuvîntul Scripturii. Vederile noi cu care interpretați trecutul și descifrați viitorul și toată hrana duhovnicească pe care ne-o dați, este sorbită cu nesațiu de sufletele noastre care se lasă cu plăcere modelate după ea. Sîntem preoți și duhovnici și ne plac mărturisirile sincere. Învățătura Mîntuitorului și a Sfinților Părinți era acoperită de zgura trecutului apropiat. Ați scos-o din nou la lumină. Cunoscător al sufletului omenesc, pedagog înăscut și încercat, cu răbdare și tact, ne-ați îndreptat, cu blîndețe pe calea adevărului. Preoțimea ortodoxă este acum integral suflet din sufletul Prea Fericirii Voastre. Este conștientă de misiunea ei și traduce în fapt toate luminile și directivele date de Prea Fericirea Voastră. Și, după cum neobosit ați lucrat la făurirea sufletului nostru, tot așa și noi, acum, ducem cu rivnă, mai departe, această lucrare de transformare și formare nouă a sufletului enoriașilor noștri. Și, mulțumiri fie aduse lui Dumnezeu, pentru că am găsit același pămînt roditor în sufletele păstoriiților noștri, pe care Prea Fericirea Voastră l-ați găsit în noi.

Nu pot să nu amintesc, în cuvîntul meu, nemeșteșugit, și de marea bucurie a întregii Biserici Ortodoxe Romîne, în anul acesta, cu prilejul împlinirii a zece ani, în luna mai, de cînd Bunul Dumnezeu V-a încredințat-o spre păstorie și, în toamnă, a zece ani de cînd ați realizat unitatea sufletească a credincioșilor romîni din Transilvania. Evenimente înregistrate de istoria Bisericii universale, prin însemnătatea și urmările lor.

Toate aceste izvoare de bucurii spirituale înflăcărează, Prea Fericite Părinte Patriarh, sufletele noastre; și, consecința lor este prezența noastră aici. Dragostea pe care o aveți pentru Biserică, cler și credincioși se resfrînge astfel, prin noi, spre Cel ce ne-a iubit și ne iubește mai întîi.

În această măreață zi de negrăită bucurie a Invierii Domnului, îngăduiți-ne ca în numele clerului Capitalei, al corpului didactic de la Institutul și Seminarul Teologic din București și în numele salariaților de la Administrația Patriarhală și Centrul Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, să exprimăm simțămîntele noastre de caldă iubire fiiască față de Prea Fericirea

Voastră, precum și via recunoștință pentru îndrumările, statul și sprijinul ce ni-l acordați întru îndeplinirea misiunii noastre.

Bunul Dumnezeu să Vă țină întru mulți și fericiți ani !

A răspuns *Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian*, din cuvîntarea căruia desprindem următoarele :

«Prea Sfințiți Părinți Episcopi,
Prea Cucernici Părinți Consilieri,
Onorat corp profesoral,
Cucernici preoți,

Slăvitul praznic al Învierii Domnului ne oferă prilejul binecuvîntat al unei noi întîlniri sărbătorești, așteptată an de an cu acea rară bucurie de ordin spiritual, pe care numai această sîntă zi o poate zămislî în sufletele unor păstori duhovnicești, arhieriei sau preoți deopotrivă.

Bucuria cucernicilor voastre, ca slujitori ai tainelor lui Dumnezeu în bisericile ortodoxe din Capitala țării noastre, își are temeiul în munca pastorală pe care ați susținut-o tot timpul Păresimilor, în lucrarea de zidire a sufletelor îndrumate să cunoască înțelesul jertfei supreme de pe Golgota, și în belșugul de roade spirituale care incununează această muncă, dacă este împlinită cu credincioșie și rivnă curată.

Bucuria noastră, ca arhipăstori izvorăște din convingerea că am dat clerului povățuiri bine chibzuite, orientînd activitatea sa bisericească și misionară pe singurul drum care-i poate asigura biruințele morale, depline și adevărate, — păstrînd o cumpănă dreaptă între poruncile tradiției și chemările vremii.

Numai cîteva ceasuri au trecut de cînd v-ați despărțit de credincioșii care vă sînt încredințați spre păstorire și v-ați adunat aci, pentru a depune la picioarele jețului patriarhal, ca pe niște ofrande scumpe, tot noianul de emoții copleșitoare pe care le-ați adunat în suflete, în aceste zile, alături de ei. Căci sărbătoarea Sîntelor Paști este trăită de credincioșii Bisericii noastre cu evlavie adîncă, sensibilitatea lor religioasă actualizează adevărul evanghelic despre Patimile și Învierea Domnului, apropie de noi aceste dumnezeiești rînduiri ale Providenței, răscolindu-ne prin aceasta ființa întreagă. Înregistrez cu îndreptățită mulțumire toate faptele noi despre care s-a vorbit aci, în legătură cu munca preoțimii noastre pe ogorul pastoral, în Capitală și în Arhiepiscopia Bucureștilor. Știm că se muncește mult și frumos. Din rapoartele generale prezentate de consilierii mei Adu-nării Eparhiale, am reținut o serie de înfăptuiri ale acestei preoțimii, care mi-ar umplut inima de bucurie. Se zidesc biserici și case parohiale, se repară și se întrețin în bună stare cele existente, se fac zugrăveli noi și restaurări de pictură, sînt puse în valoare monumentele istorice pe care le avem. Se predică tot mai mult și se depune o grijă deosebită în alcătuirea cuvîntărilor bisericești prin care se tilcuiește credincioșilor sistemul dogmatic și învățămîntul moral al Bisericii ortodoxe. Iar preocuparea pentru binele obștesc și lupta pentru apărarea păcii împlinesc activitățile bisericești propriu zise ale corpului nostru preoțesc, făcînd din aceasta un factor important în procesul de înnoire a vieții noastre naționale.

Sînt încredințat că s-ar putea realiza lucruri și mai frumoase, dacă preoțimea noastră ar ști să se folosească mai activ de unele instrumente pastorale de muncă, pe care i le-a pus la îndemînă însăși conducerea Bisericii, — mă gîndesc la cîntarea în comun a Sîntei Liturghii și la cercurile misionare pastorale.

Cântarea în comun a Sfintei Liturghii constituie mijlocul cel mai fericit pentru închegarea unității spirituale a credincioșilor dintr-o parohie. În bisericile unde a fost introdusă, preotul a realizat deodată mai multe lucruri, precum: adâncirea legăturilor sufletești cu biserica, nevoia de a te ști totdeauna prezent la săvârșirea sfintei jertfe liturgice; o mai largă cuprindere a dogmelor creștinismului și o mai intensă trăire a principiilor de morală creștină; hotărârea de a ajuta material biserica, în toate împrejurările care privesc înzestrarea ei sau organizarea unor opere de asistență, în sfârșit — faptul cel mai de seamă — o sporire simțitoare a numărului celor ce frecventează sfintele slujbe.

Iar cercurile misionare răspund îndatoririlor didactice ale oficiului preoțesc, cu ajutorul acestora putându-se dezvolta procesul de învățămînt religios în toate parohiile din țară, sau — cum spune Statutul — acestea ajutînd la «întărirea credinței și simțului moral al credincioșilor». Acolo unde au luat ființă cercurile misionare, credincioșii sînt dornici să asculte cuvîntul preotului tilcuind Sfînta Scriptură, cercetînd ei înșiși textul acesteia în lecturi personale, — se citesc viețile sfinților, cărți de pietate și publicații bisericești curente, sub îndrumarea atentă și mereu trează a unui preot conștient de răspunderile menirii sale. Este evident, însă, că nu poate exista un cerc misionar fără o bibliotecă parohială bine organizată și fără ca preotul să nu trăiască el însuși o viață de cărturar, preocupat să cunoască cît mai temeinic învățătura pe care o slujește, și în curent cu publicistica bisericească, literară și ideologică a timpului. Biblioteca parohială trebuie pusă la îndemîna credincioșilor, preotul avînd datoria să cultive în sufletele acestora setea de cunoaștere, dragostea de învățătură, dorința de a se înălța cît mai sus pe scara progresului moral.

Înaintașii ne-au transmis tezaurul sfintei credințe ortodoxe, păstrîndu-l curat și întreg de-a lungul veacurilor. Misionari ai altor credințe religioase, au bătut deseori drumurile satelor și orașelor noastre, încercînd să deslipească sufletele credincioșilor noștri de vatra «legii» lor strămoșești. Și dacă încercările acestora n-au izbutit, explicația trebuie căutată, desigur, în primul rînd, în activitatea preoțimii ortodoxe din trecut și în prețuirea morală, fără pereche, de care s-a bucurat totdeauna Biserica Ortodoxă față de fiii săi duhovnicești.

Între alte virtuți, preoțimea veacurilor trecute a fost împodobită cu aceea pe care am putea-o numi: grija deosebită pentru asigurarea unei succesiuni vrednice la fiecare altar ortodox. În marea majoritate a cazurilor, preoții noștri rezolvau această problemă îndrumînd pe unul din copiii lor către slujirea Bisericii, — iar cînd aceasta nu era cu putință, alegerea lor se oprea asupra celui mai înzestrat dintre copiii satelor, coborîtor dintr-o familie de oameni religioși, atașați Bisericii și cu frica de Dumnezeu. Grija succesiunii trebuie cultivată și de preoțimea ortodoxă de astăzi. Imi îndrept gîndul mai ales către preoții noștri din sate, întrucît satele au constituit totdeauna izvoarele vii din care s-au ridicat slujitorii Bisericii ortodoxe: preoți, profesori de teologie sau ierarhi. Pentru a înlesni dezlegarea acestei probleme, cel puțin pentru această eparhie, Noi am strămutat la București Școala de cîntăreți bisericești și Seminarul teologic și am purtat de grijă să încadrăm aci o echipă de profesori distinși, bine pregătiți din punct de vedere profesional, unii dintre ei avînd îndelungată experiență didactică și educativă. Rămîne acum ca preoțimea să-și facă datoria față de ceea ce am numit «succesiunea vrednică a fiecărui altar ortodox» și să trimită în aceste școli copii cu minți luminate, cu puțări frumoase, cu voci plăcute.

Folosind împrejurarea că ne-am regăsit laolaltă în această zi a Sfințelor Paști și ascultînd de porunca Sfințului Apostol Pavel, care ne îndeamnă să propovăduim «cu timp și fără timp», mi-am îngăduit să înfățișez Cucerniciilor Voastre cîteva din problemele bisericești actuale care se cer rezolvate, și vă rog să le puneți la inimă, să le studiați cu atenția cuvenită și să aflați pentru ele soluțiile cele mai fericite, în parohiile unde vă duceți munca de fiecare zi. Mă bucur de întîlnirea de astăzi, precum vă bucurați cucerniciile voastre de întîlnirile cu credincioșii în toate duminicile și sărbătorile anului. Viața spirituală a preotului este întreținută de aceste sfinte reuniuni din Casa Domnului, prilejuite de serviciile religioase. Ele hrănesc sufletește pe preot, îl impulsionează spre muncă, cel mai adesea îi determină chiar programul de lucru. Întîlnirile ierarhiei superioare cu clerul sînt ceva mai rare decît întîlnirile acestuia cu masa de credincioși, — dar puține fapte pot bucura așa de mult inima unui ierarh, precum o bucură aceste întîlniri cu preoții săi. Sînt zece ani, de cînd sărbătoarea Sfințelor Paști ne adună aci, în această istorică Sală Sinodală. Ne-am împărtășit totdeauna cinstit gîndurile și ne-am încredințat de colaborări cît mai rodnice în «viața Domnului». Astfel de încredințări au fost formulate și astăzi. Le primesc ca pe cele mai scumpe daruri de Paști, — și rog pe Dumnezeu să ne ajute în munca grea și plină de răspundere la care am fost chemați.

Chem binecuvîntarea Celui Atotputernic asupra tuturor, iar la urările de sănătate și fericire ce mi-ați adresat, răspund cu tot așa de bune urări pentru cucerniciile voastre, pentru familiile și enoriașii care vă înconjoară. La mulți ani!».

*

După cuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, cei de față întonează imnul patriarhal și cîntarea bisericească «Hristos a înviat!» Se ciocnește tradiționalul ou roșu, preoții vin rînd pe rînd și se prezintă Arhipăstorului lor, — care dorește să-i cunoască pe fiecare și să afle cît mai multe lucruri bune din cîmpul activității lor pastorale. Domnește o atmosferă de familie, simți că se respiră un aer proaspăt de înțelegere și încurajare pentru munca frumoasă și jertfelnică a corpului nostru preotesc. Se pleacă de aici cu hotărîri înțelepte pentru noi realizări.

S. D.

SLUJBA SFINȚIRII MARELUI MIR LA CATEDRALA SFINTEI PATRIARHII

Biserica Ortodoxă Romînă, începînd cu anul 1885, de cînd a obținut autocefalia, săvîrșește prin Patriarhul Țării și înalții ei ierarhi, sfințirea Marelui Mir, care, înainte de această dată se obținea de la Patriarhia din Constantinopole.

Ceremonialul acestei sfințiri se face numai în Joia mare, a anului în care se termină rezervele de Sfînt Mare Mir, atît de necesar cultului creștin ortodox, nu numai la săvîrșirea Tainei Mir-ungerii, imediat după Botez, ci și la sfințirea antemiselor și a bisericilor.

Terminîndu-se Marele Mir ce fusese sfințit în anul 1955, s-a luat din vreme măsurile cuvenite pentru ca în acest an să se săvîrșească după rînduială, o nouă slujbă de sfințire în Catedrala Sfinței Patriarhii.

Afel s-au achiziționat materiile necesare obținerii unei cantități de circa 150 litri de Sfînt Mare Mir și anume: untdelem de măsline, vin

natural precum și arome din 28 specii de plante și 8 rășini, conform indicațiilor Rînduiei aprobată de Sf. Sinod în anul 1906. Sfîntul Simion al Tesalonicului ne învață că piin mulțimea - mirodeniilor din care este preparat, el închiuie mulțimea și felurimea darurilor și puterilor Sfîntului Duh (Despre Sfintele Taine, cap. 65—71, trad. Rom. pag. 80 și 84).

Pentru supravegherea îndeplinirii după rînduială a pregătirii și fierberii Sfîntului și Marelui Mir, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, a delegat pe Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Efrem Enăcescu, ajutat de către Prea Cuviosul arhimandrit Ghervasie Crețu, marele ecleziarh al Catedralei Sfîntei Patriarhii și Protosinghelul Roman Stanciu, slujitor la Sf. Minăstire Căldărușani.

În săptămîna a șasea a păsimesilor și anume în zilele de joi și vineri, înainte de Duminica Stîlpărilor, la Sf. Minăstire Antim din Capitală a început pregătirea materiilor vîrtoase, fiind alese, pisate și cernute, iar în Simbăta lui Lazăr, au fost aduse toate aceste ingrediente, precum și vasele necesare în Paraclisul Sf. Minăstiri și depuse la locul indicat pentru fierbere.

Luni 7 aprilie 1958, după Utrenie, s-a făcut sfințirea apei în paraclisul Sf. Minăstiri Antim, de către Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Efrem, Prea Sfîntii Episcopi Antim Tîrgovișteanul și Theoctist Botoșăneanul — Vicari Patriarhali, însoțiți de un sobor de arhimandriți, ierodiaconi și cîntăreți de la Catedrala Sfîntei Patriarhii.

Sfînțindu-se apa, Înalt Prea Sfîntul Mitropolit stropește cu aghiasmă materiile, vasele și vatra de loc, după care a început fierberea ingredientelor, care continuă în zilele de marți și miercuri, timp în care preoții anume rînduiți îmbrăcați în veșminte au citit Evangheliile și au amestecat ingredientele.

Miercuri seară, după Pavecerniță, s-a procedat la turnarea Sfîntului Mir în vasele special pregătite pentru sfințire, după care s-a încheiat cu rugăciunea de mulțumire și celelalte, prevăzute în Rînduială.

Vasele, în număr de cinci, au fost transportate în aceeași seară și așezate în Paraclisul Sfîntei Patriarhii, în vederea sfințirii de a doua zi.

În dimineața zilei de 10 aprilie 1958 — Joia cea mare —, în Palatul Patriarhal din București a început înveșmîntarea de către diaconii și preoții slujitori ai Catedralei, a Înaltilor Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

La orele 9,30, în sunetul clopotelor de curînd ridicate în turla reconstruită, întregul sobor rînduit în procesiune, coboară din Palat spre Catedrală. Porneste Crucea Patriarhală și cele două ripide, apoi diaconi cădelnițînd, urmați de cei zece preoți purtători ai sfîntelor vase cu Mirul pregătit pentru sfințire și preoții rînduiți pentru liturghisire.

După un alt grup de patru diaconi cu cădelnițe și dichero-trichere, păsesc îmbrăcați în veșminte sfințitoare, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, urmat de către Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Iustin al Moldovei, Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Firmilian al Olteniei, Înalt Prea Sfîntii Mitropoliți Tit Sîmedrea și Efrem Enăcescu; Prea Sfîntii Episcopi Chesarie al Dunării de Jos, Iosif al Rîmnîcului și Argeșului, Antim al Buzăului, Valerian al Oradei, Nicolae Popovici și Pavel Șerpeș precum și Prea Sfîntii Episcopi Antim Tîrgovișteanul și Theoctist Botoșăneanul — Vicari Patriarhali.

Ajunși în Catedrala Patriarhală, Înaltii Ierarhi își fac închinăciunile la sfîntele icoane, după care se începe Sfînta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare, cu Vecernia, după rînduială. Răspunsurile au fost date de către

Corală Sfintei Patriarhii sub conducerea domnului profesor Nicolae Lungu.

După Vohodul cu Sfânta Evanghelie și după ce Prea Fericitul Patriarh Justinian, la cîntarea rugăciunii «Lumină lină», binecuvîntează biserica cu dichero-tricherul, după regulă, Prea Sfinții Arhierei cite doi, P. S. S. Episcopi, I. P. P. S. S. Mitropoliți și Prea Fericitul Patriarh au pășit în altar, continuîndu-se pînă la terminare cîntarea rugăciunii «Lumină lină».

La sfîrșitul paremiilor, în timpul Troparelor și Condacelor Duminicii celei mari, Prea Fericitul Patriarh Justinian, cădește altarul și biserica; terminîndu-se căderea, Înălții Ierarhi se adună împrejurul Sfintei Mese, unde sînt așezate vasele cu Sfîntul Mir și se citește de către Prea Fericitul Patriarh Justinian prima rugăciune de sfințire, după care Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin al Moldovei, citește a doua rugăciune. Se continuă apoi celelalte ale Sfintei Liturghii a Sf. Vasile, iar la ieșirea cea mare cu Sfintele Daruri, — mai înainte de ieșirea diaconului cu Discul pe cap —, Prea Cuvioșii Arhimandriți, așa cum au fost rînduiți în procesiune, ies din Sfîntul Altar cite doi, prin ușa din stînga, purtînd cele cinci vase cu Sf. Marele Mir, înconjurați de anagnoști și diaconi cu ripide și cădelnițe.

Făcînd înconjurarea pe după amvon, duc sfintele vase pînă în ușile Împărătești, unde sînt primite de către Prea Fericitul Patriarh, I. P. S. S. Mitropoliți, P. S. Episcopi și Arhierei, care ridicîndu-le le-au depus în partea stîngă a Sfîntului Prestol, după care au urmat celelalte ale intrării mari și ale Sfintei Liturghii.

După ce diaconul a rostit «Să luăm aminte» au fost descoperite toate vasele purtătoare ale Sfîntului Mir și Prea Fericitul Patriarh Justinian însemnînd de trei ori cu semnul sfintei cruci, asupra lor, citește rugăciunea a treia, iar după: «Capetele voastre Domnului să le plecați», citește a patra rugăciune de sfințire a Marelui Mir.

Terminîndu-se această rugăciune, Prea Fericea Sa făcînd din nou, de trei ori semnul crucii asupra vaselor cu Sfîntul Mir zice: «Sfințește-se Mirul acesta cu puterea, cu lucrarea și cu Pogorirea Duhului Sfînt, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh» și îndată după ce corul răs-punde: «Amin», zice: «Iată, acest Mir se făcu Mir Sfințit, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh».

La sfîrșitul Sfintei Liturghii, în aceeași ordine, în sunetul clopotelor, întregul cortegiu s-a îndreptat în procesiune spre Palatul Patriarhal, urmat de către credincioșii ce au umplut curtea din fața bisericii așteptînd Înalta binecuvîntare a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Binecuvîntînd pe toți, Prea Fericea Sa însoțit de Înălții Ierarhi și de ceilalți slujitori, au intrat în Palat, unde după Polihroniu au semnat documentul de sfințire, în condica sfîntă.

Arhid. ANDREI IACOBEANU

ȘEDIȚA INTERCONFESIONALĂ A SLUJITORILOR CULTELOR DIN CAPITALĂ

În ziua de 12 mai a. c. în sala Bibliotecii Centrale Universitare din București, — a avut loc în cadrul Comitetului de luptă pentru Pace al Capitalei, o ședință a tuturor slujitorilor cultelor din București.

Din prezidiul adunării au făcut parte: Prea Sfinția Sa Episcopul Theotist

Botoșăneanul, vicar patriarhal, Eminența Sa dr. Moses Rosen, șeful cultului mozaic din țară, Arhidecanul dr. Emanoil Kreiss, din partea Bisericii Romano-Catolice, protopop dr. Adolf Brukner, din partea Bisericii Luterane, d-nii: Ștefan Nădlescu; Vicaș Teodor, Ardeu Petru și Roland Ștefănescu, din partea cultelor neoprotestante și p. c. preot Al. Ionescu, vicarul mitropoliei din București, care a și susținut tema: «Popoarele cer cu stăruință încetarea experiențelor cu armele nucleare».

Deschizind ședința, Prea Sfinția Sa Episcopul Theoctist Botoșăneanul, a rostit următoarea cuvântare:

«In aceste zile primăvăratece, cind întreaga fire se împodobește, chemându-l pe om la muncă rodnică, noi, reprezentanții cultelor din Capitală, ne-am adunat iarăși, din îndemnul conștiinței noastre, spre a ne mărturisii limpede dragostea fierbinte față de patrie și atașamentul nostru nestrămutat la lupta pentru apărarea celui mai de preț bun și întregii omeniri: Pacea.»

Dar in acese zile, întregul nostru popor a sărbătorit cu un neîntrecut entuziasm, o seamă din faptele sale istorice, care au deschis drumul luminos al vieții celei noi din țara noastră. Inmulți acesta de muncă primăvăratecă, pe care-l auzim la fiecare pas și ale cărui roade mărețe ne ies pretutindeni in cale, se împletește cu acele acte de eroism ale bravilor ostași români și ruși, care și-au vărsat singele cu 81 de ani in urmă, pentru a pecetlui Independența noastră de Stat, și cu jertfele nenumărate căzute acum 13 ani pentru deplina victorie asupra fascismului german.

Pe aceste neasemuite jertfe, harnicul nostru popor și-a croit un viitor strălucit, își zidește o viață nouă, își încordează puterile in muncă rodnică și cu vlagă prisositoare a pus temelii sigure și sănătoase unor cuceriri sociale nemaiîntinse in toată zbuciumata sa istorie. Așadar, epoca ce s-a scurs după anii de încordare și groază ai celor două războaie și-a făcut loc in istorie cu mărețe realizări, mărturii luminoase ale strădăniei și vredniciei poporului nostru muncitor, care a devenit o puternică pirghie in menținerea păcii, in stabilirea raporturilor de colaborare și prietenie între popoare, prisosind cu fapta și cu cuvintul, in toate împrejurările unde acestea s-au ținut.

De aceea, elanul și entuziasmul momentelor sărbătorești — Ziua muncii și Ziua victoriei — la care și noi am fost martori — sînt pe deplin îndreptățite. Și socotim că nu este om cinstit care să nu împărtășească această bucurie și care să nu găsească prilej de îndemn la muncă rodnică și pe mai departe.

Și mai cu seamă, cum să nu ne bucurăm și noi, reprezentanții cultelor, slujitorii «Domnului Păcii», cind vedem înfăptuindu-se cuvintul Său cel dumnezeiesc potrivit căruii armele se schimbă in minunate unelte constructoare, aducătoare de fericire și bună stare și cind toate noutățile științifice sînt puse in slujba binelui obștesc? Căci omul, cu luminile rațiunii lui, cu înzestrările lui sufletești, a dobîndit stăpînirea nu numai asupra mașinilor, uneltelor, a adîncimilor pămîntului, dar și asupra slăvilor cerului și chiar a spațiilor interplanetare. Toate acestea însă țin de însușirile ființei omeniești, «stăpîn al întregii creații», după adevierirea Sfintei Scripturi, (Facere I, 28).

In același timp, nu putem să nu mărturisim și îngrijorarea că toate aceste urcușuri pe treapta științei, nu i-au procurat omului și acel echilibru moral, puterea de discernămint și de demnitate, cu ajutorul cărora el să folosească știința pentru a ușura viața, nu pentru a o stîrpi, să creeze factori de progres și nu arme nimicitoare, să înalțe demnitatea omului și să nu-l coboare mai prejos decît ființele necuvîntătoare. Căci, astfel se înfățișează lumii întregi toți acei care folosesc binefacerile științei in scopuri josnice.

Experiențele cu aceste primejdioase și nimicitoare arme, ajunse de cele mai multe ori in mîinile unor iresponsabili, mențin o stare gravă de încordare in relațiile internaționale, pun in pericol însăși viața omenirii și îngrijorează întreaga lume.

Avem de aceea, o sfință datorie de a sprijini inițiativa plină de umanitate și de înțelegere a Uniunii Sovietice, de a se pune capăt experiențelor nucleare. Avem, de asemenea datoria să milităm ca armele să fie inlocuite prin cuvinte, prin tratative, făcîndu-se apel la glîndirea, voința și fapta adevăratului om; omul dragostei, al înțelegerii, omul jertfelnic pentru binele aproapei, omul păcii.

Nu mai acțiunile binefăcătoare ale acestui om au oprit izbucnirea unui nou război și au făcut ca omenirea să nu se prăbușească iarăși într-un cataclism, de unde să nu se mai poată ridica.

Pentru a ne înmănușia glasurile noastre cu ale sutelor de milioane de oameni de pe tot globul pămîntesc, care protestează cu indignare împotriva exper-

riențelor nucleare și împotriva aceluia care le pun la cale, ne-am adunat noi astăzi, în numele credinței și învătăturii noastre.

Cu aceste zise, deschidem ședința, cu deplina încredere că lucrările acestei consfătuiri vor fi rodnice pentru noi, pentru credincioșii noștri, contribuind prin aceasta la așezarea unei păci trainice în lume.

A luat apoi cuvântul P. C. Vicar Al. Ionescu, care tratând tema de mai sus, a spus cele ce urmează:

«Vă este cunoscut că în martie a. c., Sovietul Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste a luat o hotărâre de însemnătate istorică și anume:

I. Să se înceteze în Uniunea Sovietică experiențele cu toate tipurile de armă atomică și cu hidrogen.

Sovietul Suprem așteaptă ca parlamentele celorlalte state care dispun de armele atomice și cu hidrogen, să facă tot ce este necesar ca și aceste țări să înceteze exploziile experimentale cu aceste tipuri de arme.

II. Să însărcineze Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. să ia măsurile necesare pentru traducerea în viață a prezentei Hotărâri și să facă apel la guvernele celorlalte state care dispun de armele atomice și cu hidrogen, să ia măsuri similare, pentru a asigura încetarea experiențelor cu armele atomice și cu hidrogen, pretutindeni și pentru totdeauna.

O asemenea Hotărâre a stîrnit în toată lumea un val de optimism.

Luptătorii de pace de pretutindeni, care cu câteva zile mai înainte luaseră cunoștință de Hotărârile Biroului Consiliului Mondial al Păcii din Sesiunea de la Delhi, au de acum în sprijinul acțiunii lor, și această nobilă și istorică Hotărâre.

Se face dovada în fața opiniei publice mondiale că politica Uniunii Sovietice este constantă pe linia luptei pentru pace și cu hotărâri practice și concrete, în sprijinul acestei nobile acțiuni.

«Pentru încetarea experiențelor de către toate statele, care posedă această armă, luptă popoarele, parlamentele și guvernele tuturor țărilor socialiste. Pentru încetarea experiențelor nucleare se pronunță insistent și consecvent, guvernul și poporul Indiei. Această propunere a fost sprijinită într-o formă sau alta în mod oficial și de guvernele Indoneziei, Japoniei, Birmaniei, Ceylonului, Republicii Arabe Unite, Pakistanului, Iranului, Suediei, Norvegiei, Danemarcei, Finlandei, Mexicului și a altor multor țări. Încetarea experiențelor nucleare a fost de asemenea cerută de parlamentele Indoneziei, Birmaniei, Japoniei.

Nu rămân indiferente nici popoarele țărilor capitaliste, care posedă arma atomică. Protestele împotriva experiențelor armelor nucleare sînt exprimate în Marea Britanie de masele largi ale populației, de cele mai diferite grupuri sociale și politice» (vezi declarațiile Ministrului de externe al U.R.S.S., Andrei Gromiko).

În sprijinul celor arătate mai sus, socotesc suficient să vă informez că la 21 aprilie a. c., a apărut în ziare un Apel lansat împotriva experiențelor cu armele nucleare, prin care se cere oprirea experiențelor cu armele atomice, renunțarea la fabricarea și folosirea acestor arme, o reducere generală a armamentelor și stabilirea unei zone denuclearizate, ceea ce ar putea duce la un acord asupra securității europene.

Acest Apel este semnat de episcopul de Manchester, de episcopul de Birmingham, de numeroase personalități științifice, de scriitori, de deputați în Camera Comunelor, de conducători de syndicate, etc.

Chiar în America se aud tot mai insistent și tot mai multe glasuri, care cer cu hotărâre încetarea experiențelor cu armele nucleare.

Vă voi cita în această privință o petițiune menționată în ziarele din 22 aprilie a. c., ai cărei cei peste 140 semnatori, solicită guvernului Statelor Unite ale Americii să renunțe la o serie de experiențe cu armele nucleare și «să proclame un moratoriu al tuturor experiențelor cu arme de distrugere în masă».

Semnatarii declară că ei socotesc că din punct de vedere moral nu poate fi apărat, iar din punct de vedere politic este periculos să se procedeze cu aceste experiențe în afara teritoriului american, în apele internaționale, unde au competența și alte națiuni, care nu și-au dat agreementul lor și în fapt, ei protestează împotriva experiențelor nucleare, avînd a suporta consecințele.

Printre semnatori sînt și șapte episcopi ai Bisericii metodiste și anume: Charles Brashares din Chicago, Stanley Cours din Saint Paul, Eugen Frank din Saint Louis, Raymond Grant din Portland, Wesley Lord din Boston, Glenn Philipps din Denver și Edgar Lowe din Baltimore (Maryland).

De asemenea, această petiție au semnat-o și doi episcopi ai Bisericii Episcopale Metodiste, și anume: Appletton Lawrence din Massachusetts și Julien Schmith din Chicago.

Printre semnatari figurează directori de școli teologice, profesori universitari, pastori protestanți, etc.

Este bine să cunoaștem că prin petiția lor, semnatarii aprobă termenii Declarației publicată în august trecut de către Consiliul Mondial al Bisericilor și care arată că «metodele războiului modern, așa cum sînt armele atomice și bacteriologice și bombardamentele de nimicire, pun în joc forțele de distrugere ale vieții în așa grad, încît acest lucru pune în pericol însăși bazele vieții și civilizației. Întrubunțarea unor astfel de arme implică inevitabil o degradare morală a națiunii care le va folosi.

Semnatarii aprobă de asemenea propunerea făcută de Consiliu, care arată că «în țările direct interesate, Bisericile să anunțe guvernelor lor aceste îngrijorări».

Asemenea voci, dorințe, proteste, se aud și în Statele Unite ale Americii și cu atît mai mult în celelalte țări occidentale. Este glasul cinstitelor conștiințe, care nu mai vor să vadă curgînd sînge omenesc. Este glasul oamenilor conștienți, care își dau seama de marele pericol ce amenință omenirea prin otrăvirea firii înconjurătoare cu aceste experiențe care își dau seama de ce pericol este amenințată omenirea, dacă, ferească Dumnezeu, ar izbucni un nou război în care s-ar folosi armele nucleare. Este, așa dar, limpede și lămurit că Hotărîrea Uniunii Sovietice de a înceta unilateral experiențele cu toate tipurile de arme atomice și cu hidrogen, corespunde întru totul dorinței tuturor oamenilor cinstiți din lume, corespunde interesului umanității și ajută marea acțiune pentru apărarea păcii. Este cu atît mai salutară această Hotărîre, întrucît dacă toate puterile care posedă aceste arme — S.U.A. și Marea Britanie — cad la o înțelegere de încetarea experiențelor, Hotărîrea aceasta poate fi foarte ușor controlată din orice parte a lumii.

Și totuși, această Hotărîre, ca și cealaltă propunere a U.R.S.S. privind o conferință la un înalt nivel, a fost privită cu îndoială de unii conducători din occident în deosebi din Statele Unite ale Americii.

Acești conducători văd în încetarea experiențelor cu armele nucleare un pericol pentru economia țărilor respective, cu toate că ne dăm seama, din cîte citim prin ziare, că economia acestor țări este în mare declin, — probă marelă număr de șomeri din aceste țări și mai ales din Statele Unite ale Americii. Cuceririle conducătoare din S.U.A. și Marea Britanie au socotit Hotărîrea Uniunii Sovietice ca o acțiune e propagandă. Dar, cu drept cuvînt se poate întreba un om cinstit din orice parte a lumii: de ce nu fac și conducătorii Statelor Unite ale Americii sau din Marea Britanie, o astfel de propagandă? Să propună și să ceară aplicarea unor astfel de Hotărîri ce privesc interesele marilor mulțimi, și atunci se va vedea adevărul.

Nu numai că nu acceptă aplicarea unor astfel de hotărîri, dar destul de regretabil este faptul că guvernul Statelor Unite ale Americii a sporit efectuarea zborurilor strategice a avioanelor încărcate cu bombe atomice în direcția U.R.S.S., punînd astfel în mare primejdie pacea lumii.

Nu numai că n-a acceptat astfel de hotărîri, dar ceea ce este și mai grav, este faptul că conducătorii acestor două mari state și în deosebi cei ai Statelor Unite ale Americii, caută în mod vădit să transforme Europa într-un depozit al armei nucleare și pun în mîna militaristilor vest-germani o faclie care poate incendia acest depozit. Actualii conducători ai Germaniei occidentale dau impresia că prin bombele atomice și prin rachete caută rezolvarea problemei securității țării lor și restabilirea unității Germaniei.

Dar aceasta este o reflecție a unor oameni cărora le sînt străine în egală măsură și interesele securității germanilor și interesele unității națiunii germane. Cu drept cuvînt a declarat Andrei Gromiko, ministrul de externe al U.R.S.S. că «dacă înarmarea atomică a R.F.G. va deveni un fapt împlinit, acest lucru va crea în mod inevitabil, noi piedici în calea realizării unui acord între puteri în problema dezarmării și răspunderea pentru acest lucru va reveni, — ca stigmatul lui Cain — guvernului Germaniei occidentale și guvernelor acelor țări care îl împing la această acțiune».

Noi cunoaștem prea bine că de două ori în viața generației noastre, brațul militarismului german a dezlănțuit războaie mondiale sîngeroase de pe urma cărora a suferit atîta omenire, de pe urma cărora însuși poporul german a suferit foarte mult, trebuind să plătească scump pentru politica criminală a guvernelor lui. Cred că nimeni nu va putea nega că dacă crîma va fi săvîrșită pentru a treia oară, răsplata va trebui să fie mult mai grea.

De acest lucru este convinsă întreaga omenire iubitoare de pace, de acest lucru este convins însuși poporul german și noi cunoaștem din presă și de la radio

o mulțime de manifestări ale poporului german, care se opun politicii pe care o duce guvernul R.F.G., aștitat la aceasta de clicile guvernante din alte țări și mai ales din S.U.A.

În ziare a apărut, recent, o informație: «În ciuda opoziției guvernului federal, în Germania occidentală se desfășoară tot mai larg mișcarea pentru efectuarea referendumului popular cu privire la, înarmarea atomică a R.F. Germane. Adunarea orășenească a deputaților din Hamburg (Lantagul landului Hamburg) a adoptat la 8 mai legea cu privire la efectuarea referendumului popular în acest land. Recuțor a fost adoptată o hotărâre similară de către adunarea orășenească a deputaților din Bremen. Agenția D.P.A. anunță de asemenea că în urma puternicelor acțiuni de protest ale populației din Lachen-Speyerdorf (Renania-Palatinat) Ministerul vest-german al Apărării a fost nevoit să renunțe la instalarea unei baze pentru lansarea de proiectile teleghidate în această regiune. Mișcarea împotriva înarmării atomice și a instalării de baze atomice pe teritoriul R. F. Germane, continuă în acest timp în întreaga țară. La Augsburg a avut loc la 9 mai, un mare miting de protest, împotriva morții atomice, la care au participat mii de cetățeni ai orașului. La miting au luat cuvintul președintele partidului social-democrat din Bavaria, von Kneiningen, și președintele organizației din Bavaria a Uniunii sindicatelor, Linsert. Participanții la miting purtau pancarte cu lozinci, ca: «Sintem gata să lupăm împotriva înarmării atomice prin orice mijloace, inclusiv greva generală».

Mitinguri similare au avut loc la Nürnberg, München, Duisburg și Galsenkirchen.

«Noi germanii, protestăm în numele dreptului — a declarat Pastorul M. Niemöller din R.F.G. — Vorbind ca cetățeni conștienți de responsabilitatea noastră, declarăm oamenilor noștri de stat: nu luptați împotriva vieții printr-un asasinat orb. Voi singuri vă săpați mormintul, dacă nu vă veți opune acestor experiențe nucleare, acestor rampe de lansare pentru rachete atomice.

În numele umanității, noi protestăm împotriva a ceea ce se face în țara noastră, cu armamentul nuclear. Să fim oare atât de orbi încit să nu știm să facem cu oamenii nimic mai mult decit a făcut Hitler? Nu! Noi nu vrem aceasta!».

Aceasta este convingerea acestui cinstit slujitor al Bisericii și în felul lui se manifestă milioane de oameni din R.F.G.

Onorată asistență,

Hotărârea Uniunii Sovietice de a înceta unilateral experiențele cu armele atomice și cu hidrogen a fost primită de către oamenii cinstiți de pretutindeni cu multă însuflețire, căci pretutindeni oamenii cinstiți își dau seama că aceste experiențe, pe lângă faptul că otrăvesc firea, dar ele duc inevitabil la un război atomic, și în acest caz, primejdia este egală pentru toată omenirea.

Pretutindeni, oamenii își dau seama că în eventualitatea unui război atomic «ar putea să piară și Catedrala de la Chartres, ca și cariatidele de pe Acropole, sau statuia Libertății de la New York și că nici copilașul îmbrăcat în hăinuțe de nylon, care se joacă cu un tanc care scoate fum și flăcări, n-ar avea mai multe șanse de scăpare, decit copilașul care se joacă cu nisip și cu scoici într-un sat din Italia» (vezi articolul din Știința din 24 aprilie a. c., semnat Lucia Demetrius).

Primejdia aceasta poate fi totuși înlăturată. «Milioane de oameni se zbucliumă, manifestă, protestează împotriva celor ce vor să aprindă iarăși focul. Glasul lor va zgudui pământul, glasul lor va străpunge auzurile cele mai impene-trabile. Cei ai căror viață, viitor, fericire, sint puse în primejdie, nu vor mai îngădui să fie victime. Vor face cu toții propagandă și propaganda aceasta nu poate să nu fie mai puternică decit jocul cu focul».

«Niciodată până acum în istoria lumii, pacea și securitatea, cultura și civilizația, precum și valorile omenirii nu au fost atât de amenințate ca în prezent, — cu astfel de cuvinte, începe scrisoarea adresată tuturor parlamentarilor lumii, de către Biroul indian pentru studii parlamentare» (16 Golf Link Road-New Delhi, 3 India).

«Pentru a mobiliza opinia publică mondială împotriva armelor atomice și cu hidrogen, care amenință omenirea, Biroul indian pentru studii parlamentare a hotărât să vă adreseze un Apel, arătind că «o explozie nucleară nesăbuită poate duce la dispariția rasei umane». De aceea, continuă scrisoarea, trebuie să acționăm fără întârziere, și primul pas practic este o chemare la imediată suspendare a exploziilor experimentale».

În ce ne privește pe noi, — poporul român, — ferm atașat cauzei păcii — și-a manifestat în permanență dorința de a se pune capăt cursei înarmărilor, de a se ajunge la un acord internațional pentru dezarmare și în primul rînd pentru

abolirea armelor pentru exterminare în masă. Oglindind această năzuință fierbinte a poporului nostru, guvernul român a susținut în calitate sa de membru în O.N.U., propunerile și inițiativele îndreptate spre realizarea în practică a unor măsuri în domeniul dezarmării, capabile să ajute la înlăturarea unui nou război. Poporul nostru a întâmpinat cu bucurie Rezoluția votată în decembrie 1957 cu unanimitate de voturi și prin care Rezoluție, O.N.U., făcea apel la toate statele să depună toate eforturile pentru întărirea păcii internaționale și pentru dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare, precum și pentru rezolvarea litigiilor prin mijloace pașnice. Este una dintre puținele Hotărâri pe care le-a adoptat Organizația Națiunilor Unite cu unanimitate de voturi și care Hotărâre corespunde într-un totul rostului și misiunii pentru care acest înalt for al Națiunilor a fost creat.

Hotărârea Uniunii Sovietice de a înceta unilateral experiențele cu arme nucleare a fost întâmpinată și în țara noastră cu multă însuflețire, mai ales din pricină că Hotărârea aceasta deschide calea spre salvarea omenirii de ororile războiului atomic.

Astfel, în ziua de 4 aprilie a. c., Consiliul Național pentru apărarea păcii din țara noastră, întrunit în ședință plenară, a dezbătut și Hotărârea Uniunii Sovietice, de care am vorbit mai sus. Au luat cuvântul la aceste dezbateri și reprezentanți ai cultelor religioase. Amintim pe Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Eminența Sa, dr. Moses Rosen, șeful cultului mozaic din R.P.R., Eminența Sa, dr. Friederich Müller, episcop luteran de la Sibiu și Prea Sfinția Sa, Episcopul Valerian Zaharia de la Oradea.

După dezbateri, plenara a adoptat în unanimitate, o motiune, din cuprinsul căreia se constată că Comitetul Național pentru apărarea păcii din R.P.R., cheamă pe toți oamenii de bună credință din țara noastră să popularizeze în fiecare oraș, în fiecare sat, în fiecare casă, noul aport uriaș adus la consolidarea păcii de guvernul Uniunii Sovietice.

«În întâmpinarea Conferinței naționale a Mișcării pentru pace din Republica Populară Română, în vederea Congresului mondial al popoarelor pentru dezarmare și coexistență pașnică, să mobilizăm eforturile întregului nostru popor la marea luptă pentru înlăturarea definitivă a primejdiei războiului atomic, pentru menținerea și consolidarea păcii».

De asemenea, în legătură cu Apelul Sovietului Suprem al U.R.S.S., care cheamă parlamentele tuturor țărilor să sprijine Hotărârea luată privind încetarea experiențelor cu arme nucleare, la 28 aprilie a. c., Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române, a adoptat în unanimitate o Declarație, în care se arată că întregul popor român va face tot ce-i stă în putină, pentru a-și aduce întreaga contribuție la eforturile îndreptate spre încetarea exploziilor de arme nucleare, la înfăptuirea năzuințelor fierbinți ale tuturor popoarelor de a vedea îndepărtată primejdia războiului nuclear și a oricărui conflict armat. Cu prilejul discuțiilor privind cuprinsul și adoptarea acestei Declarații, au luat cuvântul și doi reprezentanți ai cultelor, deputați ai Marii Adunări Naționale, și anume: Înalt Prea Sfinția Sa dr. Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, și Eminența Sa Váasarhely Ioan, episcop reformat din Cluj.

Redăm câteva pasagi din aceste discursuri:

«Cea dintâi jumătate a veacului nostru — a spus Înalt Prea Sfinția Sa dr. Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei — a intrat în istoria omenirii cu două mari trofee: primul — învingerea și înfrângerea popoarelor dornice de libertate împotriva acțiunilor militare prusaco-naziste de dominație a lumii și al doilea — victoria așezării principiilor înalte de dreptate și umanitate la temelia organizării statelor din lagărul socialismului. Popoarele care au suferit pentru libertatea lor în cele două mari războaie mondiale și și-au clădit viața cea nouă, pășind pe calea progresului social, sînt astăzi stăpîni pe cuceririle lor. Ele se străduiesc să dobîndească acum pentru istoria epocii noastre, un nou trofeu: victoria deplină a păcii în lume».

Arătînd aportul adus pînă în prezent de Biserica ortodoxă în Mișcarea luptei pentru apărarea Păcii, Înalt Prea Sfinția Sa, dr. Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, continuă:

«În cadrul Bisericii noastre ortodoxe, cu cuvîntul sau în scriseri, prin Pastorale și îndrumări, prin predici și convorbiri cu credincioșii, noi toți slujitorii lui Hristos — Domnul Păcii — de la preotul din cel mai îndepărtat colț de țară, pînă la Întîistătătorul Bisericii ortodoxe romine, Prea Fericitul Patriarh Justinian, nu conținem să propoveduim pacea și să arătăm credincioșilor bunurile ei. În deosebi, noi ne trudim să întărim în sufletul fiecărui credincios, conștiința răspun-

derii personale — ca fiu al lui Dumnezeu și cetățean al Patriei noastre iubite. — în cadrul responsabilității colective a Bisericii pentru plinirea misiunii ei de făcătoare a păcii și pentru apărarea vieții omenirii, deoarece nutrim convingerea fermă că primejdia războiului nu va dispărea definitiv decât în momentul în care fiecare om se va pătrunde de adevărul că lupta pentru apărarea păcii este lupta pentru apărarea propriei sale vieți, iar pentru apărarea propriei sale vieți, el este dator să lupte, cel dintâi. Lupta comună pentru același ideal, înfrățește în acest fel pe toți oamenii, ca fiii ai aceluiași Părinte în marea familie a omenirii.

Formarea acestei înalte conștiințe umane nu este ușoară; omul trebuie să se scuture de prejudecățile egoismului îngust, ajungând să se învingă pe sine, pentru a se putea topi apoi în văpaia dragostei de aproapele. Desigur, această schimbare, în chip obișnuit nu se face dintr-o dată, ci treptat. Ea se realizează însă, în mod cert, deoarece este înrădăcinată în firea omului și are temeiuri în legea divină. Cu această conștiință morală, noi încadrăm pe credincioșii Sfintei noastre Biserici, în marea acțiune pe care toți fiii Patriei noastre o duc, de la locul de muncă al fiecăruia și cu propriile sale temeiuri, pentru statornicirea păcii în lume. Iar acțiunile întreprinse de cirmuitorii țării noastre pentru apărarea păcii, alături de toate acțiunile pentru bunăstarea poporului și propășirea Patriei, sînt ținute mereu prezente în sufletele credincioșilor, de slujitorii Bisericii noastre ortodoxe și sprijinite cu rîvnă sfîntă și cald patriotizm în calea lor spre împlinire.

În vremea din urmă, am urmărit cu gîndul, pas cu pas, pe solii poporului nostru în țările îndepărtate din Asia, d-l Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri, d-l Emil Bodnăraș, vice-președinte al Consiliului de Miniștri și d-l Avram Bunaciu, ministrul Afacerilor Externe și ne-am bucurat de marile succese dobîndite în stabilirea unei acțiuni comune a poporului nostru și a popoarelor asiatice pentru apărarea păcii și colaborare internațională. Sîntem mîndri că Delegația guvernamentală a țării noastre, a adus în acest fel, o importantă contribuție cauzei păcii în lume.

Astăzi, ascultînd Declarația pe care Marea Adunare Națională a făcut-o în legătură cu Hotărîrea guvernului U.R.S.S. de a înceta experiențele cu toate tipurile de arme atomice și cu hidrogen, ne exprimăm întreaga noastră adevărată, făgăduind că vom lupta cu toată puterea pentru trecerea ei în faptă».

«Vă rog să-mi permiteți să iau cuvîntul în numele Bisericii Reformate» — a declarat d-l episcop reformat Ioan Văsarhely, deputat al Marii Adunări Naționale.

«În calitate mea de reprezentant bisericesc, țin să exprim convingerea și forma noastră hotărîre că Biserica reformată va participa cu tot devotamentul la munca de mare răspundere pentru apărarea păcii. Totodată, ea își ridică protestul său împotriva tuturor încercărilor care urmăresc dezbinarea omenirii sau chiar o distrugere completă».

Vorbînd despre politica consecventă de pace și colaborare internațională a guvernului nostru, vorbitorul a spus printre altele:

«Delegația guvernamentală, sub conducerea președintelui Consiliului de Miniștri, a făcut recent o serie de vizite încununate de succes în țări din Asia, depunînd mărturie convingătoare în fața lumii întregi, despre voința de pace a patriei noastre.

Din partea Bisericii noastre, țin să declar că, la fel ca în trecut, vom participa cu deplină încredere la eforturile Republicii Populare Romine pentru construirea socialismului și apărarea păcii. Toate cele subliniate mai sus, arată linia noastră de conduită în slujba păcii. Pe acest temel, solicităm insistent întîlnirea șefilor de state, pentru apărarea intereselor vitale ale marilor și micilor popoare și găsirea celor mai potrivite căi pentru o înțelegere constructivă și sinceră.

Multumim marii Uniuni Sovietice pentru încetarea unilaterală a experiențelor cu armele atomice și cu hidrogen. Această pildă grăitoare pune în lumină strălucită adevărul că pacea nu poate fi asigurată decât cu fapte binevoitoare și concrete».

Episcopul Văsarhely Ioan a vorbit apoi despre rănilor grele pe care le-a precizat țării noastre militarismul german, războiul.

«Am avut nevoile de grele eforturi — a arătat în continuare vorbitorul — pînă am putut stabili condiții normale ale Vieții ale producției industriale și agricole din țara noastră. Țara întregă a muncit foarte mult. Cu prilejul sărbătoririi a 10 ani de la proclamarea Republicii noastre Populare Romine, am trecut în revistă rezultatele acestei munci constructive. S-a refăcut nu numai economia țării, ci a înflorit și viața culturală. S-au creat și reconstruit universități, școli superioare și în rîndurile acestora a fost înființată și o universitate pentru populația maghiară. La această muncă constructivă s-a străduit să-și aducă aportul și Bise-

rica noastră. Constat cu satisfacție, că la această muncă nu a lipsit și nu lipsește nici o parohie a Bisericii Reformate.

Bisericile sînt menite a face tot posibilul ca popoarele să fie bine informate despre tendințele ce pun în primejdie pacea mondială. Biserica trebuie să contribuie la lupta împotriva acestor tendințe, la lupta pentru rezolvarea divergențelor internaționale, prin tratative pașnice.

Am convingerea că Bisericile, și printre ele și Biserica noastră, își vor îndeplini misiunea, exprimîndu-și indignarea lor cea mai adîncă, împotriva aceleia politici mondiale care, folosindu-se de toate mijloacele, vrea să nimicească omenirea întregă în focul armelor nucleare. Participînd cu tot devotamentul la munca constructivă a țării noastre, sprijinim realizarea speranțelor omenirii, pe care le putem rezuma într-un singur cuvînt: «Pacea».

Ascultînd așa dar de glasul conștiințelor noastre și al Sfințelor Scripturi care ne spun că făcătorii de pace sînt fiii lui Dumnezeu și deci protivnicii ei sînt fii ai diavolului, urmînd calea întregului nostru popor, care salută cu entuziasm Hotărîrea Uniunii Sovietice de încetare a experiențelor cu armele nucleare și-și exprimă convingerea fermă că exemplul luminos al țării care a deschis drumul către cosmos și în același timp, drumul către înțelegerea între oameni, va fi urmat și de celelalte țări posesoare ale armelor atomice, ca și de toate popoarele lumii.

Ascultînd sfaturile și îndrumările păstorilor noștri sufletești, — în ce privește Biserica ortodoxă, țîn să vă aduc la cunoștință că în aceste zile, la Moscova sînt întruniți delegații ai întregii Ortodoxii, la care ia parte și Delegația Bisericii noastre ortodoxe, alcătuită din Prea Fericitul Patriarh Justinian și Înalt Prea Sfințitul Mitropolitul dr. Iustin Moisescu și dr. Vasile Lăzărescu și unde sînt încredințat că se vor lua hotărîri privind și acțiunea pentru cauza păcii.

Dînd urmare deci acestor îndrumări, să sprijinim cu tot mai multă însuflețire mobilă și măreața acțiune de apărarea păcii, pînă la biruința ei finală.

Trăiască lupta pentru apărarea păcii, trăiască pacea între popoare!».

După cuvîntarea părintelui Alexandru Ionescu, au luat cuvîntul la discuții și cuvîntări următorii: p. c. preot I. Vasilian-Sf. Nicolae Sirbi, p. c. pr. Sudor Fr., din partea Bisericii romano-catolice, Eminența Sa dr. Moses Rosen, șeful cultului mozaic din R.P.R., p. c. pr. I. Berbecanu-Herăstrău, pastorul, dr. Adolf Brukner, protopop luteran, I. Bunaciu, din partea cultului baptist, Petru Ardeu, din partea cultului pentecostal, p. c. pr. Vasile Constantinescu-Precupeții Vechi, p. c. pr. C. Nichita-Oborul Nou, Ionescu Marin, din partea creștinilor după Evanghelie și d-l Ștefan Năulescu, din partea cultului adventist.

«Cunoaștem indemnul dat de Sanctitatea Sa, Papa Pius al XII-lea — a spus p. c. preot Sudor Francisc —, care a cerut întrebunțarea energiei atomice numai pentru binele omului.

Conducătorii de seamă ai Bisericii anglicane s-au pronunțat la fel, împotriva întrebunțării armelor nucleare și împotriva experiențelor cu aceste arme.

Dr. Mac Donald Sopper, membru al Bisericii metodiste, a scris: «Bomba cu hidrogen înseamnă disprețuirea totală a vieții omenestii și violarea respectului față de om, care este singura expresie adevărată a civilizației.

În revista «L'Union Soviétique» din 1957, nr. 10, în pagina «Afișele ne vorbesc», văd o cască de soldat, un porumbel și inscripția latină: «Militis in galea nidum fecere columbae». Din colful soldatului, porumbelul și-a făcut cuib. Ce gînd minunat!

Ca preot al Bisericii catolice, protestez împotriva folosirii bombelor pentru distrugere. Brațele să muncească și să îmbrățișeze, nu să cadă infectate și inerte în morminte, înainte de vreme.

Energia atomică să fie întrebunțată în folosul științei și progresului, în folosul vieții și nu al morții.

Vrem leagăne și nu coșciuge, vrem viață și nu moarte.

De ce pămîntul acesta, atît de frumos și bogat, să se transforme într-un cimitir imens și îngrozitor, fără fabrici fără școli, spitale, fără biblioteci, fără biserici și fără oameni, podoaba Creațiunii.

Nefîcrederea înveninează relațiile între țări și a adus omenirea în era noastră atomică, în pragul ruinii. Sarcina noastră este să se restabilească încrederea internațională și să se împiedice dezastrul mondial. Trebuie să înțelegem că plurgurile nu pot fi făcute decît topind oțelul săbiilor, prin puterea dragostei. Majoritatea oamenilor este cu noi. Cu noi este Dumnezeu, care din inimile noastre însuflețește toate popoarele în favoarea cauzei păcii.

Cu noi este rațiunea și conștiința popoarelor îndrăgostite de pace».

Astfel a încheiat cuvîntul său însuflețit, pr. Sudor Francisc.

Eminența Sa dr. **Moses Rosen**, șeful cultului mozaic, a ținut o însuflețită cuvîntare, arătînd dezastrul politicii de pe poziții de forță, recomandînd politica de pe pozițiile rațiunii, în favoarea mulțimilor, așa cum ne învață politica Uniunii Sovietice.

«Cea de a doua conferință internațională, din august 1956 — a spus dr. **Adolf Brukner**, din partea Bisericii luterane — care a avut loc la Nagasaki, împotriva experiențelor și folosirii bombelor atomice și cu hidrogen, precum și conferința Consiliului Mondial al Bisericilor, de la New-Hawen, din toamna anului 1957, au adresat celor trei puteri deținătoare de bombe atomice, un Apel fierbinte, să înceteze de îndată cu experiențele armelor nucleare, ca să se ajungă cît mai curînd la o dezarmare generală, pe care toate popoarele lumii o solicită și o doresc din toată inima...

Ca reprezentanți ai Bisericilor și ca cetățeni și creștini ai lagărului păcii, ne adresăm tuturor Bisericilor și credincioșilor din lumea întreagă, să nu înceteze și să nu obosească în a cere guvernelor să urmeze luminosul exemplu al țării socialismului învingător, ca în sfîrșit oamenii de pretutindeni să poată munci în liniște și pace pentru înflorirea și propășirea omenirii.

Smulgeți, popoarele lumii, armele atomice din mîinile acelor care plănuiesc distrugere și moarte!...

Prea cucernici părinți să ne îndeplinim cu timp și fără timp această misiune sfîntă și să urmăăm necondiționat îndemnul și exemplul măreț, care ne vine din partea acelei țări, care a pus la temelie politica sale: pacea».

Vorbînd despre binefacerile pe care energia atomică le-ar aduce omenirii, dacă ar fi pusă în slujba păcii, cum și despre dezastrul care-l aduce, fiind folosită pentru armele atomice, **Fr. I. Bunaciu**, din partea cultului baptist, își încheie astfel cuvîntarea sa: «Pentru aceste considerente, noi, deservenții cultului baptist, salutăm din toată inima inițiativa Uniunii Sovietice de a sista experiențele cu bombe atomice, pentru că e o acțiune de pace și cerem conducătorilor statelor din apusul Europei să înceteze joelul de-a războiul, să înceteze experiențele cu bombele atomice, ca să înceteze astfel frica și groaza din sufletele oamenilor. Declarăm deschis că sîntem pentru pace, sîntem pentru stoparea imediată a cursei înarmărilor, declarăm deschis că războiul nu este de la Dumnezeu, — Dumnezeu nostru este Dumnezeu păcii, al dragostei, al buneii învoiri — războiul e negarea binelui, a culturii, a civilizației, cu un cuvînt e negarea lui Hristos, Prințul Păcii, e negarea credinței noastre. De aceea, pentru noi, lupta pentru pace nu e o problemă politică, ci o problemă de conștiință. Dorim pacea nu pentru că sîntem slabi, pentru că ne este frică de război, ci pentru că lupta păcii este religia noastră. Învățătorul nostru cel mare, Iisus Hristos, ne spune: «Fericii sînt făcătorii de pace, căci ei fiii lui Dumnezeu se vor numi». De aceea, noi, făcătorii de pace vrem să fim».

«În numele credincioșilor cultului penticostal din Republica Populară Romîna — a spus **Fr. Ardeu Petru** secretarul general al cultului penticostal, ce-rem împreună cu toți oamenii cinstiți din lume, ca puterile occidentale să înceteze experimentarea bombelor atomice și cu hidrogen, pentru că în cel mai scurt timp, să poată avea loc conferința la nivel înalt, cerută de popoarele lumii, la care toate divergențele să poată fi înlăturate și apoi fiecare om să poată locui în siguranță, sub via și smochinul său, fără a fi tulburat de nimeni, cum scrie Sfînta Scriptură».

Ne luptăm pentru încheierea unui legămint de pace, facem tot posibilul pentru ca toți oamenii să se poată bucura de pace din belșug. Depunem toate eforturile ca pacea să învingă războiul, și sîntem încredințați că Cel ce a potolit odinioară valurile mării tulburate, va potoli și acum pornirea nesăbuită a oamenilor setoși de sînge și semănători de moarte. Iar dacă vor refuza a merge pe drumul păcii, și vor îndrăzni să scoată sabia, vor pieri uciși de ea, potrivit cuvîntelor Mîntuitorului, Carele a zis: «Toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri».

«Pacea în lume este astăzi obiectivul spre care își îndreaptă pașii coloane de sute și sute de milioane de oameni de pretutindeni, — a spus **Fr. Marin Ionescu**, din partea cultului creștin după Evanghelie. Incolonați în urjașul front al păcii în fruntea căruia stă neclintită, marea luptătoare consecventă a păcii Uniunea Sovietică, aceștia formează zidul de netrecut al celor ce vor să trăiască, să construiască, să progreseze».

Provocatorilor de orice fel la un nou război, li se spune ferm: «nu vrem război! Ne este prea dragă viața și în numele ei vom lupta cu toate puterile. Ne sînt prea dragi copiii, ne prețuim vîrstnicii, n-am uitat prin ce am trecut». Ca unii care ne iubim viața, urmărîm pacea, așa cum ne învață Sfintele Scripturi, noi

credincioșii creștini după Evanghelie ne pare bine că avem azi, aci în mijlocul domniilor voastre, posibilitatea să ne spunem cuvintul nostru hotărât împotriva înarmărilor.

În numele vieții, protestăm împotriva experiențelor și exploziilor experimentale cu bombe atomice și cu hidrogen.

«Hotărînd să înceteze de una singură experiențele cu toate tipurile de arme atomice și cu hidrogen — a spus d-l Ștefan Năulescu, șeful cultului adventist din R.P.R. — Uniunea Sovietică face dovada deplinei sincerități cu care a luptat ani de zile pentru ceea ce Consiliul Mondial al Păcii a numit «armistițiul nuclear», și, în general pentru înfăptuirea dezarmării și destinderea încordării în relațiile internaționale. Dacă, acum, prin măsura luată de Sovietul Suprem, Uniunea Sovietică trece la realizarea unilaterală, a propunerilor sale repetate, privitoare la încetarea experiențelor cu arma nucleară, aceasta de sigur se întâmplă pentru că problema nu mai poate fi aminată, pentru că trebuie curmată concentrarea de elemente radioactive în atmosferă și pe pămînt, pentru că în evoluția situației internaționale, trebuie făcută neapărat o cobitură în direcția făuririi unui climat de încredere și colaborare între state.

Lucrul acesta va da posibilitate popoarelor să-și lărgească sfera lor de cultură și să ridice standardul de viață al omenirii. Aici se potrivesc cuvintele Mîntuitorului ce le-a rostit în fața mulțimii de pe muntele fericirilor, cînd spunea: «Fericite de făcătorii de pace».

Pacea este singurul bun scump și de mare preț, care aduce belșug și fericire omului. Noi, deservenții cultului adventist, am primit cu multă bucurie această veste și împreună cu Hotărîrile Consiliului Mondial al Păcii care au fost luate la De'hi, le-am preluat cu credincioșii cultului nostru, arătînd însemnătatea și urmările ce decurg din aceste hotărîri. Noi sîntem gata, ca și mai departe să ne îndeplinim îndatoririle ce ne revin ca deservenți ai cultului nostru, popularizînd hotărîrile ce se iau pentru menținerea păcii, rezultatele și îndemnul care s-au dat în documentatul și valorosul referat prezentat de părintele vicar Alexandru Ionescu.

Mă unesc cu plăcutele cuvinte ale Psalmistului, care spune: «Dar pe cei ce apucă pe căi lăturalnice, să-i nimicească Domnul, împreună cu cei ce fac rău!» «Pacea să fie peste Israel».

«Uniunea Sovietică — a spus între altele Părintele Vasilian — va rămîne cu meritul istoric de a fi luat inițiativa încetării experiențelor cu armele nucleare. Noi, prietenii devotați din țările care construiesc socialismul și admiratorii și urmașii politicii de pace a Uniunii Sovietice, sîntem mîndri de marea noastră prietenă și cu tot entuziasmul, urmăm mai departe drumul luptei pentru pace».

«Prezentă și activă în marea și puternicul front de luptă pentru apărarea păcii, Biserica ortodoxă română nu putea să rămîna indiferentă față de pericolele existente sau față de cele ce au început să se profileze în ultima vreme — a spus între altele Pr. Nichita.

De aceea, spre sfîrșitul anului trecut, în numele Sfîntului Sinod, al Ierarhilor, al clerului și al tuturor credincioșilor, Bisericii ortodoxe române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a trimis Organizației Națiunilor Unite, un mesaj, cerînd acestui for înalt internațional ca — luînd în considerație năzuințele tuturor popoarelor — «să obțină grabnica interzicere a experiențelor atomice și apoi scoaterea în afara legii a acestor arme, punînd astfel, temelia păcii mondiale, pe care o revendică acum cu fermitate, conștiința morală a omenirii întregi, și pentru care se roagă neîncetat creștinătatea de pretutindeni».

În cuvîntarea sa, părintele Vasile Constantinescu, s-a referit la grija ce trebuie să avem față de copii; amintînd că la 1 iunie, în țara noastră, ca și în alte țări, se serbează ziua copilului, p. c. sa a făcut apel la preoți și la ceilalți deservenți ai cultelor, să sprijine cu căldură acțiunea ce se duce pentru grija față de copii, sfătuiînd pe mame și pe soții să-și dea tot concursul pentru buna îngrijire și îndrumare a copiilor țării noastre, căci luptînd pentru pace, luptăm pentru un viitor fericit al copiilor întregii lumi».

În încheierea cuvîntării sale, părintele I. Berbeceanu a spus: «Noi clerul Bisericii ortodoxe române din Capitală, împreună cu ceilalți deservenți ai diferitelor culte, alături de oamenii păcii din lumea întreagă, am primit cu tot entuziasmul, marea hotărîre a Uniunii Sovietice, și ne declarăm hotărîți a susține cu toate puterile, orice acțiune inițiată spre a se da lumii pacea mult dorită, ideal prețios și al tuturor religiunilor lumii».

Adunarea a votat după aceea, în unanimitate o moțiune, adresată Comitetului Național pentru apărarea păcii din R.P.R. Moțiunea a fost citită de arhiepiscopul dr. Emilian Kreis.

Prin această moțiune, slujitorii cultelor religioase din Capitală, declară că vor lucra în rindurile păstoritorilor lor, pentru a asigura trumful ideii de pace, de dezarmare generală și de înălturarea primejdiei unui război atomic, prin încetarea experiențelor cu armele nucleare.

Incheind lucrările conferinței, Prea Sfinția Sa Episcopul Theoctist Botoșaneanul, a mulțumit vorbitorilor și participanților, rugându-i și sfătuindu-i să dea tot sprijinul nobiliei acțiuni pentru apărarea păcii, mai ales că în cursul acestor săptămâni, în toată țara se fac pregătiri pentru conferința națională a păcii din R.P.R., ce va avea loc la 21 iunie în Capitală.

Adunarea s-a desfășurat într-o atmosferă de înalt și cald patriotism.

ASISTENT

CONFĂTUIREA INTERCONFESIONALĂ DIN PLOEȘTI

În ziua de 2 aprilie 1958, reprezentanții cultelor religioase din Regiunea Ploești, s-au întrunit într-o confătuire, în Palatul Culturii din orașul Ploești.

Ordinea de zi a confătuirii a fost dezbaterea problemelor actuale de politică internațională și documentele Sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii de la Delhi.

După formarea prezidiului, d-na Eliza Moldoveanu, din partea Comitetului de Luptă pentru Pace al Regiunii Ploești, deschizând ședința, a dat cuvîntul p. c. consilier Teodor Rotaru, de la Sf. Episcopie a Buzăului, care a prezentat referatul: «Probleme actuale de politică internațională».

Urmează seria discuțiilor pe marginea referatului prezentat.

Se înscrie la cuvînt p. c. protoiereu Al. Vlaiculescu, care a spus: Tema prezentată a cuprins toate frămîntările care preocupă omenirea doritoare de pace. Mă refer la un singur punct din temă: înarmarea Germaniei Occidentale.

În timp ce Polonia a făcut propunerea pentru crearea unei zone denuclearizate în centrul Europei, puterile occidentale, în frunte cu S.U.A., au determinat guvernul de la Bonn, să voteze înarmarea Germaniei de Vest cu arme atomice. Aceste arme sînt furnizate de S.U.A. S-a încheiat și un acord între Germania de Vest și S.U.A., pentru furnizarea acestui armament. Lucrurile erau deja puse la cale și inițiatorii și-au ajuns scopul. Reinvierea militarismului german produce îngrijorare. Trecutul apropiat stă viu în amintirea tuturor de ce a însemnat militarismul german. Îngrijitoarea este cu atît mai mare, știut fiind că armele puse în mîna revanșarzilor germani, sînt din cele mai distrugătoare. Bundestagul votînd înarmarea atomică a Germaniei de Vest, a nesocotit interesele proprii ale poporului german, făcînd jocul adversarilor destinderii internaționale. Opinia publică nu acceptă hotărîrea guvernului de la Bonn și pretutindeni se ridică proteste față de această hotărîre.

Poporul român nu uită că în repetate rînduri a fost victima agresiunii din partea Germaniei imperialiste. Condamnă acțiunea de înarmare a Germaniei de Vest și vom sprijini toate acțiunile și inițiativele de pace ale U.R.S.S. Cerem începerea tratativilor pentru realizarea destinderii internaționale și întărirea păcii.

Preotul Ioan Soare-biserica (Sf. Ștefan Ploești, printre altele, a spus: Propunerea U.R.S.S., pentru o conferință a șefilor de guverne la nivel înalt, a stîrnit interes în lumea întreagă. Chiar și unele cercuri occidentale susțin o astfel de conferință. S. U. A. nu este de acord cu propunerea de a se ține o conferință, la nivel înalt. Dalles, a declarat că nu vede eficacitatea unei astfel de conferințe. A fost un timp cînd statele occidentale au cerut astfel de conferințe. Din inițiativa occidentului s-au ținut trei conferințe tripartite, și au fost luate hotărîri pentru asigurarea victoriei în războiul antihitlerist. Desigur că și atunci erau deosebiri de vederi între două sisteme deosebite, dar cînd a fost vorba de înfrîngerea fascismului hitlerist s-a trecut peste aceste deosebiri. Dece acum puterile occidentale nu sînt de acord pentru o conferință la nivel înalt pentru a se ajunge la destîn-

dere, pentru a se preîntîmpina pericolul deslănțuirii unui război nimicitor? Noi credem că și acum este posibilă o înțelegere. Credem că se poate trece peste deosebirile de sisteme cînd la mijloc este vorba de înlăturarea pericolului unui război nimicitor. Avem convingerea că o conferință la nivel înalt poate salva pacea.

P. c. protopop Gh. O. Vasile-Raionul Mizil, referindu-se la hotărîrea U.R.S.S. cu privire la încetarea unilaterală a experiențelor cu arma atomică, subliniază că astfel se dovedește încă odată în fața întregii omeniri că Uniunea Sovietică depune toate eforturile pentru preîntîmpinarea deslănțuirii unui război nimicitor de vieti și bunuri materiale. Salutăm cu toată bucuria această hotărîre și vom lupta și pe viitor alături de toți oamenii cinștiți pentru apărarea păcii.

P. c. protopop Gh. Popescu-Raionul Rîmnicu-Sărat, spune: Descoperirile științei au luat în ultimii ani, un avînt necunoscut. Dacă aceste descoperiri ar fi folosite în scopuri pașnice, s-ar putea ajunge la un progres material și spiritual menit să asigure fericirea oamenilor. În această direcție sînt îndreptate eforturile U.R.S.S. și ale celorlalte țări socialiste. Noi slujitorii cultelor vom fi alături de cei ce depun astfel de strădanii. Sîntem și rămînem mai departe partizani și cateheți ai păcii.

P. c. protopop Gh. Tache-Raion, Tîrgoviște, printre altele spune: Consfătuirea de azi are ca obiectiv informarea asupra desfășurării evenimentelor internaționale, a piedicilor ce stau în calea păcii și a îndatoririlor ce ne revin în calitate de luptători pentru apărarea păcii. La această consfătuire sîntem reprezentanți ai diferitelor culte, care se deosebesc între ele ca manifestare. Avem însă cu toții un punct comun: Pacea și iubirea. Deci peste deosebirile de credință, noi sîntem uniți prin același ideal: pacea. Să ne însușim sarcinile trasate în referatul prezent și să ne facem datoria: de a mobiliza pe credincioșii pe care îi păstorum într-un front comun: apărarea păcii.

Face apoi un bilanț al realizărilor în lupta pentru pace din partea preoților din Raionul Tîrgoviște, după care adaugă: Asigurăm Comitetul Regional de luptă pentru pace că vom continua munca noastră pentru apărarea păcii. Vom continua să popularizăm realizările regimului nostru democrat-popular cu conștiința că ne îndeplinim o îndatorire sfîntă pentru o cauză scumpă tuturor: apărarea păcii.

P. S. Episcop Antim al Buzăului, printre altele, a spus: Mă unesc cu propunerile părintelui protopop Tache de a arăta în aceste consfătuiri și realizările noastre în lupta pentru pace. Să fim făcătorii de pace, pentru că făcătorii de pace se vor chema fii ai lui Dumnezeu. Să avem în noi convingerea păcii pentru ca să putem propovădui cu temei. Strigătul de pace să fie tare ca să trezească pe cei ce dorm, sau nu vor să audă și nu vor să vadă. Războiul care este un flagel nu trebuie să se mai repete. Uniunea Sovietică dovedește în fața întregii lumii consecvența în lupta pentru salvarea păcii. Prestigiul ei crește în lumea înreagă. Datoria ce ne revine nouă este să nu fim numai cateheți ai păcii, ci și ziditori ai păcii.

P. c. protopop Ilie Mirică-Raion Pucioasa, aduce salutul preoților din protopopia Pucioasa și apoi analizează însemnătatea documentelor Sesiunii Biroului Consiliului Mondial al Păcii de la Delhi. Congresul de la Stockholm poate fi și sperăm că va fi preludiul conferinței la nivel înalt al șefilor de guvern, care să deschidă drumul pentru înlăturarea piedicilor ce stau în calea destinderii internaționale.

Au mai luat parte la discuții: pastorul Victor Marinescu, pastorul Aristide Dosoftei-ambii din partea cultului Adv. de ziua 7.a; preoții Nic. Martinescu, Ioan Vulcan, Nicolae T. Ioan, cîntărețul Nedelcu Dumitru.

Terminîndu-se seria discuțiilor, d.na Eliza Moldoveanu arată că lucrările consfătuirii au fost fructuoase.

Dă apoi cuvîntul p. c. protopop Al. Vlaiculescu, care prezintă o moțiune adresată Comitetului Național de luptă pentru pace din R.P.R.

Pusă la vot, moțiunea a fost adoptată în unanimitate.

CRONICAR

REALIZĂRI PRACTICE ÎN MĂNĂȘTIRILE EPARHIEI

Vechile rînduiri ale vieții monahale statornicesc ca indeletniciri de căpetenie pentru călugări: rugăciunea și munca. Rugăciunea și munca sînt cele două coordonate după care fiecare monah trebuie să-și conducă viața.

Prin viața de evlavie și rugăciune se urmărește formarea omului spiritual, așezarea vieții duhovnicești a monahului. Experiența duhovnicească a vechilor călugări, cu viața îmbunătățită, au statornicit cu deosebire, următoarele reguli, în această privință:

a) «Datoria de a se curăți de patimi, prin lupta de fiecare clipă cu sine însuși, pentru omorirea omului vechi, cu păcatele, gîndurile și poftele lui și pentru biruința omului nou, zidit după chipul lui Hristos, spre curățire de păcîmi, spre cîștigarea duhului sfînt și spre toată roada cea de bucurie a dragostei de oameni.

b) Datoria de a-și hrăni sufletul în fiecare zi, învățînd cuvîntul lui Dumnezeu din Scripturi și adîncindu-și cit mai des gîndul în tainele și marele adevăruri ale credinței, între care mai ales: moartea, judecata și taina vieții în harul lui Hristos, acestea fiind temeluri de hotărîri puternice și imbold pentru simțul răspunderii în viața călugărească.

c) Datoria de a-și controla și de a-și prîmeni viața lui de evlavie după înțelepciunea din scrisul Sfinților Părați, sau luînd povață din cuvîntul viu al bărbaților încercați, dar mai cu seamă trezîndu-se neîncetat cu chemarea lui Iisus și deschizîndu-se cit mai des la duhovnicul său, ca nu cumva neispitîndu-și în nici un fel cugetul și încrezîndu-se peste măsură în socoțința lui, să cadă din treapta evlaviei, să se împietrească și să se usuce în netrebnicie ca smochinul cel blestemat...».

Alături de aceste preocupări spirituale, monahul trebuie să aibă însă și un program de muncă, pentru că așa cum mănăștirile sînt așezăminte organizate de evlavie și rugăciune, totodată ele sînt și așezăminte de muncă organizată, fiindcă potrivit pravilelor monahale din toate timpurile, viața de evlavie nu îngăduie să fie prilej de lenevire.

Sfîntul Vasile cel Mare, Părintele monahismului arata monahilor, că în aceeași măsură, în care avem trebuință de hrană zilnică, în aceeași măsură monahii sînt datori să muncească după puterile lor. Ei sînt datori să îplinească cu toată rivna munca lor și trebuie să muncească nu numai pentru înfrînarea trupului sau numai pentru întreținerea personală, ci și pentru aproapele, următorii făcîndu-se prin aceasta celor spuse de Sf. Apostol Pavel, care poruncește: «Să rîstăm ostenim lucrînd cu mîinile noastre ceva de folos, ca să avem din ce da și celor lipsiți».

Aceste principii, după care s-a condus vechiul monahism ortodox, au intrat ca prevederi regulamentare, care statornicesc modul de viață lucrativă a personalului monahal din mănăștirile noastre de astăzi.

Prin organizarea cooperatistă a muncii, în mănăștirile mai mari ale bisericii noastre, s-a obținut rezultate remarcabile.

Personalul monahal din mănăștiri, în afară de munca terenurilor agricole și în afară de unele preocupări gospodărești variate, realizează — din an în an — diferite produse meșteșugărești.

În cele șase cooperative cu caracter meșteșugăresc, care funcționează în mănăștirile: Cernica, Pasărea, Țigănești, Ciorogirla, Viforita și Zamfira — cu secția de la Mănăstirea Suzana — sînt încadrate 382 monahii și surori, precum și 35 de monahi și frați; iar în posturi administrative-tehnice sînt angajate 30 de monahii și 5 monahi.

În comparație cu anul 1956, cooperativele mănăștirești din eparhie au efectuat, în cursul anului 1957, un volum mai mare de lucrări la unele sortimente.

Spre exemplificare cităm câteva date:

În anul 1956 s-au executat cu 326 m. p. mai mult covor.

Covoarele uz intern, în anul 1956 s-au executat cu 360 m. p. mai mult.

Fete de masă cu alesături naționale, în 1956 s-au făcut cu 344 bucăți mai mult.

La cooperativa din mănăstirea Cernica, datorită folosirii mașinilor și a unei metode de lucru cu o tehnicitate sporită, cit și a materiilor prime în volum mare, s-a ajuns la o simțitoare depășire de plan, față de anul 1956.

Pentru comenziile executate în cadrul cooperativelor din mănăstiri s-au primit salarii pentru personalul muncitor din producție, lei 1.588.899; iar pentru aparatul administrativ-tehnic, salarii lei 294.934. Total salarii în cadrul cooperativelor din mănăstiri, lei 1.883.833, cu 479.678 lei mai mult ca în anul 1956.

Pe lângă salariile primite de personalul monahal angajat în muncă, cooperativele din mănăstirile Sf. Arhiepiscopii au realizat în exercițiul 1957 și următoarele beneficii:

	Beneficiul bruto lei	Cota 30% cuvenită mănăstirii lei	Cota 25% cuvenită cooperatorilor lei
Mănăstirea Cernica	101.321	27.007	22.507
» Pasărea	71.370	19.363	16.135
» Țigănești	52.986	17.896	13.247
» Zamfira	48.991	13.344	11.120
» Clorogirla	24.334	6.669	5.557
» Viforita	10.551	2.932	2.443

Cooperativele din Mănăstirile Țigănești, Pasărea și Zamfira au luat parte cu diferite lucruri la al III-lea concurs de artă populară organizat de Uniunea Centrală a Cooperativelor meșteșugărești, în luna decembrie 1957.

Pentru covoarele expuse, colectivul călugărilor de la Mănăstirea Țigănești a luat premiu; iar cele de la Mănăstirile Pasărea și Zamfira au primit mențiuni pentru covoare și țesături naționale.

S-a mai evidențiat în muncă și s-au acordat premii în bani pentru următorul personal din mănăstire:

a) La Mănăstirea Țigănești.

Au fost premiate și evidențiate în muncă c. monahii: Veniamina Răducu, președinta cooperativei, Hrisantia Sporea, contabilă și Simforia Dobre, casieră, precum și alte monahii.

b) La Mănăstirea Pasărea.

— Maica Serafima Chialda, președinta cooperativei pentru îmbunătățirea calității produselor. I s-au acordat bani.

— Maica Agrepina Blentea, șefă contabilă, pentru reducerea prețului de cost, creșterea rentabilității și păstrarea disciplinei financiare. I s-au acordat bani.

— Maica Meropia Carastan, conducătoare tehnică, pentru îmbunătățirea calității produselor și prezentarea lor în termen la beneficiari. I s-a acordat premiu în bani.

Tot din Mănăstirea Pasărea au fost evidențiate în muncă, pentru obiectele expuse în cadrul celui de al treilea concurs de artă populară, organizat de U.C.E.C.O.M., următoarele persoane: Monahii Antonia Popa, Miconia Bulearcă, Casiana Velicu, Arcadia Sirbu, Toanida Chialda, Evloghia Dascălu, Evsevia Zaharila, Filoteia Trintila, Cleopatra Nan și Drosida Tarabega, precum și surorile Valeria Bădeanu, Stela Crăciun, Ana Caspiac, Maria Cornet, Ioana Dumitru și Floarea D'aconu; iar monahiile Augustina Popa, contabilă, Lucia Dumbravă planificatoare, Iuvenalia Georgescu, casieră și Eulalia Gheorghe, magazioneră au fost premiate pentru activitate deosebită depusă în cursul anului 1957.

c) La Mănăstirea Cernica.

Cuviosul monah Iustinian Georgian, președintele cooperativei a fost premiat și evidențiat pentru activitatea din anul 1957.

C. Ieromonah Efrem Mărăndici — magazioner, pentru corectitudine și devotație; monahul Ieron Gojevschi — contabil, pentru conștiinciozitate și pricepere

deosebită în ținerea evidenței primare a contabilității; monahul Maxim Cristache — casier pentru pricepere în ținerea actelor de casă; au mai fost evidențiați următorii: iromonah Simion Taruta, Nicolae Candu, ierodiaconi Ioil Chiriac, Ieroftei Nedelcu, monahul Arsenie Voica și fratele Tudor Vîrlan.

d) La Mănăstirea Giorogirla.

Maica Apolinaria Ghiță, președinta cooperativei; s-au mai evidențiat următoarele persoane: monahiile Zenaida Burlăcescu, Elpidia Răileanu, Devora Doboș, Domnica Stan, Epifania Puran, Iidora Mărunțelu, Daniela Pelu și Meletina Băcăneală, precum și surorile: Alexandra Ivan, Aspasia Monoranu, Florica Anghel, Evlampia Turcanu și Ioana Ebache, care au executat lucrări artistice la țesături naționale și covoare.

e) La Mănăstirea Zamfira și Secția de la Mănăstirea Suzana.

S-au evidențiat următoarele persoane: maicile Veniamina Gheorghe, președintă, Nectaria Mașcă, contabilă, Ieroteia Florescu, planificatoare, Mihaela Novacovschi, casieră și Epistimia Ilescu, conducătoare tehnică; precum și Veronica Alexandru, Mira Iordache, Drosida Crudu, Emanuela Vasile, Magdalena Verzea, Fevronia Drăgan, Olimpiada Avram și Dionisia Mîloiu.

f) La Mănăstirea Viforita.

S-au evidențiat monahiile: Filareta Lilovici, conducătoare tehnică, Fevronia Constantinescu, Macrina Bucur, Zenaida Măcriș, Veronica Nicoară și Firotea Ivan, care au executat lucrări de bună calitate.

Cooperativele din mănăstiri fac cinste Eparhiei noastre, aducând în același timp și un aport important la promovarea artei noastre populare și la înmulțirea bunurilor de larg consum pentru piața internă.

Cu ocazia adunărilor generale, care s-au desfășurat într-o atmosferă de bucurie spirituală, s-a constatat că în special cooperativele din regiunea Ploești, Zamfira și Viforita — au fost mai puțin ajutate de forurile tutelare, decît cele din regiunea București, care au avut totdeauna sprijin.

La adunările generale de la Cooperativele din Mănăstirile Țigănești și Cernica, s-au adus cuvinte de apreciere cu privire la activitatea ce se desfășoară în cadrul cooperativeilor din mănăstiri, arătînd că produsele executate le fac cinste prin calitatea lor artistică și prin conștiințiozitatea cu care sînt executate.

Cuvinte de apreciere au primit și călugărițele din Mănăstirea Țigănești, arătîndu-se că lucrurile executate de călugărițe sînt căutate și cerute și pe piețele

Aceste realizări din mănăstirile eparhiale au luat ființă prin pîrinteasca purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care în de comună înțelegere și colaborare, cu organele de resort, a găsit calea unei bune desfășurări a acestor activități practice.

Călugărițele și călugării, care s-au încadrat aici sînt recunoscători Intîistătătorului Bisericii noastre și tuturor oamenilor de bine, care trudes la făurirea unei vieți mai bune, în țara noastră.

CRONICAR

SFINȚIREA BISERICII SFINTA VINERI-COLENTINA

În ziua de 27 aprilie a. c., enoriașii bisericii Sf. Vineri din Capitală au avut mare sărbătoare: au luat parte la tirnosirea bisericii lor, pe care și-au construit-o cu multă dragoste.

Parohia Sf. Vineri-Colentina a luat ființă în anul 1943, prin dezlipire de la parohia Andronache-Colentina.

Fiind nou înființată, toată lucrarea a trebuit să fie luată de la început.

Cu sprijinul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, cu cel al Onor. Departament al Cultelor, cu cel al organelor locale dar mai ales cu contribuția și ajutorul credincioșilor, la stăruința consilierilor și epitropilor parohiali, și sub îndrumarea preotului, lucrarea de construcție a bisericii a ajuns la bun sfîrșit, pictura fiind efectuată de pictorul Trestioreanu.

Slujba sfințirii a fost oficiată de către Prea Sfințitul Episcop Theoctist Botoșaneanul, Vicar Patriarhal, înconjurat de arhidiaconii Evghenie Dascălul și

Nicanor Motorga de la Catedrala Sfintei Patriarhii, de unde au mai luat parte și P. C. Arhimandrit Ghervasie Crețu și protopsaltul Ilie Căluț.

Soborul preoților a fost alcătuit din P. C. Preot Al. Ionescu, Vicar al Sfintei Arhiepiscopii, Preot Profesor I. Rămureanu, de la Institutul Teologic din București, Protopop Dr. Vasile Gregorian, Protoiereul Circ. II Capitală, P. C. Preot Dr. Mihail Băjenaru, profesor pensionar, P. C. Preot Octavian Popescu-Filipești și P. C. Protosinghel Silvan, de la sfânta mănăstire Căldărușani.

După îndeplinirea ritualului tradițional, privind slujba sfințirii bisericii, a urmat sărutarea Sfintei mese de către toți credincioșii, după care s-a oficiat Sfânta Liturghie, răspunsurile fiind date de către credincioșii bisericii.

După oficierea Sfintei Liturghii, preotul paroh Gheorghe N. Ionescu a făcut o dare de seamă asupra desfășurării vieții religioase în parohie, cum și asupra lucrărilor efectuate la biserică, menționând munca ce au depus consilierii și epitropii parohiali, care la toate inițiativele privind executarea lucrărilor, cel dintâi exemplu de jertfă materială l-au dat ei.

Amintind de apontul adus de preoții de mai înainte sa — P. C. Pr. Al. Marinescu-Dichiu și Dionisie Gogoșe-Sfinți, părintele paroh menționează sprijinul primit din partea organelor locale și mai ales a răposatului președinte al sfatului popular, Gheorghe Oprescu, care le-a înlesnit dobândirea locului, cum și procurarea materialelor pentru construcție, cum și din partea răposatilor consilieri și epitropi, Grigore Andriță, Ilarie Renghea, ș. a.

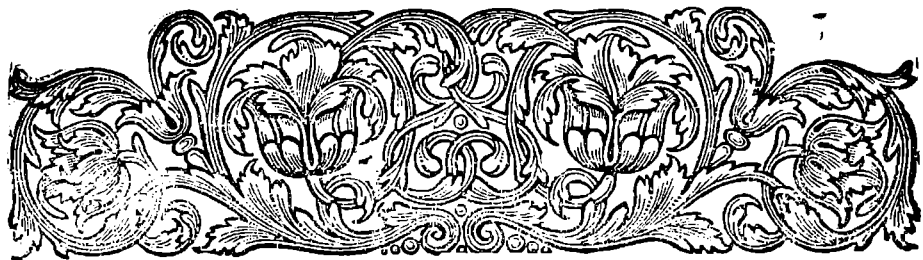
Mulțumește Prea Fericitului Patriarh Justinian și Onor. Departament al Cultelor pentru sprijinul material acordat bisericii și-și exprimă adîncă sa recunoștință față de Prea Sfințitul Episcop Theoctist, pentru dragostea arătată de a veni să sfințească această biserică, împărțîșind binecuvîntarea arhierescă, păstoriiților săi.

P. C. Protopop Dr. V. Gregorian a menționat în cuvîntarea sa meritele părintelui paroh Gheorghe Ionescu și ale bunilor săi enoriași, care au o viață creștinească, frecventînd sfînta biserică și ascultînd îndrumările preotului lor.

Prea Sfinția Sa, Episcopul Theoctist Botoșăneanul, luînd cuvîntul, și-a manifestat marea sa mulțumire sufletească că ia parte la o astfel de sărbătoare în care se vede lămurit dragostea și râvnă ce o poartă credincioșii cu păstorul lor pentru învățătura sfintei Biserici Ortodoxe. În continuare, Prea Sfinția Sa menționează meritul preoțimii noastre, care, pe tot întinsul patriei lucrează anonim, dar cu stăruință și cu frumoase rezultate practice, atît pentru Biserica Mîntuitorului Hristos, cit și pentru zidirea vieții celei noi ce se construiește în țara noastră, în deosebi în lupta pentru apărarea păcii. În incheiere, Prea Sfinția Sa Episcopul Theoctist împărțesește binecuvîntarea sa în numele Prea Fericitului Patriarh Justinian tuturor celor de față, îndemnîndu-i să fie buni creștini și cinstiți și loiali cetățeni ai scumpei noastre țări, Republica Populară Romînă.

Potrîvit aprobării Prea Fericitului Patriarh Justinian, preotului paroh Gheorghe Ionescu i s-a acordat rangul de econom stavrofor, drept care, Prea Sfințitul Episcop, hirotosindu-l, i-a înmănat în fața credincioșilor, semnele distincte ale acestui rang onorific. A urmat o agapă, la care au luat parte membrii consiliului și epitropiei parohiale și slujitorii participanți la această solemnitate.

ASISTENT

CRONICĂ

O NOUĂ SESIUNE A MARI ADUNĂRI NAȚIONALE

Luni 28 aprilie a. c., au avut loc lucrările celei de a patra sesiuni a celei de a treia legislaturi a Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romine.

Cea de a treia sesiune a avut loc la 11 ianuarie a.c. cind Marea Adunare Națională a ales pe Președintele Prezidiului Marii Adunări, in persoana academicianului Ion Gh. Maurer, fost ministru al Afacerilor Externe, personalitate bine cunoscută în țară și peste hotare, intelectual distins și devotat cauzei poporului muncitor.

In aceeași sesiune, Marea Adunare Națională a votat modificarea art. 35 din Constituție, privitor la componența Prezidiului Marii Adunări Naționale și a ales ca vice-președinte al Prezidiului, pe academicianul profesor Mihail Ralea.

Ordinea de zi a celei de a patra sesiuni a fost următoarea :

1. Declarația de răspuns a Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romine, la Apelul Sovietului Suprem al U. R. S. S., adresat parlamentelor tuturor țărilor lumii, în problema încetării experiențelor cu arma nucleară ;

2. Darea de seamă a Delegației Guvernamentale Romine, care a vizitat țările din Asia ;

3. Validarea alegerii deputatului Dumitru Ștefan, ales la 30 martie 1958, în circumscripția electorală Mînăstirea, regiunea București.

La primul punct al ordinii de zi, deputatul Ștefan Nicolau a prezentat Marii Adunări Naționale raportul Comisiei de politică externă și proiectul Declarației Marii Adunări Naționale, ca răspuns la Apelul Sovietului Suprem al U.R.S.S., adresat parlamentelor tuturor țărilor lumii, privind încetarea experiențelor cu armele atomice și cu hidrogen.

După aceea, la punctul doi din ordinea de zi a luat cuvîntul d-l Chivu Stoica, Președintele Consiliului de Miniștri, care a făcut o documentată și interesantă dare de seamă cu privire la vizita făcută de Delegația Guvernamentală Romină, care a vizitat parte din țările Asiei, la invitația pri milor Miniștri și a guvernelor acestor țări.

Delegația Guvernamentală Romină a fost alcătuită din d-nii : Chivu Stoica, Președintele Consiliului de Miniștri, Emil Bodnăraș, Vice-Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru al Transporturilor, și Avram Bunaiciu, Ministru al Afacerilor Externe.

Au fost vizitate țările: India, R. P. Chineză, Uniunea Sovietică, R. P. Vietnam, R. P. D. Coreeană și R. P. Mongolă.

Arătînd pe scurt cum s-a desfășurat vizitarea acestor țări, constatările făcute, cum și convorbirile avute cu conducătorii acestora, convorbiri ce s-au concretizat în semnarea declarațiilor ce s-au publicat la vreme în ziare, — Președintele Consiliului de Miniștri conchide:

«In declarațiile comune, semnate în țările ce le-am vizitat, un loc important îl ocupă reafirmarea punctului de vedere că problemele vieții internaționale trebuie să-și găsească soluționarea numai pe cale pașnică, prin tratative și înțelegere. Pornind de la aceasta, guvernele țărilor pe care le-am vizitat sprijină, ca și guvernul nostru, convocarea întîlnirii la înalt nivel, propusă de Uniunea Sovietică.

Intreaga opinie publică iubitoare de pace așteaptă ca această întîlnire să aibă loc într-un viitor cît mai apropiat, ca ea să se desfășoare într-un spirit de bunăvoință și înțelegere reciprocă, iar rezultatele ei să îndreptățească speranțele popoarelor, care sînt dornice să se realizeze o cotitură hotărîtoare în situația internațională, favorabilă statornicirii unei ere de pace și liniște în lume. Și este neîndoielnic că acest lucru ar putea fi pe deplin realizat, dacă toate părțile interesate ar fi animate de dorința sinceră ca la o asemenea întîlnire să-și aducă contribuția în vederea găsirii căilor și mijloacelor pentru soluționarea celor mai urgente și importante probleme ce preocupă omenirea. În ce-l privește, guvernul român a arătat că este gata să participe la o conferință la nivel înalt și să depună toate eforturile pentru realizarea țelurilor ei. Guvernul român reafirmă totodată, poziția sa fermă împotriva includerii pe agenda unei asemenea conferințe a unor probleme care nu pot fi de competența ei, care ar atinge suveranitatea și independența altor țări și ar constitui un amestec în treburile lor interne.

Alături de toate forțele iubitoare de pace, noi ne pronunțăm cu hotărîre împotriva cursei înarmărilor, pentru încetarea imediată a experiențelor cu arme atomice și cu hidrogen, pentru interzicerea acestor arme, pentru desființarea blocurilor militare aflate pe teritorii străine, împotriva «războiului rece» și a politicii «de pe poziții de forță», pentru dezvoltarea colaborării economice și culturale între țări și popoare. În cursul vizitei noastre prin țările Asiei, ne-am putut convinge că aceleași năzuințe animă și popoarele de sute de milioane de oameni din această imensă parte a lumii.

Călătoria făcută pe continentul asiatic ne-a oferit o imagine și mai clară a uriașului proces de renaștere a popoarelor Orientului, înregistrat în anii postbelici. Ne-am întors din această călătorie cu convingerea profundă că, indiferent de orînduirea lor socială, statele care promovează principiile coexistenței pașnice, își nutresc reciproc, sentimente de respect, sînt unite prin marea cauză comună a apărării păcii. Prietenia și solidaritatea tot mai strînsă a țărilor socialiste și a țărilor nesocialiste din Asia și Africa, devotate politicii de colaborare și înțelegere între popoare, reprezintă o forță imensă în slujba păcii și progresului omenirii. Vom face tot ce ne stă în putință, pentru a întări continuu această forță, în interesul păcii, al dezvoltării colaborării și prieteniei între popoare.

În încheiere, exprim încă odată guvernelor și popoarelor din țările ce le-am vizitat, mulțumirile noastre cele mai vii pentru primirea prietenească ce ne-au făcut-o, și le transmit din partea guvernului și poporului român, un călduros salut și urări de noi succese în lupta pentru pace și progres»:

Darea de seamă a fost aprobată prin puternice aplauze și aclamații din partea deputaților.

Au urmat după aceea, discuțiile privind cuprinsul Declarației de răspuns la Apelul Sovietului Suprem. Au luat cuvântul 15 deputați, între care și doi reprezentanți ai cultelor și anume: Înalt Prea sfinția Sa Dr. Iustin Moiescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și Eminența Sa dr. Ioan Văsrhely, episcop reformat din Cluj.

«Hotărîrea istorică a U.R.S.S. de a înceta experiențele cu arme atomice și cu hidrogen — a spus Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Iustin Moiescu — în loc să fie urmată de declarații similare din partea guvernelor statelor care produc armament nuclear, este prezentată în apus ca simplă acțiune de propagandă. Dîndu-și totuși seama de răsunsetul puternic pe care ea l-a avut în sufletul oamenilor iubitori de pace, — guvernul american, în scopul menținerii psihozei războinice, a sporit efectuarea zborurilor strategice, a avioanelor încărcate cu bombe atomice în direcția U.R.S.S., punînd astfel omenirea în fața posibilității izbucnirii unui nou război.

În acest fel, una după alta acțiunile întreprinse de U.R.S.S. pentru dezarmare și coexistență pașnică se izbesc de opoziția cercurilor guvernamentale apusene, care mai visează încă la dominația mondială. Aceste acțiuni sînt însă puternic sprijinite nu numai de statele de democrație populară, care s-au încadrat definitiv pe linia păcii și a progresului, dar și de milioane și milioane de oameni din toate colțurile lumii, care sînt conștienți de rostul vieții lor.

Din inima Europei pînă la tărîmul Mării Galbene, pe un sfert din suprafața globului, mai mult de o treime din populația pămîntului și-a unit strîns puterile în acțiunea de apărare a păcii și propășire a omenirii.

Mîșcarea mondială pentru apărarea păcii a depășit însă de multă vreme hotarele spațiului socialist actual. Sute de milioane de oameni din toate continentele se împotrivesc cu tărie pregătirilor unui nou război. Se poate spune că lumea iubitoare de pace nu mai are astăzi granițe; ea se întinde pe întreaga față a pămîntului. Ațîțătorii la război alcătuiesc acum mici insule în mările ocean al păcii. Numărul lor se reduce din zi în zi, pe măsură ce crește voința de pace a popoarelor.

Pînă acum forțele păcii au izbutit să împiedice izbucnirea unui nou război; ele trebuiesc însă sporite pentru a putea nimici însăși sămînța războiului.

Dezarmarea treptată și acceptarea principiului coexistenței pașnice de toate popoarele sînt primii pași siguri pentru înscăunarea păcii traionice în lume. Ei vor fi făcuți, desigur, fiindcă în condițiile actuale de viață ale omenirii războiul nu apare decît ca un act nechibzuit al unui grup restrîns de oameni; pacea, însă, este marele act de înțelepciune al popoarelor din lumea întreagă.

O parte importantă a eforturilor de ordin moral în actuala luptă a popoarelor pentru apărarea păcii, aparține cultelor religioase. Păstrarea păcii în lume constituie o preocupare permanentă a tuturor religiilor, în frunte cu creștinismul. Încadrîndu-se în diferitele sisteme religioase, ca urmare logică a unor principii fundamentale de credință, în cărțile religioase pacea este înfățișată ca bun suprem al omului, iar în viața comună, ea este așezată la temelie raporturilor dintre oameni și popoare. De aceea, adevărații credincioși în Dumnezeu sînt apărători ai păcii.

În deosebi, în anii din urmă, cînd s-a ivit primejdia izbucnirii unui nou război, alături de slujitorii și credincioșii celorlalte culte din țara noastră și de peste hotare, Sfîntul Sinod, slujitorii altarelor și credin-

coșii noștri ortodocși și-au manifestat voința lor de pace, încadrându-se cu însușirea în acțiunea mondială de apărare a păcii. Prin reprezentanții ei, Biserica noastră și-a afirmat hotărârea ei neclintită de a apăra pacea la toate congresele mondiale ale mișcării pentru apărarea păcii, precum și în cadrul tuturor acțiunilor întreprinse de Comitetul Permanent pentru apărarea păcii din țara noastră. Apoi, pe linie religioasă, Biserica noastră și-a dat mina cu celelalte Biserici Ortodoxe de peste hotare și cu cultele religioase din țară în lupta comună pentru apărarea păcii.

(Cuvîntarea rostită de Eminentă Sa Episcopul Vásárhelyi este tipărită în Darea de seamă, asupra conferinței interconfesionale în acest număr al revistei).

Redăm și o parte din cuvîntarea rostită de deputatul academician, Tudor Arghezi, care a vorbit în calitate de scriitor, accentuînd importanța poeziei în cauza păcii.

«Oamenii s-au bătut între ei, întii cu bîtele — a continuat distinsul academician —, cu pietre, cu arcuri și săgeți, apoi cu pușca și tunul. În sfîrșit, ajutați de o știință mutată din rosturile ei superioare, ei au descoperit puterea de exterminare a unui popor întreg, în cîteva secunde. Popoarele se așteptau la alte descoperiri, care au mers mai încet; la mai multă îndreptare, la mai multă pîine, la mai multă bunătațe. Două măr: rizboaie au umplut lumea de mormînte. Nu a rămas aproape nici o casă în care pe dedesubtul patului de odihnă al copiilor să nu zacă un cosciug. Blestemată armă atomică făgăduiește un cîntir pe cinci continente. O arvună asupra acestei polițe finale ni s-a dat sub forma experiențelor nucleare. Două cuvinte fără nici o poezie.

Efectele acestor încercări au fost imediate și s-au întins pînă departe, otrăvind văzduhul, apele și vegetația. Față de asemenea rezultate, care sînt numai o gustare a morții generale, s-a ridicat glasul tuturor oamenilor de bună voință, cerînd încetarea experiențelor nucleare.

Cu o jucărie mică de laborator, militarismul războinic, fără să-și dea seama că înseamnă și pieirea lui, vrea pieirea în masă a miliardelor de nevoiași ai țării.

Sesiunea Marii noastre Adunări Naționale se deschide astăzi după un mare eveniment și într-o perspectivă nouă. Uniunea Sovietică a declarat solemn că renunță la experiențe. Statele celelalte sînt invitate să renunțe și ele. Renunțarea totală la exprințele atomice va însemna intrarea într-o epocă premergătoare păcii adevărate, așteptate cu înfrigurare de popoare. E locul să adăugăm că pe parcursul acestui timp, scriitorii au relul lor de împlinit: să scrie toate temele, toate condeiele din toată lumea pentru trezirea tuturor conștiințelor și a tuturor simțirilor de la cele mai slabe, pînă la cele mai tari.

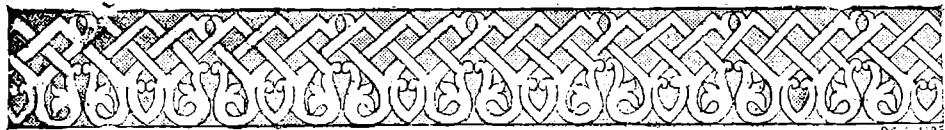
Pacea și buna înțelege între neamurile pămîntului sînt poezia. Scriitorii să aducă din nou între oamenii descurajați și înfristați, poezia».

Marea Adunare Națională, în unanimitate, a votat Declarația de răspuns la Apelul Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice.

La ultimul punct al ordinii de zi, Marea Adunare Națională a validat alegerea deputatului Dumitru Ștefan, ales în circ. electorală Mînăstirea, din regiunea București.

Președintele Marii Adunări Naționale, deputatul Const. Pirvulescu, a rostit cuvîntul de închidere a lucrărilor, făcînd apel către toți deputații să popularizeze lucrările sesiunii și să mobilizeze pe cetățeni la lupta activă pentru apărarea păcii.

I. A.

ȘTIRI ȘI FAPTE CULTURALE

Vineri 9 mai 1958, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, însoțit de: Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Vasile al Banatului și p. c. preot Simion Neaga, au plecat la Moscova, fiind invitați de Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al Moscovei și al Intregii Rusii, să participe la sărbătorirea a 40 de ani de la reînființarea Patriarhiei ortodoxe ruse.

*

La Curtea de Argeș, unde funcționează în prezent Centrul de Indrumare Misionară și Socială, a fost programată, între 25 aprilie și 28 mai, seria XXXI a preoților cursiști din Arhiepiscopiile: București, Iași și Craiova și din Episcopiile: Buzău, Dunărea de Jos, Roman și Huși, Râmnic și Argeș. Deschiderea a fost prezidată de P. S. Episcopul Iosif al Râmnicului și Argeșului.

*

Institutul român pentru relațiile culturale cu străinătatea și Galeria de artă «La Colonna» din Milano au organizat la București, în str. Biserica Amzei, o expoziție interesantă a pictorilor și sculptorilor contemporani italieni. Din lucrările celor 48 de pictori și sculptori, reținem: «Biserica» de Caldari Luciano, «Veghea», de Francese Franco, «Acoperișul și baptister», de Grazzini Renzo, «Conciliul de episcopi», de Sassu Aligi și «Cardinal», (bronz), de Manzo Giacomo.

*

Cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea poetului țărânimii, George Coșbuc, ziarul Știința, din 11 mai 1958, publică sub semnătura lui Dumitru Micu, un articol comemorativ, intitulat: «Suflet din sufletul poporului său».

*

«**Cronica optimistului**» din Contemporanul (nr. 15-18 aprilie și nr. 16-25 aprilie 1958), semnată, ca întotdeauna de G. Călinescu, ne redă o parte din impresiile și constatările făcute de autor, într-o călătorie de studii în Moldova. Itinerarul acestei călătorii, bogată în rezultate a cuprins locurile unde au trăit, s-au inspirat și au creat operele lor nemuritoare, un Eminescu, Creangă, Alecsandri, Hogaș, Kogălniceanu, Negri, Gane și alții.

Cu acest prilej, G. Călinescu, scrie cu simpatie și adâncă înțelegere istorică, și despre Episcopia Buzăului și vechile noastre așezări mănăstirești din Moldova.

*

Tot Contemporanul (nr. 18 din 9 mai a. c.), în pagina închinată muzicii, aduce la cunoștința melomanilor, că viitoarea stagiune a Teatrului de Operă și Balet din București se va deschide cu opera «Oedip», de George Enescu, sub conducerea muzicală a lui Constantin Silvestri și în regia lui Jean Rînzescu. «Marele preot» din această operă, va fi interpretat de cunoscutul cântăreț, Mărcea Buciu.

*

Ziarul «La Roumanie Nouvelle» (nr. 230 din 15 aprilie 1958) publică, sub semnătura lui Dumitru Danco, articolul «O vastă anchetă asupra picturii pe sticlă», în care se subliniază dezvoltarea pe care a luat-o în Transilvania, iconografia ortodoxă pe sticlă. Lăsând la o parte bogata colecție de pictură religioasă populară de acest gen, a muzeului Brukenthal din Sibiu, autorul arată că, în urma unui chestionar trimis, în centrele transilvănene, unde s-au dezvoltat sau s-au răspândit picturile de icoane pe sticlă, s-a descoperit în localitatea Vlădeni, mai mult de o mie de icoane ortodoxe pe sticlă.

Menționăm că și Muzeul Sfintei Patriarhii, în curs de organizare, cuprinde, de asemenea, o valoroasă colecție de icoane pe sticlă.

*

Ioan Apostol Popescu, în revista literară *Steaua* (Cluj, nr. 2, an. IX, 1958), aduce o contribuție prețioasă la cunoașterea manuscriselor religioase vechi aflate în țara noastră, făcând descrierea unui *Evangelheliar armean*, din anul 1346, descoperit la Gherla, într-o colecție de documente armenesti.

*

Parohia Trestenicu II, din raionul Drăgănești-Vlașca, Arhiepiscopia Bucureștilor, aduce mulțumiri enoriașilor: *Ion Gh. Slavu și Marin Polifron*, pentru daniile făcute bisericii parohiale.

*

În ziua de **22 aprilie 1958**, a avut loc în sala protopopiatului raionului Găești, Conferința interconfesională a conducătorilor de culte din raionul Găești, P. c. pr. I. Nicolescu de la parohia Picior de Munte, a dezvoltat referatul «Acțiuni și eforturi pentru apărarea păcii». La sfârșitul discuțiilor s-a expediat o telegramă către Comitetul Național de luptă pentru pace.

*

Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului *Barbu Ștefănescu Delavrancea*, întreaga noastră presă literară din luna aprilie a. c., a consemnat acest eveniment, prin articole și studii comemorative, accentuând personalitatea distinctă a autorului cunoscutei trilogii dramatice: *Apus de Soare*, *Lucefărul* și *Viforul*.

*

M. Pop, directorul adjunct al Institutului de Folclor din București, publică în revista de Folclor (București, an. III, nr. 1 1958) un documentat studiu, intitulat: «Măștile de lemn din Birsești-Topcești, Vrancea». Este vorba de măștile ce apar în obiceiurile de iarnă, în special la Crăciun și Anul Nou, apoi la Rusalii. Studiate cu erudiție, măștile formează un capitol interesant în folclorul, mai precis, etnografia religioasă românească. Ca atare, studiul amintit, merită a fi semnalat și preșilor noștri.

*

A apărut în librării, sub semnătura tânărului poet *Vasile Nicolescu*, o suită lirică de versuri, închinată marelui *George Enescu*. Prin os de simțire și de gând, această inspirată plachetă de versuri, cuprinde între paginile ei, vibrațiile sufletești adunate într-un frumos buchet de versuri, omagiul pios adus de tânăra generație, genialului compozitor român. În numărul nostru viitor, vom prezenta cititorilor noștri o recenzie asupra acestei cărți.

GHEORGHE ALEXE

† PREOTUL MIHAIL ȘERPOIANU

În ziua de 27 aprilie a. c., a încetat din viață, după o scurtă suferință, vrednicul și valorosul preot *Mihail Șerpoianu*, paroh și ctitor al bisericii *Podeanu* din Capitală.

Preotul *Mihail Șerpoianu* s-a născut la 24 aprilie 1895, în comuna *Breaza-Buzău*, ca fiu al preotului *Gh. Șerpoianu* și al *Bălașei*. A fost hirotonit preot în decembrie 1919, pe seama parohiei *Proșca-Buzău*, unde a desfășurat o bogată activitate pastorală și socială, ceea ce l-a impus atențiunii și prețuirii autorităților bisericești și laice. A fost transferat în aprilie 1924, la parohia nou înființată într-un cartier mărginaș al Capitalei, numit *Puțul lui Crăciun*, pendinte în acea vreme de comuna *Roșu*.

Aici, cu puternicile și alesele sale însușiri sufletești, preotul *Mihail Șerpoianu* a reușit în scurtă vreme să ridice, cu sprijinul bunilor săi enoriași, o frumoasă biserică, locuință parohială, sală pentru conferințe și catehizare și să realizeze o exemplară lucrare bisericească și socială, care îi atrage dragostea și prietenia unanimă a păstorilor săi, a cinului preoțesc, a autorităților bisericești.

De aceea, moartea părintelui *Mihail Șerpoianu* a pricinuit adinci regrete în rândurile celor de mai sus.

Serviciul religios al înmormântării a fost oficiat de către I.P.S. Mitropolit Nifon Criveanu, asistat de arhidiaconii Iordan Niculescu și Gh. Buda și de un mare număr de preoți din Capitală.

După oficierea slujbei religioase, vorbind despre meritele distinsului dispărut, eu luat cuvîntul p. c. preoți: Al. Ionescu, vicarul Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor, I. Chirvase, din partea protoieriei I Capitală, Ștefan C. Marinescu, fost împreună slujitor pe vremuri la aceeași biserică, Pompiliu Ispas, conslujitor al bisericii Podeanu, dr. Marin Ionescu, Eugen Bărbulescu și d-nii: Sănăuceanu — pensionar C. F. R. —, din partea Consiliului parohial, ing. Stan și Dragomirescu, pensionar C. F. R.

«Fratele nostru, părintele Mihail Șerpoianu a fost una dintre figurile preoțimii noastre din Capitală, care s-a identificat în chipul cel mai desăvîrșit cu misiunea sfîntă a preoției» — a spus p. c. pr. Al. Ionescu.

Preot cu vocație adîncă, el uimea prin liniștea sa sufletească, ce se împletea cu o mare putere de muncă. Această putere de muncă l-au ajutat să nu cunoască nici o greutate în desfășurarea activității sale preoțești.

Era dintre personalitățile cele mai puternice, în apropierea cărora te simți înviorat, întărit, iar această siguranță de sine și tărie, i-o dădea credința puternică, precum și conștiința misiunii sale dumnezeiești pe pămînt.

Lucra ca trimis al cerului printre fiii lui Dumnezeu după har și frați între ei, pentru care unica lege este iubirea, al cărei arătător de nivel este fapta. Sever cu sine însuși, dar blînd și smerit față de ceilalți semeni ai săi, fie preoți, fie mireni, el a socotit misiunea sfîntă a preoției ca un dar care sporește neconținut prin rugăciune și lucrare continuă; prin ele a reușit să antreneze și să entuziasmeze neîntrerupt pe enoriașii săi la o lucrare, care ne uimește prin roadele imbelșugate și binecuvîntate de Dumnezeu, pe care le-a recoltat în toamna vieții sale.

Fîind conștient de faptul că fiecare dintre noi, preot sau mirean, are un loc de cinste în Biserica cea adevărată a Domnului, așa după cum îl are și în colectivitatea statală în care trăiește, oricît de modest ar fi acest loc, a fost un adevărat misionar prin faptele și viața sa morală, contribuind din toate puterile sale la progresul religios, moral și social al Bisericii și al Statului.

De aceea a fost în permanență alături de aspirațiile firești ale credincioșilor săi, adîncind mereu îndatoririle duhovnicești și pe cele cetățenești în conștiințele lor...

Fratele nostru, părintele Mihail Șerpoianu, lasă după el o lucrare mare, în care n-a fost neglijată nici o latură a misiunii preoțești: pe plan haric, moral, și social. El a fost un model pentru noi toți, prin realizările sale din toate aceste puncte de vedere, datorită, mai ales, legăturilor lui permanente cu nevoile și problemele celor mulți, de tot felul...

Și cît va exista această biserică, ctitoria părintelui Mihail Șerpoianu și a d-lui Nae Podeanu, amintirea lui va fi neștearsă din generație în generație. Și se va împlini cu el cuvîntul Scripturii, care zice: «Pomenirea dreptului va fi veșnică». Amin!

ASISTENT

† PREOTUL IOAN I. NEGUȚ-BECENI

În ziua de 3 martie 1958, a fost înmormîntat în cimitirul din Cărpiniștea, acela care a fost preotul Ioan I. Neguț, părintele sufletesc al parohiei Beceni din raionul Beceni. El a dat tributul morții, în vîrstă de 76 ani, după ce timp de 54 de ani condusese biserica din Beceni.

Părintele Ioan I. Neguț — Părintele Niță — s-a născut în anul 1882 și a fost fiul unei familii de oameni muncitori și așezați. Cursurile școlii primare le-a făcut în comuna Cărpiniștea după care a mers la Seminarul Veniamin Costache din Iași, pe care l-a absolvit în anul 1902. S-a căsătorit cu Ana Jugănar, în care viitorul preot va găsi pe confidenta cea mai sinceră, pe buna soție, pe educatoarea și îndrumătoarea copiilor. În ziua de 1 ianuarie 1904 este hirotonit preot de către episcopul Dionisie Climescu, pe seama parohiei Beceni, din fostul județ Buzău și rămîne aci preot pînă la moarte. A crescut trei băieți și două fete pe care i-a trimis în lume pregătiți și folositori societății, dar și buni creștini, nestrămutați în credința față de Cel Atotputernic.

Începându-și pastorația, părintele Niță Neguț s-a apropiat de enoriași cu tact, i-a atras la sine și i-a condus hotărât spre țelul dorit. Cu ei a înfăptuit lucruri ce vor rămâne să dăinuiască peste vreme. În anul 1918, a pus temelia bisericii, iar în 1924, după muncă neobosită și după străduințe neprecupețite, a primit biserica sfințită din mânăle P. S. Episcop Ghenadie Niculescu.

Tot de numele părintelui Ioan Neguț este legată și ridicarea în fața bisericii din Beceni a monumentului închinat eroilor din primul război mondial.

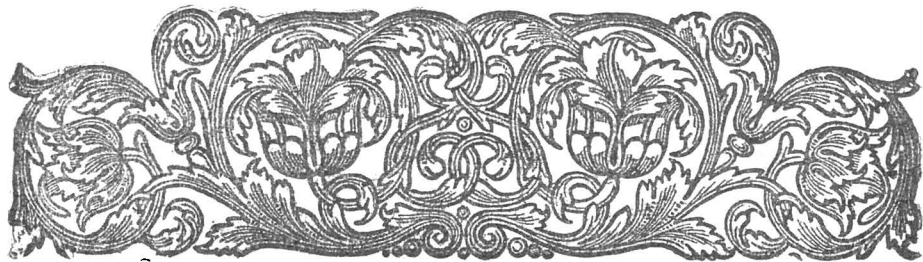
Prohodirea celui răposat a fost slujită de 10 preoți, în frunte cu P. C. Protopop N. Diamandescu al raionului Beceni. Întru cinstirea celui răposat au vorbit: P. C. Protopop Diamandescu și C. Preot Virgil Mărgăritescu, paroh la Beceni, arătând cîștigurile păstorești și ale vieții celui care a fost preotul Ioan Neguț, dîndu-l exemplu preoților prezenți și rugînd pe enoriași să-i păstreze nepieritoare amintirea și să-l pomenească în rugăciunile lor.

Veșnică să-i fie pomenirea!..

Preot MARIN M. NEGULESCU

*

La 18 martie a. c., a încetat din viață preotul Ilie Popescu de la parohia Posești, raionul Teleajen, în vîrstă de 55 de ani. Absolvent distins al Seminarului Teologic Kesarte Episcopul din Buzău, răposatul și-a închinat, în întregime viața lui Dumnezeu și poporului dreptcredincios. Ca dirigor al Corului Căminului cultural din Ploești, a participat la concursuri și festivaluri, unde a cîștigat premii și felicitări. Un sobor de 18 preoți, în frunte cu protopopul raionului, p. c. preot Ilie Rădulescu, au săvîrșit slujba prohodului celui dispărut. Cuvîntările ținute cu acest prilej trist, au scos în evidență personalitatea harnică și inzestrată a preotului Ilie Popescu. GH. A.

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

INSEMNAȚII DESPRE CĂRȚI ȘI REVISTE

Archimandrite Sophrony, Père G. Bornaud, Professeur Léonide Ouspensky, Elisabeth Behr-Siegel, Jean Balzon, etc.: *Orthodoxie et tradition française, dogme, spiritualité, histoire*. Coll. «L'Église universelle», éditions Enotikon, Paris, 1957, 140 pg.

Prezența unei comunități franceze ortodoxe, cu o viață spirituală intensă în inima Parisului, ne bucură cu atât mai mult cu cât ea se afirmă și pe planul de cultură, atrăgând în sfera ei numeroase personalități și cîștigînd o continuă simpatie. Prezentul volum conține fragmente de lucrări, numeroase articole, aprecieri, descoperind conștiinței creștine moderne sursele inepuizabile de har și frumusețe ce se găsesc în Ortodoxie. În introducere se precizează că Ortodoxia conține în elementul ei național, nuanța de slavă, de gloriificare, de laudă. În lumea ortodoxă, inteligența sau lumea ei (logos, nus, etc.) nu e separată de pasiune, nici de viață, nici de natură. Ruptura între gîndire și viață a început prin Toma de Aquino și s-a accentuat prin cultura post-cartesiană. Părintele Gabriel Bornaud (Commentaire sur le problème Orthodoxie-Romanisme) arată că lumea occidentală obișnuită cu spiritul roman are rădăcinile într-o altă structură decît aceea a Bisericii Apostolice. Ea deplasează problema de pe planul spiritual pe cel moral, și psihologic. Biserica romano-catolică conține un primat al legii asupra harului, legat de o scleroză a formelor, de o teamă de viață, de o pasiune pentru ordine, un refugiu în autoritatea exterioară. Această substructură a pătruns peste tot. Pe planul doctrinei se exprimă prin «filioquism», în viața spirituală prin juridicism, pe plan moral și social prin conformism, pe planul organizării prin centralism, iar pe plan eclesiolgic prin papism. Biserica administrativă trebuie să știe să se estompeze pentru ca să strălucească Biserica interioară, îmbrățișînd în universalitatea ei, întreaga natură, văzută și nevăzută, întreaga creație.

LEONIDE OUSPENSKY (*Le sens dogmatique de l'Icone*) precizează că icoana e o sfințită imagine și nu o «imagine sfințită», sau o imagine pioasă. Ea are caracterul ei propriu, canoanele ei precise și nu se definește prin arta unui secol sau a vreunui geniu național, ci prin fidelitatea față de scopul său care e universal. Ea e o expresie a iconomiei divine, rezumată în învățătura Bisericii ortodoxe: Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină Dumnezeu. Aceasta e importanța pe care Biserica o atribuie icoanei! Încît victoria asupra iconoclastului a fost solemn declarată Triumful Ortodoxiei, triumf ce e totdeauna sărbătorit în prima săptămână a Postului Mare. Icoana e o teologie inspirată, prezentată sub formă vizuală. Conținutul său liturgic, semnificația sa simbolică corespund lumii transfigurate. Pentru Sfinții Părinți, Biserica e cer nou și pămînt nou. Arhitectura, icoana, cîntecul. — totul trebuie să-i amintească omului că se găsește într-un loc sfințit. Arta Bisericii e prin esența sa artă liturgică. Ea provine din text, ea nu și propune să emoționeze, ci să transfigureze orice sentiment omenesc. Subliniind tradiția în arta liturgică, Ouspensky consideră că ea se bazează pe două realități: pe de o parte pe un fapt istoric, iar pe de altă parte pe revelație, care depășește limitele timpului. Astfel, chipul unei sărbători sau al unui sfințit reproduce cît mai fidel posibil realitatea istorică și ne conduce către prototipul său, fără de care ea nu e o icoană. De aici, puterea icoanelor de a face minuni, căci «sfinții, în cursul vieții lor, erau plini de Duhul Sfințit. După moartea lor, în mod egal, harul Duhului

Sfânt rămâne perpetuu în sufletele lor, în corpurile lor înmormintate, în chipul lor, în sfintele lor imagini» (Sfântul Ioan Damaschin). În cazul cînd o asemănare fizică absolută nu e atinsă, realitatea istorică e exprimată prin simboale perfect adecvate. Iată pentru ce Biserica ortodoxă nu admite imaginile pictate după un model viu sau după imaginația artistului. Prin icoana unui sfânt, vedem locul și importanța sa în Biserică, chipul de a sluji lui Dumnezeu, ca profet, martir, apostol, etc., exprimată prin atribute iconografice și culori simbolice. Ea nu descoperă calea de urmat, mijloacele de a parcurge și ne ajută să descoperim sensul propriei noastre vieți. Profilul întrerupe comuniunea, el e ca un început de absență. Sfinții sint totdeauna zugrăviți din față. Nu se tolerează reprezentarea persoanelor care n-au dobîndit sfințenia.

Icoana e o comuniune a ceea ce omul e în starea de rugăciune sfințită prin har. Pictura de icoane e o așezare zilnică, ea nu e numai o artă. Departe de a fi pentru noi un obiect de defectare estetică, icoana reprezintă cu ajutorul simboalelor, chiar această lume sensibilă și emoțională, eliberată de păcat, transfigurată și îndumnezeită.

Arhimandritul Sophrony traduce trei capitole din cartea sa (Starețul Siluan, Paris, 1952, în limba rusă): 1. despre rugăciunea curată și imaginație; 2. despre lumina dumnezeiască necreată; 3. «ține-ți mintea ta în iad și nu desnădăjdui», metoda ascetică a starețului Siluan. Rugăciunea e creația supremă a omului spiritual. În rugăciunea permanentă, mintea — prin atenție, prin trezie, rămîne în inimă. Esența isihiei nu constă în închiderea într-un loc de singurătate, ci în așezarea constantă în Dumnezeu. Viața eremită nu e decît un mijloc și niciodată un scop. Temeiul antropologic al isihiei e experiența Veșniciei. Lumina divină e aceea a spiritului, a inteligenței, a dragostei, a vieții. După cum în lumea de toate zilele nu vedem obiectele decît datorită luminii fizice, în universul spiritual nu pătrundem decît prin această lumină divină. Metoda ascetică a starețului Siluan valorifică indicațiile Patericului, în lupta cu orgoliul, care e etapa cea mai dificilă pe calea ce duce spre «apatie».

D-na BEHR-SIEGEL (*La priere de Jésus, ou le mystère de la Spiritualité Orthodoxe*) consideră practica acestei rugăciuni ca sufletul teologiei orientale. Utilizînd studiile lui J. Hausherr, contribuțiile lui Paisie Velicicovski, — practica rugăciunii lui Iisus trebuie recomandată tuturor creștinilor. Ea trebuie să devină atmosfera spirituală a întregii vieți creștine, ne orientează către lumina slavei cerești. Inflăcărînd inima de dragoste pentru Dumnezeu, rugăciunea lui Iisus apare ea însăși ca fructul Dragostei divine, atingînd și transformînd inima și spiritul credinciosului, învîndu-le spre o nouă viață. Starea de Har apare astfel, nu ca o stare de pasivitate, de liniștire, ci ca o activitate fecundă de purificare, împlineindu-se în bucurie, prin focul spiritual al Iubirii infinite. După ce rugăciunea s-a înrădăcinat adînc în inimă, dulceața ei umple inima de pace și bucurie. Așa se explică de ce marii nevoitori, stareți celebri, primeau cu o seninătate angelică, cu o bucurie suprafirească, mîi de credincioși, și-i îndrumau. Această rugăciune unifică lumea, arătînd că Împărăția lui Dumnezeu se dobîndește prin lacrimi, suspine, prin efortul permanent făcut asupra noastră, dăruindu-ne clipă de clipă, Celui care ni S-a dăruit din vecie.

JEAN BALZON (*Anniversaire 1937-1957*) amintește de greutățile întimpinate de Biserica ortodoxă a Franței și definește poziția ei în sinul Bisericii ortodoxe universale. Cartea răspunde merituaselor eforturi ale unor teologi catolici, protestanți, care își îndreaptă atenția din ce în ce mai mult spre universul patristic, arătîndu-le Ortodoxia în concepția ei spirituală, în consecvența ei apostolică-sinodală, în contactul permanent cu duhul ecumenic al Bisericii, bazată pe Tradiție și învățătura Sfinților Părinți.

*

ALBERT BEGUIN (Bernanos (1888-1948) par lui-même, Editions du Seuil, Paris, 1956, 192 pg.), analizînd opera romancierului creștin Bernanos, scrie: «Cea mai mare parte din romanele sale au ca personaj central un preot, Donissan, în «Sous le soleil de Satan», un mic și sărman preot în «Journal d'un curé de campagne», amîndoi, tineri, neexperimentați, iar în «L'Imposture», abatele Chevance. Fiecare din romanele lui Bernanos, — e mai puțin romanul unui preot, cît istoria unei parohii cu preotul său. El răspunde prin drama conștiinței, prin certitudinea credinței, prin predică. Preotul bernanosian e totdeauna un duhovnic în lume... Prin toată viața lor profundă, prin elanul dragostei lor, prin lupta lor interioară, ei aparțin total comuniunii celor vii. Adîncimea spiritualității lor, departe de a-i înstrăina, îi leagă indisolubil de soarta comună (pg. 69). Preotul, după Bernanos,

e mai întâi dăruit cu o extraordinară luciditate, nu constantă și universală, ci bruscă, descoperind până în fund starea interioară a sufletelor. Preoții bernanosieni sînt însuflețiți de o pasiune a sufletului uman, care e mai aproape de dragoste decît de curiozitatea intelectuală. În acest sens, nu riscăm afirmația că Bernanos este, în Franța, creatorul romanului sacerdotal.

PIERRE LEYRIS ne dă o interesantă antologie din poetul englez, călugăr izluit **Gérard Manley Hopkins** (1884-1889): *Reliquae*, Editions du Seuil, 1957.

Culegerea de proză și poezie, însoțită de patru reproduceri de desene, e prin excelență un cîntec creștin al vieții. «Nimic nu e neimportant în viața zilnică, de la Intrupare». «Dumnezeu în Sine e Dumnezeu-Verbul», în afară e lumea... această lume e deci cuvînt, vorbă, expresie, noutăți despre Dumnezeu... Și viața și opera poetului constau în a lăuda și a numi pe Dumnezeu».

Călugăr, predicator, cel mai subtil și mai profund din poeții creștini moderni, Hopkins dezvoltă o activitate de elenist, filolog, muzician și desenator. El e poetul «particularului divinizat». A utilizat cu rafinament liric și sensibilitate ingenuă temele dragostei, morții, speranței, S-a servit de asonanță, de aliterație, de rima interioară, cît și de formele clasice ale versului. Influența sa se simte asupra lui Dylan Thomas și W. H. Auden și chiar în Franța.

J. DANIELOU: «*Les Saints payens de l'Ancien Testament*», (Ed. du Seuil, 1956, 173 pg.). Fenomenele istorice, evenimentele Vechiului Testament sînt interpretate ca fiind simboale ale viitoarelor realități ce se vor exprima și concentra în Iisus și în Evanghelia Sa. Toate așteaptă și pregătesc pe Iisus. «Regina Saba, urcînd să adore Ierusalimul, cu caravana sa încărcată de aur și aromate, apărea astfel ca o tainică anticipare a intrării Neamurilor în Biserică». J. Daniélou utilizează metoda simbolică-allegorică a lui Origen, despre care a și scris o carte valoroasă.

ELIGIUS M. BUYTAERT, O.F.M. — **St. John Damascene** «De fide orthodoxa», *Version of Burgundia* and Cerbanus (Franciscan Inst. Publ. New-York, 1955, 434 pg.). Buytaert ne prezintă o ediție critică cu trimerile necesare la Patrologia lui Migne, urmărind comparativ tratatul Sfîntului Ioan Damaschin în traducerile latine din Evul Mediu: 1. a lui Burgundio și 2. a lui Cerbanus, avînd o circulație mai mică și incompletă. Textul ortodox grec nu se cunoaște în Occident și a fost imprimat în sec. XVII. O nouă versiune latină apare în 1507, făcută de Lefèvre de Etaples. Traducerea lui Burgundio nu fusese niciodată imprimată. Ea circula sub formă de manuscrise, cu diferite divergențe. P. Joseph Nasrallah: (Saint Jean de Damas, son époque, sa vie, son oeuvre, Hanissa, St.-Paul, 1950, 200 pg.), analizează activitatea multiplă de teolog, filozof, iconograf, muzician, spiritual și predicator al Sfîntului Ioan Damaschin. Disputa asupra icoanelor, contribuția iconografică la îmbogățirea cultului răsăritean, sinteza teologică realizată de sfîntul ortodox sînt subliniate cu spirit de simpatie și competență, de autor.

În **Viața feudală în Țara Românească și Moldova** (sec. XIV-XVII), de V. Costăchel, P. P. Panaitescu, A. Cazacu, Edit. științifică, 1957, 560 pg., figurează un capitol «Biserica», din care desprindem următoarele considerațiuni: «Rolul cultural al bisericii și al mînaștirilor este bine cunoscut: cultura slavonă și răspîndirea ei, primele școli sînt în legătură cu biserica. De asemenea, se poate vorbi de un rol important al mînaștirilor în **asistența socială**... Unul din aspectele particulare ale istoriei bisericii din țările romîne este sprijinul acordat de domn și boieri, bisericilor ortodoxe din țările cu stăpînire de alte confesiuni și în special celor din Imperiul Otoman, sprijin care a dus la sistemul mînaștirilor «închinat», adică supuse în privința veniturilor, a populației de călugări și a cîrmuirii mînaștirilor din Orient. Muntelui Athos, Ierusalim, Sinai, etc... Aceste ajutoare și danii date mînaștirilor și bisericilor ortodoxe din țările musulmane sau catolice au avut în parte un rol progresist în istorie, în înțelesul că ocrotînd biserica în limba națională din țările ortodoxe supuse unor stăpîniri politice străine, turcești, ungurești, polone, s-a sprijinit lupta acestor popoare: greci, bulgari, sirbi, ruși și romîni din Transilvania pentru libertatea culturii lor și independență».

LECTOR

STUDII DE BIZANTINOLOGIE ȘI ORIENTALISTICĂ

Volumul 2 al publicației Institutului de arheologie greco-romană de pe lângă Academia de Științe din Berlin (*Aus der byzantinischen Arbeit der deutschen demokratischen Republik*, II, 1957), ne furnizează o serie de date extrem de interesante despre activitatea desfășurată în R. D. Germană pe tărîmul bizantinologic.

Un raport cuprinzător prezintă, în această privință, redactorul publicației, Johannes Irmscher, care arătînd că inițierea studiilor bizantine în Germania se datorește centrului de la München, fondat de Karl Krumbacher și ridicat la o faimă internațională de către August Heisenberg și Franz Döigler, subliniază și aportul centrului de la Berlin, care cunoaște astăzi o mare înflorire, datorită grijii regimului democrat. Punînd în evidență contribuțiile germane la studiile bizantine mai ales în domeniile proprii cercetătorilor germani, autorul arată și noile sarcini care stau în fața acestui institut: adîncirea problemelor de filologie, a aspectelor civilizației post-bizantine din sud-estul european și realizarea unui spirit colectiv de lucru, care să difuzeze cît mai larg cunoștințele privitoare la această civilizație. În acest sens au fost reluate lucrările inaugurate la sfîrșitul secolului trecut și desăvîrșite prin grija lui Adolf Harnack, privitoare la editarea textelor patristice din primele veacuri ale creștinismului. Au și apărut o serie de opere, iar în ultimul timp au văzut lumina tiparului, Eusebius, scrierile Koptisch-Gnostisch, cronicile lui Eusebius-Hieronim și ale lui Hipolit. Se plănuește editarea părinților apostolici, iar B. Altaner a întocmit un plan pentru o serie de traduceri în latina veche din părinții greci. Aceleași preocupări fructuoase sînt înregistrate și de colectivul de lucru pentru Noul Testament, care urmărește mai ales tradiția manuscrisă; trebuie evidențiat și noul synopsis grecesc al Evangheliilor, realizat de Kurt Aland. Colectivul de bizantinologie a făcut cunoscute, prin traduceri, mai ales realizările sovietice în această materie și și-a întocmit un plan de interesante lucrări privitoare mai ales la istoria socială a Bizanțului. Un raport interesant este cel prezentat de Konrad Onasch, care descrie toate realizările mai importante ale Institutului de studii privitoare la ortodoxie, care a stabilit o serie de prețioase legături cu Patriarhia din Moscova și cu alte personalități, printre care este pomenit, la loc de cinste, prof. Șesan de la Institutul teologic din Sibiu. S-a întocmit un plan bogat de traduceri ale textelor fundamentale ortodoxe, s-au încheiat arhive de reproducere după icoanele mai de seamă rusești și s-au ținut o serie de referate despre aspectele mai reprezentative ale ortodoxiei. Capitolele mari de lucru în acest domeniu au fost fixate astfel: liturgică și iconografie, hagiografie, istoria bisericească bizantino-slavică, dreptul bisericesc, istoria duhovnicească, istoria dogmelor, istoria formelor de evlavie. Lucrările acestui institut sînt, pe drept cuvînt, așteptate de cercurile ortodoxe, care vîd în aceste contacte prin scris și prin cuvînt fericele prilejuri de apropiere între popoarele care și făuresc astăzi o soartă comună și semne concrete ale unei unități de gîndire și acțiune.

*

Culegerea de lucrări ale Institutului de studii bizantine de pe lângă Academia sîrbă de științe (*Zbornik radova*, 1952-1956) se prezintă în patru volume, pînă la această dată, înzestrate cu traduceri în limbi franceză, germană, italiană sau engleză. Sub redacția acad. G. Ostrogorschi, lucrările atacă cele mai variate teme, multe legate de vechile relații dintre Țările românești și Iugoslavia. Reținem doar cîteva titluri: Monumetele artistice de la Hilandar, reievind comoriile de la această mînăstire, mare centru cultural în trecut (3/1955), Pictura de la Nerezi, care aduce unele corectări la accepțiunea comună privitoare la «realismul» ochiului Mîntuitorului din compoziția «Punerea în mormînt» și la acordarea acestui epitet picturii bizantine, abstracte și hieratice, în general (3/1955), cea mai veche informație a lui Procopius privitoare la Slavi, datînd de la sfîrșitul veacului V și nu de la începutul veacului VI, cum s-a stabilit de alții (2/1953) și mai ales articolul lui D. Medacovici despre Icoana sculptată în lemn a Răstignirii de la Hilandar, care prilejuiește autorului o serie de concluzii interesante privitoare la legăturile artistice dintre Valahia (respectiv Curtea de Argeș) și celelalte principate ortodoxe, (4/1956). C. B.

*

STUDIA ET ACTA ORIENTALIA, I, București 1958, gr. in-8°, 404 p.

Dezvoltarea mereu crescîndă a relațiilor dintre țara noastră și diferite țări orientale a făcut să se simtă din ce în ce mai mult nevoia studiilor orientale;

studii care, pînă nu de multă vreme, se făceau la întîmplare de cîțiva pasionați pentru orientalistică. Acum însă, în noile condiții de viață și de organizare a muncii intelectuale, s-au luat măsuri ca studiile orientale să fie făcute în condiții cu totul altele decît în trecut. Astfel, s-a înființat o secție de orientalistică la Institutul de istorie și filologie al Universității «C. I. Parhon» din București și s-au luat măsuri să fie trimiși tineri la studii în diferite țări orientale, pentru ca să formeze viitoarele cadre ale unui temeinic învățămînt orientalistic la noi în țară. De asemenea a luat ființă o secție de studii orientale în cadrul Societății de științe istorice și filologice din R.P.R., ai cărei membri desfășoară o intensă activitate de cercetări, publicații, conferințe, participări la congrese de specialitate etc.

Ca o incununare a acestei bogate activități în domeniul studiilor orientale, atît de mult neglijate în trecut, secția de studii orientale a Societății de Științe istorice și filologie din R.P.R., a făcut să apară primul volum al publicației sale periodice intitulată *Studia et Acta orientalia*; publicație care marchează un început de epocă nouă în orientalistica romînă și face o deosebită cinste țării noastre atît prin fondul științific al studiilor pe care le conține, cit și prin condițiile optime, tehnice și redacționale, în care apare.

Intr-adevăr, primul număr din *Studia et Acta orientalia*, publicat în limbile franceză și engleză, se prezintă sub forma unui volum masiv, de 404 pagini mari, tipărit pe hirtie de cea mai bună calitate și cu o hartă și numeroase reproduceri executate cu măiestrie. Conținutul acestui prim număr este format din 19 studii de specialitate și din rubrici pentru «discuții», «miscellanee», «recenzii», «cronici» etc. Materialul publicat se referă îndeosebi la istoria antică, limbile clasice și arta veche a țărilor orientale. Sînt însă și contribuții referitoare la literatura, filozofia, etnografia și arta mai nouă a acestor popoare.

Nu putem intra însă în prezentarea mai amănunțită a conținutului acestui număr din *Studia et Acta orientalia*, pentru care am pregătit o expunere mai amplă, în cadrul unei dări de seamă generale asupra fazei actuale a orientalisticii romîne; dare de seamă ce urmează să apară într-una din revistele centrale ale Bisericii noastre. Tot ce putem spune aici este că studiile de orientalistică apărute în acest volum au numeroase tangențe cu studiile teologice și de aceea pot interesa și pe clericii Bisericii noastre.

Astfel, chiar primul studiu cu care se deschide volumul este traducerea unei foarte interesante descrieri a minăstirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași, făcută de un călător turc, Evliyâ Tchelebi, care a vizitat-o în anul 1659, extaziindu-se în fața frumuseților artistice ale acestui vechi și important monument al artei noastre religioase. Desigur, călătorul turc, uimit de frumusețea frescelor din minăstirea Sfinții Trei Ierarhi, dădea imaginilor reprezentate pe ele o interpretare potrivit concepțiilor eshatologice musulmane, dar ne-a lăsat și prețioase informații cu privire la trecutul acestei minăstiri.

Un alt studiu are ca obiect frescele de pe pereții bisericilor vechi din Armenia și este însoțit de mai multe reproduceri de pe aceste fresce, care pot interesa în chip deosebit pe specialiștii noștri în istoria artelor creștine.

Intr-un alt studiu, tot de armenistică, este prezentat un călugăr armean fabulist, Mekhitar Gosh, care a trăit la sfîrșitul veacului al XII-lea și începutul veacului al XIII-lea și care, în fabulele sale moralizatoare, nu cruța nici chiar pe clerici cînd aceștia se dovedeau cumva nevrednici. Foarte adesea fabulele lui M. Gosh erau simple pretexte pentru adevărate predici religioase.

Și tot un studiu de armenistică este acela în care se arată originea preislămică a motivelor de altar de pe covoarele orientale numite «covoare turcești de rugăciune». Altarele de pe covoarele orientale aveau altă semnificație, în legătură cu «pomul vieții», iar musulmanii n-au făcut decît să le dea o interpretare în legătură cu cultul musulman.

Un studiu care interesează și mai direct pe clericii Bisericii noastre este acela în care preotul Atanasie Negoită aduce lămuriri, pe temeiul studiului Vechului Testament, într-o discuție ce s-a purtat în presa bisericească din țara noastră pe tema întrebunțării cuvintelor slavă și mărire în cultul ortodox. Concluzia la care ajunge autorul este că cele două cuvinte sînt sinonime, între ele nefiind nici o deosebire de sens.

Un studiu care poate interesa de asemenea pe teologi și clerici este acela al d. lui prof. Aram M. Frenkian, intitulat *La théorie du sommeil, d'après les Upanișad et le Yoga*, în care se arată cum în cugetarea indiană starea de somn adînc, fără

visă, este considerată ca superioară față de starea de veghe, deoarece starea de somn profund seamănă cu scufundarea în brahman sau alman, adică în Absolut.

Mai multe studii sînt consacrate cercetărilor de arhivistică și din ele aflăm lucruri foarte interesante cu privire la manuscrisele și tipăriturile orientale cu caracter religios ce se află în bibliotecile din țara noastră și din alte țări.

În fine, dintr-o dare de seamă asupra activității secției de studii orientale, aflăm că membrii acestei secții au gata de tipar și vor publica în curînd o întreagă serie de gramatici și dicționare pentru limbile orientale, traduceri din literatura clasică, filozofică și religioasă orientală (*Epopeea lui Ghilgameș, Corul lui Hammurabi, Upanișadele, Panciatantra* etc.) și lucrări asupra lui Kalidasa, Rabindranath Tagore, Nicolae Milescu Spătarul etc.

Socotim deci că foarte importantă apariția primului volum din *Studia et Acta orientalia*, care așază țara noastră la loc de cinste printre țările cu astfel de publicații, și așteptăm cu viu interes volumul al doilea, care urmează să apară în cursul acestui an.

Diac. Prof. EMILIAN VASILESCU

NOTE DIN REVISTE

PARINTELE GALA GALACTION, CRONICAR DE ARTA PLASTICĂ.—

Paul Dimitriu,, la rubrica «Pagini de antologie» a revistei «Arta Plastică» (IV, 1957, nr. 6) publică, sub titlul «Gala Galaction, texte de artă», fragmente din cronicile pe care cunoscutul scriitor le-a dedicat lui Iosif Iser, Octav Băncilă și Nicolae Tonitza.

«Ceea ce este interesant de urmărit în cronicile lui Gala Galaction — spune Paul Dimitriu — e căutarea unor trăsături a căror identitate cu preocupările sale literare e vădit. Notațiile sale cronicărești, după cum se referă articolul citat, au o îndoită valoare: aceea de document uman privind personalitatea artistului analizat și aceea de observație asupra creației, care nu se oprește numai la amănuntul tehnic sau la considerațiuni asupra valorii estetice a lucrărilor expuse, ci caută să descifreze semnificația mai largă, social-umană a producției plastice a artiștilor de care se ocupă».

Fragmentele publicate din cronicile dedicate lui Iser, Băncilă și Tonitza dau la iveală și această latură a preocupărilor artistice ale Părintelui Gala Galaction, preocupări care trădează un larg spirit umanist, dornic să îmbrățișeze cu aceeași pasiune cele mai variate forme ale culturii umane.

*

LOCUINȚA ROMINEASCA IN FORMA DE CRUCE. — Nu e vorba în cele ce urmează de o casă folosită ca locaș de închinăciune, cum se obișnuiește în mod frecvent cu diverse capelle, și nu e nici o clădire care să slujească în același timp, de biserică și de locuință, ci este vorba de un gen arhitectonic original de casă de locuit, care are însă însușiri esențiale de plan, dispoziție interioară și înfățișare generală particulare bisericilor cu destinație însă «exclusiv religioasă».

Biserica aceasta, unică prin arhitectura ei, este în satul Gibău din Transilvania, iar descrierea ei este făcută, sub titlul de mai sus, în «Studii și cercetări de istoria artei» nr. 1-2/1957, p. 329, după o stampă, datînd din mijlocul sec. XIX, cu mențiunea: «Griechische Kirche in Gybau», aparținînd pictorului Alois Schön.

Biserica este înfățișată în mijlocul unei piețe și e compusă din două încăperi, așa cum sînt obișnuite la locuințele țărănești, cu o prispă în față, strejuită de un turn puternic, înalt, mindru, care parcă strivește modestul edificiu, învelit cu șită.

Forma turnului e cea întîlnită în mod curent la bisericile din Biharia, avînd legătură organică cu restul corpului, nefiind o adăugire tirzie.

La o extremitate a coamei acoperișului, care e făcut în patru ape, se vede crucea, iar în turnul prismatic sînt probabil clopotele.

Biserica, tip locuință din Gibău, rămîne astfel un monument unic de arhitectură. Regretăm că autorii nu ne informează dacă acest monument mai dăinuiește și astăzi.

*

CLERICI, CTITORI INSEMNAȚI AI BIBLIOTECII ACADEMIEI R.P.R. — «Biblioteca Academiei R. P. R., își are începutul — notează George Băiculescu, în «Călăuză bibliotecarului» nr. 12/1957 — în donația episcopului de Buzău, Dionisie (Romano), adusă la cunoștința Societății chiar în ședința de constituire a acesteia din 6 august 1867. Cărțile erau în număr de 73, cele mai multe bisericăști, din sec. XVII și XVIII, dintre care sînt de amintit: vestita «Pravila de la Govora» (1640) și «Psaltirea de Alba Iulia» (1651), a mitropolitului Ștefan» (p. 15).

În anul 1877 se adaugă 1214 volume ce constituiau biblioteca arhimandritului Ghenadie Petrescu, lăsată acestui înalt așezământ de cultură, prin testament, iar între anii 1885-1898, intră masive donații ca: biblioteca fostului episcop de Buzău, Dionisie Romano, cu 6281 volume din cele mai variate domenii și în diferite limbi străine, biblioteca mitropolitului Iosif Nanăescu, formată din 10.000 volume și 288 manuscrise, printre care figurau și manuscrisele de muzică bisericească ale lui Macarie, biblioteca episcopului Melchisedec, cu 2511 volume cărți și 82 volume manuscrise și a episcopului Ghenadie de la Rîmnic, cu 2008 volume și 151 volume manuscrise.

Acestea au fost începuturile bibliotecii Academiei, la care, după cum vedem, au contribuit cu entuziasm și în mod masiv, figuri clericale cunoscute, și în același timp cărturari distinși.

Astăzi, după 90 de ani de activitate, biblioteca numără — citim în aceeași revistă, nr. 2/958, p. 13—3.368.748 volume cărți, 1.168.765 volume periodice, 16.000 manuscrise, peste 115.000 gravuri, desene, fotografii, 9.000 hărți și 34.000 note muzicale.

UN MITROPOLIT, MINIATURIST DE SEAMĂ. — Tehnica miniaturii a avut reprezentanțe de seamă în țara noastră, în specialiști în copierea și transcrierea cărților, dar mai ales în miniaturile din nordul Moldovei, unde s-au dezvoltat importante școli de miniaturști, dintre care cea mai importantă a fost cea a mitropolitului Atanase Crimca.

Tetraevanghelele de la mănăstirile Sucevița și, în special cele de la mănăstirea Dragomirna, opera mitropolitului Crimca, prin varietatea și eleganța fronspicțiilor, prin armonia de culori și desăvârșirea ansamblului, fac din ele opere de artă de înaltă valoare, ce împodobesc cu cinste bibliotecii de peste hotare.

Pe acestea le studiază Teodora Voinescu în «Contribuții la studiul manuscriselor ilustrate din mănăstirile «Sucevița» și «Dragomirna», din revista «Studii și cercetări de istoria artei», an. II, nr. 1-2, unde ni se prezintă o serie din aceste manuscrise care au ca o generală caracteristică «bogăția ilustrațiilor, varietatea și originalitatea compozițiilor».

În special la Dragomirna a fost «o școală de miniaturști în care mitropolitul Atanase Crimcoviți a avut un rol foarte activ. Importanța lui A. Crimcoviți, înzestrat cu gust și înțelegere pentru manifestările artistice, nu se reduce deci numai la realizarea unor lucrări proprii de un înalt nivel artistic. Lui îi revine meritul de a fi știut să atragă și să cultive, în cadrul atelierului de la Dragomirna, colaborarea meșterilor locali»..., subliniază autoarea.

Prețuirea postumă a iscusitului miniaturist, mitropolitul Crimca, este un bine meritat omagiu ce dăinuie peste veacuri, ca și opera sa.

Pr. GABRIEL COCORĂ

ORIENTALISTICA RUSĂ. — În «Veac nou», nr. 11 din 14 februarie 1958, M. Guboglu (Pe urmele unor civilizații vechi), subliniază aportul adus de orientaliștii ruși la patrimoniul științei mondiale. El relevă lucrările: Colecțiile de manuscrise orientale (Tașkent, 1952-1954, 4 volume), Monumentele de scriere veche turcă (1951-1957), având ca obiect cercetările întreprinse în legătură cu tezaurul culturii popoarelor din Asia Centrală. În materie de arheologie a Orientului, de arabistică, în deosebi, rolul conducător al științei sovietice nu odată a fost recunoscut. Creațiile populare orientale, cum ar fi Geseriada, epoele comparate de literaturii Orientului cu Iliada lui Homer, sînt studiate cu competență în Uniunea Sovietică. În domeniul geografiei orientale se remarcă «Descrierea călătoriei lui Macarie din Antiohia», de I. Kracikovski, un izvor important, de informare și cunoaștere a Țărilor Românești. Orientaliștii sovietici s-au impus de mult prin colaborarea lor la «Enciclopedia islamică», la diverse reviste străine și prin participarea la congresele internaționale.

La Congresul orientaliștilor, ținut în 1957 la München, delegația sovietică a prezentat 20 de comunicări. Institutul de orientalică al Academiei de Științe a U.R.S.S. a fost reorganizat și lărgit, luînd ființă un Institut de limbi orientale la Moscova. De asemenea au luat ființă încă două reviste de specialitate: «Sovremeni Vostok» și «Sovetskoe Kitaevdenie».

ARTA ȘI RELIGIA. — Gheorghe Călinescu: Studii eminesciene. Teme romantice. Cadrul fizic. (Studii și cercetări de istorie literară și folclor, nr. 1-2, 1957), afirmă cu privire la conceptul medieval de genialitate: «Geniul este — vor-

bind schellingian — spiritul care se ține într-un contact mai strins cu divinul, microcosmul cel mai luminat de macrocosm. Concepția aceasta e a Renașterii. Omul reprezintă pentru Cusanus un termen mediu între particular și universal, capabil de un conspect integral al Divinității printr-o «visio intellectualis». E un «deus creatus» și un «deus occasionatus», participând efectiv în limitele naturii la creație. Se introduce acum noțiunea de artă. Dumnezeu, forța creatoare prin excelență, este «arta absolută», iar omul renaște lumea sensibilă, exercitându-și libertatea creatoare asupra ei, dându-i o formă mai apropiată de idee. Marsilio Ficino e unul din cei care insistă asupra momentului creator. După Leonardo da Vinci, arta e o a doua creație a lumii prin imaginație, știința e a doua creație prin rațiune.

Arta devine astfel, un moment al religiei, o exercitare a libertății prin rațiune. Așa se explică predilecția pentru mitul prometeic.

*

O SATIRĂ SOCIALĂ SCRISĂ DE UN CALUGĂR? — Emil Virtosu (O satiră în versuri din Moldova anului 1821) în Studii și materiale de istorie medie, vol. II, 1957, ne prezintă o poemă în versuri, intitulată: «Vedenie ce au văzut un schimnic Varlaam de la mănăstirea Secului din Moldova, la anii de la zidirea lumii 7329, ială de la Intruparea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, 1821». Poema e inedită, are 8 cînturi (capete) cu 1238 versuri de cîte 15 silabe, cu rîme împerechiate. Nu are nici un autor și se găsește transcrisă din chirilică într-un manuscris eminescian de la Academia R.P.R. Pînă la versul 1171, copia e de mîna lui Eminescu. Ea nu e completă, lipsindu-i sfîrșitul. Poema e o satiră socială, întemeiată pe adevăr și ficțiune. E vorba de Eteria de la 1821 în Moldova, iar ficțiunea e folosită ca procedeu literar, încadrînd acțiunea într-o vedenie. Varlaam vrea să comunice fapte «nefătărit», necruțînd nimic, mici ambiții, ispite sau basități. E demn de relevat figura luminoasă a mitropolitului Veniamin Costache, care e înfățișat ca apărînd interesele poporului — nefîind de partea claselor posedante «... în toată vremea are, (Drept pavăză și pricină, nărodul spre apărare»).

*

SUPERIORITATEA MONAHISMULUI SFINTULUI VASILE CEL MARE.—

Emmanuel A. de Mendieta. Le système cénobitique basilien comparé au système cénobitique pachômien, (Revue de l'histoire des religions, juillet-sept., 1957, p. 31-80) consideră sistemul cenobitic al Sfîntului Vasile, superior celui pahomian. Mănăstirile ridicate de Sfîntul Vasile sînt amplasate în cîmpii. Cenobitul vasilian nu mai fuge de concetățenii săi, exclusiv, în pustie, ca anahoretul și cenobitul pahomian, ci rămîne în mijlocul lor, pentru a le arăta în mod evident exemplul unei autentice și integrale vieți creștine. Regula pahomiană ignoră încă instituirea noviciatului, iar Sfîntul Vasile o recunoaște. El a stabilit o relație de echilibru și armonie între rugăciune și muncă. A organizat un ciclu complet și puternic al celor șapte slujbe de zi și noapte, acordînd numai un loc esențial, dar nu preponderent. Activitatea manuală nu exclude pe cea intelectuală și teologică. El e dușmanul implacabil al oricărui individualism și al voinței proprii, oprînd sever austeritățile corporale excesive. Cere practica permanentă și aproape zilnic a mărturisirii păcatelor. În centrul vieții spirituale în sistemul vasilian e Biblia. În operele ascetice ale episcopului de Cezareea, miraculosul și intervenția diavolului nu joacă decît un rol secundar, aproape imperceptibil, în timp ce la Pahomie, vindecările miraculoase, stratagemele (la care recurg diavolii, expulzările lor sînt precumpănitoare. Pahomie pune accentul pe necesitatea de a te închide într-o mănăstire, de a-ți salva sufletul de asaltul diavolilor, frecvent evocînd și descriînd în chip înspăimîntător aceste realități.

LECTOR

REVISTA REVISTELOR

TEHNOLOGIE ȘI UMANISM

În *Impact, science et société*, vol. IX, 1958, nr. 1, publicație a Organizației Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură, Paris, (Sir Eric Ashby (L'humanisme technologique) scrie: «Viteza cu care lumea s-a modificat nu mai e de același ordin ca în secolele anterioare. Modificările făcute nu sînt simple perfecțiuni ale tehnicii, ci transformări ale mediului în care omul trăiește.

Tehnologia e inseparabilă de umanism. Tehnologilor li se cere să înțeleagă omul, colectivitățile umane, științele sociale, literatura, istoria și să acorde o mare însemnătate patrimoniului educativ.

Învățămîntul tehnic superior trebuie să fie pentru civilizația contemporană ceea ce învățămîntul clasic tradițional a făcut cu atîta succes pentru civilizația Greciei și Romei».

DESPRE RADIĂȚILE ATOMICE ȘI DISTRUGEREA FAMILIEI

Jean Moretti (Les effets des armes atomiques) în *Études*, mars 1958, Paris, condamnă continuarea experienței cu bombele atomo-hidrogenice. În cronică «La vie religieuse», se comunică luarea de atitudine a D-ului Fischer, primatul anglican, împotriva însemnării artificiale. Ea reprezintă un atentat contra căsătoriei, un pericol social. Într-o astfel de situație, copilul nu-și va cunoaște niciodată tatăl. Însemințarea artificială e contrară moralei creștine și e monstruoasă.

Presa și televiziunea engleză au discutat și transmis materiale valoroase, subliniind punctul de vedere al primatului Fischer. Opinia acestuia e susținută cu căldură de diferite persoane, cerînd o măsură legislativă în sensul doctorului Fischer.

UN PICTOR CREȘTIN MODERN

Cu ocazia morții pictorului francez Rouault, Pierre Courthion scrie în

ARTS, Lettres, spectacles, nr. 658, 25 février 1958, Paris: «Rouault nu mai e și pictura e în doliu, fiindcă a pierit acest mare contemporan. Pictura lui sugerează o altă lume. Era un intuitiv al lucrurilor spirituale. Prin aceasta se deosebea de Matisse, pentru care tabloul era un scop în sine, de Picasso, pentru care arta e înainte de toate metamorfoză. Rouault era din acei creștini, pentru care Creația e o taină ale cărei manifestări nenumărate provin dintr-o singură Voință, izvor al întregului elan și al vieții.

El era din familia lui Van Gogh, însă fără boală. Realul era pentru el, ca și pentru Léon Bloy, încărcat de sens. Tablourile: «Tête de Christ», «Les clowns», «Véronique», «Ecce homo», arată că pentru el arta e un mijloc. Era un imaginativ din familia Dante, Masaccio, Rembrandt, adică nu era înregistrator al naturii, ci un vizual care are o viziune ce transcende realitatea, căreia îi adaugă o semnificație interioară. Era un pictor profund religios.

BAUDELAIRE ȘI CRITICA TEOLOGICĂ

În *Revue d'Histoire littéraire de la France*, Janvier-mars, nr. 1, 1958, Jean Pommier (Baudelaire devant la critique théologique), scriind despre cartea lui Marcel A. Ruff: «L'Esprit du mal et l'Esthétique baudelairienne», 1955, libr. Ar. Colin, 1955, 492 p., afirmă că la Baudelaire întîlnim o umilință profundă în judecată, ce o enunță asupra sa, în examenul său de conștiință.

Pentru Baudelaire nu există o altă problemă decît aceea a mintuirii. Deși poet al păcatului, opera sa e transfigurată de elanul incandescent al purificării. El e dominat de sentimentul unei naturi corupte, Infinitul, lumea cealaltă, divinul, capătă un sens net creștin, «sensul său cel mai religios». Sentimentul că omul are o destinație superioară, refuzul răului, postularea permanentă

a lui Dumnezeu, constituie arhitectura «Florilor Răului».

Eseul lui Pommier subliniază merituos studiul lui A. Ruff.

DESPRE IUDA

Dominique Bagge (Le Mythe de Judas dans la Littérature, în *Critique*, mai 1956, Paris), trecind în revistă câteva cărți despre nefericitul apostol, scrie: «E prea evident că Evangheliile au fost scrise pentru a mărturisi pe Iisus, realitatea Sa omenească și esența Sa divină... Cei 30 de arginți echivalau prețul unui sclav. Cum putem admite ipoteza că acest casier al dumnezeieștei comuniuni n-ar fi găsit mijlocul să-și procure mai discret și mai ușor suma blestemată?».

Toți autorii moderni (Paul Claudel: *Mort de Judas*, Gallimard, 1936, Lanzo del Vasto; Judas, roman, Grasset, 1938, Robert Morel: *L'Evangile de Judas*, apocryphe, Sequana Julliard, 1945, Paul Raynal: *A souffert sous Ponce Pilate*, théâtre, (Stock, 1941; C. A. Puget et P. Bost: *Un nommé Judas*, théâtre; Marcel Pagnol: *Judas*, théâtre, Grasset, 1956) au insistat asupra faptului care explică trădarea: invidia, ura.

Pentru Lanzo del Vasto, mobilul lui Iuda e faptul că, el consideră ca o șarlatanie orice manifestare a credinței; el nu iubește și nu e iubit; are sentimentul bolnav că e înșelat; neliniștit de o stăpânire răzbuunătoare, consideră ca o trădare sacrificiul prezent pentru o fericire viitoare. Paul Claudel desfășoară teza refuzului critic. Episodul vasului cu mirezme vărsate la picioarele lui Iisus de către Maria Magdalena va deslănțui în Iuda iritarea care-l va împinge pînă la marii preoți. În realitate, e gustul nesățos al unui temperament strimt și dominator; ea va inspira trădarea. Paul Raynal crede că Iuda e jocul involuntar, inconștient, al marilor preoți. Robert Morel abordează o ipoteză mai subtilă, aceea a unei neînțelegeri. Iuda vede în Iisus profetul care trebuie să elibereze poporul ebru. Pentru aceasta, urmează pe Iisus. E dezamăgit. Iuda sacrifică pe Iisus pentru victoria poporului, pe care o dorește. C. A. Puget și P. Bost consideră pe Iuda un insetat de minuni, de teofanie. Iuda vrea să oblige pe Iisus să-și dovedească în mod grandios dumnezeirea. Poți trăda un prieten, dar nu poți trăda pe Dumnezeu. Iuda vinde pe Iisus și așteaptă minunea. Iisus e batjocorit, răstignit. Și Iuda așteaptă mereu. A doua noapte se lasă peste mormîntul lui Iisus, fără să se întîmpe

ceva. Atunci, disperat din cauza unei greșeli, care a devenit crimă, se spînzură.

Trupul său încă se leagănă, cînd alții vin să-l anunțe că avusese dreptate: Iisus a înviat!

Marcel Pagnol prezintă un Iuda demoniac: refuză banii fiindcă așteaptă ca Iisus să nu moară. Dacă moare, nu mai e Dumnezeu. Totuși Iuda și-a trădat prietenul. El continuă să creadă în dumnezeirea lui Iisus și-n apropiata Inviere pe care a anunțat-o. Cu cît se simte mai aproape retrospectiv de omul Iisus, căruia i-a adus suferinți și moartea, cu atît se simte departe de Iisus Dumnezeu!, care va învia. Îndeplinindu-și rolul său inutil și slab, se spînzură, fiindcă a ales moartea pe care a iubit-o atît de mult, ca prin ea să vadă slava poporului ales.

Dominique Bagge consideră că fapta lui Iuda reproduce într-o imagine inversă — însă cu un simbol analog — gestul Evei în rai. Depășind porunca lui Dumnezeu, Eva culege arborele științei și mînia divină alungă prima pereche de oameni din rai. Nu e același demon care a inspirat cele două gesturi, demonul orgoliului, izvorul unic, ce a inspirat toate marile decăderi în mitologiile antice și în Sfînta Scriptură? Iuda, după ce a trădat, se spînzură. Mustrea conștiinței lui se traduce paradoxal prin refuzul harului, față de care el se consideră nedemn. Ceea ce domină spiritul lui, e dorința de a juca un rol. Există un orgoliu al mintuirii, există această ispită permanentă la toți sfinții un orgoliu al purității și al sacrificiului. Cînd Iuda crede în misiunea sa proprie, diferită de aceea a fraților săi apostoli, el face o greșeală esențială. Aici e origina rătăcirii sale.

PASCAL IN REVISTA FRANCEZĂ DE STUDII CLASICE

În *Les Etudes classiques*, 1, janvier 1958, Paris, A. Mativa, S. J. semnează un eseu despre Pascal: *Le Mystère de Jésus* (p. 66-88). Descriind valoarea excepțională a dialogului pascalian cu Iisus, scrie: «Între Pascal, — adîncit în adorație și pocăință, — și Iisus, strivit de spaima morții, acoperit cu sudoare de singe, însă permanent Dumnezeu și rege, prin stăpînirea de sine, prin majestate, eroism și bunătate, se angajează o conversație sublimă... Pascal nu e un sceptic și nici un diletant. El nu argumentează pentru plăcerea de a se juca cu inteligența și de a face paradă: sport și vanitate. El se angajează întreg. Această incomparabilă seriozi-

tate a atitudinii lui Pascal procură Pensées-urilor un aer de măreție și o putere de emoție pe care nu le dețin totdeauna efuziunile sentimentale ale celor mai strălucitori profesioniști ai poeziei... *Mystère de Jésus* nu e un discurs sau o dizertație, ci o rugăciune. Acest lung strigăt al inimii e plin, greu de poezie. Jansenismul de care — mai mult sau mai puțin — e imbibat, nu e de natură să-i răcească sensibilitatea. Pascal e însetat de dragoste divină. Mai mult decât în altă parte, această sete arzătoare și foarte nobilă, strălucește în *Mystère de Jésus*.

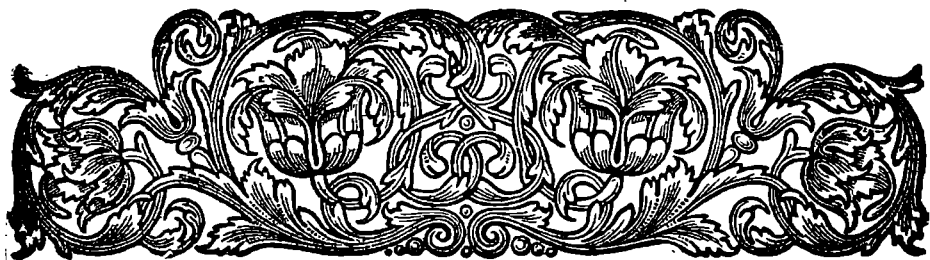
BIZANȚUL ȘI PICTURA SACRĂ A RUSIEI

La Paris, în sălile Louvre-ului s-a deschis o expoziție a Antichităților creștine. Raymond Chernet scrie despre ea în «*Arts, lettres, spectacles*, nr. 663, 1 Avri! 1958: «Această panoramă a artei creștine, antică și orientală apare bogată în sugestii neprevăzute. Ea ne amintește că arta noastră medievală și occidentală e departe de a avea monopolul inspirației creștine... Bizanțul reprezintă strălucirea spirituală, iar Rusia

medievală e aceea care a moștenit arta creștină veche, orientală și bizantină. Icoana Sfânta Fecioară (din Georgia, sec. XVI) cu Fiul Său, micul Iisus, dă Fecioarei o amploare halucinantă, subliniind simplitatea planurilor, armonia muzicală a liniilor. Icoana posedă o certitudine implacabilă, care o separă de umanismul italian. Ultima și cea mai importantă din picturile ruse, marea Judecată de apoi, din sec. XVII, conține o enciclopedie teologică, meri-tind un lung studiu. Registrele sale multiple desfășoară lumea divină, ome-nească și iadul.

Georges Bondaille, în *Les lettres françaises*, no. 715, 2 Avri! 1958, prezentând aceeași expoziție: «Obiectele cele mai vechi pe care le posedăm, purtind pecetea creștinismului, sînt posterioare cu trei secole originilor operelor ce le vedem. Ele s-au născut în catacombe. Timpul în care Honorius face să se decoreze bisericile din Ravena cu mozaicuri, ne uimește. Ceramica, pietrele gravate, întreaga artă bizantină din sec. X, XI, foarte frumoasele icoane rusești, cu savoarea lor tipică, fie că sînt din școala de la Moscova sau Novgorod, de origină greacă sau bizantină ne fac să apreciem frumusețea lor».

LECTOR

OFICIALE, ADMINISTRATIVE

ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR

MIȘCAREA PERSONALULUI

TRANSFERĂRI

1. Temei nr. 4769/958. Preotul Boris Răduleanu, de la parohia Chitila I, raionul Grivița Roșie din Capitală, se transferă în postul III de preot la parohia Slobozia Moara, raionul Răcari, pe data de 1 martie 1958.

2. Temei nr. 4787/958. Preotul Ioan Becuț, de la parohia Malu, raionul Muscel, se transferă în postul de preot paroh la parohia Capul Piscului din același raion, pe data de 1 martie 1958.

3. Temei nr. 6468/958. Preotul Anca Ilie, de la parohia Belitori II, raionul Roșiorii de Vede, se transferă în postul de preot paroh la parohia Sălcișoara, raionul Lehliu, pe data de 1 aprilie 1958.

4. Temei nr. 4323/958. Cîntărețul Haralambie Popa, de la parohia Moroeni I, raionul Pucioasa, se transferă în post de cîntăreț la parohia Buciumeni, din același raion, pe data de 1 februarie 1958.

NUMIRI, INCADRĂRI, HIROTONII

1. Temei nr. 21818/21747/957; 1/958. Dl. Constantin Pîrveu, absolvent al cursurilor de magistru în teologie la Institutul Teologic de grad universitar din București, numit spiritual la Școala de cîntăreți bisericești și Seminarul Teologic din București, a fost hirotonit în preot pe seama capelei acestei școli, în ziua de 30 ianuarie 1958.

2. Temei nr. 4769/958. Preotul Ioan R. Costache, fost la parohia Chitila I, raionul Grivița Roșie din Capitală, se încadrează în postul de preot paroh la parohia Tintava, raionul Domnești, pe data de 1 martie 1958.

3. Temei nr. 4812/958. Arhimandritul Ambrozie Filăuță, de la Mănăstirea Bujoreni, raionul Birlad, se numește în post de preot la Catedrala Patriarhală din Capitală, pe data de 1 februarie 1958.

4. Temei nr. 5723/958. Preotul Petre Provinceanu se încadrează în postul II de preot la parohia Cornu de Jos, raionul Cimpina, pe data de 1 februarie 1958.

5. Temei nr. 6037/958. Protodiaconul Anton Uncu, de la Catedrala Patriarhală, se numește în postul II de preot la parohia Sf. Treime-Ghencea, raionul Lenin din Capitală, pe data de 1 aprilie 1958.

6. Temei nr. 6470/958. Licențiatul în teologie Ilie C. Petre, se numește în postul de preot paroh de la parohia Rîfov, raionul Ploești, pe data de 1 aprilie 1958.

7. Temei nr. 6471/958. Preotul Ioan Antonescu, director al Internatului Institutului Teologic de grad universitar din București se încadrează în postul II de preot la parohia Sf. Treime-Dudești, raionul T. Vladimirescu din Capitală, pe data de 1 ianuarie 1958.

8. Temei nr. 6573/958. Seceleanu Ioan, se numește în post de cîntăreț la parohia Moroeni I, raionul Pucioasa, pe data de 1 aprilie 1958.

Personal administrativ

1. Temei nr. 3628/958. Ieromonahul Vasile Vasilache, se numește în postul de secretar la Sf. Mînăstire Căldărușani, pe data de 1 februarie 1958.

DECESE

1. Temei nr. 5022/958. Preotul Constantin Minculescu, de la parohia Sf. Ioan Moși din Capitală a încetat din viață la data de 15 februarie 1958.

2. Temei nr. 5240/958. Preotul Gheorghe Dorobanțu, de la parohia Radovanu I, raionul Oltenița a încetat din viață la data de 15 februarie 1958.

3. Temei nr. 5419/958. Preotul Ilie Popescu, de la parohia Posești, raionul Teleajen, a încetat din viață la data de 18 martie 1958.

HIROTESI

1. Temei nr. 21790/957. Preotul Eugen Ogescu, de la parohia Cervenia, raionul Zimnicea a fost hirotosit în duhovnic la data de 3 aprilie 1958.

2. Temei nr. 2603/958. Preotul Dumitru Seceleanu, de la parohia Tomșani, raionul Titu a fost hirotosit în duhovnic la data de 26 februarie 1958.

3. Temei nr. 4304/958. Preotul Marius Trifu, de la parohia Vărăști, raionul Călărași a fost hirotosit în duhovnic la data de 19 martie 1958.

4. Temei nr. 5253/958. Preotul Florin Boitan, de la parohia Provița de Sus, raionul Cîmpina, a fost hirotosit în duhovnic la data de 9 aprilie 1958.

5. Temei nr. 5330/958. Preotul Ilie D. Negoită, de la parohia Traian, raionul Slobozia, a fost hirotosit în duhovnic la data de 10 aprilie 1958.

SCHIMBARI ÎN CONDUCEREA OFICIULUI PAROHIAL

1. Temei nr. 4007/958. Oficiul parohial al parohiei Mihai Bravu, raionul T. Vladimirescu din Capitală se încredințează preotului Iacob Petrovan, pe data de 1 martie 1958.

2. Temei nr. 4793/958. Oficiul parohial al parohiei Ocina, raionul Cîmpina, se încredințează preotului Supeală Mihail, pe data de 20 martie 1958.

INFIINȚARI DE POSTURI

1. Temei nr. 5723/958. Se înființează postul II de preot la parohia Cornu de Jos, raionul Cîmpina, pe data de 1 februarie 1958.

PAROHII VACANTE

Se publică pentru cunoștința preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor, spre a fi ocupate cu noi titulari următoarele posturi de preoți, cu termen pentru depunerea cererilor și actelor, 30 zile, de la data apariției numărului prezent al revistei «Glasul Bisericii»:

1. Postul extrabugetar de preot paroh de la parohia Strejnicu, raionul Plocești; parohie de categ. I-a, cu 697 familii; are casă parohială și filiala Cartierul D. Apostol cu post bugetar de preot și 140 familii.

Cererile și actele se vor depune în termen la protoieria raionului respectiv.

Cererile depuse cu acte lipsă, cum și cele nedepuse în termen, nu vor fi luate în considerație.

Pe lângă actele cerute cu circulăra nr. 8512/954, candidații vor depune procesul verbal tip de inspecție pe anul 1957 și memoriul de activitate pe acest an.

E R A T Ă

In acest număr, s-au strecurat câteva greșeli de tipar, pe care vă rugăm a le îndrepta precum se arată mai jos:

<u>La pagina</u>	<u>în loc de</u>	<u>se va citi:</u>
417 r. 24 de sus	omcuesc	omenesc
463 r. 12	1955	1855
488 r. 20	lupătm	luptăm

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXA
1 9 5 8